هو الرزاق ذو القوة المتين

بحمد اللہ کہ کتاب مستطاب بیان ... از مناقب محبوب بارگاہ الٰہی حضرت سید شاہ عبد الرزاق

بانسوی قدس اللہ سرہ از تالیفات سلطان الاولیاء ... نظام الدین نفع اللہ ...

مناقب رزاقیہ

مع

ملفوظ رزاقی

١٣١ [illegible] ھ

مؤلفہ جناب ... [illegible] ... صاحب

حسب فرمائش باہتمام ... [illegible] ... تاجر کتب مقام چوک

مطبع ... [illegible] ... مطبوع

مطبع مجتبائی

...ر وحت کے لیے موجود ہین جسکی فہرست آدہ آنہ کا
...ہین اور تاجرونکو بہ نرخ تاجرانہ ہر طور کا مال مل سکتا ہے جنکے معاملات
...ہے علاوہ اشیا ساخت لکھنؤ مثل چکن فرد رضائی و لحاف عطریات روغن خوشبودار ادویہ مرکبہ
...مہ طبی اصل یا نقل روانہ کیجاتی ہین جو صاحب کتاب یا نقشہ جس بابت مین چھپوانا چاہین عمدہ طور سے اسکا معاملہ

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
...ان شریف مترجم		مونس الذاکرین	عہ	وقائع شاہزادہ		فی حصہ —	۳ر	״ نولکشوری		ہدیۃ الاحباب	۱۴ر
مترجم وسادہ		مجموعہ ملفوظات		منصور الزمان	عہ	نغمہ جانفزا معروف		ضابطہ فوجداری	۸ر	کشاف النجوم	
حمائل شریف ۶ر		خواجگان بزرگ		داستان امیر حمزہ	۱۴ر	ہے قوت روح	۲ر	تعزیرات ہند	۸ر	سر اعظم نجوم	
تفسیر سورہ بقر فارسی	۸ر	جسمین انیس الارواح		نولکشوری —		قصہ عشاق کامل	۳ر	״ مع شرح		احکام النجوم	
تفسیر عبد العزیز صاحب		دلیل العارفین		الف لیلہ		قصہ بلبل چہک	۴ر	فسانہ آزاد		شمس الرمل	
ایضاً پارہ تبارک الذی	۱۴ر	فوائد السالکین		طلسم ہوشربا		نغمہ ولدوز	۲ر	کامل —		محبوب الرمل	
ایضاً پارہ عم	۱۴ر	راحت القلوب		״ دوم		لطائف اکبر حصہ	۴ر	قانون معاہدہ	۵ر	میدان الرمل	
تفسیر ترجمان القرآن	عہ	جملہ چار رسالے		״ سوم		نکات بیربل	۴ر	قانون شہادت	۵ر	تسہیل الرمل فن	
جواہر التفاسیر	۶ر	شامل ہین —		״ چہارم		گلشن جانفزا	۶ر	״ ۱۸۷۲ء	۵ر	رمل کے اصول	
خلاصۃ التفاسیر اول	۱۲ر	درۃ الناجعین	عار	پنجم حصہ اول		فسانہ گلشن	۶ر	انتخاب قوانین		کی کتاب ہے	
لغایت چہارم	عہ	طبی الفراغ		پنجم حصہ دوم		فسانہ شیرین	۶ر	شیام لال		جسکے قواعد	
تفسیر سورہ یوسف	۱۲ر	بزرگون کے حالات		״ ششم		قصہ ... اول	۸ر	جسمین کل قوانین		اور ضوابط	
تفسیر سورہ فاتحہ	۱۲ر	جن عمدہ کتاب ہے	العہ	״ ہفتم		״ دوم —	۶ر	وسرکلرات و		یاد کرنے سے	
بلوغ المرام	۵ر	پارہ بخاری شریف		نوشیروان نامہ		طلسم الفت —	۸ر	احکام ضروری		اس فن مین	
گریہ بتول	۱۲ر	اردو اصل لغات		״ جلد دوم		״ باتصویر	۱۲ر	گورنمنٹ گزٹ		انسان	
رحلت بتول	۱ر	... پارہ		کوکب باختر	۴ر	قصہ حاتم طائی	۴ر	حرف بحرف و		استخراج	
... شریعت شہید	۴ر	غیاث اللغات نظامی		بالا باختر		باغ بہار	۴ر	ہر چہار ہائی کورٹ		احکام پر قادر	
״ حبیبیہ	۴ر	مع منتخب اللغات	عا	ایرج نامہ		فسانہ عجائب	۶ر	سے ہین —		ہو جاتا ہے	
״ حبیبی	۴ر	״ لکھنؤ —		״ جلد دوم		گلشن وقار	۱ر	سراپا سپاہی	۲ر	خوان نعمت	
״ سعیدی حصہ اول	۲ر	کریم اللغات		سیر کہسار کامل		دیوان داغ	عہ	مقناطیس القلوب	۲ر	مع الوان نعمت	
״ دوم	۲ر	مصرح اللغات		[illegible]	۲ر	״ دوم	۱۲ر	طلسمات منازل قمر	۲ر	بالمدد رحمت	
رحمت الرحیم لکھنؤ		بہار ہند لغت شعرا	۱۲ر	جادو کا کھیل و		دیوان عاشق	۱۲ر	الواح الجواہر	۲ر	جسمین ہر طرح	
״ دہلی	۵ر	شرح ... کامل	عا	مداری کا تماشہ	۸ر	دیوان ... دہلوی	۱۲ر	رسالہ اصول شطرنج		کے تحفت طعام	
بہار جنت	۲ر	مجربات اکبری	۵ر	قانون راگ	۴ر	کلیات فقیر —		مع نقشجات			
مجموعہ تصوف	۲ر	تریاق اکبر	۲ر	قصہ ... سرو		کلیات امام بخش		جس سے قواعد باسانی			
تذکرۃ الفقرا	۲ر	علاج الغربا	۸ر	... دوم حصہ	۴ر	صہبائی		تمام معلوم			
سیر الاولیا	عا	قصہ مستانہ	۱۴ر	... حصہ	۹ر	ضابطہ دیوانی	۸ر	ہو سکتے ہین —	۳ر		

اِنَّ اللّٰہَ ھُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّۃِ الْمَتِیْن

بفضل خلاق زمان زمین کتاب مستطاب سلطان الاولیاء والواصلین برہان الاصفیاء الکاملین
شیخ الشیوخ محبوب بارگاہ قادر قوی حضرت مولانا نظام الدین محمد نصار کلکتوی قدس سرہ

مناقب رزاقیہ

١٣٢١ھ

بتصحیح مقبول بارگاہ خلاقی حضرت حافظ سید شاہ غلام جیلانی رزاقی تصحیح برادر صغیر
مرجع سیادت مسند جناب حافظ سید شاہ خورشید احمد باہتمام خاکسار محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ

مطبع مجتبائی لکھنؤ میں طبع ہوا

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الصمد الرزاق للارواح والاشباح الخلاق للموجودات جميعًا بالحكمة البالغة البارعة والصلوة والسلام على سيد العالم بالتخلق بالاخلاق الالٰهية الشريفة البالغة افضل الرسل والانبياء بما لا يكتنهه الا عالم الغيب والشهادة وعلى مقتفيه من الآل والاصحاب ولى السعادة وعلى من تبعهم بالاحسان بالمعرفة والعبادة وبعد فيقول تراب اقدام الفئة القادرية كثرهم الله تعالى وعز وجل بالتجلى الحق علا على قلوب الاولياء وترقى العرفاء الاصفياء **نظام الدين محمد** بن قطب العلماء ومركز دائرة المعارف الربانية والاسرار الالٰهية **قطب الدين** السهالى مولدًا والانصارى محتدًا انه اذ قد صعد معارج العبودة وسعد جدّه بتحصيل النقباء للشيخ قدوة الاولياء وعمدة العرفاء حاوى المعارف الالٰهية جامع الاسرار الربانية قطب الوقت **السيد عبد الرزاق** مد الله تعالى ظله الظليل على الخلائق الخلا اناخ مطى عزيمته على ساهرة ان يكتب بعض احواله الجليلة فصمم العزم وعلى الله التكلان وهو الموفق ويرجو ان يهديه الله تعالى ببركة صحبته العلية الى ما اهتدى وان تكون هذه الرسالة

ذخرا و اجراله الیوم القرار ٥ | فیارب بالخل الحبیب محمد | فبیک هو السید المتواضع
انلنا مع الاحباب و تیک التی | الیها قلوب الاولیاء تسارع | فبابک مقصود و فضلک زائد
وجودک موجود و عفوک واسع | الٰهی افض علیٰ انوار عطوفة الشیخ الاجل فاضة بعد افاضة

واکرمنی بتلالؤ لآلی فیضه تلالؤا بعد تلالؤ واحینی والقلب فی ذکره وارزقنی فی الوقت الموعود والروح یقظان بمطالعة جماله واحشرنی والسریرة تحیی بمشاهدة ذاته وادخلنی فی الدارین فی زمرة احبابه اعلم وفقک الله تعالیٰ خیرا ان محاسن شیخنا الکامل غیر عدیدة ومناقبه غیر محصورة وکرامات وی لاتحصی ست ومقالات وی از اکتناه بیرون ست پس بندهٔ درگاه که کمترین از خدمهٔ جناب پاک ست وشمه از ماذاق اولیاء الله تعالیٰ که مشامش بهره ور شده است دور ترست از اندازهٔ واحصای مدارج وعطیات الٰهی وموهبات ربانی نامتناهی که وهاب مطلق بقلب حضرت شیخ قدس سره الاصفی روزی نموده بفضل وکمال کرمه ٥ تراچنانکه توئی هر نظر کجا بیند ٭ بقدر بینش خود هر کسی کند ادراک ٭ لکن بقدر طاقت خود واحصای انچه دیده واز زبان مبارک شنیده واز یاران معتمدین دریافته درین اوراق بتحریر می آرد والله الهادی الی سبیل الرشاد وهو المثبت لاقدام عباده علی مایلیق والمبعد عما لایلیق واعلم ایها الطالب الشائق الی جناب الحق تعالیٰ واحبابه رضوان الله تعالیٰ علیهم سمیتها مناقب رزاقیة ورتبتها علی خمس وصول لیسهل علیک الاستخراج **وصل اول** در بیان نسب وحلیهٔ مبارک ووطن واحوال ووفات وسلسلهٔ انتساب در طریقهٔ صافیه و **وصل دویم** در نبذی از احوال اخلاق وارادت کشف معارف واقوال دال بر محبت الٰهی **وصل سیوم** در بیان نبذی از انکه بهتف هاتف غیب نسان بر وی تجلی یافت

وصل چهارم در نبذی از واردات منام والهامات در یقظه بدون سمع آواز هاتف والهامات از جهت ارواح اولیا ظاهره وصل پنجم در نبذی از کرامات وخرق عادات که متضمن بعض تاثیرات بر اصحاب ست

وصل اول بدانکه نسب حضرت شیخ قطب وقت شیخ الاسلام مرشد المسلمین شیخ عبد الرزاق قدس سره الاصفی و هدانا بقسطه الاوفی بسید عالم صلوات الله علیه وعلی آله الطاهرین می پیوندد و جد کلان بزرگوار شان یدالله تعالی تقی از بدخشان در هند آمده و به پیش امرای هند وقاری کلی داشت ازین راه افواج قاهره همراه داشت و هنود مرتده را بحکم اضرب اعناق الکفرة وجاهد الکفار اخراج نموده متصرف بر خطه آنها شد و رواج اسلام بوی قوت گرفت و بعد چندی از ایام حفید آن بزرگ در موضع محمود آباد از نواحی دریاباد که قصبه ایست از اعمال اوده سکونت گرفته و بسبب حرج مرج که راه یافت آن خطه بدست دیگری رفت و حضرت شیخ الاصفی قدس سره الاصفی در قریه بانسه که خانه جد مادری ورانجاست در خانه جد مادری خود توطن گرفت و ایام طفولیت و خوردسالی از اکتساب آشنائی از حروف و خط آشنائی نگرفت الا آنکه دران هنگام قرآن مجید را خوانده و از لسان پارسی گرفت چنانچه عادت هندست که طفلان را از لسان مسطور معتاد می کنند اولا بالفاظ حروف و نقوش خطیه و بعد از اعتیاد و تفهم دلالت نقوش بر الفاظ خود با و طرق دلالت بر معانیش آشنای کنانند و حضرت قدس سره الاصفی بمرتبه تامه که مقصود از تعوید باشد مانوس نشد یا فی الجمله شناسائی یافته باشد بعد ازان این تعلیم و تعلم از میان رفت قبل از حصول ملکه بعالم نسیان رفته باشد و بالفعل از دلالت نقوش عربیه و فارسیه مناسبت یافته نشد حلیه مبارک حضرت شیخ قدس سره الاصفی طویل قامت بودند نه بافراط بلکه بطولیکه در حلیه مبارک حضرت نبوت صلی الله علیه وسلم وعلی آله الکرام الطاهرین یعنی از قد و متوسطه که طویل

از قصیر باشد و اسمر اللون یعنی گندمی که مائل به بیاض بیشتر باشد و چشم مبارک مناسب بود
و هرگز اثری از صفرت نبود و سواد اللون معجب و در آخر سن بسبب ریاضت که مورث
گرمی دماغ باشد یک چشم جانب یمین رفته بینیت از میان رفته راه خود گرفت و بینی مبارک
بلند و طویل آنقدر طبع داشت یعنی متوسط و دندان مبارک کلان بود و متلاصق و قدر فرج
میان دندانها از خاطر رفته و لحیهٔ مبارک طویل شروع و کثیف مطبوع و اندکی از موها
سیاه و جمله دیگر سفید نورانی و سن شریف وی قریب نود ظاهر او د کم بود و قد لقی الله تعالی
یوم الاربعاء السادس من شوال من السنة السادس و الثلثین بعد الالف و المائة من السنین
الهجریة المقدسة و دفن بروضة فی مشرق القریة بانه قریبة منها جدا و آن روضه الحال نهایت
دلپذیر است و عشاق الهی را سکون بسیار می بخشد و شاغل باذکار ظاهریه و باطنیه را
چسپیدگی و یکسوئی در ذکر حبیب بسیار میرسد و زیارتگاه جمله خلق آن نواحی بزرگ و کوچک
بود و کاتب الحروف در وقت ارتحال حاضر نبود بروز دوم رسیده از مردم که حاضر بودند
و معتمد علیهم هستند شنیده که پیش از لقا از مرض نفخ شکم و قولنج مبتلا شد بعد از ان مرتفع شد
و از ابتدای مرض تا وقت لقاء حق هیچگونه در حواس و عقل تفاوت راه نیافته و بعضی از
حضار گفتند که این وقت کلمهٔ شهادت است فرمود که این خود نقش دل است که ازین غفول
خواهد شد آن حاضر گفت با این من هم موقنم لیکن از بهر این بعرض میرسانم که همه اعضا
دران باشند که مخلوق شده برای آن پس زبان در کار خود باشد هرچند مدار کار بر وی
نیست پس بر زبان راند کلمهٔ تامه را و آن عزیز هم گفت حضرت ارشاد فرمایند که بعد از
ارتحال ما چه کنیم ظاهر اللفظ فرمود که از ساخت عمارت در مرقد از گنبد و مسجد و صومعهای
زیاده می پرسد فرمود ازین امور از من مشورت مطلبید بعد از ارتحال همه کس خود مختار است

العزیز گفت از سیرت علیه و جبلت بهیه که تجرید و تفرید باشد آگهم که ازین چیزها رغبت و رضا
نیست ولیکن از ایضا بصاحبزادهٔ والا میان صاحب میان غلام دوست محمد سلمه الله تعالی
ورقاه الی مدارج الکمال و میان منگری سلمه الله تعالی که برادر علاتی میان غلام دوست محمد
می شوند بامر یکه بذهن والا صوب باشد فرمود اینها هر دو برادرند و فلانه
یعنی مادر میان منگری مادر ایشان ست یعنی بایکدیگر معاشرت دارند و صاحبزادهٔ والا
مادر برادر خرد را مادر خود پندارند همچنین واقع شد صاحبزادهٔ والا شفقت بحال برادر خرد
چنان نمودند که بگلا نها همچنین زیبد همچنین معاشرت فرمودند که هادی مطلق و حبیبش خاتم رسلان
سید عالم صلوات الله تعالی علیه و علی آله الطاهرین و مقتفیان بآثار نبوی راضی بآن هست
سلمها الله تعالی بعد ازان آن عزیز مخلص صادق بجناب حضرت اعلی الله درجته فی العلیین
باز بعرض رسانند که در حق صاحبزادهٔ والا چیزی فرمایند فرمودند استقامت نمایند و هرگز
قصد تحصیل معاش بجانب امرا و عمال نکنند همه خوب خواهد شد و آنچه از پیر دستگیر خود بمن رسیده
بوی نموده ام بوی مشغول باشد انشاء الله تعالی نافع خواهد شد و مرضی حق تعالی خواهد شد
بلکه بهمه یاران آن طالب حق تعالی بگویند که هر آنچه بآنها ارشاد یافته بجد و جهد کوشند فیض الهی
خواهد شد انشاء الله تعالی بعد ازان آن مخلص صادق بعرض رسانند که وجه گذران ندارند
چگونه استقامت نمایند فرمود که من که در خانه نشسته چیزی مدد معاش نداشته بودم و رزاق
مطلق رزق رساند بطوریکه از دیگران مواسات کرده شد این چند کلمات در میان آمد
بعد ازان متوجه بجناب رب خود شده و بعد ساعتی ملاقی بحق شد قدس سره العزیز
حق تعالی از برکات وی ما مریدان را بهره مند گرداند قدس الله سره الاصفی و هدانا بقسطه
الاوفی و هم شنیده شد که بعض از کبار ارشاد فرمود که از ورد وی بسط رزق و وجه معاش

شود و حضرت قدس سره الاصفی در طریقهٔ قادری بود و حرف بیعت بجناب قدوهٔ عشاق
واصلان بحق مستغرق بجناب احد مطلق سباح بحر حقیقت وسیار راه طریقت قطب وقت میر
سید عبد الصمد مد ظله العالی خدانما نمود مزار مبارک وی در احمد آباد گجرات بیزار و بتبرک و وی
بجناب شاه شیخ اسلام هدایت الله خدانما قادری بیعت کرده و اجازت گرفت ظاهرا در خطه
عرب مدفون ست و وی بجناب شیخ المشائخ الکبار عارف کامل قدوهٔ موحدان واصلان شاه حسین
خدانما قدس سره در برهان پور مرقد مبارک دارد بیزار و بتبرک به و وی بشیخ اسلام قطب وقت
شاه امان الله امانی رحمه الله تعالی و وی بشیخ الاسلام بشاه ابراهیم بهکهری می پیوندد و وی
بشیخ اسلام شاه ابراهیم ملتانی و وی بشیخ اسلام میران سید بخش فرید بهکهری و وی بشیخ اسلام
شاه جلال و وی بشیخ اسلام سید محمد و وی بشیخ اسلام شیخ بهاء الدین و وی بشیخ اسلام بشیخ ابو العباس
و وی بشیخ اسلام سید حسن قادری و وی بشیخ الاسلام شیخ موسی قادری و وی بشیخ اسلام
سید علی قادری و وی بشیخ اسلام میر سید احمد برادر سید محمد بغدادی و وی بشیخ اسلام بسید محمد
بن ابی صالح قادری و وی بشیخ اسلام بمیر سید عبد الرزاق خلف صدق حضرت قطب الاقطاب
غوث اعظم حضرت پیر دستگیر سید محی الدین عبد القادر جیلی و وی بشیخ اسلام به پدر بزرگوار قطب
الاقطاب غوث اعظم محبوب ربانی حبیب سبحانی شیخ عبد القادر جیلی قدس سره و وی بشیخ الاسلام
شیخ ابو سعید مبارک مخذومی و وی بشیخ اسلام شیخ ابو الحسن علی هنکاری و وی
بشیخ الاسلام شیخ ابو الفرح طرسوسی و وی بشیخ اسلام شیخ عبد العزیز
یمنی و وی بشیخ اسلام شیخ ابو بکر شبلی و وی بشیخ اسلام سید طائفه جنید
بغدادی و وی بشیخ اسلام خال خود شیخ سری سقطی و وی بشیخ اسلام شیخ
معروف کرخی و وی بشیخ اسلام شیخ داود طائی و وی بشیخ اسلام شیخ حبیب عجمی

و وی بشیخ الاسلام تاج محدثین و فقها و عرفا شیخ حسن بصری قدس الله تعالی اسرارهم بارک
فی اخلافهم و وی بامیر المومنین سید الاولیاء صاحب رسول الله ذو الید الطولی فی المآثر
والمناقب شعر لایدرک الواصف المطری خصائصه وان یک سابقاً فی کل ما وصفا
اسد الله الغالب مظهر العجائب والغرائب علی ابن ابی طالب کرم الله تعالی وجهه و لله
در من قال ع واوضح بالتاویل ما کان مشکلاً علی بعلم ناله بوصیه علیه السلام و علی آله
و وی بسید الانبیاء والمرسلین خاتم النبوة رحمة للعالمین محمد مصطفی صلوات الله تعالی
علیه و علی آله واصحابه الکرام و بادیه الهادی المطلق جل و علا و بطریق حضرت
خواجه معروف با مام معصوم سید الاتقیاء العرفاء بالله تعالی واسراره کما یحب و یرضی
حضرت امام علی موسی رضا رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امام موسی کاظم
رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امام جعفر صادق رضی الله تعالی عنه
و وی به پدر بزرگوار حضرت امام محمد باقر رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت
امام علی زین العابدین رضی الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار سید شهدا قرة عین
سیدة النساء فاطمة زهرا ابن امیر المومنین و سید الانبیاء والمرسلین حضرت امام حسین رضی
الله تعالی عنه و وی به پدر بزرگوار حضرت امیر المومنین صاحب رسول الله صلی الله علیه و
علی آله واصحابه وسلم و بطریق روحانیت که وی را طریق اویسیه می گویند اجازت از
جانب خواجهٔ بزرگ حضرت خواجه معین الدین چشتی رضی الله تعالی عنه چنانچه در قصبه
موهان بتقریبی نزول فرمود و مردم آنجا عقیدت بسیار دارند و اکثری از سادات
وغیره عقد بیعت دارند شخصی تمنی مبایعت نمود و بعرض رساند قبول فرمود و آن
مرید صادق گفت من گرویدگی بجناب خاندان چشت دارم هر چند همه خانوادها حق اند

و بزرگند لیکن عقیدت باین خانواده گرفته پس آنحضرت فی الجمله سکوت فرموده گفتند که بحضرت
خواجهٔ بزرگ ملاقات معنوی شد اجازت فرمود پس آن شخص مرید در طریقهٔ چشت شد و شجره که داب مشایخ
کرام بنوشت آن هم به پیر بستر ست نویسانده باین طریق که الٰهی بحرمت راز و نیاز یکه فقیر عبد الرزاق
بتو دارد و الٰهی بحرمت راز و نیاز یکه خواجهٔ بزرگ شیخ الاسلام خواجه معین الدین چشتی رضی الله تعالیٰ
عنه بتو دارد الی آخره و بر همین اعتبار اگر طریق چشتی شمارند دور نخواهد بود در قصبهٔ ردولی
نزول فرموده بود مردم ارادهٔ بیعت آوردند حضرت قدس سره در خطره آوردند که این قصبه
ولایت شیخ احمد عبد الحق ست رضی الله تعالیٰ عنه و مزار مبارک دران قصبه است بزیارت
فی الحال لقای معنوی بروح مبارک شان شد آنها را اجازت و رضا لایح شدن گرفت

فصل دوم حضرت قدس سره العزیز در ایام طفولیت بقصبهٔ ردولی متوجه شد ظاهرا
بهر تحصیل علم همراه یک خادم معاون ظاهرا پدر بزرگوار همراه کرده بود در اثنای راه ماندگی
گرفت در جائی نشست و خادم گفت که درین نواحی دهی ست که بعضی اقارب من در انجا
می باشند شما در اینجا باشید من بآن ده میروم از اقارب خود ملاقات نموده چیزی برای
خورش می آرم و رفت چندی توقف شد چون ایام خردسالی بود از تنهائی و در راه غریب
غمگین شدن گرفت درین اثنا درویشی حسن البهجة و بهی اللهجة نامش عنایت الله بود پیدا
شد گفت سبب گریستن چیست او سبب آنچه طاری بود گفت درویش فرمود مقصد کجاست گفت
ردولی گفت بابا بیا خواهم رساند پس رفاقتش قصد مقصد نمود آن درویش فرمود که در دست
کتاب چیست گفت یوسف زلیخا یعنی نظم ملا عبد الرحمن جامی رحمه الله تعالی در قصهٔ حضرت
یوسف علیه السلام وعلی نبینا و آله و زلیخا رحمها الله تعالی گفت ترا چه کار ازینکه یوسف بچه
حال بود و زلیخا چه حال داشت القصه در نواحی ردولی رسیدند و در سایهٔ درختی نزول

آوردند چون وقت مغرب رسید نماز گذارد و تا عشا مشغول برب خود شد حضرت شیخ میفرمود
چنان متوجه بجناب ودود حق بود که از خود غائب شد محض نوری مضی ماند دیگر یاد دارم
که فرمود که مطابق قامت مبارک وی بود و عزیزی دیگر از یاران حضرت قدس سره
العزیز می گفت که شنید که بآسمان ملاصق بود حالت بر حضرت قدس سره العزیز متغیر شد
و ترس و خوف لاحق شدن گرفت پس برخاست بفاصلهٔ چند قدم از انجا نشست
بعد زمانی آن نور کم شدن گرفت تا اینکه صورت شخصیه جسمیه پیدا شد پس حضرت قدس سره
العزیز نزدیک وی آمد و درویش آب طلبید دران نواحی حوضی بود از انجا آورده و چیزی
دران حل نمود خورد و بقیه را بحضرت عطا نمود بمجرد خوردن وی حال متغیر شد و از همه اندیشهات
دل سرگشت پس گفت مارا همراه خود گیر گفت تو خرد سالی آبوین تو در رنجش خواهند شد
چه طور همراه برم پس از ان مردم که دران نواحی بود طعام آوردند بحضرت اجازت خوردن
نمود حضرت فرمود شما هم بخورید گفت اگر پر کردن رود ها می خواستم چرا نزد پل بیرون شهر
می کردم و نخورد ایام ابتدای سرما بود و پوشش خود بحضرت داد و حضرت پوشیده خسپید
چون بآخر شب بیدار شد نه درویش ست و نه پوشش پوشش خود را گرفته راهی شد
بنده از حضرت قدس سره العزیز پرسیدم که حالا آن درویش کجاست فرمود والله اعلم
بعد لمحه گفت که در خطهٔ عرب فوت کرد علیه الرحمة چون روز هویدا شد آن رفیق که از راه
جدا شده بود آمد همراه وی شد مراجعت بخانه نمود چندی می گذاشت چون ایام تکلیف رسید
از عوائق زمان از اشتغال بکتاب ماند و چون وجه اسباب معاش در ضیق بود قصد
نوکری کرده جابجا نوکری می کرد و از علوفه بحاجت ضروریهٔ خود و حوائج من یجب علیه و غیرها
می پرداخت و سخا بسیار داشت هرچه در وجه علوفه می یافت از برخی از ان بحوائج میرزا شست

واز برخی ازان نعمت را مواسات میکرد بلکه از بیشتر مواسات می کرد همچنین میگذرانید وشجاعت
بارش داشت هرگز نمی ترسید مماثل وی کمیاب بود در نواحی دکن پیش عاملی از عمال بادشاهی
نوکر بود روزی پیش وی با دیگر نوکران از سپاه نشسته بود یکی از اهل قلم وی گفت که
اینقدر سپاه نشسته کسی نیست که از فلان متمرد زر برآرد شخصی که تهور داشت گفت
که من میروم و وی را می آرم و برخاست و گفت سید عبد الرزاق رفیق میشوی گفت
میشوم هر دو برخاستند و پیش آن متمرد نشستند و گلویش گرفتند و سلاحی که داشت
از پیش وی گرفته در گلویش ملصق ساختند آن متمرد مضطرب شد سپاه وی گرد اگرد
میگردیدند لیکن جرأت نمی یافتند و آن زمیندار متمرد گفت شما ها دور شوید مارا می کشند
پس آمدن شما ها لاینفع ست پس تمامه زر را کفیل داد اهل قلم آن عامل آمدند در انچه
نشان خواطر آنها بود کردند پس ایشان فرمودند حالا هیچ وجه شبهه در رسیدن زر نیست
بگذاریم بگذاشتند و از وی شدند و گفتند که مایان میرویم در سپاه شما هر کسی داعیهٔ شجاعت
داشته باشند هر چند مایان دو تن هستیم و حضرت نبی فرمود که هرگز در انوقت بیم در من
بوجهی نبود کسی قوت و قدرت نیافت و همچنین حوادث بسیار است و تواضع بسیار
داشت و فقرا از هر قسم در دایرهٔ خانقاه نزول میکردند و از ضروریات از طعام و غیره فقرا
می شدند و چند روز اقامت می کردند روز اول بود هر روز مهمان بودند ازین سبب
مقروض بسیار شد اگر فقرا بست و پنجاه و یا زیاده می آمدند غله میدهانید با اسباب
پختن هر قدر که می طلبیدند می یافتند اکثری ازانها قوم ملامتیه هستند که مرتکب خلاف
شرع سخنهای لاطائل میگفتند هرگز چیزی نمی گفت و یاداشش نمیداد بوقت مناسب
برفق و لین نصیحت می کرد و بعضی ازانها در انوقت متمکن شدند و در عالم نوکری در بلدهٔ

احمد آباد گجرات بود شخصی گفت که در اینجا درویشی ست که مردم در حق حسن ظن دارند و خدانما
میگویند بوی رسیم و بیعت بوی کنیم گفت بسیار خوب لقد استمعت از دعوت پس پیش حضرت
قطب قدوهٔ عرفا حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة رسیدند و درخواست بیعت نمود
قبول فرمود و آنرا از کار ارشاد فرمود در گجرات چند ماه ظاهرا از چار زیاده نباشد
اقامت داشتند و چند ساعت در شب و نهار روز از سعادت لقای خجسته شیخ بزرگوار خود
بهره مند میشد بعد ازان بمقام میرفت و در آخر شب بذکر مشغول می بود و در روز از
خلق کنار میگرفت شخصی بجناب حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة بعرض رسانید که سید
عبد الرزاق را بخلوت و چله امر فرما فرمود چلهٔ وی بر پشت اسپ ست چون میر صاحب
قدس سره العزیز واقف سر قدر بود و زبان مبارک را تاثیر قوی ست بعنایت الهی آنچه بر
اسپ کشاد کار شد که با ولیای کمل در خلوت میشود و آنجناب حضرت میر صاحب قدس
سره العزیز اجازت سیر جانبی شد پس از احمد آباد متوجه سوی دیگر شد چندی بر نوکری
و خدمت فقرا گذرانید بعد ازان از روحانیت حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة
اجازت اقامت در وطن و ترک نوکری دریافت بوطن آمده و اقامت گرفت و از
اخلاق مرضیه شریعه بیدار بودن در شب مگر قلیل و میگفت مردم را مقدار پاس شب
یعنی ربع کفایت دارد و خودش از پاس شب کمتر می خسپید مگر اینکه عارضی پیدا آید
و یاران را موکد به بیداری می شد و از طلبهٔ حق کسی که بسیار می خسپید راضی نمی شد
و سوگند می ساخت که بشب چیزی نخورند و در روز اندک تا احیای لیل و ذکر که صورت
بجلو معده می گیرد نیک صورت یابد و خودش سیر نمی خورد و هر وقتیکه میخورد گرسنگی باقی
داشت اگر آنقدر باز خورد جا داشت بود بلکه اگر زیاده ازان خورد جایش هم داشت

دور رمضان مبارک روزه تاکید می فرمود و در تقلیل طعام در وقت افطار مبالغه داشت و منع
از طعام در شب آنها را بود که تقلیل طعام بعد از افطار چنانچه باید نمیکردند و از اخلاق
مرضیه آن بود که اگر فقرا که ظاهر سیمای آنها عشق الٰهی ست مهمان می شد طعام را بین
یدی ایشان می نهاد و مخلّی بالطبع می کرد و مبالغه در خوردن نمی کرد و می گفت هرگاه در درویش ست
و سیمای وی سیمای طالب حق سبحانه تعالی ست بسیار خوردن و پر ساختن شکم در حق وی زهر قاتل ست
و کم خوردن تریاق مجرب اگر مبالغه کرده که فلان چیز بخور و یک لقمه دیگر و سیر تا باید بگفته بنده
بسیر خوردن مشغول باشد پس بوی ضرر عظیم پیدا آید و اگر از ابنای دنیا مهمان بیشتر شفقت
می فرمود و تاکیدات در خوردن می مبالغه می نمود شاید که در مجلس بیگانه شرمش گیرد و گرسنه ماند
و خوف ضرر در حق وی نیست چه تمام شب وی می خسپد و اگر نمی خسپد بچیزها مشغول میباشد که محمود
نیست و از اخلاق مرضیه آن بود که شفقت بر طفلان بسیار می کرد و بمظلومان و از اخلاق
مرضیه آن بود که سپارش اهل خصومت پیش قضات و غیره نمیکرد بلکه سپارش در امور دنیاوی
و دینیه نمیکرد چنانچه بعض از اقارب وی می آمدند در خواست سپارش بقاضی که از مریدان بود
می داشت و جرأت نمی یافت که بعرض رساند از یاران خواست که بعرض رسانند خطی حاصل
نمایند در این اثنا بودیم که از اندرون آمد و بی تقریب گفت که من سپارش بقاضی نمیکنم
هرچند که جگر گوشه من باشد بعضی از سر واقف نبودند متعجب بودند بعد ساعتی معلوم شد که
فلان شخص در خواست داشت و در ابتدا حاضر و از اخلاق مرضیه آن بود که هرجا که نوکری
می کرد اگر خلل فی الجمله در اشتغال باشغال خود می یافت نوکری گذاشته جای دیگر میرفت
و از همه کس احوال خود را پوشیده و کسی که پیش وی نوکری بود مطلع می شد
برحالش نوکری می گذاشت و علوفه خود می گرفت و هرچند بتواضع در پیش می آمد

قبول نمی نمود واین را واقعات ست از انجمله اینست که پیش سید محمد یوسف که از خلفای شیخ
غلام مجتبی که مشهور بشاه مجاست نوکر بود روزی در مجلس وی بمقام خود نشسته بود درویشی
آمد بوی نگریست واز راه تعجب گفت که هی هی ای باز بر طعمه فرود آمدی شاه یوسف
متوجه شد پس ازان خلوت خواست وطلبید و ازاحوال پرسید اخفا نمود بعد ازان بجناب است
ونوکری گذاشت شاه یوسف مبالغه نمودند فرمود مقام نوکری نماند شما بتواضع در پیش
می آیید که بنوکران نمی کنند واز اخلاق مرضیه آن بود که در خانه بشب بیدار می بود
ودر روز در صحرا که فضا ونظر داشته باشد ویا در سایه درخت که مطبوع باشد ویا کنار
جوئی ویا حوضی دور از عمارت ومردم میرفت ودر انجا از صبح تا ظهر می بود ووضو ساخته
نماز می گذارد وانوار الهی چنان تابیدن گرفتی که بیانش در قید قلم نمی گنجید از خصایل
مرضیه آن بود که سیر وسفر را دوست میداشت چنانچه از خانه مبارک بیلده لکهنو که دوازده
فرسنگ ست دوبار می آمد وگاهی سه بار واز درویشان همه کس ملاقات می کرد واگر کلمه
نیک ولطیف می شنید خوشیها میکرد ومسرت تمام لائح می شد چنانچه در سیر به الٰه آباد براهبی
از قوم هنود هند ملاقات کرد ووی مسافر بعالم بقا بود وبطالب خاص خود گفت که چیزی
من میدانم واز تو واز همه یاران پنهان کردم حالا بتو می نمایم اشارت باکسیری نمود که از
بعض اجساد زر میشود آن طالب گفت که من که توسل بتو گرفتم نه بهر این چنین امر دنی بلکه
بهر اسم اعظم الله جل وعلا این همت وبارها بر زبان می آورد وسرور بر جبین هویدا می گشت
وکلمهٔ لطیف از هر که می شنید بسیار حال بر وی متغیر می شد چنانچه شخصی روایت نمود که
شیخ محمدی رحمه الله تعالی بشاه مرتضی سوبتی که شیخ قوم ملاتیه است ملاقات کرد شاه مرتضی
بوی پیاله پر از مسکر شراب بود داد شیخ محمدی ابا نمود شاه مرتضی گفت مصرع

وصل سیوم در هر ساعت و بهمه اوقات هتف هاتف می شنید

برزبان خمری بدل ذکر خدا شیخ محمدی گفت مصرع برزبان عطری بدل ذکر خدا
این حکایت را بیشتر برزبان می آورد و حسن بدیهه جواب شیخ را تحسین می نمود و اینچنین
واقعات را اوقات بسیارست از احاطه خامه بیرون ست و از تزویر بسیار بسیار
ناخوشی داشت کسی روایت نمود که پیش شیخ پیر محمد سلونی تقریب سرود بود و اشعار
هندیه انشاد می کردند صوفیان بوجد آمدند شیخ محمدی رحمه الله رسید بعد از انکه صوفیان
نشستند شیخ چند آیت بالحان خواند کسی بوجد نه ایستاد شیخ گفت عجب ست از
سماع قرآن برکسی حال متغیر نشد و از اشعار هندیه که مضمونش باین مضمون
بعینه تمام دارد متغیر شدند باین بسیار راضی شد و از عنایت الهی بتوجه
پیران بزرگواران چنان حقائق بروی لائح شد که از طوق بیان بیرون ست
و فنا و بقا بالله گویا جبلت داشت و مرتبه جمع الجمع و جمع تفرقه چنانچه لصحابه کمل بود
طبیعت گشته بود و از آثار وی در همه اوقات سماع لسان غیب که در لسان این قوم
آواز هاتف می گویند بود خواه متوجه شود یا نشود و ازین راه احصای آن متعذر ست
و در هر ساعت همین بود کرا یارای احاطه چون متوجه باین ملهمات نمی شد
محض نظر به محبوب داشت هم یاد نمی داشت بندی ازان که ذهن تذکر نماید
در تحریر می آرد پس بشنو از انجمله اینست که روزی بنده درگاه
و یاران دگر در مجلس حاضر بودیم که فرمود در زمان پیشین پیر دستگیر میر
سید عبد الصمد علیه الرحمة را دیدم که می فرماید که امروز دوشنبه باشد
از سجن حیات دنیا خلاصی یافتم و بلقای حبیب پیوستم و بعضی یاران از
گجرات آمدند نشان دادند که بروز سه شنبه وصال بود گفت من متحیر شدم

که در کشف خطا رفته باشد و این محض در میشاید بنده گفتم معاملهٔ اولیا تعبیر پذیر است
فرمود آری معاملهٔ اولیا تاویل پذیر است چنانچه ابراهیم خلیل الله صلوات الله تعالی علیه و علی
نبینا و آله الطاهرین را بود چون این مجمل بود بنده گفتم که خلیل را علیه الصلوة و علی
نبینا و آله چه طور لاحق شده بود بعض یاران گفتند که آن قصه را میدانی سوال از بهر
چیست گفتم بهر اینکه بزبان مبارک هویدا فرمایند درینصورت مصدق معامله و مکاشفه
دیگران میشود فرمود همین که دنبه را بصورت ابن دید و گفت که خبر میدهد که در فصوص
و فتوحات مذکور ست و پرسید این کدام کتاب ست گفتم این هر دو کتاب از شیخ
ابن عربی قدس سره الشریف ست بدانکه حضرت ابراهیم در خواب دید که پسر خود را
که اسحاق باشد ذبح می کند و بعضے گویند که اسمعیل ست علیهما السلام و به پسر این خواب
وانمود پس گفت السمع و الطاعة فَافْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِيْ إِنْ شَاءَ اللّٰهُ مِنَ الصَّابِرِيْنَ
چنانچه مشهور ست و در قرآن مجید مصرح ست و بذبح پسر متوجه شد و چون خواست
که کارد را بحلقومش رساند بر حلقوم دنبه رساند و کار تمام کرد علمای روایت را قول
است در علم تفسیر و اصول فقه مفصل مذکور ست و شنیدنی از ان بنده در فوائد عظیمه
و صبح صادق شرح مسلم الثبوت و منار آورده است و شیخ می فرماید که لم یشعر بالتاویل
والرویا یطلب التاویل و انما کان الکبش متمثلاً بصورة ابنه فالامر الذی هو رویا الانبیاء
امر بذبح الکبش الذی هو فداء الابن یعنی ابراهیم علیه السلام تاویل را نه دریافت و رویا
تعبیری طلبید و حال آنکه دنبه متمثل بصورت ابن شده بود وی دانست این رویا بر
ظاهر خود ست و فی الحقیقت کبش بود که بصورت ابن متصور شده چنانچه علم بصورت
شیر و غیر ذلک پس رویای انبیا که در حکم امر الهی ست این رویا امر بذبح دنبه بود که بود

ظاهر شد بصورت اسحاق و ازین راه ذبح نکرد اسحق را بلکه دنبه را و تفصیلش در شرح فصوص ست و دفع شبهه طاعنان در کتب دیگرست این موضع باب تفصیل آن ندارد القصه حضرت شیخ قدس سره العزیز هرچند این فرمود که تاویل پذیرست لیکن بصلوح معامله خود بتاویل که مذکور شد راضی نشد چه همه خوابها تاویل دیگر ندارند بلکه بعضی از انها بر ظاهر خود می باشد و خودش جازم بر ثبات ظاهر بود و بعد چندی بعض یاران از گجرات آمدند گفتند که فوت در روز دوشنبه بود و دفن به روز سه شنبه ازین راه مردم میگویند که سه شنبه باشد چون شنید اطمینان یافت و از انجمله اینست که شنید اِنَّا سَنُلْقِیْ عَلَیْکَ قَوْلًا ثَقِیْلًا پس تخوی از ز دوراه یافت بدرین اثنا بود که لقای معنوی پیر سید عبد الصمد علیه الرحمة شد که استفسار نمود فرمود اَمْ تُرِیْدُوْنَ اَنْ تَسْأَلُوْا رَسُوْلَکُمْ بعد ازان همون وقت و یا وقت دیگر از ارتحال خود آگاهی داد چنانچه گذشت آن قول ثقیل ظاهر همین بود و از انجمله اینست که شریفی از سکنه قصبه بلگرام توبه نمود و بیعت کرد آن شریف در دل قرآن آهسته میخواند کسی نمیدانست حضرت قدس سره العزیز فرمود خبر میدهد وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِیْلًا حضار مجلس متحیر بودند فاحص از شان نزد ویش بودند که حضرت فرمود که آن شریف قرآن مجید بوجه نیک خوانده باشد و از انجمله اینست که بنده در گاه از آزار قرحه مثانه مبتلا بود هرچند این علت از زمان پیشین بود لیکن دران هنگام استیلا گرفته که رنجش بحدی بود که نطاق عبارت و میدان تحریر از بیانش تنگ ست آثار ترحم بر آنحضرت قدس سره العزیز لائح شدن گرفت پس گفت خبر میدهد بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِیْنَ خوانده بر هر دو کف هر دو دست دراز کرده چنانچه در حالت

بسم الله الرحمن الرحیم بعد ازان لا اله الا الله بسم الله الرحمن الرحیم ولا و دمادم
وانت ارحم الراحمین دمد و بر رو بالد از ذقن تا پیشانی و ازانجا بالیده بر سینه
و زانو و ساق تا هر دو پا دست راست بر ساق راست و دست چپ بر ساق چپ
کشد و دو زانو نشسته بجانب قبله باشد و بایتمام ان شاء الله تعالی صحت خواهد شد ظاهرا
هم فرمودند دیگر امراض جسمانیه را دافع است بلکه در دفع امراض نفسانی را هم و بنده
درگاه عقب هر نماز فرض از فرائض پنجگانه بعد فراغ سنت وی چهل و یک اول درود
و آخر همچنان کرده بعنایت الهی ازان شدت غیر متوقع الخفته خلاص یافته قریب
بمزاج قدیم شده الحمد لله علی ذلک و از انجمله انیست که در ماه رمضان مبارک
که در ایام گرما بود در هنگام برسات که گرمی دران هنگام در ملک هندوستان زیاده
از حد میشود مریدی از جائی آمده که چند شبانروز در راه داشت روزه دار آمد و حضرت
صاحب قدس سره العزیز مداح همت وی بودند بنده را نحوی از تحیر پیدا شد چه شیخ
ابن عربی قدس سره در فتوحات میفرمایند که مسافر را روزه ممنوع ست بلکه واجب ست
که افطار نماید و حضرت شیخ قدس سره العزیز مدح بر صوم وی نمایند بعرض رساندم که
آیا روزه بهترست مسافر را فرمود خیر سید هر که افعال ناشنیده نیست و گفت معنی این
چیست گفتم آنچه مقصود حضرت است آنست که او در حسن است ولیکن ترجمه مطابق الفاظ نیست که شنیده است تردد را
یافت گفت که عجب ترجمه است فی الفور گفت که خیر می دهد که روزه قبیحه نیست باز
گفت خیر میدهد که روزه بهترین چیز ست بدانکه حضرت شیخ رح چون امی بود و بیشتر آیات
و احادیث و زبان عربی دیگر می شنید و نتوانست تکلم وی چنانچه هست و پیوسته
می گفت چه کنم زبان پارسی نمیدهد ورنه بلغت فصیح می شنوم و چون متعارف

بعض مردم در شنیعه ناشنیعه است و شنیده شنیعه هست و تعارف بآن داشت ازین
راه در تعبیر همچنان آورد بنده چون باین مستفید شد جزم نمود که آنچه شیخ ابن عربی
قدس سره الاصفی ظاهر القوت علم و نظر بوده باشد چه در اکثر جا در فتوحات میفرماید
ما وجدنا بطریق صحیح ولا بکشف وجدانی **وازانجمله اینست** که شخصی
از طلبه علم ظاهر در حضرت باشنه آمد و از لقای خجسته بهره مند شد و یک دو روز ماند تودیع خواست حضرت شیخ
قدس سره العزیز فرمود امروز بمانند بعرض ساند فردا حاضر در پیش آید که رخصت ماندن نمیدهد حضرت شیخ قدس سره
فرمود که اِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا و جنبی دارید شما طالب علمید بگوئید در دل شما چیست روا آوردن گرفت
و گفت معنیش معلوم کردم و رفت تهیهٔ اسباب غسل نمود ظاهر از خواست ماندن وی همین بود
که بدون غسل نرود **وازانجمله اینست** که در قصبه دیوی ملا شیخ بدلی بکسر فارسی بلام انه
علم ظاهری بهره داشته و در ورع و زهد پرداخته مردی بسیار بزرگ خوفی در دل وی
راه یافت پیش حضرت قدس سره الاصفی آمد و گفت شما ترجمان حق هستید بفرمائید که عاقبت
من چه طور خواهد بود و از مژده بخیریت خاتمه بهره مند گردانید حضرت قدس سره الاصفی فرمود
این در اختیار من نیست شما عالمید همه خبر دارید از راه تواضع فرمود و بعد ازان گفت
خبر میدهد که لَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ملا شیخ بدلی شاد شد بزودی برخاست
و رفت باین ترس که از زبان مبارک چیزی دیگر بر نیاید **وازانجمله اینست**
که در تیمم از بعض حاضرین پرسید که تیمم تا بند دست کفایت دارد یا نه چون درین نواحی
مردم حنفی المذهب هستند چنانچه حضرت قدس سره الاصفی هم در اعمال حنفی بود گفتند
که کفایت ندارد فرمود مرا معلوم میشود که کفایت دارد یا گفت که خبر میدهد که کفایت
دارد بعض طلبه علم چون عقیدت کلی بجناب عالی نداشته تکلم کردند که بچه طور کفایت

کتب فقهیه بخلاف وی ناطق ست بدانکه اختلاف ست فقها را که در تیمم استیعاب
ذراع ست یا به بند دست کفایت دارد حضرت امام اعظم وصاحبیه رحمهم الله
بر اول ست وامام شافعی بقول قدیم وجماعه بر ثانی واکثر احادیث صحاح مؤید قول
امام شافعی وغیره است وظاهر افتوی حضرت شیخ ابن عربی قدس سره الاصفی همین ست
واشیاخ حضرت شیخ چنانچه سری سقطی وحضرت غوث اعظم که عامل بمذهب امام شافعی
ویا احمد بن حنبل بر همین ست پس تکلم بچه طور ست ومع هذا امام مالک رحمه الله تعالی
مرفوعا روایت می کند که اِخْتِلَافُ اُمَّتِیْ رَحْمَةٌ پس احتمال دارد که حضرت قدس سره
الاصفی که ملهم بکفایت تا بند دست شده باین رحمت مشرف شده بوده باشد وَالْاَوَّلُ
اَوْجَهُ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ **وازانجمله اینست** که روزی باران از حد زیاده بارید
چنانچه مردم کهنه در عمر خود بانشان چنین بارش نمی دهند وحضرت شیخ قدس سره الاصفی
در اندرون خانه بود وشب از نصف گذشته وآب در تمام ساحت خانه پر شده بود ناگاه یک
شنید که قُمْ در دل گفت که قوت قیام ندارم چه دران روزها که بعد از یک دو سال
وی ازین عالم ارتحال گرفت در اعضای سافله قوت نداشت چنانچه از خود برخاستن نمی توانست
باز شنید قُمْ وی فرمود که چون بکره دوم شنیدم در خود یافتم که کسی میکشد برخاستم و بود
نشستم پس آمد از باواز بلند بکرات بردم رسانید که یا فلان و یا فلان مردم بیدار شدند یا بیدار بودند
دویدند وحضرت قدس سره العزیز را گرفته بیرون خانه کردند خانه افتاد بعد از بیرون شدن
همان افتادن خانه **وازانجمله اینست** که در محفل شریف مردم نشسته بودند که
فرمود خبر رسید که یَا اَیُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمِ اللَّیْلَ فرمود معناش چیست گفته شد که ای
پیغمبر خدا صلی الله علیه وعلی آله ایستاده باش در شب در نماز یعنی نماز تهجد گفت خبر رسید

کہ این حکم ہمہ کس ست مختص بہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وسلم نیست چنین استحباب نماز تہجد
ہمہ است بیشتر الہاماتیکہ بحضرت شیخ قدس سرہ الاصفی رومی نمود اکثری از وی از
الفاظ حدیث وقرآن بود وبعض مردم بہ مضمون آیات واحادیث مطابق شان نزول
فرود می آرند این نباید ہرگز بلکہ این الہام بحضرت شیخ قدس سرہ الاصفی ست وآیات
واحادیث وحی نبوی ست صلی اللہ علیہ وعلی آلہ وسلم پس مرادات وی مطابق حال نبوی
است ومرادات الہامات مطابق حال حضرت شیخ قدس سرہ الاصفی باشد ہرچند در لفظ
اتحاد پس مقصود از الہام یا ایہا المزمل بر حضرت شیخ قدس سرہ الاصفی برانگیختن
بر احیای شب باشد بذکر اللہ جل وعلا خواہ بقیام نماز باشد خواہ بنہج دیگر وازانجاست
کہ فرمود کہ خبر میرسد بہ کہ ہمہ است واحتمال دارد کہ تحریص بر قیام تہجد باشد واین ہم بہ
تعلق دارد وازانجملہ آنست کہ شخصی بپابوس مشرف شد بوقت تودیع فرمود کہ
خبر میرسد بہ کہ انا للہ وانا الیہ راجعون وی متفکر شد بعض یاران کہ واقف
طور وحی بودند گفتند محل تفکر نیست شاید مراد آن باشد کہ بخدا جل وعلا راجع باشی
بذکر وفکر قلبی نہ فکر نظری کہ ارباب استدلال دارند وازانجملہ آنست کہ در ابتدا
حال در بیرون شہر بود ظاہرا در نواحی جونپور شنید یسبح للہ ما فی السموات
وما فی الارض چپ وراست نظر نمود کسی را نیافت بعد حینی باز شنید کہ این الہام
است آواز مردم نیست وازانجملہ آنست کہ بہر طعام نشستہ ہمین کہ طعام
پیشش آمد شنید کہ حضاجہ مشو فرمود تا ہنوز دست بر طعام نہادہ ام این امر شد
بعد ازان قدری خورد چنانکہ عادت داشت در تقلیل طعام ویا کم ازان واین واقعہ
بتکرار در مجالس واقع شدہ وازانجملہ آنست کہ فرمود خبر میرسد بہ ربنا وجعلنا

مُسْلِمِیْنَ بکسر میم بعض گفت که در قرآن مجید بفتح میم ست بنده گفت که این وارده
از الهام ست چه لازم ست که مطابق بلفظ قرآن مجید بهمه جهات باشد و فتح هذا در بعض
قراءات همچنین ست و احتمال دارد که چون بعبارت عربیه چندان متعارف نیست
ازین راه تفاوت کسر و فتح بوده باشد و از انجمله اینست که فرمود که وَاذْكُرْ
رَبَّكَ حَتّٰى يَأْتِيَ الْيَقِيْنُ بعض از فقرای حضار مجلس که از یاران جناب عالی
بودند گفت که این خود در قرآن نیست و نه قراءت ست فرمود نباشد همچنین شنیده‌ام
و دانستی که الهامات بر دلی مطابق الفاظ قرآن مجید لازم نیست و مقصود ازین الهام
این ست که طالب حق را لازم باشد که بذکر مشغول باشد تا مراتب یقین باو رو نماید
و این بر ظاهر ست و همچنین الهام سابق ارشاد بطلبهٔ حق ست که درونها از طعام پر
ندارند چنانچه احادیث و اقوال اولیا ناطق بوی ست بلکه مجمع علیه همه است
اندرون از طعام خالی دارند تا درو نور معرفت بینند و همچنین الهام وَاجْعَلْنَا
مُسْلِمِیْنَ اشاره باین ست که جد و جهد در اسلام و انقیاد دارند تا از خود فانی شوند و باقی بالله
باشند هر چند احتیاج این شرح نبود بهر استبعاد قاصران در تحریر آمد و از انجمله اینست
که فرمود خبر رسید که مردی بارادهٔ بیعت می آید همچون روزها پس وی آمد و بیعت نمود
و بروز دگر همچنین همچنین اخبارات را واقعات ست از انجمله اینکه فرمود خبر رسید
که طالب حق می آید شخصی آمد طبیعت شریف اطمینان نیافت بلکه بحالت سابق منتظر ماند
بروز دگر دیگری آمد باز اطمینان نگرفت و خبر می شنود که طالب حق می آید همچنین چندی
گذشت که مجمع کمالات شاه محمد مقیم رسید و مشغول شد و دریافت که آن طالب
حق همین ست بعنایت الهی بر وی فتوحات الهیه نزد و ترد نمود که حق تعالی همه

گفتند
و از انجمله
گفتند که
گفتند که
بلکه از یاران شیخ محمد تقی رحمه الله تعالی بودند که ذوقی
الرسالة المجیدیة للمصنف الامام العلام نظام نظام الاسلام المصطفی السید غلام جیلانی عم فیضه
اشارت نیست
و از انجمله
اینست که
و از انجمله
و دیگر
حضرت شاه محمد مقیم قدس

طالب حق را نصیب کناد بحرمة النبی و آله الامجاد صلوات الله تعالی علیه و علیهم اجمعین
و از انجمله اینست که بعض یاران چون از جای خود بقصد عتبه بوسی میکردند سفر مینمود
در خانه که خبر میرسید که اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ می آیند خودش میگفت
که فلان می آید و این را واقعات بسیار تا این حضار مجلس عالی متعارف شده بود که
وقتیکه می فرمود اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ می آیند می گفتند که فلان یا فلان
می آید همون روز و یا روز دوم هم میرسید و لیکن این خبر وقتی میرسید که مخبر عنهم متجاوز
از منزل شده مسافر شده و یا عزم مصمم نمود و حضرت شیخ قدس سره می فرمود وقتیکه
میر محمد اسمعیل متوجه این صوب می شود خبر میرسد که عالی نسب می آید و اگر فلان و فلان
متوجه میشود خبر می شنوم که اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ می آید و از انجمله
اینست که وقتی بخانه نشسته بود فرمود که طبع میخواهد که ملا کمال الدین برسد بایکدیگر
ملاقی بشویم بعد ازان گفت که فلان چنانچه تیر از کمان سخت می جهد میرسد همین شد
بی سبب ظاهر طبعش اضطراب گرفت و بدون عزیمت نمودن با نصوب راضی نشد
و بزود و شتاب رسید و از انجمله اینست که روزی در قصبه ردولی نشسته بود
مردم آنجا بملاقات بهره مند شدند شخصیکه بعلم ظاهر بهره داشت بقصد امر معروف مواخذه
از اهمال نماز نمود و حضرت شیخ قدس سره الاصفی در بعض اوقات از نماز توقف داشت
در جواب گفت ما گنهگاریم باز گفت باز فرمود ما گنهگاریم شما مردی کلان که بالفعل از شما مردم
منتفع می شوند و هر کس را حاجت بمسئله باشد از شما پرسد و مطلب برسد هم درین
اثنا بود که شنید خبر میرسد که اَتَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ و ازان

آمر بمعروف فرمود منشش چیست وی ازین حال در دل خود گرفتگی یافت و مردم دیگر گفتند آنچه دید دید حالا بگذرید بعض مردم پیش زبدهٔ ارباب علوم شرعیه و عمدهٔ اصحاب فنون نقلیه و عقلیه مرکز دائرهٔ صلاح و ورع قطب افلاک زهد و تقوی برج واقف اسرار حقیقت شیخ غلام نقشبند قدس سره شکوهٔ حضرت شیخ قدس سره در عدم تقید بنماز کرده شیخ غلام نقشبند در جواب گفت که قضیب البان موصلی که از مشاهیر عرفاء ذوی الاحترام ست از نماز تقید نداشت پیش حضرت غوث اعظم رحمه الله تعالی شکوهٔ وی نمودند حضرت غوث اعظم علیه الرحمة فرمود هیچ مگوئید او پیوسته سجود دارد سر عدم تقید بنماز بوجه تحقیق خوب دریافته نشده از بعضی علامات دریافته شده که در وقت نماز حالتی مع الحق تعالی داشت که بنظر رشش لی مع الله وقت لا یسعه ملک مقرب اشارت ست و از قیام و تهیئ اسباب طهارت و نماز در وی فتوری راه می یافت ازین جهت متوقف می شد و در بعضی اوقات بنماز مشغول می شد حالتی می یافت که لا عین رأت ولا اذن سمعت و آن حال را در همه از مان نمی یافت و سان از منه متوجه بنماز می شد چه طلب آن حال داشت و بالجمله هرچه گشادی و فتح باب شد از ذکر و فکر و این را در نماز نمی یافت در همه اوقات و فتیکه رجوعی که در مراقبه و ذکر و فکر می بود در نماز متوقع داشت بنماز می پرداخت و در بعض اوقات دریافته شد که بجسد لطیف متجسد شده نماز می گذارد و آنها را که بصارت آن عالم ست می دیدند و وی قوت این تجسد بسیار داشت و در اکثر اوقات می فرمود که توجهی که دران

جسد می یابم درین نهی یا بم واز بنده میفرمود که اگر تجسد بجسد مثالی لطیف شده نماز بگذارد
بعد از انکه معاودت نماید بجسد متعارف ذمهٔ وی ساقط می شود یا نه گفتم اینچنین صورت
در کتب روایت نه آورده اند تفتیش دریافته شد که ساقط نمی شود و از بعض مردم طریقت
پرسید همچنین گفته اند و قضیب البان موصلی را هم قوت این تجسد بشدت بود و میفرمود
که لا تقربوا الصلوة و انتم سکاری اشارت باین ست چه دران حال توجه
مع الحق در کمال ست در رکوع و سجود و قیام و قعود و غیر ذلک سوای حق تعالی در روح
روح دیگر نیست و از ماسوی غفلت تمام ست پس بمنزلهٔ سکاری شد وقتیکه این سکر
حاصل نمی آمد از قربت بصلوة باین جسد متعارف چه این نماز بآن نماز نسبتی ندارد بعد معاو
معاودت نماید و علمای روایت را درین کلام متوقع ست تفصیل آن این رساله متحمل
نیست و مع هذا فی الجمله اشارت بآن میرود که مقصود حضرت قدس سره الاصفی که این
آیت کریمه بطریق اشارت بآن دلالت دارد چنانچه میگویند در قول عرب تحقیق وارد
و در شان قول حق تعالی مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗۤ اَشِدَّآءُ عَلَى الْكُفَّارِ
رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ الآیه وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ اشاره بامیر المومنین عمر رضی الله تعالی عنه
و رُحَمَآءُ بَيْنَهُمْ اشاره بامیر المومنین ابی بکر صدیق رضی الله تعالی عنه و امثال
این بسیار ازین راه میفرمود وقتیکه آن قرب شد این قرب منتفی شد
و در سهرایچ حضرت شیخ قدس سره الاصفی واقع شد روزی سوار شد
و متوجه بصحرا و در انجا بحاجت رفت بعد فراغ وضو ساخت نماز گذارد بسیار خوش آمد
و گفت حالتی یافتم در نماز لَا عَيْنٌ رَاَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ اشاره بفنا از خود
و بقا بالله فرمود و این را واقعات لاتحصی ست پس دریافتی که وقتی در نماز توقع

این حال داشت میگذارد و جمع نماید جماعات وقتیه و غیر وقتیه چنانچه جمعه و عیدین
حاضر می شد و دیگری را امام می کرد و می گفت شما ها از مسئله و قرارت واقف هستید
پس وقتیکه متوقف در نماز می شد منتظر راه آن حال بوده باشد و احتمال دیگر نیز داشته باشد
که ما تا فلان بگنه آن نمی رسیم و قصه قضیب البان موصلی علی ما فی نفحات الانس للشیخ
العارف عبد الرحمن الجامی اینست شیخ عبد الله یافعی رحمه الله تعالی گفت که یکی از اهل علوم مرا خبر داد که یکی از رحمه الله
فقرا را نمیدیدند که نماز می گذارد روزی اقامت نماز کردند و او نشسته بود فقیهی از
سر انکار او را گفت برخیز و نماز جماعت بگذار وی برخاست و با ایشان تکبیر نماز بست
رکعت اول بگذارد و فقیه منکر پهلوی وی بود چون برکعت دوم برخاستند فقیه نظر
کرد کسی دیگر دید غیر وی که نماز می گذارد و از آن متعجب شد و در رکعت سیوم کسی دیگر غیر
آن دو کس اول که نماز می گذارد و در رکعت چهارم دیگری غیر آن چون سلام داد
دید که همان کس اول است بر جای خود نشسته و از آن سه کس که در حال نماز دیده اثر
نبود و آن فقیر بوی نظر کرد و بخندید و گفت ای فقیه کدام یک از آن چهار کس با شما نماز
گذارد شیخ عبد الله یافعی گوید که مثل این قضیه شنیده ام که صادر شد از قضیب البان
رحمه الله تعالی با بعضی از فقها قاضی موصل را نسبت بوی انکار تمام بود و یک روز دید
که در یکی از کوچهای موصل از مقابل وی می آید با خود گفت و یرا می باید گرفت و قضیه
وی را بحاکم رفع کرد تا و یرا سیاستی برساند ناگاه دید که بصورت کردی بر آمد چون
مقداری دیگر پیش آمد بصورت اعرابی بر آمد چون نزدیک تر شد بصورت یکی از فقها
ظاهر شد چون بقاضی رسید گفت ای قاضی کدام قضیب البان بحاکم می بری و سیاست
می کنی قاضی از انکار توبه کرد و مرید شد پیش شیخ عبد القادر گفتند که قضیب البان

نماز نمی گذارد گفت گویند که همیشه سر وی در خانهٔ کعبه در سجود ست و هم در نفحات ست
در فتوحات آورده است که بعد از نماز جمعه طواف می کردم شخصی دیدم که طواف می کند
که وی کسی را مزاحمت نمی کرد و نه کسی وی را بمیان دو کس در می آمد که ایشان را
از هم جدائی کرد دانستم که روحی ست که متجسد شده سر راه وی نگاه داشتم و بر وی
سلام کردم جواب من باز داد با وی همراهی کردم و میان ما سخنان واقع شد دانستم
که احمد سبتی ست از وی پرسیدم که چرا از روزهای هفته روز شنبه بکسب تخصیص کردی
گفت ازان جهت که خدا تعالی روز یکشنبه ابتدای خلق عالم کرد و بروز جمعه فارغ شد
پس درین شش روز که وی درکار ما بود من در کار وی بودم و برای حظ نفس خود کار
نکردم چون شنبه آمد آنرا برای خود نهادم و در وی بکسب مشغول بودم از برای قوت
آن شش روز دیگر از وی سوال کردم که در وقت تو قطب زمان که بود گفت من
بودم پس مرا وداع کرد و برفت چون بآنجا که می نشستم باز آمدم یکی از اصحاب من گفت
که مردی غریب دیدم در بر که وی را ندیده بودم با تو در طواف سخن میکرد که بود و آن
واز کجا آمده بود قصه را باز گفتم حاضران تعجب کردند انتهی - همچنین واقعات اولیا بسیار
است واز انجمله اینست که در بلدهٔ لکهنو در باغ شاه دوست محمد که مزار مبارک شان
در باغ ست والحال آن باغ ویران ست نشسته بودند وعادت شریف بود که
بعد رحلت شاه دوست محمد در سال گاهی دو باره گاهی سه باری آمدند وزیارت
مزار مبارک می کردند وچندی می نشستند ودر وقت حیات شاه مغفور چون فیما بین
دوستی زیاده زیاده بود همچنین می آمدند وشاه مرحوم چون حال قوی وتجرید تمام داشت
وپیوسته مع الحق تعالی بود محبت ودوستی بسیار بسیار بود القصه دران باغ مرحوم

جایران آمده قصد بریدن درختان نمودند حضرت شیخ قدس سره الاصفی بذهن آورد که
اینها ازین در گذرند چه چون آثار شاه مرحوم بود قلب گرایه نمی کرد که مضرتی به برگ و شاخ
رسد هم درین اثنا بود که شنید قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُوْنَ پس آنها بیجا صلان را منع فرمود اینها
چون شقاوت داشتند نهی در اذهان شان اثر نکرد اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِی الْقَوْمَ
الْفَاسِقِیْنَ بریدند حضرت شیخ رحمه الله تعالی مغموم و متاسف شد پس شنید
اَلْقَاتِلُ هُوَ الْمَقْتُوْلُ از تاسف استراحت یافت و از انجمله اینست که ملا شیخ
کمال الدین که از خصیص یاران بیمو غزلیت لقا مبارک نمود و در دل مسئله تناسخ مخطوط بود چه از کلمات ائمه مسلمین
فقها و متکلمین بطلانش هویدا و ارباب کشف و شهود از صوفیه صافیه اسرار کلام شان هم بران ناطق و عبارات
بعضے از ینها دال بر خلاف در خاطر آورد که حضرت شیخ استفسار این مسئله باید نمود تا واضح گردد که کشف
حضرت شیخ رحمه الله تعالی بچه حال است پس آمد و بپا بوسی مشرف شد و نشست بمجرد نشست
حضرت شیخ رحمه الله تعالی فرمود که یا فلان تناسخ چیست گفت تناسخ عبارت است از تعلق
ارواح بعد از ممات باجساد که در بطون نساء خلقت تمام یافته و حاصلش حیات انسان
در دار دنیا بعد ممات الی ماشاء الله تعالی و گاهی تناسخ بر تصرف روح در جسد غیر الی
ماشاء الله تعالی من لحظة او لحظات فرمود که خبر میدهد که تولد نیست و درشان تناسخ بجز وی دیگر
چیزے نفرمود پس ظاهر وی دلالت دارد بر امکانش امکان وقوع و فتوحات شیخ
المکاشفین حضرت شیخ ابن عربی موافق وی ست و از بعض ناظران فتوحات که در علم
ظاهر و مطالب صوفیه صافیه الاسرار کثرهم الله تعالی الی یوم القرار ید طولی دارد و به
فتوحات نظر کلی دارد شنیده ام که شیخ صاحب فتوحات رضی الله تعالی عنه از ثقه از صوفیه
خبر میدهد که وی مریض شد و در معالجه اهمال داشت بعض یاران وی گفت که علاج

ابا بیه نمود گفت لَقَدْ اسْتَمَعْتَ اِذْ دَعَوْتَ پس آن عارف بآن یار گفت که پیش فلان
متطبب برو از حال من آگاه کن و علاج طلب پس رفت بمجرد رسیدن وی آن متطبب
که مرجع خلائق بود و پس و پیش وی مردم گرد اگرد بودند بتعظیمش برخاست و التفات
بسیار بسیار کرد و گفت این مرض را این علاج ست آن یار باز آمد و بمعالجه مشغول شد
روز دیگر پیش متطبب رفت متطبب هرگز نشناخت و از حال علاج و مرض غافل
و در تعجب شد باز آمد از شیخ از ماجری وا نمود شیخ گفت پیش ازین من بودم که در متطبب تصرف
کرده بودم و همچنین واردات زیاده از حد ست احاطهٔ آن در تقریر و تحریر متعسرست
از انجمله اینست که در سایهٔ درخت برگد می شنید که معلم عارف شهید شد مغموم گشت
مراجعت بخانهٔ مبارک نمود بعد چندی خبر شائع گشت که مولوی مرحوم جامع علوم نقلیه و عقلیه
و عارف معارف یقینیه حاوی اسرار وحی نبوی علیه السلام و علی آله مولوی شیخ قطب الدین
والد این فقیر کاتب حروف شهید شد و ملاقی برب جل و علا گشت

فصل سیوم

در بعضی از احوال واردات منام و الهامات از جهت ارواح اولیای طاهره و این هم
حدی ندارد فلاجرم آنچه ذهن بتذکر آن وفا کند در تحریر می آید از انجمله اینست
که در ملک دکن بود و ظاهرا در عالم نوکری پیش درویشی می آمد چون از اخلاق فطریه
تواضع به درویشان و مخالطت با اهل لباس صوفیهٔ صافیه کثرهم الله تعالی داشت
ازین راه بآن درویش لقای بسیار داشت و وی در تبدیل اجساد مهارتی دا
روزی گفت که حکمای یونان چنین کمال داشتند که مس از رمیکردند و دیگر عجائب
شان در ذکر آورد حضرت شیخ رحمه الله تعالی گفت در امت مرحومه هم مردم بسیار اند
که کشف حقایق کردند این تبدیل اجساد چندان نزدیک آنها کاری نیست چه بمجرد التفات

می شود احتیاج بمؤنت چیزی دیگر نیست درویش گفت یکی شما هستند شیخ شما
حضرت میر سید عبد الصمد رحمه الله تعالی هست وی از این امثال چیزی می داشت
حضرت شیخ قدس سره الاصفی فرمود چه چیز ست برین شناسته نکنم درویش گفت اگر توجه
داشته باشید فلان گیاه بیارید گفت هر چند ان کار نیست می آرم و بسوی صحرا رفت و
متوجه بجانب میر سید عبد الصمد رحمه الصمد شد صورت حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمه
نمودار شد و فرمود آن گیاه مطلوب اینست حضرت شیخ قدس سره الاصفی چند تا از ان
برکند و آورد و آن درویش متعجب که ایشان نه نام گیاه شنیده بودند و نه دیده بودند از کجا یافتند
و در یافت که علیم خبیر بوی تعلیم می نماید و آز انجمله اینست که آن درویش از حضرت
شیخ قدس سره الاصفی اخفای حال خود می کرد هر چند که حضرت شیخ رحمه الله تعالی هرگز
متوجه بصناعت وی نبود ولیکن چون از انجا که از خواص اهل کیمیا اخفای جبلی ست
بحافظ بجانب من یحب الاخفاء و من لا یحب نمیکرد و فرق میان فریقین ناکرده بحیلت خود
مشغوف بود در روزی گفت که شما استخاره کنید و در یابید که این صناعت نصیب شما
هست یا نیست شیخ رحمه الله تعالی فرمود ما را با این التفات نیست بعد ازان در جلسه
ملکوتیه که شیخ تعطل حواس ظاهری ست می دید که بجاجت انسانی رفته از اطراف و جوانب
وی قاذورات منفوره طبائع هویداست و وی متغرق در نجاست ست و حضرت شیخ
قدس سره الاصفی در سر انجام تطهیر می که ازین جلسه برخاست با درویش گفت که ما را
حظی ازین نیست هویدا است که اشتغال باین صناعت تضییع وقت که نتیجه حرص
و طمع دنیای دنیه است صورتش قاذورات ست و نجاست هر و عاقل را ازین جنس
تبری باید بس تبری نمود هر چند محظور ذهن مبارک هرگز نبود و از انجا که بگفته وی خطره و

نسخه: بمعونت
نسخه: رحمة الله تعالی علیه
نسخه: علیه ازین
نسخه: که این چه
نسخه: عبد الصمد شد
نسخه: عبد الصمد علیه الرحمة شد
نسخه: متعجب شد
نسخه: که ما را باین
نسخه: مستغرق
نسخه: در تطهیر که

که زینهار شائبه میل طبع نبود راه یافت آن صورت رو نمود و از انجمله اینست که
روزی بخواب دید که خانه برادر کلان تصفیه می نمایند و جاروب میدهند چون بیدار
شد بعد عرصه قلیل خبر از راه دور آمد که برادر زاده شهید شد از انجمله اینست که
در ایام خردسالی چون برادر کلان فوت شد وی اراضی خراجیه داشت حکام جابره
بوی مواخذه نمودند هر چند مردم گفتند که شان صغیر اند ازین سرانجام چگونه باید گوش
نکردند بعد ازان از انها بتقریبی جدا شد یازده بار سوره اخلاص خواند صورتی نمود آ
شد گفت مخوان عمل هست و بود خواهد شد از انجمله اینست که گفت من در ایوان
بادشاه محمد فرخ سیر بادشاه هند درآمدم و مردم چندی دیگر بودند در انجا کبوتری خوش رنگ
و خوبصورت و جثه کلان در آنجا هست وی را گرفتند و من همه بودم و یا خود شخص وی
را گرفت چندان در مزاج شریف حرارت راه یافته بود که هر کسی که استشفاع و قصد
خلاص میکرد بوی بدرشتی و ایذا معامله می کرد ملا کمال الدین جیو که از یاران باشند گفتند
که محمد فرخ سیر در قید وزیر شد از وزیر و بادشاه خوشی نبود بلکه مخالفت تام بود و وزیر
زور و شوکت داشت بعد چند روز خبر از دهلی دار تخت که حالا معروف بشاه جهان آباد
است شائع گشت که بادشاه در قید وزیر در آمد شیخ رحمه الله تعالی می گفت که ملا
شیخ کمال الدین کیاست و فراست بسیار دارد هر چند علم قید وی بجز و این معامله باطنه
داشتم بکسی نگفتم وی دریافت از انجمله اینست که از بعض یاران گفت که وزیر سیاه
رنگ ست بطریق استفسار بعضی یاران انچه گفتنی بود گفتند بعد ازان گفت که دیدم
که جاموسی سرکش و قوی زور آور را گرفتند و بزمین آوردند و رسن در بینی آن کردند
چنانچه عادت گاو و جاموس ست بعد ازان خبر شائع گشت که وزیر مقید شد و تمامه فوج

و بقرار آورده و برخی از آن ملاقات با نبی یحیی علیه السلام کرده‌اند از انجمله اینست
که حضرت شیخ قدس سره الاصفی و هو انا بقسطه الاوفی در حالت تعطل حواس ظاهره
جای رفیع دید و در آنجا حضرت امیر المؤمنین عثمان رضی الله تعالی عنه در ورد قرآن
مجید مشغول ست بعد چندی همین قصر را دید شخصی گفت که تو بیا تا در آنجا رویم فی الجمله
توقف نمود آن شخص گفت که در آنجا جناب پاک حضرت رسالت پناه ست صلی الله
علیه و علی آله و سلم بعد از آن رفت بلقای خجسته حضرت امیر المؤمنین عثمان رضی الرحمن عنه مستعز شد حضرت
امیر المؤمنین علیه رحمة الرحمن با کسی از حضار مجلس پاک می گفت که علی مرتضی در فلان جاست متوجه آن شد
در همین اثنا حضرت امیر المؤمنین علی مرتضی کرم الله تعالی وجهه بوی ملاقی شد و در کنار
خود گرفت و بقوت در سینه مبارک چسپانید و فرمود که تیمم با را که منع کرده بود حضرت
امیر المؤمنین عثمان رضی الله تعالی عنه فرمود که من منع نکرده ام از انجمله اینست
که حضرت ابی هریره را رضی الله تعالی عنه دید که بر اریکه ارشاد نشسته و بمردم علوم
نبویه ارشاد مینماید و از انجمله اینست که امیر المؤمنین معاویه را دید در سکوت
و سرنگون و از انجمله اینست که در هنگام نوکری و سلاح بندی رجای
خسپیده بود مردم دیگر که از اوضاع پسندیده دور بودند بزنگ گفتند که بادی بخسپید
و نمی خسپید حضرت شیخ قدس سره الاصفی می بیند که ماده سگ در خوابگاه ست بمجرد
این رویا برخاست دید که زنک است ناخوش شد بوی زجر نمود از انجمله اینست
که در هنگام سلاح بندی میل بزنی خوبرو و حسن صورت داشت حضرت امیر المؤمنین
ابی بکر صدیق رضی الله تعالی عنه بوی نمودار شد و انگشت بدندان گرفت و آثار ناخوشی
از جبین وی لائح گشت چون بحالت صحو آمد آنجا را گذاشت عادت شریف بود که در

که خلل می دریافت آنجا را می گذاشت علی الخصوص وقتیکه از جناب قدس ایمائی
می یافت و از آنجمله اینست که در بلدهٔ بهروچ به بهاهندی و جیم فارسی بهر لقائی
درویشی متوجه شد باقتضای عادت شریفه که سیر بلاد می کرد و بهر اهل لباس ملاقات
می کرد و اگر کلمهٔ خیر و دلپسند می شنید بسیار بسیار خوشی و نزهت خاطر می شد و گاهی
آن کلمه را بر زبان رانده اهتزاز و خوشیها میکرد گویا شکر شراب طهور رو مینمود چون
یکان درویش رسید درویش گفت بیا الله و آن درویش همه چیز را الله می گفت
شیخ قدس سره الاصفی پیش وی رفت و نشست درویش گفت سلامت از الله
انداز یعنی زین از اسپ جدا کن حضرت شیخ قدس سره الاصفی اسپ را پابند کرده گذاشت
تا بعلف مشغول باشد اسپ گیاه خورد و در صحبت درآمد درویش گفت که الله الله را
خورد و سرکشی و جهیدن را خواهد و گفت با شیخ قدس سره الاصفی که تو هم بگو که همه الله
حضرت شیخ فرمود که بمن این حال نیست درویش زبان خود را بدعای بد آورد حضرت
شیخ قدس سره الاصفی فرمود که ببرکت حضرت غوث اعظم رضی الله تعالی عنه چیزے
نخواهد شد درویش بسکون شد بعد ازان بحضرت شیخ قدس سره الاصفی عطوفت آورد
و بسیار بسیار مهربان شد و بتواضع طعام وغیره روآورد حضرت شیخ قدس سره الاصفی
چندی در صحبت آن درویش ماند درویش گفت ایام من بآخر رسیده اند ازین عالم
ارتحال می نمایم بشما خبر خواهم کرد در هر جا که باشید حضرت شیخ قدس سره الاصفی از درویش
جدا شد بعد چند روز آن درویش را در جلسهٔ ملکوتیه دید که مسرت از جبین وی لائح
است در همان می بیند که سر وی در دست وی ست حضرت شیخ قدس سره الاصفی
متألم شد و غمزده گشت بعد ازان مردم از بهروچ آمده نشان دادند که فلان روز درویش را

مردم بدعوی حق الله گشتند و بجوار الله تعالی پیوست و حضرت شیخ قدس سره الاصفی
قوت درویش را امتداح میکرد و می گفت که بعد موت قوت چنین داشت
و از انجمله اینست که روزی محمود شهید علیه الرحمة را در معامله روحانیه دید میگوید
که ببین اینها را که چه کردند اشارت بسوی مردم دهی که قریب مزار مبارک و بیت
و مزار مبارک بسمت غرب مائل بجنوب از حضرت بانساد و کروه خواهد بود حضرت
شیخ قدس سره الاصفی سوار شده متوجه مزار مبارک وی شد عادت شریف بود
که در اکثری از اوقات در انجا میرفت و می نشست و حالات پسندیده که در خلوات
شیوخ سابق را روی می نمود هویدا شدن گرفت القصه بقریب اراضی که بجوار مزار وی
رسید در انجا می بیند که مردم دهٔ از حدود خود با متجاوز شده قدری از زمین متعلق مزار
در کشت خود آورده آنها را طلبید و منع کرده آنها نادم شدند و گذاشتند و از انجمله
اینست که بسیر کوهستان متوجه شد در اثنای راه آواز می شنید که من قبر شهید ام
شنا مهمان من باشید بعد از ان جلده گهر ضبط النضم کهاف هندی این حرفی ست
که اهل هند کاف را با ها امتزاج ساخته یک حرف کرده میخوانند فتح را و سکون با اخر
نون و در آخر الف بعد سین مهمله متوجه شد در انجا اثر بیافت بعد از ان در جای
دیگر قریب دهی دریافت و زیارت کرد و مردم همراه را گذاشت و بکوهستان رفت
چند روز در سیر مشغول بود و در انجا آثار آدم لاح نمود و چون ولوله عشق بدرجه کمال
بود از جبال آتشناک باک نکرد و درین اثنا صورت حضرت جعفر صادق علیه السلام
رو نمود و فرمود که حالا مراجعت نما پس مراجعت کرد و یاران را همراه گرفته بخانه آمد
و از انجمله اینست که از قصبه سهالی بحضرت بانسا متوجه بالعکس در قریه مسولی که از

شیخ کالی علیه الرحمة رسید و آن مزار از حضرت بانسا بجانب غرب یک کروه ست از
مزار آوازی بر آمد و شنید که از تو کاری نه نیک بظهور خواهد آمد چون بخانهٔ مبارک
رسید یک شبی مردم آنجا که از راه حسد سوء مزاج داشتند و از برادر خوردِ حضرت
شیخ قدس سره الاصفی تعصبی بظهور پیوسته بود که آن مردم ناراضی بآن بودند بخانهٔ
مبارک در آمدند و حضرت شیخ قدس سره الاصفی در مراقبه و شمشیر کشیدند و باندام مبارک
رسانند حضرت شیخ خبردار شد شمشیری در پیش بود بدست آورد و بران شخص کشید
دستش از بند جدا شد پس باشد و گریخت حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسلامت بر برد
اندکی زخم رسیده بود وی به شد حالا آن مردم همه معتقد خالص اند و دل و
جان در محبت فدا دارند بعضی‌ها عقد بیعت نمودند و آن شخص که شمشیر کشیده بود برادر
خاله زاد بود و از خود و از فرزندان مخلص و فدا است و وی و اولاد وی دارد بدانکه بی استیذان
علی الخصوص بشب بخانهٔ دیگر داخل شدن حرام است و صاحب خانه را ممانعت بلسان
میرسد و اگر قبول نکند پس بید و اگر شمشیر و غیره کشد پیش از انکه رساند دفع آن
لازم اگر درین کشته شود بر وی چیزی در دنیا از کفارت و دیت و قصاص نیست
و عقبی از ماثم بری پس چگونه راست آید قول شیخ کالی قدس سره پس باید دانست
که حسنات عوام سیئات ابرار است و ازینجا ست که زلات که حضرات انبیا علیهم السلام
و علی نبینا و علی آله الکرام واقع شده و تعبیر ازان بظلم و مثل آن شده محمول بر ترک
اولی ست پس ترک اولی در حق آنها هرگاه بچنین مثابه ست پس بعد ما ندارکه اولیا
عرفا بالله که علی الحقیقة ورثهٔ انبیا باشند در حق آنها مباحات که لایق شان آنها نباشد
بچنین مثابه بوده باشد پس تعبیر آن به نه نیک بر جا باشد ازینجا ست که سلطان

عارفین ابویزید بسطامی علیه الرحمة بمسجدی رو بنماز جمعه آورد و عصا خود را در
پائین صحن مسجد استاده نهاده چون زمین آنجا چندان قوت ماسکه نداشت آن عصا
بر عصا شیخی افتاد و وی را بر زمین آورد آن شیخ از نماز فارغ شده بعصا قصد
کرد عصا را در جائیکه نهاده بود نیافت از مسلک راه خود برگشته گرفت ابویزید این
تکلف را معاینه نمود و در خاطر آورد که بسبب عصای وی این تکلف بوی پیش آمد
شیخ ابویزید باعتذار بجانب آن شیخ رو آورد و عذر تقصیر خواست امثال این
حکایات پایان ندارد و صاحب فصوص الحکم قدس سره میفرماید در فص یونسی که شفقت
بر بندگان الله تعالی سزاوارتر است از قتل کردن بغیرت در راه حق تعالی
حضرت داود علیه السلام وعلی نبینا و آله خواست بنای بیت المقدس را پس بنا کرد
چند بار مکرر پس هرگاه فارغ می شد از و منهدم می گشت پس شکایت کرد آنرا داود علیه
السلام وعلی نبینا و آله بسوی حق تعالی پس وحی فرستاد بسوی وی حق تعالی که خانهٔ
من که بیت مقدس باشد راست نیاید از دست کسی که خونریزی کرده و آن حضرت
پیش ازین جالوت را بامر الهی کشته بود چنانچه حق تعالی میفرماید قَتَلَ دَاوُدُ
جَالُوتَ پس داود علیه السلام وعلی نبینا و آله گفت که آیا نبود آن کشتن در راه تو
حق تعالی گفت آری در راه من بود و بامر من بود ولیکن آن کشتگان آیا نبودند بندها
من یعنی بندهای من بودند پس جهتر داود گفت ای پروردگار بگردان آن بنا را
از دست تها کسی از من باشد یعنی از اولاد من باشد پس وحی فرستاد حق تعالی بسوی وی
که پسر تو که سلیمان باشد وی را بنا خواهد کرد و غرض ازین حکایت این است
که مراعات این نشأ انسانی بهتر است و از سعی وی اولی تر از هدم وی آیا نمی بینی

دشمن خدا تعالی راکه کافر ساتر حق تعالی باشد بدرستیکه واجب گردانیده بر آنها
جزیه و صلح را تا باقی مانند حق تعالی گفت وَاِنْ جَنَحُوْا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ
عَلَى اللّٰهِ یعنی اگر میل کنند کفار بسوی تو ای محمد بهر انقیاد و صلح پس میل کن
بسوی آنها و بده آنچه خواهند و بسپر کار خود را بحق تعالی ایا نمی بینی که مر آنکس راکه
واجب ست بروی قصاص بدله خون گرفتن چگونه مشروع ساخته بر ولی مقتول
گرفتن خون بها و یا عفو بلی آنکه خون بها گیر و پس اگر اعراض نماید از خونبها و عفو پس
درین هنگام بکشد کشنده را ایا نمی بینی حق تعالی راکه وقتیکه خویشان مقتول بیشتر باشند
پس یکی از انها راضی بخونبها شد و یا گذاشت قصاص را و دیگر خویشان و نمیخواهند
مگر قصاص و کشتن کشنده چه طور مراعات نموده است آن راضی بخونبها و یا بعفو
را و ترجیح می دهد وی را بر دیگران که قصاص میخواهند پس کشته نمی شود آن کشنده
بلکه بخونبها قصاص مبدل میشود ایا نمی بینی حق تعالی راکه فرمود جَزَاءُ سَيِّئَةٍ
سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا یعنی جزای بدی که کشتن از راه تعدی باشد بدی ست مانند وی
که کشتن کشنده باشد بمکافات کشتن وی پس گردانید حق تعالی قصاص راکه کشتن کشنده
باشد بمکافات تعدی وی بدی با وجود اینکه مشروع و مباح ست در شریعت غرا ابلا
پس هر شخصیکه از قصاص و بدله گرفتن گذشت و صلح کرد مزد وے بر الله تعالی ست
زیراکه آن انسان که مستحق کشتن بود بر صورت وی ست و ظاهر نشده است حق تعالی
باسم ظاهر خود مگر بوجود بنده پس هر که مراعات کرده بنده و نگاه داشت حق وی مراعات
نکرد مگر حق تعالی را و تمامه شرح و بسط دران کتاب محکم ست این مقام استیفای آنرا
اقتضا نمیکند و اگر بسط خواهی پس متوجه شو سوی فصوص حکم که ترجمه لسان نبوی ست

صلی الله علیه وعلی آله وسلم و از انجمله اینست که چون دست از بند آن شخص جدا شد
وی و مردم دیگر که رفیق وی بودند جماعه کثیر خواستند تا مکافات آنچه بروی واقع گشت
گیرند در تمکین ایذا بودند حضرت شیخ قدس سره الاصفی هیچ خطره ازین فکر تا تنبیح آنها
نداشت چه شجاعت بر کمال داشت چنانچه شمه از آثار آن پیشتر تحریر یافت و مترشی
از ومن یتوکل علی الله فهو حسبه بود ناگاه صورت سالار احمد علیه الرحمة که
مزار مبارک شان در حضرت بانسا ست گویند که وی از رفقای سالار مسعود غازی
علیه الرحمة که در بلده بهرایچ مدفون ست و زیارتگاه خلائق هیچ ست حاضر شد
و گفت که من مدد شما هستم هیچ از آنها بر تو ظهور آنچه میخواهند صورت نخواهد گرفت جماعه
کثیر از آنها در حضرت بانسا جائی قریب تر از خانه مبارک حضرت شیخ قدس سره الاصفی
جمع شدند در شب تاریک و مردم قریه مبارکه در خواب و حضرت شیخ قدس سره الاصفی
بعادت قدیم با رب خود بود و آیا و بایقان ندارم که اندرین اثنا صورت حضرت بزرگوار
میر سید عبد الصمد رحمة الله علیه وعلی اسلافه و بارک الله فی اخلافه هویدا شد و گفت
بجمعیت خاطر باش چیزی از محظور آنها نخواهد شد لیکن مظنون است بعضی آنجمله در
شجاعت از ابنای اجناس انگشت نما بودند چنانچه تا لی آنها را مردم نشان میدهند
و خلق شجاعت با وجود این شجاعت هر چند خواستند که بخانه در آیند و به دیوارها
که در قامت قصیر بودند عبور نموده بخانه در آیند بمقتضای لطف قادر مطلق که طویل
است اقدام آنها پس می افتاد و در اقدم رجلا و اخر اخری مانند تا شب
باخر رسید شرمنده شده راه غفلت خانه خود ها گرفتند و در خود ها متفکر بودند که چه حال
است که از ما جرات نشد با وجود آنکه حضرت شیخ قدس سره الاصفی در خانه تنها بود

ودر حقیقت با تنها بود که مطرح انوار عنایت ربانی بودند بلکه با کسی نبود الا با رخود ودرین نکته است هوش دارند چه عرفا هر چیزرا که مشاهده می نمایند تجلی حق تعالی باسم ظاهر وی درشهود دارند لعبه انسان بعض آن جماعه ملاقی شدند سرنگون والله اعلم اینچنین داستان پایان ندارد ازین بازگرد بفصل چهارم رو

فصل چهارم

در بندی از کرامات وخرق عادات که متضمن بعض تاثیرات بر اصحاب ست ازانجمله اینست که حضرت شیخ قدس سره الاصفی برکناره آب نهر که کلیانی نام دارد در زیر درخت برگد که آن درخت مخصوص بقعه هندست بباء موحده ورای مهمله ساکن وفتح کاف فارسی ودر آخر دال مهمله ساکن بسیار سایه دار وکثیر الاغصان وعریض الاوراق ست وعمر طبیعی از حد زیاده نشسته بود وعادت شریف بود که زیر آن درخت در اکثر اوقات با حق تعالی اطمینان داشت واحوال طاری میداشت که نطاق تحریر قاصر است از استیفاء شمه ازان القصه در نواحی آن درخت یک گاومیش مرده افتاده بخاطر مبارک گذشت که برین نظری باید افگند پس نظر التفات باحیاء وی افگند فی الفور زنده شد باز حضرت شیخ قدس سره الاصفی بجانب دیگر متوجه شد التفات را گذاشت بحال سابق خود آن گاومیش مراجعت نمود وهمچنین طور بود در احیاء حضرت عیسی علیه السلام وعلی نبینا وآله الطاهرین پس وی بر قدم وی بود والله اعلم مجال عباده المخلصین با ناقصان را مجال دم زدن در تعیین مقام اولیاء الله الذین لا خوف علیهم ولا هم یحزنون بکدام وجه باشد وازانجمله اینست که حضرت شیخ قدس سره الاصفی در زیر درخت با نیاز واحوال حمیده در جناب حق تعالی بود ناگاه مردی سوار با چند کس که مرتکب همه معائب بود وظلم وسرقه کبری که عبارت از وی در کلام مجید

بمحاربه با الله و رسول صلی الله علیه وعلی آله وسلم واقع ست از وی هویدا بود گویا که جبلت وی
برین شنیعه بود پیدا شد نظر حضرت شیخ قدس سره الاصفی بروی افتاد بمجرد افتادن نظر
بروی آواز هاتف غیبی رسید که نظر بروی مفگن حضرت شیخ قدس سره الاصفی امتثال
امر آورده چشم پوشید و حال آن مرد متغیر گشت از اسپ بر زمین آمد و همه چیز که با خود
داشت گذاشت و مجاور درگاه علیه شد و طلب حق در نفس مستولی گشت و از همه اوصاف
سابقه که داشت متبری گویا قلب حقیقت شد بعد ازان حضرت شیخ قدس
سره الاصفی در ذکر مشغول ساخت و بذکر جهر و خفی تمام شب و روز مشغول می بود
و احوال پیدا کرد که لَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ از انجمله اینست که
آواز هاتف می شنید و از ارواح طاهره مجاورت داشت و ذکر حصی می شنید روزی
گفت که عجب ست از مردم که نمی شنوند این سنگریزها بزبان بلند می گویند مضمون
لا موجود الا الله درویشی نشسته بود گفت که این نعمت عظمی از محنت و کسب نیست
حال حضرت شیخ قدس سره الاصفی تاثیری آورده است بجناب حضرت شیخ قدس
سره بعرض رسانند که این چنین جواهر را در رشته قلیل الماسکه نباید سفت اسرار الهی را
هویدا می نماید حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی نفرمودند القصه بعد ازان که چون
وی منزوی زوایای طلب حق بود و از همه لذائذ دنیا و زخرفات وی گذشته عیال
وی جهات نفقه به تنگی رو آورد چه وی از حرام و حلال کسب کرده بحوائج عیال نمی پرداخت
و وی از اکتساب انحراف ورزیده و از اشتغال بتحصیل اسباب معاش متقاعد گشته
ازین سبب جماعه از نسا از متعلقان وی بخانه حضرت قدس سره الاصفی و هلم جرا بقسط
الاوقات آمدند و در خانه خود ها بر تشنعها بزبان می راندند و بجناب پاک حضرت

رحمه الله تعالی بی ادبانه لام و کاف میزدند چه مردم نساء ناقص العقل والدین سوای شیوهٔ
حرص و شره بلذائذ دنیاوی چیزی دیگر مخطور در اذهان کاسدهٔ آنها نگشته و بلاها که در زمان
سابق رو داده چنانچه انخساف قارون و اهلاک قوم لوط و شهادت حضرت زکریا و یحیی علیهما
السلام علی نبینا و آله و محن حضرت یوسف علیه السلام و علی نبینا و علی آله الطاهرین
و حادثهٔ هائلهٔ حضرت امام الائمه حضرت امام حسن و امام حسین رضی الله تعالی عنهما و غیره بسبب اینها
بود القصه آن زنها پیش حضرت قدس سره الاصفی رسیده متفق اللفظ والمعنی بزبانهای دراز
سخنهای نالائق راندند و عمها مشهر ساختند و گفتند که نفقه و کسوهٔ ما از شما بند شد شما چه
کردند بالجمله چیزها گفتند که در تفصیل آن کلفت است بجبین حضرت شیخ قدس سره الاصفی
ناخوشی پیدا شد ازین راه گفت که من نه وی را این بخشیده بودم کسیکه بخشیده بود مسترد
گردانید همان بزبان آوردن همان تبدل حالش چنانچه بود شد بلا تفاوت چون در خود
نگاه کرد خود را حیوان یافت غمگین شدن گرفت و خود را خواست که هلاک گرداند آهن آبدار
در دست گرفت خواست که خود را ذبح کند مردم گرفتند باز داشتند زخم بحلقوم رسانید لیکن
بسبب مزاحمت مردم ساری نشد بجناب پاک حضرت قدس سره الاصفی نالشها کرد و قصد
هلاک خود کرد حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بوی نشدند چندی در غم ماند بعد مرور هنگامه
طمع برجوع مطالب سابقه که متوهمی بود درگذشته و توقع باز آمدن مطلوب از امکان رفته
و یاس کلی شد بدستور قدیم بکار و بار خود مشغول شد اینقدر باقی ماند که از قطع طریق و گرفتن
اموال مردم و ظلم بر خلق بوضع ناشایسته سابق انحراف داشت و بصلوة و صوم ظاهرا
التیام داشت و عقیدت بجناب پاک حضرت قدس سره الاصفی داشت و از انجمله
اینست که محمد اسحاق نامی از قوم افغان در بلدهٔ شاهجهانپور در خانهٔ خود حضرت

قدس سره الاصفی را بچشم باطن دیده و ظاهراً آثار توجهات دریافته و چون حضرت
قدس سره الاصفی را ندیده بود مردم دیگر از حلیهٔ مبارک نشان داد گفتند این حلیهٔ مبارک
حضرت شیخ قدس سره الاصفی است وی متوجه بسمت بانسا شد بعتبه بوسی مشرف شد
درخواست بیعت نمود حضرت قدس سره الاصفی گفت بیعت خواهی کرد حالا بذکر می مشغول
شو وی را در مسجد برده تلقین ذکر نمود بمجرد تلقین یافتن آواز هاتف شنید بعد دو سه روز
در تزاید شد هر روز ترقی در ترقی روزی پیش حضرت قدس سره الاصفی مطربان بغنا
بیتی می گفتند حضرت قدس سره الاصفی در حال حسن بود بنده درگاه از محمد اسحاق گفت
میل بسرود داری وی در مسجد نشسته گفت خبر میدهد که حضرت را میرسد وی کامل وجود است
ترا کی رسد تو ناقص هستی بدانکه در استماع سرود اختلاف فقهاست بلکه امام شافعی و شمس
الائمه سرخسی از فقهای حنفیه و شیخ ابو یزید بسطامی و شیخ ابن عربی رضوان الله تعالی علیهم
قائل بحل اند و تفصیلش در موضعی است و گاه باشد که مباح بعارضی ممنوع میشود چنانچه
نکاح آنکس را که حاجب از ذکر الهی باشد چنانچه از نفقه و کسوه و سکنی عاجز باشد پس
بعد نکاح در کسب آنها مشغول پس آن خلوات از دست رفت همچنین سرود است که هر چند
مباح است چنانچه اکثری از علما بوی رفته چون اشعار سرود علی الخصوص اشعار هندیه
مشتمل بر مضامین عشق مجازی که متعلق به نسا و امارد است و آهنگها که مقصد را ذوق
بعید از جناب الهی باشد میباشد پس اینچنین سرود (بزنان کودکان ۱۲ منه) امثال اینچنین مردم مباح نباشد
(دور دارنده ۱۲ منه) ازین راه محمد اسحاق بخطاب لایلیق مخاطب شد روزی در مجلس حضرت قدس سره
الاصفی حاضر بودم ذکر سرعت محمد اسحاق در تاثر بود گفت اگر در آن وقت التفات بدرخت
انبلی که ثمر ... اهل فرس و غیره می نامند می کردم وی هم متاثر می شد و تاثیرات

دیده و ظاهراً وی
بانسا
بود روزی پیش حضرت شیخ قدس
حضرت شیخ قدس سره الوجود است ترا
مشغول باشد پس
که بعید

حضرت شیخ قدس سره الاخفی بر اصحاب خودش زیاده زیاده بود تفصیلش خالی از عسر نیست

و از انجمله اینست که شخصی در ملک دکهن در کسب اسباب معاش دنیاوی پریشان

احوال بود وقتی در اغتمام بود که صورت حضرت شیخ قدس سره وی را نمودار شده دلاسائی

کرد روز دیگر همچنین و چون این معامله در حالت یقظه بود تفاوت در معامله و احساس یقظه

نکرد و آنرا بخودش نزول فرمودند وی را علم هم شد که حضرت شیخ اند قدس سره و گاهی

ندیده بود بعد ازان مرفه حال شد و اسباب دنیاوی زیاده زیاده از کفاف شد چون

مراجعت از ملک دکهن باین سمت نمود بوطن خودش که قصبهٔ ملاوه است قاضی شده آمد

رخصت توقف روا نداشت و آمد بشرف بیعت مشرف شد از بعض یاران شنیدم که حضرت

شیخ قدس سره الاخفی متوجه بسیر شد چنانچه عادت شریفه بود که در اکثری از اوقات علی الصباح

بر اسپ سوار شده بجانبی از بیابان و بیشها و سواحل جوها متوجه می شد و اگر مرکب نمیبود پیاده

میرفت بصاحبزادهٔ والا سید غلام دوست وفقه الله تعالی لما یحبه و یرضی و ورثه لما ورث

ولیه قدس سره الاخفی گفت که اگر شخصی بیاید وی را نشانید و تواضع کنید من باز گشته

میرسم متردد خاطر نشود باز متوجه بسیر شد بعد چند ساعات العزیز آمد منتظر رسید حضرت شیخ قدس سره الاخفی

بعد ازان حضرت شیخ قدس سره الاخفی مراجعت نمود و بیعت وی را پذیرائی آورد روزی در خدمت

حضرت شیخ قدس سره الاخفی نشسته بودم ذکر احوال صلاح خیر بود اندرین اثنا گفت

که بخطاب من لا ینبغی مخالفته مخاطب شدم که فلان ولی ازین عالم در ملک دکهن رحلت

کرد بنماز وی رو رفتم مردم را دیدم که از دفن فارغ شده بر مزار نماز گذاردم مراجعت

نمودم در اثنای راه در قصبهٔ ملکا که در دکهن است بآن شخص ملاقی شدم سبب رسیدن

در حالت دفن آن بود که بمجرد سماع خطاب بعارضی توجه بآن امر نشد فی الجمله بکثی شد

و از انجمله اینست که بعض یاران را در معامله دیده یاد ندارم که در یقظه بود و یا در نوم
ولیکن نوم و یقظه وی متساوی ست چه در حالت یقظه پیوسته احضار اموات و غیب احضار
روحانی داشت بالتفات وی التفات و هرگز مئونت توجه و مراقبه را محتاج نبود که در گل
فرو میرود تا آنجا رسید که تا تحتین فرو رفت و سر فقط برون ماند آندر ینوقت حضرت سید عبد الصمد
رحمه الله تعالی و بارک الله فی اخلافه نمودار شد و گفت که نمی بینی که این چه کرد حضرت شیخ قدس
سره الاصفی می گفت که در دل داشتم که این یار خلاص از ورطه یابد و این دوست شده داشتم
بعد ازان دید که سگها خوش لباس و زنجیرها زرین دارد و شرمنده و سرنگون بعد ازان آن یار
خلاص یافت سبب وی آن بود که وی قاضی شده بود و حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسیار
بسیار ناخوشی از قضات زمان داشت بعد ازان یار بحضرت شیخ قدس سره الاصفی ملاقی
شد و گفت که من باین بلا مبتلا بودم یاران اخلاص نکروند ظاهرا حضرت بوی فرمود که خلاص
ازینجانب بود بخودی خود نبود هرچند بظاهر دست گرفته نکشیدم و در وقتی می گفت که از
توجه من خلاص یافت باز حضرت شیخ قدس سره الاصفی ازان یار پرسید آن سگها کدام بود
آن یار گفت اَلدُّنیا جِیفَةٌ وَطَالِبُهَا کِلَابٌ پس حضرت شیخ گفت که بهر حیثیت بقضا
راضی شدید گفت من انحراف نمودم و هرگز قاضی نخواهم شد بعد ازان تا آخر عمر
قاضی نشد حضرت شیخ قدس سره الاصفی می گفت که آن سگها قضا بودند و از انجمله
اینست که حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی از دعوات اسما بهر امور دنیا وی یا دینی
هرگز نمی دانست و نداشت مگر حدیث دوست که وی را تکرار می کرد دگر هیچ لیکن مقام وی
بذروه سنام علیین و صدیقین رسید مکاشف بدعوات و تاثیرات اسامی شد و بهر امریکه
ملتفت بوی می شد و یا توجه تام می کرد صورت فعلیت می گرفت و بالجمله برغبت و رضا

هر چیز را که میخواست بیشد و آمثال جزئیه وی بیشمار خواهد بود و آز انجمله اینست که زنی متشکی آسیب جن بود اولیای وی آمده ظاهر ساختند حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بوی شد و خادم را گفت که بچابکی وی را بزن وتی چند چابک بر بدن وی رساند فی الفور بحالت قدیم رسید تا این زمان اثری از جن بروی ظاهر نیست و از ین جمله اینست که آن یار که حادثهٔ قضا داشت گفت که عسرت از حد گذشته چیزی بفرما حضرت شیخ ملهم شد بآیتی کریمه وتی را تعلیم نمود وتی چند بار خواند تیسر بسیار شد تا این زمان مرفه ست حضرت قدس سره الاصفی در اکثری از اوقات می گفت که عجب است از ان یار که این چنین حال را مشاهده نمود و طلب اسباب معاش از وی نرفت لیکن بدانکه آن یار هر چند متلوث با قدری اسباب معاش که عبارت از زر و مال ست و اسباب وی مثل تملک اراضی مخرجه غلات بود لیکن احیای شب دارد و بذکر مشغول می باشد و مناسبت بارواح دارد و معتقد توحید وغیره رموز و آز انجمله اینست که عالم جن مسخر وی بود بی تسخیر صورت جن حاضر میشد اگر وی را می گفت که شخصی را که آزار میدهی بگذار می گذاشت لیکن حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بگذاشت نمی شد مگر احیاناً چه وی مرضی دوست می طلبید و سوای ذکر وی چیزی دیگر دوست نمیداشت و از ین قبیل حادثهٔ عجیبه غریبه ست که شخصی از عصبات این ناظم این جواهر در سلک تحریر و از نسخهٔ قطبی که شرح شمسیه باشد تا اوان شرح مواقف سامع وقاری این ناظم بود او لیاء وی عزم مناکحه وی کردند در قصبهٔ فخر نگر که در نواحی بهرایچ ست خطبه وی کردند بعد از ان بمناکحت متوجه بآن قصبه شد مردم کثیر همراه شد چنانچه عادت اهل هند ست در اثنای راه مریض شد بی سبب ظاهر چون بآن قصبه رسید مردم وی را سوار کردند بر اسپ چنانچه عادت هند ست که ناکح را سوار بر اسپ گردانند نیز بی سبب

ظاهر از پشت اسپ افتاد مردم متعجب شدند وی می گفت که گویا کسی از اسپ فرو آورد
مسامحت کرده مراجعت بخانه نمود که از آن قصبه چهارده و یا پانزده کروه مسافت دارد
ولیکن به بیماری تپ وغیره و درین اثنا احتباس بول قریب شب و روز تمام داشت
بعد از آن زوجهٔ وی را بخانهٔ ابوین فرستادند چنانچه عادت هند ست که تا چند سال از
نکاح زن بخانهٔ ابوین می ماند و گاه گاه بخانهٔ زوج می آید تا آنکه الفت کامل گیرد پس بعد چند
ماه چون بیماری رفت و صحت کلی شد عزم آن قصبه که خسر بوده ست نمود و چند صورت
اجنه بجناب حضرت شیخ قدس سره الاصفی حاضر شد و گفت که آنرا منع کنید تا خطره رفتن
بجانب آن قصبه نماید حضرت شیخ قدس سره الاصفی بعض یاران که از عصبات وی بودند گفت
که وی را منع کنید تا گرد این کار نگردد ورنه بلائی خواهد رسید چون وی را اولیای وی
عقیدت بجناب حضرت شیخ قدس سره الاصفی نداشتند امر وی را بجانب پشت نهادند و
مجوز عزیمت مرکوزهٔ خاطر شدند پس مقرر کردند که فردا متوجه شود از خواب در آخر شب
بیدار شد بیدار ساختن و جن چون مرکوز خاطر عزم سیر بسمت آن قصبه بود دانست
که مردم برای سفر بیدار ساختند ازین راه گفت که کتاب من که فلان ست همراه بگیرم
یکی از آن دو جن آن کتاب را گرفت بوی داد بعد از آن می بیند دو شکل مهیب سیاه رنگ
جسیم در شکل مردم پهلوان مکروه یکی از انها وی را گرفت و برداشت بدیگری که بکنار سقف که
از کاه و چوب بود داد وی گرفت در هند خانه را سقف از کاه و چوبها می سازند و بر دیوارها
می نهند و مستوی بعد از اراضی خانه نمی کنند بلکه دیوار یک جانب مرتفع میسازند و دیوار
که دیگر رو بمدخل ست از وی پست می نمایند تا باران در هنگام برشکال منحدر شود و درین
وقت هوش از وی رفت بعد لمحه مردم خانه بیدار شدند وی را نیافتند تجسس نمودند اثری

فرود

البعد

برشکال

ندیدند و در شور خانه بسته یافتند نالان گشتند چه شد و کجا شد و که برد و کجا رفت ۵
احاطه ۱۲ ش

	و آن میوهٔ باغ من کجا شد		آن چشم و چراغ من کجا شد	

وی بعد افاقت می گفت که در آن وقت آواز ناله چنین و چنان می شنودم و هیچ القصه وی خود را در نواحی قصبهٔ دیوی که از وطن مالوف وی که قصبهٔ سهالی نام دارد سه کروه کلان که موازی سه فرسنگ خواهد بود در کنارهٔ حوضی یافت و در افاقت آمد حیران ماند آن طی و رحق بعض این مسافت از سر اقدام بود چه در پاهای وی آثار رنج سفر هویدا بود چنانچه آبلها و شکستگی آنها و ورم که ازین پیدا می شود و وجع در بشرهٔ پاها در جنبش و نیز بعض مردم که در نواحی دیوی رونده بودند وی را در دویدن یافتند و دران هنگام در طرفة عین یک چادر رنگین کرده آن جبها آورده بوی دادند ظاهرا رنگ زرد بود بعد ازان از آن جمع قصبهٔ دیگر قریب یافته ازین سبب در آنجا رفته بخانهٔ کسی از مقیمان آن قصبه مانده و صاحب خانه بتواضع پیش آمد و از وی حال خود را پوشیده و بشب بخانه محفوظ مانده چون از خواب بیدار شد خود را در کنار آن حوض یافته که زیاده از نیم کروه از ان قصبه بود حیران شده چه کند سعی بجایی نمیرسد بلکه مجال سعی نداشت درین اثنا در افاقت است پس عزیمت آمدن بخانه خود نمود بوقت شام بخانه رسید تمامه روز در قطع مسافت سه کروه گذشت بسبب ضعف و خراشیدگیها در هر دو پا اندرین هیچ اثری آسیب جن نیست پس ازین خویشان وی پیش حضرت شیخ قدس سره الاصفی آمدند و التجا در تفصی ازین آسیب آوردند حضرت شیخ قدس سره الاصفی التفات نکرد هر چند این قدر کفایت داشت که التفاتی میکرد و الله اعلم باسرار عباده هر چند از اتمام قصه تعلق باین رساله ندارد لیکن چون قصه شانی داشت بنظر عوام اقتضای آن کرد که اتمام باید نمود پس بشنو بعد چندی درویشی از ملامتیه که حسال

خلاصی ۱۲ ش

آن
می شنیدم
و دیگر هیچ
و لیکن
طی بعض
طی این
جبینش
طرفة العین
آوردند
و بوی
دادند بعد
تمام
پاها پاها
اثنا هیچ

قوی داشت پیدا شد و بیماری که از قوم حلاق سر باشد چیزی تلقین نمود وی آسیب زده
را در خانه نشاند و بیرون خانه بفاصله چند گز نشست و گفت اگر جنها چیزی بگویند جواب
ندهد و هرگز با آنها تکلم ننماید بعد ازان یار آن ملامتی در خواندن اسما مشغول شد بعد ساعتی
آن جنها نمودار آسیب زده شدند بهمان صورت مهیب که پیش ازین در وقت بیرون کشیدن بر
بود آن هر دو جن شور کردند و تهدید و تخویف نمودند که ما از اجنه هستیم بر انس غالبیم آن جواب
نداد درین شغب چندی گذشت بعد ازان بالحاح و عجز پیش آمدند مطابق وصیت جواب نداد
بعد ازان بسیار عجز و آرزوی تقصی خود ها کردند سود نکرد لاجرم سست شدند طاقت
جنبش و حرکت نماند پس آنها را در دو شیشه بند ساخت آن هر دو جن مثل دود در شیشه
داخل آن هر دو شیشه شدند و اگر کسی میخواست که بردارد بشق نقش بر می داشت و باز آنها
را بیرون آورد مثل دخان بر آمدند و بهمان صورتها متصور شدند باز در شیشها در آورد
و در زمینی ظاهرا در نواحی زیدپور که از حضرت بالنساء صانها الله تعالی چهار کروه باشد دفن کرد
و گفت اگر آن شیشها بر آید طاقت بیرون شدن ندارند حالا هیچ تردد خاطر نیست چنانچه
چند فرزند شدند و از فرزند کلان فرزند شد تا این زمان این تحریر و انشاء الله تعالی نسل از
دیگر فرزند هم خواهد شد الی ماشاء الله تعالی و از انجمله اینست که بمقتضای من له المولی
فله الکل تاثیر بسیار بود از ین راه بهر که در بعض حالت که از خود غائب شده بود سید
بدید حق تعالی و می شنید بشنید حق تعالی و بطش میکرد بطش حق تعالی نظر میکرد و متاثر می شد
چنانچه روزی دران حالت یا مثل وی دیگر حال باشد نظر به سگی افتاد حالت وی متغیر
شد در هر وقتیکه اذان می شنید بهر حالت که می بود برخاسته دویده بدروازه مسجد آمده آواز
می کرد و مؤذن چون الله اکبر گفت وی هم آواز خود می کرد چون مؤذن شهادت میگفت

وی هم آواز می کرد تا آخر اذان چون مؤذن از اذان فارغ می شد وی هم از آواز
کردن می ماند بجائی که بود میرفت همچنین سالها گذشت و ازینجاست که آن سگ را
خلوصی در عقیدت بود از این سبب حضرت شیخ چون بعزم سیر بر می خاست وی همراه
می شد روزی حضرت قدس سره الاصفی از اسپ فرود آمد و گلیم خود فرش کرده
نشست با حبیب مجاور شد اسپ در سرکشی آمد و گریخت و حضرت شیخ قدس سره
الاصفی متوجه نشد چه از زخرفات دنیا وی به التفات نداشت آن سگ دوید و سد راه اسپ
شد تا آن زمان که اسپ ایستاده شد باز آمد رو بجانب حضرت قدس سره الاصفی می آورد
و اشارت بسوی جانب اسپ می کرد بعد از آن شخصی آمد حضرت شیخ قدس سره الاصفی بوی
گفت که همراه این سگ رو و جائیکه برد برو و آن شخص همچنان کرد و دید که اسپ در آن نواحی
هست گرفت آورد ظاهرا چون آن سگ مرد حضرت شیخ قدس سره الاصفی حکم بدفن وی
نمود بی تکفین وغیره اسباب موتی مردم **و از انجمله اینست** که حضرت شیخ قدس سره
الاصفی در زیر درخت برگد بر کناره جوی کلیانی گلیم خود را فرش کرد و بکناره جوی رفت تا
وضو سازد بعد فراغ وضو بر فرش خود آمد دید که ماری سیاه که از اخبث مارها باشد بر فرش
نشسته حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت اگر بقصد فساد آمده برو مار گفت که من بهر
استماع ذکر آمده و اولیاء الله تعالی را نمی گزم و مستمع ماند و رفت **و از انجمله اینست**
طبیعت حضرت شیخ قدس سره الاصفی مائل بآن ذکر پرسوتم نام داشت بشد در بلده بهرنچ
اگر جائی سوار شده میرفت آن محبوب را همراه می یافت چنانچه میدانست که وی بعین
جسد خود همراه ست از نوائب زمان متشکی در دسر شد چنان استیلا گرفت که قرار نداشت
گاهی سر را بلند می کرد و گاهی بر فرش می مالید کسی گفت وی را فلان و فلان می بینند کسی

که درد وی دور کند حضرت شیخ قدس سره الاصفی متوجه بوی شد و درد وی را کشید فی الحال وی صحت یافت و درد بر سر مبارک مستولی شد و آزار بسیار شد پیش درویشی رفت و حال را ظاهر کرد وی به نصیحت پیش آمد چه لازم بود که بر هنده بچه اینچنین کردن حضرت شیخ قدس سره الاصفی چیزی نفرمود بعد ازان آن درویش برد وی استعمال کرد آن وجع فرو شد و صحت شد آین بندهٔ درگاه گمان می برد که این حیلهٔ لا متیه است غالب آنست که بالتفات حضرت شیخ قدس سره الاصفی صحت است بعد ازان حضرت شیخ قدس سره الاصفی بزیارت مرتاضی متشرع که دقیقهٔ از دقائق سنت نبویه صلوات الله تعالی علی صاحبها وعلی آله نگذاشته رفت و کیفیت همراهی آن معشوق گفت آن شیخ مرتاض گفت اگر آن هنده بچه را شائبه از محبت الهی می بود ظن می بردم که وی بخود پیش حاضر بود خطرهٔ شماست که رو نمود و اندرین اثنا حضرت میر سید عبد الصمد علیه الرحمة وبارک الله فی اخلافه بحضرت شیخ قدس سره الاصفی ظاهر شد و گفت محبوب را در خود باید نگریست و خود معشوق خود باید بود در تنوق معشوق را در خود و اعضای وی را عین اعضای خود یافت بجبر و این دیده محبت وی از دل رفت بعد ازان چون وی را می دید در نظر حسن و زیبا نمی آمد و وی قبل ازین متوجه بجانب حضرت شیخ قدس سره الاصفی نمیشد حالا میل طبع وی بجانب حضرت شیخ قدس سره الاصفی بسیار لیکن چه الآن قد ندمت و ما ینفع الندم قد ضیعت اللبن بالصیف **و از انجمله** آنست که روزی در قصبهٔ امیتهی بود زنی در چاه افتاد و شب بود حضرت شیخ قدس سره الاصفی در نواحی آن چاه میگذشت حالش دریافت ترحم و احسان بر حالش بر وی صورت گرفت عنایت بوی نمود و متوجه بحال در مانده شد وی از چاه بر آمد مردم متحیر بودند چون برون آرنده ظاهر نبود

بعض مردم بجو و نسبت می کردند آن زن می گفت که من وی را می شناسم از ین مردم که
می گویند نیست **و از انجمله آنست** در مجلس بعض علما حرف خرق عوائد در میان
شد و ی استعجاب کرامتی که حضرت سیدة النساء فاطمه زهرا رضی الله تعالی عنها از پیغمبر خدا
صلوات الله تعالی علیه و علی آله دیده که ردای مبارک از پس به پیش می کشیدند اندام مبارک
عائق نمی شد بی تکلف از طرفی بطرفی می آمد حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت حالا هم بعض
رسول خدا صلوات الله تعالی علیه و علی آله الطاهرین امثال وی که خلفای باطن باشند
پیدا اند شد پس گفت چادر را بکشید نه با نظر و یافتند سر دو طرف چادر را گرفته کشیدند اندام
مبارک حائل نشد و در اکثری از اوقات می گفت ع **فیض روح القدس ار باز مدد فرماید**
دیگران هم بکنند آنچه مسیحا می کرد روزی در کنارهٔ حوضی کلان که بسیار مطبوع ست از بوا
موضع ساد امنو واقع ست نشسته بود و گفت این قدرت منحصر بر کسی نیست با لفعل
می شود بعد آنکه بعض مردم گمان می برند که خرق عادت که از انبیا علیهم الصلوة واقع شود
از اولیا نمی شود این حرف عقل نزد بقبولش منتج نمی شود چه احیای موتی از اولیا کرر
و همچنین غیر وی بلاشبه بلکه فرق این ست که بدعوی نبوت اگر صادر شود
تصدیقا لها معجزه ست و رنه کرامت خواه از امثال یا صدر عن الانبیاء علیهم الصلوة
و علی نبینا و آله الطاهرین و هو الاحق بالقبول والله اعلم **و از انجمله آنست** که بعیادت
بعض مریدان رفته بود و وی بمرضی مبتلا بود که صحت از وی متوقع نبود و صاحب فراش بود
چون بلقای خجسته حضرت شیخ قدس سره الاصفی بهره مند شد گریست و گفت بعد
استغفار و تسلیه که بهر شدت بیماری و یا خوف مرگ نمی گریم بلکه درین اندیشه ام که در ضرورت
مرض گرفتارم که از حضور حضرت مشغول میشود این حالت مرا گریان نماید چون حضرت شیخ

قدس سره الاصفی حال وی مشاهده نمود واسم رحیم متجلی شد پس گفت که فلان دل قوی دار
والله تعالی یاد دار بعنایت الهی صحت ست و مراجعت بخانه نمود پس در صحت هر وقت
مترقی بود چنانچه همون روز بخودی خود نشست واز سر رفت و آمد و تناول کرد
در بروز دویم گویا که هیچ اثری از مرض نبود و از انجمله اینست که چون پیوسته
مع الحق تعالی بود از محرمات طعام که وجه حرمت وی ظاهر نیست اطلاع می یافت
ویا حاجبی پیدا می شد که از تناول آن باز می ماند واگر کسی به کردار تلبیس مغرور بلباس
صوفیانه بودی دو چار می شد التفات نمی کرد بلکه انحراف و تحقیر می نمود باوجود که تواضع و
با صوفیان واهل لباس زیاده ازان بود که تصور نموده اید از ین راه روزی
حاکمی بلدهٔ لکهنو که اقتدار و شوکت شاهانه داشت بلقای مبارک درخانهٔ شیخ دوست محمد
که حال قوی داشت واز ماسوای حق تعالی در همه احوال واوقات در گذشته بود و بناء
عمران تجرید از نو محکم ساخته و بذروهٔ سنام تفرید و عشق حقانی رسیده بهره مند شد
و دعوت نمود حضرت شیخ قدس سره الاصفی قبول کرد بوقتی طعامی عجیب ساخته فرستاد
بوقت دیگر طعام ضیافت حضرت شیخ قدس سره الاصفی می بیند که یک بچه
اسپ خوبصورت و خوش رنگ را مردم گرفته و ران وی جدا می کنند حضرت شیخ
قدس سره الاصفی گفت برای چه برین تعذیب مینمائید گفتند بهر خوردن شما حضرت شیخ
از تناول آن طعام عجیب متنبه شد بوقت دیگر که طعام قسم لقسم آمد حضرت شیخ قدس
سره الاصفی گفت همه مردم بخورند برای من نگاه دارند درین وقت میل طبع نیست
بوقت دیگر اگر میل خواهد شد می خورم چون مردم خورده مطابق إِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا
متفرق شدند و مردم آن حاکم هم رفتند آن طعام که نگاه داشته بود گفت من نخواهم خورد

خرج نماید شیخ دوست محمد چون بر بشرهٔ حضرت شیخ قدس سره ملالتی دید گفت چرا ملول
هستی حضرت شیخ قدس سره الاصفی گفت بهر این معاملهٔ شیخ دوست محمد کلمات گفت
که از و ظاهر می تواند شد که در اطعمهٔ امرا و حکام اشتباه و اختلال است و از صحبت
آنها احتراز می باید نمود و از ین راه نیز حضرت شیخ قدس سره در سایهٔ درخت اثلی
نشسته بود یکبار یک درویشی آمد و سلام علیک نمود بطریق قوم ملامتی هند به حضرت
شیخ قدس سره الاصفی هرگز هرگز متوجه بوی نشد و روی خود را از وی میگردانید
و وی را سائیس می گفت وجه نهادن شان وی بزبان میراند که هرگز از شان وے
نباید علی الخصوص با مردم درویشان چه با آنها حسن سلوک چندان داشت که عَیْنٌ
رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ حاکی از وی است چون سوال می کرد بهمین طور از وی
معامله می کرد و الحاح در سوال هیچ سود نکرد همه مردم حضار در تحیر و تفکر شدند که باین معامله
از درویشان در پیش نمی آید باز آن درویش راه گرفت یک دو ساعت نگذشته باشد
که مردم از بدو سرای یا از آبادانیها که قریب وی اند آمدند و گفتند سائیسی بود اسپ
را اصلاح می نمود و فلان فلان چیز را بدزدی گرفته برده ظاهر البلباس فقرا لبیس نموده
مردم حضار گفتند اندرین ساعت رفته است تفحص کنید آنها در تجسس وی شدند و همچنین
وقائع دیگر و احصای کرامات خالی از کلفت نیست اینقدر مر مهتدی را کفایت دارد و الله
الهادی للاتمام فله الحمد و علی نبیه و آله الصلوٰة و السلام و رضوان الله علی اولیائه الکرام فقط

تمت

رزاق عالم را شکر بیحد و نبی اکرم را نعت بعید که کتاب فوائد انتساب مجموعهٔ مناقب علیه
موسوم به مناقب رزاقیه در مطبع مجتبائی واقع شهر لکهنؤ بماه جمادی الثانی سنه ۱۳۱۳ھ مطبوع گردید

تاریخ طبع مناقب رزاقیه از طبع قابل الاناسی محمد عبد العلی مدراسی عفی عنه

بعد حمد خدای هر دو جهان
باد مکشوف حال این ملفوظ
شاه خورشید احمد از پی فیض
ذات والاش همچو اسم خودش
حرف حرفش بود مریدان را
حسن تصحیح آن چه خوش بود
وه چه صحت که با حواشی کرد
جوهر کان علم درویشی
واقف جذب عشق رزاقی
فیض خاصش چه قدر عام نمود
در بهم کردنش چه مشکل بود

پس نعت رسول رحمانی
بر دل اهل راز یزدانی
شد بتکمیل طبع آن بانی
مثل خورشید هست نورانی
پیر تعلیم علم عرفانی ١٣١٣
شاه سید غلام جیلانی
صحت نسخ حق دادانی
گوهر بحر راز پنهانی
کاشف سر باقی و فانی
کرد جمعیت پریشانی
شد بدل و قتش آسانی

مصرع سال طبع گفت آسی
طبع شد عقل و هوش عرفانی ١٣١٣

ایضاً

نحمد الرزاق حمد الرزق طیب
اندرین ایام برکت انضمام

نشکر الخلاق شکر الخلق طاب
طبع شد ملفوظ رزاقی نصاب

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیف جناب

مولوی آل حسین صاحب

نبیرہ حضرت ... بسمل

[illegible]

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیف حضرت مطلع انوار صمدی مولوی سید شاہ روف احمد صاحب رأفتی بانسوی قدس اللہ سرہ العزیز

ای شہِ قطبِ زمان ہادیِ ہر دوسرا
کردہ بہر گمرہان ذاتِ تو ایزد رہنما

شمعِ بزمِ لم یزل نورِ چراغِ معرفت
گوہرِ یکدانۂ درجِ عنایاتِ خدا

روی بر خاکِ نیاز و با دلِ پر آرزو
قیصر و فغفور پیشِ بارگاہت جبہہ سا

تاکہ بانسہ گشتہ از خاکِ قدومت مستنیر
شد بہ پیشِ ذرہ اش خورشید پابند سہا

آبروی گوہرِ عرفان زفیضِ دستِ تست
مستفیضِ بحرِ احسان از ثریا تا ثری

معنی الفقر فخری تا زمان مستور بود
ذاتِ پاکت کرد ظاہر از لبِ معجز نما

گلبنِ باغِ حسینی سروِ بستانِ حسن
زیبِ گلزارِ ولایت شیخِ جود و سخا

خاکِ درگاہِ تو باشد پیشِ اربابِ یقین
توتیای دیدۂ عرفان و چشمِ اتقا

آفتابِ لطفِ تو ہر جا کہ شد پرتو فگن
میشود دریوزہ گر خورشید ہر صبح و مسا

میزداید زنگ از آئینۂ دلہاے خلق
خاکِ درگاہِ تو شاہا می کند کارِ جلا

زائران روضات را مژدۂ جنت مدام
میدہد ہر سو سروشِ غیب ہر صبح و مسا

مطلع

[illegible]

شمع عرفان و حقیقت یافته از تو فروغ ‌ ‌ ‌ آفتاب معرفت بگرفت از رایت ضیا
شرح وصفت بر لبم مهر خموشی می‌نهد ‌ ‌ ‌ ای دل و جانم فدای نام پاکت مرحبا
عقل انسانی چه باشد تا با سرارت رسد ‌ ‌ ‌ من کجا و فکر مدح ذات پاکت از کجا
سائلم امیدگاهم در همه عالم تو ای ‌ ‌ ‌ غیر از پشت برم پیش کس دست التجا
الغیاث ای دستگیر بیکسان من بیکسم ‌ ‌ ‌ الامان فریاد رس ای مرجع شاه و گدا
گوشه چشمی بمن ای ملجا و ماوای من ‌ ‌ ‌ یک نگاه لطف تو کافی ست در هر دو سرا
سائل یک جلوه دیدار پشت آدمم ‌ ‌ ‌ کالشی امید لبریز تمنا کن شها
از گل دیدار پر کن دامن نظاره را ‌ ‌ ‌ ای که از تو یافته باغ جنان نشو و نما
دیده جانم شود ای کاش فرش راه تو ‌ ‌ ‌ مدعای دل همین ست و همین ست التجا
عرض حاجت طعنه بر رگ و اجابت میزند ‌ ‌ ‌ تا ز میدار و بجنبت خود حصول مدعا
سائلی کی گشت محروم تمنا از درت ‌ ‌ ‌ آستانت بهر یک عالم بود حاجت روا
دشمن ظالم ز هر سو چیره دستی می‌کند ‌ ‌ ‌ داد خواهم از جناب پاکت ای نور خدا
جان شیرین بهر حنظل تلخ شد از اضطرار ‌ ‌ ‌ رفع فرما از سعادتین حصول مدعا
کشتی عمرم بگرداب فنا افتاده است ‌ ‌ ‌ آه لطف تو بسازد گر بساحل آشنا
گرچه من عصیان شعارم لیکن پشت آدمم ‌ ‌ ‌ بر امید حل مشکل ای شه عز و علا
وقت یاس رنج و حرمان تا بکجا جانم شود ‌ ‌ ‌ چند گردم تا کجا از موطن و مسکن جدا
صبح محشر چون بر آرم من سر از جیب کفن ‌ ‌ ‌ جلوه فرمائی سر بالین مشتاق لقا
چون شود خورشید خاور جلوه گر روز قیام ‌ ‌ ‌ جای آسایش بیابد زیر دامانت شفا

[illegible]

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ از تصنیفات حضرت سید فتح علی صاحب قادری رزاقی شاہجہانپوری قدس سرہٗ

حق نما عبد الرزاق بانسوی
خاک وان کی جسنے آنکھون سے ملی

مرجع عالم ہی تربت آپ کی
راہ حق کی اوسکو بینائی ہوئی

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائبِ محبوبِ سبحانی کیا

عشق اللہ مین فنائی اللہ ہو
نور حق سر تا قدم واللہ ہو

فضل مولے سے بقا باللہ ہو
عاشقِ اللہ و سرّ اللہ ہو

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائبِ محبوبِ سبحانی کیا

فضل سے تیرے شہِ عالی جناب
میرے مطلب کا بھی کر دو فتح باب

روز و شب رہتا ہی عالم کامیاب
تو مراد اپنی کو مین پھونچون شتاب

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائبِ محبوبِ سبحانی کیا

کام مین میرے لگی کیون دیر ہی
ہی تو اولادِ علیؓ اور شیر ہی

پھر جو آیا مون کا اپنے پھیر ہی
پھر تو اوسمین اب تمھین کیا دیر ہی

[illegible]

بسم اللہ الرحمن الرحیم

قصیدہ تصنیف صاحب محمد معصوم علی

صاحبزادہ جناب حکیم ... فتحپوری

[illegible]

قصیدہ

ای شہ تخت ولایت خسرو ملک بقا
قبلۂ ارباب عرفان کعبۂ اہل صفا
ہادی راہ طریقت پیشوای اہل دین
مالک علم حقیقت سالک راہ ہدیٰ
مرشد خلق و مطاع ہر دو عالم
قدوۂ اصحاب عرفان قطب حق دیا

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

روضۂ عالی مثالِ طور ہے
بارگہ انوار سے معمور ہے
جلوہ گر ہر دم شعاع نور ہے
زائرون کا جان و دل مسرور ہے

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

اپنی شامت کے سبب بھٹکا پھرا
غیر سے تیرے مجھے ہی کام کیا
تجھ سے حامی سے جو ہین غافل رہا
خوشہ چین ہین سب ترے شاہ و گدا

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

دستگیرا دستگیری کیجیو
میرے عصیان پر نظر مت کیجیو
پار بیڑے کو مرے کر دیجیو
غم کے دریا سے مجھے تر لیجیو

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

عرض رکھتا ہے یہ مسکین قادری
خادمون مین آپ کے ہو جا مری
دیکھ لو چشم عنایت سے ذری
دو جہان کی ہے اسی مین بہتری

مرتبہ حق نے تمھین عالی دیا
نائب محبوب سبحانی کیا

[illegible]

از تازه انشاد طبع وقاد جناب مولوی حافظ محمد جان صاحب ابو الخیر سحری آبادی

اول سپاس خالق و رزاق دو جهان | و آنگه ثنای حضرت سلطان انس و جان
پس تر چه خوش بشارتی از بهر اهل دل | کامد بطبع نسخهٔ دلکش درین زمان
آن نسخهٔ که مخزن صد راز آمده | وان راز کان نوازش جان میکند آن
هر حرف رونقش گهر آمد بآب و تاب | هر سطر رشک سلسلهٔ زلف مهوشان
هر شوشه نور شعشعهٔ مهر میکند | هر نقطه خط کشد بخط و خال نو خطان
لفظش چه با حلاوت و معنی چه دلنواز | یارای آن کجا که شود وصف او بیان
مضمون آن چه مایه نشاط و طرب دهد | کاید فلک برقص کند گر سماع آن
از بسکه نغز آمده پاکیزه همچو جان | نامش سزد که جان نهم و بلکه جان جان
آری چرا چنین نبود کاین کتاب حق | ملفوظ آن شهی ست که باشد جنان مکان
تاج سر ولایت و خاقان ملک فقر | فرمانروای کشور معنی بعز و شان
صاحبدل آنچنان که نه دیدش کسی نه دید | روشن دل آن قدر که نیاید دگر چنان
آن شاه کز تجلی انوار مرقدش | شد مرز و بوم بانسه منور چو آسمان
در بانسه گرچه مدفن پاکش نشان دهند | اما حقیقت آنکه بود بی نشان
آن مایه از خوارق معجز نمای وی | آوازه گشته است میان خرد و کلان
کاندر حساب نامد و ناید ازین سپس | خواهند اگر که شرح دهند اند کی ازان
القصه چون بزیور طبع این چنین کتاب | هر هفت شد چنانکه بیانش نمی توان
کلک جناب مصرع سالش چنین نوشت | ارشاد شاه بانسوی اوج آشیان

خاتمۃ الطبع

بعون و تائید رزاق عالم و عون توفیق خلاق جن و آدم درین زمان خیر و برکت توام رسالہ شریفہ و مجالہ منیفہ معروف بمناقب رزاقیہ دربیان نسب و حلیۂ مبارک و احوال وفات و کشف و کرامات مخدوم عالم و عالمیان قطب الاقطاب علما و درویشان مقبول بارگاہ الٰہی مظہر کرامات نامتناہی حضرت سید شاہ عبد الرزاق حسینی بانسوی قدس اللہ تعالی سرہ و نور قبرہ بتصحیح تام و کوشش مالاکلام سالک مسالک حقانی عارف معارف ربانی جناب مخدومی و معظمی حافظ سید شاہ غلام جیلانی دام مجدہ و زاد فیضہ حسب فرمائش مورد مراحم رب صمد مقبول بارگاہ احد مہر برج سیادت مستند جناب حافظ سید شاہ خورشید احمد صاحب دام فیضہ بفضل اللہ الواہب باہتمام احقر الانام امید وار مراحم رب قوی محمد عبد اللہ صدیقی لکھنوی تاجر کتب و مالک مطبع مجتبائی در مطبع مجتبائی واقع شہر لکھنؤ بخط خوب و طبع مرغوب بماہ رجب المرجب سنہ ۱۳۱۴ ہجری مطابق ماہ دسمبر سنہ ۱۸۹۶ عیسوی مطبوع گردید و الحمد للہ علی ذالک

تاریخ طبع از نتائج طبع عالی جناب خواجہ عزیز الدین صاحب عزیز لکھنوی زاد مجدہ

طبع شد ملفوظ رزاقی عزیز	شکر این نعمت بباید بیشمار	حرف حرف و لفظ لفظش در نظر
ہست از صدق و صفا آئینۂ	خوان رزق معنوی آراستند	تا شوند ارباب معنی ذلہ خوار
گفت ہاتف مصرع تاریخ طبع	شان رزاقی ببین زان آشکار ۱۳۱۴	تمت بالخیر

فہرست کتب موجودہ کتبخانہ تجارتی مطبع مجتبائی جسمیں اکثر علوم و فنون کی کتابیں مع قیمت مندرج ہیں حسب طلب شائقین آدھ آنے کا ٹکٹ بھیجنے سے روانہ کیجاتی ہے

محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ چوک

الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون

بعون و تائید حضرت رحمان و صون و توفیق خدای منان درین آوان برکت توامان رسالهٔ شریفه و عجالهٔ
منیفه از تالیفات مورد مراحم لم یزلی امیر عالیشان جناب نواب محمد خان مغفور شاهجهان پوری موسوم به

ملفوظ رزاقی

در بیان بعضی از خوارق عادات و صدور کرامات حضرت

به تصحیح زینت سجادهٔ ولایت خداداد حضرت سید شاه غلام جیلانی صاحب رزاقی بر طبق ایمای برکت انتمای
مهر سپهر سیادت جناب حافظ سید شاه خورشید احمد صاحب رزاقی باهتمام احقر البریه محمد عبدالله تاجر کتب لکهنو چهره مهتمم مطبع

در مطبع مجتبائی واقع لکھنؤ طبع یافت

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین والصلوٰۃ والسلام علی رسولہ سیّد المرسلین خاتم النبیین محمدن المصطفیٰ و
احمدن المجتبیٰ صلے اللہ علیہ وسلم وعلی آلہ الطیّبین الطاہرین واصحابہ الاکرمین واولیاء امتہ
اجمعین اما بعد احقر العباد ہیچمدان محمد خان رزاقی عفی اللہ عنہ کہ اصلا لیاقت انشا ندارد
محض بتوقع توجہات مرشدان قدس اللہ اسرارہم شروع تحریرے نماید امید از صاحب نظران
والا دستگاہ آنست کہ اگر خطائے وسہوی واقع شدہ باشد از کمال عنایت اصلاح فرمایند بیت
بقدر وسع در اصلاح کوشند ٭ وگر اصلاح نتوانند پوشند ٭ بدانکہ این سطورے چند متضمن
نبذے از حالات وخوارق عادات وکرامات حضرت قطب الاقطاب قدوۃ السالکین
زبدۃ العارفین خلاصۂ آفاق یگانہ درگاہ خلّاق سیّد العشّاق حضرت شاہ سیّد عبد الرزّاق
قدس اللہ سرہ الاصفی کہ لا تعد ولا تحصیٰ است وشمۂ از ان بعض یاران ومعتقدان آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی بسلک تحریر در آوردہ اند چنانچہ عم بزرگوار این نحیف غفر اللہ ذنوبہ
نیز آنچہ جناب پیر ومرشد برحق سیدنا ومرشدنا وہادینا سیّد شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہٗ کہ از

زبان مبارک والد بزرگوار خود حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی ونیز از ثقات معتبرین استماع یافتہ بود بیان فرمودہ ہمچنان بے کم وکاست بزبان ہند قلم بند ساختہ ازین سبب کہ اکثر آن حضرت بزبان ہندی تکلم مے فرمود این نحیف ترجمہ اش بفارسی ودیگر آنچہ از جناب مرشد زادہ برحق سید شبیر علی سلمہ اللہ تعالے ودام برکاتہ ونیز از مناقب رزاقیہ من تصنیف مولانا نظام الدین لکھنوی قدس سرہ کہ از یاران وخلفای خاص حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی بود دریافتہ وبرخے از احوال اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج حضرت قطب الاقطاب وخلفای وے تحریر خواہد آورد انشاء اللہ تعالی فہو الموفق والمعین وبہ نستعین واضح باد کہ این مختصر را بر چہار باب ودہ فصل مرتب نمودہ بملفوظ رزاقیہ موسوم ساختم باب اوّل دربیان نبذے از احوال حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی مشتمل بر سہ فصل **فصل اوّل** درذکر ولادت ونسب شریف ووطن مبارک **فصل دوم** دربیان سلسلہ انتساب در طریقہ صوفیہ صافیہ **فصل سوئم** درذکر حلیہ مبارک ووفات آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی **باب دوئم** دربیان تعلّم علم ظاہری وملاقات شاہ عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب قطب وقت یگانہ درگاہ احد سیّد میر عبد الصمد خدانما قدس اللہ سرہ العزیز وبرخے از حالات وکرامات وخوارق عادات والہامات ومنامات مشتمل بر سہ فصل **فصل اوّل** دربیان تعلم علم ظاہری وملاقات شاہ عنایت اللہ وفیض وارشاد از عالم ارواح وبیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانہ درگاہ احد حضرت سیّد میر عبد الصمد خدانما قدس اللہ سرہ العزیز ونوکری وغیرہ **فصل دوم** درذکر نبذے از احوال اخلاق مرضیہ وشجاعت وسخاوت حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ

سرہ الاصفی فصل سوم دربیان کرامات وخوارق عادات والہامات ومنامات ومعاملات
وغیرہم باب سوم درذکر اولاد امجاد وازواج عصمت امتزاج وخلفاے آن حضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر دو فصل فصل اوّل درذکر اولاد شریف وازواج عصمت
امتزاج فصل دوم دربیان احوال خلفای آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
باب چہارم متضمن بعض احوال خوارق عادات وکرامات حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ سرہ العزیز وحضرت سیدنا ومرشدنا سید شاہ غلام علی نور اللہ مرقدہ مشتملبر دو فصل
فصل اوّل در احوال حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز فصل
دوم دربیان نبذی از حالات وخوارق عادات وکرامات سیدنا ومرشدنا ومولانا حضرت
شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ باب اوّل دربیان نبذی از احوال حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی مشتملبر سہ فصل فصل اوّل درذکر ولادت ونسب شریف ووطن
مبارک بدانکہ چون حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی دربطن والدہ ماجدہ
قرار گرفت فقیرے مجذوب شاہ چاند مرحوم نام گرد حویلی سید عبدالرحیم رحمۃ اللہ علیہ والد
بزرگوار آن حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی میگردید میگفت کہ آفتاب
در حویلی سید عبدالرحیم خواہد افتاد از استماع این سخن مردمان در خوف بودند کہ خدا
داند چہ آفت برپا خواہد شد چون آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بعالم وجود جلوہ ظہور
یافت فقیر مجذوب نزد سید عبدالرحیم آمدہ گفت بخانہ تو آفتاب افتادہ است مرا بزودی
بنما سید موصوف بخانہ تشریف بردہ از قابلہ فرمود کہ این مولود را پیش من بیار قابلہ
عرض کرد کہ ہنوز غسل ندادہ ام سید ممدوح فرمود کہ ہمچنان بیار قابلہ حسب الحکم پیش
آورد فقیر مجذوب کہ در طفولیت از قوم ہنود ودر جوانی از شوق محبت الٰہی مشرف باسلام

شده بود اکثر کلمات وحرکات او مطابق طریقۂ هنودان بودند هر دو دست بسته بر سر نهاده بطور ڈنڈوت که هنودان بحضور مرشدان خود بعمل مے آرند پس پا میرفت ومیگفت از جای طلوع آفتاب تا غروبش شعاع نور این آفتاب متجلی است وخواهد شد ما را تاب نظر کردن بر جمالش نیست بیت نظر کردن بروئے او محال است ✤ که رویش آفتاب ذوالجلال است ✤ فرد از شعاع آفتاب این جمال ✤ خلق با نور خدا جوید وصال ✤ باز آن فقیر مجذوب گفت که کہ آفتاب عالمتاب طلوع فرمود چنانکہ ماه را در هند میگویند در حجاب غروب میرود بیت برآمد آفتاب عالم آرا ✤ سهارا جز نهان بودن چه یارا ✤ باز فقیر مجذوب غائب شد و معلوم نگردید که کجا رفت وانهم شنیده شد که بعد در سه روز فقیر مجذوب را در جنگل غازی پور مرده یافتند نماز جنازه گذارده دفن نمودند و بعد ولادت آن حضرت قدس الله سره الاصفی مردمان دانستند که انچه آن مجذوب میگفت که بخانه سید عبد الرحیم آفتاب خواهد افتاد اشارت از ولادت جناب ممدوح بود چون عمر آن حضرت قدس الله سره العزیز به چهار سال رسید در بانسه شریفه بخانه جد مادری همراه والدۂ ماجدۂ خود تشریف آوردند سید شاه محمد مراد نام درویشی سیاح که اوقات ستوده واوصاف حمیده داشت ودر بانسه شریفه استقامت اختیار نموده بود روزے آن حضرت قدس الله سره الاصفی در کنار دایه بود نظر شاه موصوف بر آن حضرت افتاد بمجرد دیدن جمال باکمال آنحضرت را در آغوش گرفته بر دوش خود نهاد دایه طلب کرد شاه موصوف نداد باز دایه طلب کرد شاه موصوف بازوی مبارک آن حضرت قدس الله سره الاصفی گرفته بالای سر خود کرد وقدم شریف وے بر فرق خود نهاده حواله دایه کرد وگفت که از عرش تا تحت فرش زیر اقدام این طفل خواهد بود تا بقاے حیات خویش شاه موصوف چنان معمول داشت که چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی

در ایام طفولیت از وطن شریف که رسولپور نام دارد بخانه جد مادری بیانسه شریفه رونق
افزا میشد شاه محمد مراد قدس سره بجهت زیارت آن حضرت حاضر می شد و اکثر از خلایق می
فرمود که هر کس در زمان ظهور ولایت ایشان خواهد بود از چشم باصره انوار فیوضات و
انکشاف وخوارق عادات وکرامات لاتعد ولاتحصی خواهد دید و شاه ممدوح در ایام طفولیت
آن حضرت ازین جهان فانی بدار البقاء جاودانی انتقال نموده و در بانسه شریفه متصل
مرقد انور آن حضرت قدس الله سره الاصفی بطرف جنوب کنار حوض جو در قریب پل که بر
حوض مذکور واقع است زیر درخت پاکر مدفون گردید باید دانست که نسب شریف آنحضرت
علی الله درجته بجناب سید المرسلین و خاتم النبیین محمد المصطفی و احمد المجتبی صلی الله علیه
و آله واصحابه وسلم بواسطه حضرت امام محمد باقر علیه السلام میرسد بدانکه جد کلان آنحضرت
قدس الله سره الاصفی سید معین الدین مخاطب بمبارزخان از اولاد سید امیر کلال بدخشانی
که پیران پیر سلسله نقشبندیه بود از بدخشان بهندوستان معه عیال و اطفال آمده در دهلی
بحضور سلطان عصر نوکر شده وقار و اعزاز کلی حاصل ساخته صاحب فوج گشت و
راجه سورج من از قوم راجپوت در پرگنه سورجپور بهریله که قریب قصبه دریاآباد و ردولی
بفاصله پنج شش کروه زمینداری داشت دود بغاوت در سر پیچیده از صوبه دار اختر نگر او ده
انحراف ورزیده باغوای شیطانی خراج سلطانی ادا مینکرد حکم بادشاه زمان بسید معز الدین
فرزند کلان سید مبارزخان رسید که خود با فوج خویش رفته سر سورج من مقهور بریده بحضور حاضر
سازد حسب الحکم سید معز الدین در آن ضلع رفته با سورج من جنگ و جدل نموده سر آن مقهور
و دیگر توابعانش بریده بحضور بادشاه برد و از عنایات بادشاهی با نعام و اکرام و خطاب
مبارزخان بخطاب والد بزرگوار خود ممتاز شد و سند زمینداری پرگنات مذکور باسم فرزند

سید مبارزخان موصوف مرحمت گردید سید ممدوح بحضور بادشاه ماند و فرزند خود را معه متعلقان روانه سو رجپور بهربلیه نمود چنانچه بر قلعه و زمیداری پرگنات مذکور او شان و اولاد شان تا سه چهار پشت ظهراً بعد ظهرٍ قابض و متصرف ماندند و بعد از مدت مدید یک کس از اولاد سورجمن مذکور پیش اولاد مبارزخان مرحوم آمده نوکری اختیار کرده اعتماد و وقار حاصل نموده چنانکه نائب و مختار جمیع امورات شد چند مدت در فرمانبرداری و مختارکاری و کارپردازی سرگرم ماند هم دران ایام کتخدائی دختر او با یکے از راجگان همقوم وی که ثروت بسیار داشت قرار یافت راجه مذکور برای کتخدائی با هزاران مردم آمده چون هر دو متفق و یکجا شدند بصلاح یکدیگر اندرون قلعه در آمدند و اولاد سید مبارزخان مرحوم که بیخبر از دغا بودند همه خورد و بزرگ را شهید کردند و بر قلعه و زمیداری پرگنات مذکور و تمامی مال و اسباب قابض و متصرف شدند و دو زن از ازواج نبیره های مبارزخان مرحوم در خانه پدران خود ها که حامله رفته بودند سلامت ماندند و رسول خان نام از قوم کهوکهر که یکی از پرورش یافتگان این خاندان والا بود در علاقه محمود آباد که از بانسه شریفه بطرف مشرق سه کروه مفاصله دارد و دیهی آباد کرده برسول پور موسوم ساخته دران قلعچه احداث کرده بجماعه قلیل باستحکام تمام استقامت داشت و بتحصیل دیهات متعلقه آن میپرداخت چون خبر شهادت والیان خود شنید باستحکام بر مقام خود قائم و محفوظ مانده و آن هر دو زن را از خانه پدران شان در قلعچه آورده در خدمتگذاری و فرمانبرداری بجان و دل حاضر بود بعد ایام معدوده و معموله ازان هر دو زن دو فرزند بعالم وجود آمدند رسول خان آن هر دو صاحبزاده را پرورش مے نمود و بتعلیم و تادیب میپرداخت چون از شادی کتخدائی ایشان انفراغ حاصل کرده بعده عرض نمود که الحال از حق خدمتگذاری شما ادا شدم میخواهم که از حق نمک والیان خود

بن جعفر حضرت امام زین العابدین علیه السلام بن سید الشهدا امام حسین علیه السلام بن امیر المومنین امام المتقین اسد الله الغالب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ۱۲

مالکان خود نیز او اشوم این بگفت وهرچه مال واسباب در ملک خود داشت بهر دو صاحبزاده ها
سپرده در دهلی بحضور بادشاه وقت خود را حاضر گردانیده سرگذشت والیان خود اظهار
ساخته حکم قتال وجدال بر آن مقهوران حصول نموده وافواج کثیر متعین کرانده همراه
گرفته به رسول پور آمده شبے مقیم گشته صباحش آن هر دو صاحبزاده را با خود گرفته بطرف
سورجپور کوچ کرده بر سر آن مقهوران رسیده واز جدال وقتال آن متمردان را نزسپهر
وادی جهنم ساخته فتحیاب گشته بر پرگنات وغیره مذکوره بدستور سابق قابض ومتصرف
شد بعد مدتے رسول خان ودیعت حیات سپرد آن هر دو صاحبزاده وبعد شان اولاد
شان بدستور قبض وتصرف میداشتند لیکن شرکا آن مقهوران از فکر وتدبیر غافل نبودند
پس از مدتی قابو یافته در قلعه سورجپور داخل شدند وآن سادات در رسول پور اقامت
اختیار کردند چون ورثیت جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی در بانسه
شریفه رسید اوّل برادر کلان جناب ممدوح که سید عبد الرشید نام داشت آمده بر زمینداری قابض
ومتصرف شد پس از چند مدت از برادران خاله زاد در امورات زمینداری مناقشه بمیان آمده
سید عبد الرشید شهید شد آن حضرت قدس الله سره الاصفی سید عبد الرشید مرحوم را در رسولپور
دفن نموده سید محمد یسین را که برادر خورد بود در رسول پور گذاشته خود با سید ابو تراب که نیز
برادر حقیقی بود در بانسه شریفه تشریف آورده توطن اختیار فرمود **فصل دوم** در بیان سلسله
انتساب طریقه صوفیه صافیه بدانکه آن حضرت قدس الله سره الاصفی در طریقه قادریه بود و
بیعت بجناب کرامت مآب قدوة عشاق واصلان بحق زبده مستغرقان مکاشفه احد مطلق
سیاح بحر حقیقت سیار طریق طریقت قطب وقت عرفان انتما میر سید عبد الصمد خدانما قدس
الله سره العزیز داشت ومزار مبارک وسے در احمد آباد گجرات است بزیارت وتبرک بهر دو ی

بجناب شیخ الاسلام شاہ ہدایت اللہ خدا نما قادری قدس اللہ سرہ العزیز بیعت کردہ
اجازت گرفت وظاہر ادر خطہ عرب فون ہست وہ وی بجناب شیخ المشائخ الکبار عارف الکامل
قدوہ موحدان واصلان بحق شاہ حسین خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز کہ در برہان پور
مرقد مبارک دارند یزار و یتبرک بہ وہ وے بشیخ الاسلام قطب وقت حضرت شاہ امان اللہ
امانی رحمۃ اللہ تعالے علیہ وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم بھکری قدس اللہ
سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابراہیم ملتانی قدس اللہ سرہ العزیز وہ وے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ میران سید بخش اللہ فرید بھکری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی
بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید جلال قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ سید محمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ
بہاو الدین قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ
ابو العباس احمد قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ
سید حسن قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ موسیٰ
قادری قدس اللہ سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید علی قادری قدس اللہ
سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید احمد برادر سید محمد بغدادی قدس اللہ
سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید محمد ابن ابی الصالح قادری قدس اللہ
سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ میر سید عبد الرزاق خلف الصدق حضرت
قطب الاقطاب غوث الاعظم پیر دستگیر سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ
سرہ العزیز وہ وی بشیخ الاسلام والد بزرگوار خود غوث الاعظم قطب الاقطاب محبوب ربانی
حبیب سبحانی امام یزدانی حضرت سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس اللہ سرہ العزیز

و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ ابو سعید مبارک مخدومی قدس اللہ سرہ العزیز و وے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابو الحسن علی الهنکاری قدس اللہ سرہ العزیز و وے
بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ ابو الفرح طرطوسی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ عبد الواحد بن عبد العزیز یمنی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ ابو بکر شبلی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ سید الطائفہ
جنید بغدادی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام خال خود حضرت شاہ شیخ سری سقطی
قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ معروف کرخی قدس اللہ سرہ العزیز
و وی بشیخ الاسلام حضرت شاہ شیخ داؤد طائی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام
حضرت شاہ شیخ حبیب عجمی قدس اللہ سرہ العزیز و وی بشیخ الاسلام تاج المحدثین والفقہاء والفقرا
حضرت شاہ شیخ حسن بصری قدس اللہ اسرارہم و بارک فی اخلافہم و وی بامیر المومنین
سید الاولیاء صاحب رسول اللہ اسد اللہ الغالب مظہر العجائب و الغرائب علی ابن
ابیطالب کرم اللہ وجہہ و وی بجناب سید الانبیاء والمرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین
محمد ن المصطفیٰ و احمد ن المجتبیٰ صلوۃ اللہ علیہ و علی آلہ و اصحابہ وسلم و ہادی وی ہادی المطلق
جل و علیٰ و طریق ارشاد کہ از ائمہ معصومین علیہم السلام بشیخ معروف کرخی علیہ الرحمۃ رسیدہ
اینست حضرت شیخ معروف کرخی رحمۃ اللہ تعالےٰ علیہ حضرت امام علی موسی رضا رضی
اللہ عنہ و وی بوالد بزرگوار خود حضرت امام موسی کاظم رضی اللہ عنہ و وی بوالد بزرگوار
خود حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ و وی بوالد بزرگوار خود حضرت امام محمد باقر
رضی اللہ عنہ و وی بوالد بزرگوار خود حضرت امام زین العابدین رضی اللہ تعالیٰ عنہ
و وی بوالد بزرگوار خود سید الشہداء قرۃ العین فاطمۃ الزہراء ابن امیر المومنین علی مرتضی

و نور چشم ختم المرسلین محمد المصطفےٰ حضرت امام حسین رضی اللہ تعالےٰ عنہ و وی بوالد بزرگوار خود امیر المؤمنین و امام المتقین اسد اللہ الغالب مظہر العجائب و الغرائب علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ و وی بجناب سید الانبیاء و المرسلین خاتم النبیین رحمۃ للعالمین محمد المصطفیٰ و احمد المجتبیٰ صلے اللہ علیہ وسلم و علی آلہ و اصحابہ اجمعین و راقم الحروف شجرۂ متبرکہ ہذا در نظم آوردہ و منظور نظر انور حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ شدہ این است

الٰہی بحق رسول خدا	شفیع امم سید انبیا	بحق وصی حبیب خدا
علی ولی سید اولیا	بحق حسین آنکہ در کربلا	براہ خدا کرد سر را جدا
الٰہی بحق شہ اصفیا	شہنشاہ کونین زین العبا	بارشاد باقر و جعفر کہ شان
شہ دو جہان اند عالیمکان	بموسی کاظم بموسے رضا	کہ ہستند ہر دو شہ دوسرا
بمعروف کرخی کہ آن شیخ دین	عیان کرد اسرار راہ یقین	طریقی ز ارشاد کردم بیان
تمامم طریقی ز بیعت عیان	الٰہی بحق شہ مرتضے	کہ ہست ابن عم رسول خدا
الٰہی بحق سمی حسن	کہ بود ست در بصرہ اورا وطن	بحق حبیب عجم نامدار
کہ بس نامور بود آن شہریار	باسرار داؤد طائی کہ او	سر سروران بود آن نیک خو
الٰہی باسرار شیخ زمان	کہ معروف کرخی است نامش عیان	بسر سقطی کہ ہر صبح و شام
بیاد خدا داشت شغل تمام	بحق جنید آن شہ با خدا	بشبلی شہ ہادی رہنما
بواحد کہ بد ابن عبد العزیز	بطرطوسی بوالفرح باتمیز	الٰہی بہنکاری بوالحسن
کہ ہم پاک جان بود و ہم پاک تن	الٰہی بحق شہ بوسعید	کہ چون او کسی در جہان کم شنید
الٰہی بفیضان غوث زمان	کہ سر خفی گشت ازوی عیان	ثنایش چگویم کہ بالاتر است
جگر گوشۂ احمد و حیدر است	بعبد رزاق ابن غوث زمان	کہ سردار دین است و شاہ جہان

بسید محمد که آن نیک خو
فرح بخش دلهای غمناک بو
الٰهی بحق حسن قادری
سر سروران بود آن نیکخو
بحق محمد مشر با خدا
که بد قادری آن شهِ باکمال
بسترِ براهیم سلطان دین
ببهکه همیداشت نام نکو
بحق حسین آن شهِ حق نما
دل او منور ز نورِ خداست
الٰهی باسرار آن بر ازدان
که در ذات او قدرت قادرست
چه مدحش کنم کاین قطب زمان است
که بنمود ما را طریق هدا
الٰهی تو آن ذات عالم پناه
شد مدفن جدش در آنجا دفن
الٰهی باسرار این مقبلان
برحمت بکن هر همه را غریق
حمیده خصالم بکن ای کریم

همین داشت هر دم ز اخلاص رو
بفیضان انفاس سیّد علی
که بد رونق مسندِ سروری
الٰهی باسرار آن شاه دین
که نامی است آن هادیٔ رهنما
الٰهی بحقش اللّٰه نامدار
که ملتان بود موطنش بالیقین
الٰهی بحق سرِ سروران
که می بود هر دم بصدق و صفا
بحق شهنشاه عبد الصمد
که هست عبد رزاق قطبِ زمان
الٰهی بحقش که ذاتش نکوست
ولیّ خدا هست و شاه جهان است
چه وصفش کنم قبلهٔ دو سراست
سلامت ببی دار تا دیر گاه
خدایا تو آن خطه معمور دار
که عالیمقام اند و صاحبدلان
مرا هم که هستم ببی پر گناه
بحق چنین مقبلان یا رحیم

باحمد که او سید پاک بود
بموسی که او هادی است و ولی
الٰهی بعباس احمد که او
که دارد بها دین ازو بالیقین
الٰهی باسرار شاه جلال
فرید عصر بود آن شهریار
بسترِ براهیم ثانی که او
که اسمش امان اللّٰه باشد عیان
بحق هدایت که او حق نماست
که میداشت اعزاز و قرب احد
بتعریف آنشه زبان قاصر است
همی بود او در غلامیٔ دوست
بحق غلام علی رهنما
ولی هست و ابن ولیِ خداست
چو با نسبه شریفه شد او را وطن
ز دست همه ظالمان دور دار
کسانیکه هستند در این طریق
بدرگاه تو آمدم روسیاه
مرا دار یا رب تو در شوق خویش

بکن مست و سرشار از ذوق خویش	دلم را منور بکن با آله	درخشنده گردانش مانند ماه
خدایا بیاد خودم شاد کن	ز بند خودی زود آزاد کن	الهی مر این بندهٔ خویش را
چنین مذنب معصیت کیش را	نگهدار دائم بحفظ خودش	بیا نسبه شریفه بکن مرقدش
چو گیرند از هفت شعر پسین	سر بیت یابند نامم ازین	کسانیکه خوانند این نظم را
بحکم بخواهند از حق عطا		

و بطریق روحانیت که آن را اویسیه میگویند اجازت ازجانب خواجهٔ بزرگ معین الدین چشتی رضی الله عنه بآن حضرت قدس الله سره الاصفی رسیده بدینطور که جناب ممدوح در قصبهٔ موہان بتقریب نزول فرمود مردم آنجا عقیدت بسیار داشتند اکثر از سادات وغیره برای بیعت بحضور حاضر می شدند شخصے تمنای مبایعت بعرض اشرف رسانید قبول فرمود آن مرید صادق گفت که من ارادہ بخاندان چشتیه میدارم هر چند که همه خانوادها برحق و بزرگ اند لیکن عقیدت من باین خاندان والا شان ہست آن حضرت قدس الله سره الاصفی سکوت فرمود فوراً بحضرت خواجهٔ بزرگ ملاقات معنوی شد و اجازت یافت پس آن شخص در طریقهٔ چشت مرید شد و شجرهٔ متبرکه که بطور سند مریدان را از جانب مرشدان مرحمت میشود باین طریق که الٰہی بحرمت راز و نیاز یکه فقیر عبد الرزاق تو دارد الٰہی بحرمت راز و نیاز یکه حضرت خواجه معین الدین چشتی رضی الله عنه با تو دارد الی آخره نویسانیده بآن مرید صادق عطا فرمود اگر باین طریق چشتی شمارند میتواند شد و نیز منقول ہست که روزے آن حضرت قدس الله سره الاصفی در قصبهٔ رودلی بطریق سیر و زیارت بزرگان آنجا تشریف فرما شده بود و اکثر خلایق از متوطنان و رؤسای آنجا از طریقهٔ بیعت سرفراز و بهره ور بودند چند کسان دیگر بارادہ بیعت بحضور اقدس حاضر شده درخواست بیعت بخاندان چشتیت عرض نمودند آن حضرت قدس الله سره الاصفی اندکی سکوت فرموده که در قصبهٔ موہان باجازت

حضرت خواجه بزرگ رضی الله عنه ممتاز شده بودم ایا این اجازت کفایت دارد یا نه همدرین
خیال صورت حضرت شاه احمد عبد الحق قدس الله سره العزیز که در قصبه مذکور مدفون و از اکمل اولیا
الله و صاحب ولایت قصبه موصوفه اند نمودار شده فرمود که عبد الرزاق شما را اجازت
میدهم و خلافت می بخشم هر که در خاندان چشت عقیدت داشته باشد و درخواست بیعت نماید
بخلافت و اجازت من داخل طریق نمایند و در بیعت خود آرند چنانچه آنکسان را حسب اجازت
حضرت شاه احمد عبد الحق قدس الله سره در سلک بیعت خود داخل فرمود فصل سوم در ذکر
حلیه مبارک و وفات آنحضرت قدس الله سره الاصفی حلیه مبارک آنحضرت قدس الله
سره الاصفی بدین طور ملا نظام الدین قدس الله سره العزیز در مناقب رزاقیه آورده اند
طویل قامت بودند با فراط بلکه بطولیکه در حلیه جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم یعنی از
قدهای متوسط که طویل از قصیر باشد و اسمر اللون یعنی گندم گون که مائل بیاض باشد و چشم
مبارک مناسب هرگز از صفرة اثری نبود سواد اللون متعجب و در آخر سن بسبب ریاضت که
مورث گرمی دماغ باشد یک چشم جانب یمین رفته اثنینیت از میان راه خود برگرفته و بینی مبارک
بلند و خوش آیند طبع داشت یعنی متوسط و دندان شریف کلان بودند متلاصق و قدر فرجه
میان دندانها از خاطر رفته لحیه مبارک مشروع و کثیف مطبوع و اندکی از موها سیاه و جمله سفید
نورانی سن شریف آن حضرت نود و دو از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده بدریافت رسیده و حضرت مولانا نظام الدین ره در مناقب رزاقیه قریب نود بلکه
دو کم بتحریر آورده اند که ملاقی بحق شد در ۱۱۳۶ الکهزار و یک صد و سی و شش من الهجرة المقدسه
و مولانا ممدوح وفات بروز چهارشنبه ششم شهر شوال نوشته اند و معمول عرس در بانسه
شریفه تاریخ پنجم است از اینجا دریافت می شود که این تخالف در رویت ماه شده باشد

همچنین باستماع رسیده و نیز حضرت مولانا قدس سره بقلم آورده اند که از معتبرین دریافت
باشد که از القا بمرض نفخ شکم و درد قولنج مبتلا شد بعد از ان مرتفع شد و از ابتداے
مرض تا وقت وصال حق جلّ و علیٰ هیچگونه در حواس و عقل تفاوت راه نیافته بود و بعضی
عرض کردند که این وقت کلمهٔ شهادت است فرمود که این کلمه خود نقش دل ست آنحاضر
گفت این میدانم مگر مهر آن عرض کردم که همه اعضا در آن کار مشغول باشند که مخلوق
شده اند برای آن پس زبان هم در کار خود باشد هرچند که مدار کار بروی منحصر نیست آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که در حالت اخیر مریض حکم خواندن کلمهٔ شهادت حاضران
نمیسازند خود میخوانند که اگر سهو آمده باشد بیاد آید و ما که تمامی عمر خود بمشغولی این کلمهٔ متبرکه
بسر برده ایم چه جای غفلت خواهد بود پس آن حضرت قدس الله سره الاصفی کلمه بر زبان
راندند آنعزیز گفت که ما بندها بعد از ارتحال حکیم ظاهر اجهت تعین مزار و غیره اشارت
کرد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که از ساخت عمارت و مرقد و گنبد و مسجد که
می پرسید درین امور از من مشورت نطلبید هر کدام بطبع خود مختار ست آنعزیز گفت که از
سیرت علیه و جبلت بهیه که تجرید و تفرید ست آگهم که باین چیزها رغبت نیست و ندارد لکن پیش
عرض کرده در حق صاحبزادهٔ والا قدر حضرت سید غلام دوست محمد و میان شاه منگری که برادر علاتی
حضرت صاحبزادهٔ موصوف میشوند با مری که در ذهن مبارک اصوب باشد ارشاد فرمایند
آنحضرت فرمود که آن هر دو برادر اند و فلانیه یعنی والده میان منگری مادر ایشان است
یعنی با یکدیگر معاسرت دارند حضرت مولانا نظام الدین ره در مناقب رزاقیه مینویسند که
همچنین بظهور رسیده و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز بحال برادر خورد
خود شاه منگری قدس سره آن چنان عنایت و شفقت میفرمود که کسی ببرادر حقیقی خود نمیکند

معلوم باد که از ارتحال [illegible] وصال حضرت [illegible] سره الاصفی [illegible] چنانکه در اکثر [illegible] از افاضات [illegible] حضرات عالیشان معمول است ۱۲

وبہمی باہم ارتباط وانبساط می نمود کہ جناب حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی ارشاد فرمودہ بودند ونیز حضرت مولانا نظام الدین علیہ الرحمۃ تحریر نمودہ اند کہ آن مخلص صادق بحضور عرض نمود کہ بصاحبزادہ والاحضرت شاہ غلام دوست محمد ارشاد شود کہ بطریق ہدایت برجادۂ استقامت فایض بودہ بر یابندہا بامر ارشادات دریغ نفرمایند آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ انچہ از پیر دستگیر حضرت میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز بمارسیدہ بود بوی تلقین وتعلیم نمودہ ام وبہمہ امور دینی اجازت بخشیدہ ام در آن مشغول باشند وبہمہ یاران وہر کدام کہ طالب حق جلّ وعلے حاضر گردد از کلمۃ الحق دریغ نسازند وانچہ بیاران ارشاد شدہ است وتقید وتاکید نمایند کہ بجد وجہد کوشند بکرم اللہ خبر گیران ہر کدام منہم وفیضان الٰہی بحسب قسمت وجہد بوی خواہد رسید انشاء اللہ تعالے بعدہ آن مخلص بعرض پرداخت کہ صاحبزادہ والاقدر ہیچ وجہ معیشت ندارند آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ رزاق کل مخلوق بس است وباقی ہوس بعدہ آن حضرت متوجہ بجناب احدیت شد وپس از ساعتی این قالب را مہجور کردہ بذات حق جلّ جلالہ بوصال پرداخت

انا للہ وانا الیہ راجعون

قطعہ تاریخ وصال

عبد رزاق آن شہ عالیمقام — بود قطب عہد وفخر اولیا
کرد رحلت چون ازین دار فنا — گفت احمد سال تاریخ وفات

ہنگام تدوین این اوراق خلیفہ عبد الرزاق لہ از سمیت باسم مبارک آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی التفات خاطر بسیار دارم بحسب طلب برادرم احمد خان سلمہ اللہ تعالی تاریخی کہ الفاظ ومفہوم آن مخبر سال وفات آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی است بطور تعمیہ فکر کردہ بود چون مقتضی ایراد آنست بقلم می آید قطعہ

شاہ رزاق آنکہ اندر بانسہ بود — صورت او مظہر معنی رسی
در صف پیشینیان چون کرد جا — سوخت دلہا را بدرد دوری
سال تاریخش ہمیگو دم شمار

هم زلفظ وهم حساب هندی	دو عدد چون کم نمودم از حساب	یکهزار و یکصد و شش بود سی ۱۱۳۶

تعمیه این است که چون از لفظ حساب دو عدد کم کنند یعنی بای موحده بشمار نیارند عدد باقی با مصرعهٔ ثانی یکهزار و یکصد و سی شش میشوند چنانچه مضمون مصرعهٔ دلالت بر آن دارد و نیز چند ابیات در مدح آنجناب مقدس قدس الله سره الاصفی نظم کردهٔ ایشانست آنهم نوشته شد ابیات

شاه رزاق مرشد کامل	قدس الله سره الاصفی	آنکه در بانسهٔ شریف بود
منزل او مقام اهل صفا	کرد عرفان کاملش پیدا	آنچه بود ست در حجاب خفا
هیچگه خادمی ز خشمش	از سر صدق و اعتقاد و وفا	حسبی الله نگفته است مگر
حسبی آن شیخ هادی و کفی	الله تعالی از برکات آن ذات مظهر فیوضات مصدر کرامات ما	
	همه مریدانرا بهره اندوز اسرار های خفی و جلی گرداناد مثنوی	الهی بآن شاه عالیمکان
که فخر زمین است و قطب زمان	بکن رحمت ای ارحم الراحمین	بهر یک مریدان آن شاه دین
خصوصاً باین عاصی پر گناه	که رویم سیاه است و حالم تباه	بکن شادم ای اکرم الاکرمین
بدیدار آن شه دم واپسین	و این قصیده که طبعزاد خلیفهٔ موصوف در منقبت حضرت قطب الاقطاب	
قدس الله سره الاصفی است بتحریر می آید قصیده		ایکه مقبول جملهٔ آفاقی
مگر از خادمان رزاقی	آنکه در بانسهٔ شریف بود	مرقدش مظهر هو الباقی
آنکه مشتاقیان درگه او	همچو خورشید جملهٔ اشراقی	آنکه مسموم معصیت ها را
خاک پایش نمود تریاقی	آنکه هر جانبی همی گردی	همچو سوداییان اشواقی
سر فرود آر بر در پاکش	گر تو جویا ز درد توفاقی	اوست محبوب عاشقان جهان
بشنو این نکته گر ز عشاقی	بادشاها بدستگیری خلق	تا تو محکوم حکم خلاقی
دست هر عاجزی که میگیری	وارهانی ز درد مشتاقی	مقتدای زمانهٔ خویشی

دیگر انند جملہ الحاقی
از علوم سفینہ بحیری
واقف رازہای لطاقی
از معارف ہرانچہ میگوئی
وقت بیعت کنند حلاقے
آستان بوسیت ہوس دارم
کہ بجان آدم زمشتاقی
میر عبدالصمد کہ مطیع اوست
ہمہ را توکفیل ارزاقے
چون توئی ابن ساقی کوثر
بندہ من زروز میثاقے

چون تو کس نیست وہم نخواہد بود
لیک در علم سینہ دقاقی
کیست غیر از تو عارف باللہ
در نیاید کسے زاغلاقی
از مرید تو چون خطوط شعاع
ہوسم نیست غیر ازین باقی
از غلامان خویشتن بشمار
مائدہ بخش خوان رزاقی
نیست دور از تو دستگیری من
باش در حق تشنگان ساقی

زیر این چرخ گنبد طاقے
کاشف نکتہ ہای عرفانی
حل عرفان را تو مصداقی
رسم باشد کہ ہر مریدی را
موفتند بر زمین زیراقے
حال مشتاق خویشتن درباب
کہ غلامی تست زعتاقے
زانکہ زین خوانم آرزو باشد
کہ تو مطبوع جملہ اخلاقے
یا بمینی ہمین بگو کہ فلان

در روضہ متبرکہ منورہ کہ متصل از آبادی بانسہ شریفہ بطرف مشرق واقع است بر مزار شریف گنبدی نہایت خوش اسلوب و گرد گنبد بہر چہار طرف مکان پنجدرہ و بہر چہار جانب احاطۂ خشتی و پیش دروازۂ احاطہ کہ بجانب جنوب مائل بمشرق مسجدی بنا کردہ اند و دروازۂ مقبرۂ شریفہ نیز بجانب جنوب است و اندرون گنبد در وسط مکان قبر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی و بطرف مغرب قبر انور حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز و بجانب مشرق قبر شریف حضرت شاہ کرم اللہ قدس اللہ سرہ العزیز واقع شدہ است و قبر شریف حضرت پیر و مرشد برحق سیدنا و ہادینا حضرت شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ بجانب مشرق ملحق از مقبرۂ شریفہ واقع است بزیارت متبرکہ در روضہ منورہ نہایت دلچسپ و عشاق الٰہی را تسکین دل بسیاری بخشند

وشاغل اذکار ظاهریه و باطنیه را مشغولی و یکسوئی در ذکر حبیب بسیار رسید و زیارتگاه
جمله خلایق خاص و عام است تبرکاً و تیمناً. باب دوم در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات
حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة و فیض و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب
وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت شاه میر سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و برخی از
حالات اخلاق مرضیه و کرامات و خوارق عادات و الهامات و منامات و غیره مشتمل بر نه فصل
فصل اوّل در بیان تعلم علم ظاهری و ملاقات حضرت شاه عنایت الله علیه الرحمة و فیض
و ارشاد از عالم ارواح و بیعت بجناب اقدس قطب وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت شاه میر
سیّد عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز و حال نوکری وغیره بدانکه حضرت مولانا نظام الدین
علیه الرحمة نوشته اند که حضرت شیخ اعلی الله درجته در قصبهٔ بانسه بخانهٔ جدّ مادری توطن گزید
در ایام طفولیت و خورد سالی از اکتساب اشیا از حروف و خط آشنائی نگرفته الا آنکه
در آن هنگام قرآن مجید را خوانده و اُنس از زبان فارسی گرفته باشد چنانچه عادت هندست
که طفلان را از زبان مسطور آشنا میکنند اوّلاً با لفاظ صرف و نقوش خطیه و بعد از اعتنا و تفهیم
معانیش آشنا میکنند و حضرت شیخ اعلی الله درجته بمرتبه نامه که از تعویذ باشد مانوس نشد
مگر فی الجمله شناسائی یافته باشد بعد از آنکه این تعلیم و تعلم از میان رفت قبل از حصول ملکه
بعالم نسیان رفته باشد لاکن فی الحال از زبان فارسی و عربی مناسبت و آگهی مفهوم نمیشد
و از زبان مبارک حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده این چنین بسمع رسید که چون سن
شریف حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بدوازده سالگی رسید سیّد عبد الرحیم
علیه الرحمة والد بزرگوار آن حضرت قدس الله سره الاصفی و برادران حقیقی جناب ممدوح
برای تعلیم علم ظاهری تقیدات بلیغ میداشتند چنانچه بنا بر تحصیل علم ظاهری بقصبهٔ رودولی که

که اکثر عاید فضلا در آن وقت در آنجا بودند رخصت ساختند و حلاقی بهمراهی آن حضرت
قدس الله سره الاصفی فرستادند چون بموضع علی آباد که از انجا قصبهٔ مذکور (حجام ۱۲) بطرف مشرق سه
کروه باقی میماند و بجانب جنوب موضع مذکور درخت برگد نهایت سایه دار است آن حضرت
قدس الله سره الاصفی و آن حلاق رسیدند حلاق مذکور بحضور عرض کرد که بمن گرسنگی بسیار
غالب آمده دختر فلان نوربافت درین موضع بخانهٔ فلان سفیدباف منسوب است جناب
اقدس زیر درخت برگد تشریف دارند من در آنجا رفته حال خیر و عافیت دریافته و چیزی
طعام خورده بیایم آن حضرت قدس سره زیر آن درخت قرار گرفت و حلاق بدیههٔ مذکور رفته
خمر نوشیده و طعام خورده و چیزی طعام از قسم برنج کودرم و قدری ادام از بقولات و آب نیز
حاضر ساخته خود در حالت سکر خمر بغلطید آن حضرت قدس الله سره الاصفی خواست که حلاق
را همراه گرفته راهی بطرف قصبهٔ مذکور شود چون حلاق را سکر از بس غالب بود هر چند که بیدار
فرمود بهوش نیامد لاچار زیر درخت برگد نشسته بود درویشی خوش لقا سیاح حضرت شاه
عنایت الله نام وارد شد بر کنارهٔ حوضی که در آنجا واقع است نشست و آن حضرت قدس الله
سره ظرفی داده گفت که آب ازین حوض آورده دهند جناب ممدوح ظرف را بدست گرفته
راهی حوض گردید در بغل کتاب قصهٔ یوسف و زلیخا داشت بنظر شاه ممدوح در آمد پرسید که در بغل
شما چیست آن حضرت فرمود کتاب قصهٔ یوسف و زلیخاست شاه موصوف فرمود که ترا چه کار که
یوسف چنان خوبصورت و حسن و جمال داشت و زلیخا بر او چنان فریفته بود الله تعالی شما را برای
کار یار خود آفریده است چنانچه حضرت مولانا جلال الدین رومی رحمه درین باب میفرماید ابیات

صد کتاب و صد ورق در نار کن	سینه را از عشق او گلزار کن	علم رسمی سر بسر قیل است و قال
نی ازو کیفیتی حاصل نه حال	سینه را افسردگی دارد تمام	مولوی باور ندارد والسلام

شعر

بزرگی دیگر ہمدرین معنی شعری فرموده شعر یک نکته ز درس عشق میباید خواند ⁂ فارغ ز کتاب و
چنگ می باید ماند ⁂ چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی از حوض آن ظرف را پر آب کرده
پیش شاه موصوف حاضر آورد شاه ممدوح وضو ساخته از نماز عصر فارغ شده چند ضرب جهر
نفی و اثبات بر قلب خود زد نوری از آسمان طاری گشت و شاه موصوف را در حیطهٔ خود فرو
گرفت حتی که تمامی تنش دران پوشیده شد و آنحضرت قدس الله سره الاصفی این حالات بچشم
باصره میدید تا آخر وقت مغرب شاه موصوف همچنان مشغول بحق ماند بعد از وبری که شاه
ممدوح از شغل فارغ گردید آن نور هم گم شدن گرفت حتی که صورت مبارک بنظر آن حضرت پیدا
شد آن حضرت قدس الله سره الاصفی طعامیکه آن حلاق آورده بود بحضور شاه موصوف بردهٔ
درخواست تناول نمود در آن حال شاه موصوف را غلبهٔ محبت الٰهی زیاده ز حد بود انکار کرد و فرمود
که اگر میل طعام میداشتم زمین و آسمان شجر و حجر انسان و حیوان می آوردند و اگر شکم پروری منظور
بودی در آبادی استقامت کردمی درین ویرانه چرا مقیم شدمی این طعام ببر و خود بخور آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از آنجا مراجعت فرموده زیر درخت برگد نشسته طعام را تناول فرموده
آن شاه گیاهی از نزد خود بر آورده در آب مالیده بنوشید و از جناب قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی پرسید که ای طفل سیر شدی جناب ممدوح گفت نی طعام کم بود شاه موصوف فرمود
که پیش من بیا و انچه در پیاله باقی است بنوش جناب ممدوح همچنان بعمل آورد بیت جرعهٔ از
مے وحدت چو بحلقش بچکید ⁂ طرفة العین بمیخانهٔ وحدت برسید ⁂ بمجرد نوشیدن نوعے
بیخودی بر آن حضرت طاری گشت که بهانجا بغلطید چون موسم سرما بود شاه موصوف دلق
خود را بر آنجناب پوشانید و خود تمام شب مشغول بحق مانده علی الصباح از نماز فجر الفراغ ساخته
لباسی که داشت در بر خود کرد و دلقی که بر جسد شریف آن حضرت قدس سره پوشانیده بود از

سر بکشید و عازم راه شد جناب ممدوح چون چشم از خواب بکشاد دید که شاه موصوف روان شد
جناب ممدوح قصد همراهی شاه موصوف نمود شاه ممدوح فرمود که تو خورد سال هستی مادر
و پدر تو از مفارقت هلاک خواهند شد این بگفت و بسرعت روانشد یکدرخت و دو درخت حاجب شدند
پس از نظر غایب گردید باز آن حضرت قدس الله سره الاصفی شاه موصوف را آواز داد
پرسید که باز ملاقات خواهد شد یا نه شاه موصوف فرمود خواهد شد آن حضرت قدس الله سره
گفت کجا شاه موصوف فرمود در ملک دکن از انجا آن حضرت قدس الله سره الاصفی واپس
گشت و نزد حلاق تشریف شریف آورده کتابیکه همراه داشت سپرد او کرده فرمود که حالا نخواهم
خواند و چاکری خواهم کرد و بوالد بزرگوار و والدهٔ ماجده و برادران سلام باید رسانید این
فرمود و حلاق را وداع کرده خود از همانجا به سمت ملک دکن عازم شد و جابجا نوکری میکرد و
هر چه در وجه نوکری مے یافت برخی بحوائج ضروریه خویش صرف میفرمود و از کمال سخاوت
که در مزاج اشرف متمکن بود ما بقی را بفقراء و مساکین عطا میفرمود بیت هر چه داری صرف
کن در راه هو + لن تنالوا البر حتی تنفقوا + و از ان روز که از حضرت شاه عنایت الله رحمة
الله علیه آن حضرت ملاقی شد عالم ارواح بر آن جناب ممدوح منکشف گردید خصوصاً از روح
مقدس جناب امیر المومنین امام المتقین مظهر العجائب و الغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله
وجهه و علیه السلام فیض و ارشاد جاری شد شعر زجام ساقی کوثر رسید باده بجام + کمال
نشه بطالب شده ازان انعام + بعد هفت سال آن حضرت قدس الله سره الاصفی تشریف
بخانه آورده پدر بزرگوار و والدهٔ ماجده جناب ممدوح وفات یافته بودند سید عبد الرشید وغیره
هر سه برادران خطبه و نکاح آن حضرت قدس الله سره الاصفی کردند بعد یکسال چیزے کم یا
بیش باز قصد دکن فرمود پس از چند سال از جناب امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه و

علیه السلام حکم شد که پیش میر عبدالصمد بگجرات رفته شرف بیعت حاصل سازند بموجب امر اشرف
بگجرات شریف تشریف برده بمکان فقیری استقامت ورزیده پرسید که درینجا کدام فقیر صاحب
کمال وخوش اوقات است آنفقیر گفت میر عبدالصمد نامی شیخ اعظم درانجاست وصوبه دار اینجا
مرید ایشان است ازوی ملاقی شوند و طریق بیعت نیز بجا آرند بسعی آنشیخ زمان نوکری هم بعنوان
شایسته خواهد شد جناب ممدوح حسب اظهار فقیر نزد شاه عبدالصمدؒ که اعتبار ظاهری بسیار
داشت تشریف فرما شد چون حالش دید راضی نشده بازآمده ازهمان فقیر استفسار فرمود که
کدام دیگر فقیر واصل بحق هم است آنفقیر گفت اگر چیزی طلب خدا داشته باشید بحضرت میر عبدالصمد خدانما
که از اکمل اولیاء الله است ملازمت سازید واستفادهٔ دینی وشرف بیعت حاصل نمائید آنحضرت
قدس الله سره الاصفی چون صبحی ارادهٔ حاضر شدن بحضور جناب قطب وقت یگانهٔ درگاه احد
حضرت میر عبدالصمد خدانما نمودهمدر آنشب جناب ممدوح را ازجناب اقدس امیرالمومنین
امام المتقین علی مرتضی کرم الله وجهه حکم شد که فرزندم سید عبدالرزاق برای حصول شرف بیعت
حاضر میشود باو تلقین امور دینی نمایند جناب میر سید عبدالصمد خدانما علیه الرحمة صبحش هر دو
دست بر پشت مبارک خود کرده درصحن خانهٔ شریف مشی میفرمود ودر انتظار بود که آن حضرت
قدس الله سره الاصفی حاضر شد چون نظر انور بر آنحضرت افتاد فرمود که ای عبدالرزاق شما
مارا بسیار درانتظار داشتید آنحضرت قدس الله سره الاصفی دردل خیال نمود که جناب حضرت
امیرالمومنین علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه که برای حصول شرف بیعت فرموده اند آنجناب
مقدس ومعلی همین است که بمجرد افتادن نظر نامم بر زبان مبارک آورد وحالانکه مرا گاهی ندیده
ونشنیده پس آنحضرت قدس الله سره الاصفی مشرف بپابوس شده بعده درخواست بیعت
نمود حضرت میر عبدالصمد خدانما علیه الرحمة پذیرا فرمود وقول جناب ممدوح چنان بود که متصل

آبادی گجرات برکنارهٔ دریا تشریف فرما شده هرکس که بوبارادت بیعت می آورد و پذیرا
میشد بوی ارشاد میگشت که از بازار خلیش و نمک و روغن زرد خریده و آتش و دیگ گلی
نو بیارد و از صحرا هیمه سوختنی چیده خلیس بپزد چون فراغ از شرف بیعت می نمود داخل طریق
میشد حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز برهمان خلیس مذکوره فاتحه بارواح مقدسه
بزرگان این سلسله متبرکه میخواندند و قدری ازان تناول فرموده مابقی با آن مرید امر میشد که
بخورد چون نوبت بآنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید شاه تاج بابا نامی که یکی از خلفای
حضرت سید خدانما علیه الرحمة بود بوی فرمود که خلیس و نمک و روغن زرد و دیگ گلی از بازار
خریده و همه را دران موضع مقرره حاضر آرد و جناب سید خدانما آنحضرت را همراه خود گرفته
متوجه بسمت دریا شدند تاج بابا آن اسباب حاضر آورد حکم شد که خلیس بپزد و از آنحضرت
قدس سره فرمود که درین دریا غسل نمایند آنحضرت قدس سره الاصفی حسب ارشاد بجا
آورد چون خلیس تیار شد جناب سید خدانما علیه الرحمة آنحضرت قدس الله سره الاصفی را
داخل طریق ساخته مشرف بشرف بیعت نموده فاتحه بر خلیس مذکوره موافق معمول بعمل آورده
و تلقین اذکار و تعلیم اشغال فرموده جمیع مراتب خفیات و جلیات و اسرار و انوار الٰهی در سینه
مبارکش ریخت بیانش لابیان است و همین قدر بس است که اظهر است چون حضرت تاج بابا
قدس سره العزیز بر حال آنحضرت قدس الله سره الاصفی توجهات و شفقت بیکران از جناب
پیر و مرشد قدس الله سره العزیز دید بحضور فیض ظهور بطریق سفارش عرض کرد که ایشان را
برای چله امر فرمایند حضرت سید خدانما قدس الله سره العزیز فرمود که انچه دیگران از چله
حاصل میشود ایشان را بر پشت اسپ حاصل خواهد شد الحق که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بر پشت اسپ چنان کشاده کار شد که اولیاء مکمل را از خلوت محنت و مجاهده حاصل میشود بعد

چندی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از جناب اقدس پیر و مرشد خود دستوری خواسته برای
چاکری عازم شد و آنحضرت قدس الله سره الاصفی قبل و بعد بیعت نوکری میکرد و بترک لباس
ظاهری التفات نداشت و سلاح و لباس سپاهیانه مرغوب طبع اشرف بود شعر از درون شو
آشنا و از برون بیگانه باش ✤ گر تو مرد سالکی در راه حق مردانه باش ✤ بعد چند سال آن
حضرت قدس الله سره الاصفی را از جناب کرامتماب حضرت امیر المومنین اسد الله الغالب
علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه چنان حکم شد که از پیر و مرشد خود رخصت شده عزم وطن نماید
آنحضرت قدس الله سره الاصفی حسب ارشاد اقدس و اعلی جناب شاه ولایت بر آستانهٔ
حضرت پیر و مرشد خود حاضر آمده شرف قدمبوس حاصل کرده چند روز قریب یک چله بحضور
حاضر مانده و استفادهٔ لاتعد و لاتحصی حصول ساخته درخواست رخصت نمود جناب سید
خدانما قدس الله سره الاصفی بدرجهٔ اجابت و پذیرائی فرمود و بوقت تودیع حکم فرمود
که از راه شاهجهان آباد باید رفت و از حضرت سید حسن رسولنما قدس سره ملاقی باید شد آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از گجرات شریف متوجه بلدهٔ شاهجهان آباد گردید پس از طی منازل
داخل بلدهٔ مذکوره گردید صبحی برای حصول ملاقات حضرت سید حسن رسولنما قدس سره
تشریف فرما شد در اثنای راه دید سقا مست و سرشار از غیر بیخبر و از خویش هوشیار مشکی پر آب
بر دوش گرفته از کوچه می آید آنحضرت قدس الله سره الاصفی میفرمود آن سقا نیز کامل بود چون
برابر جناب ممدوح رسید گفت ای مرد سپاهی اگر تلاش دکان باشد فلان و فلان کس دکانی
بلند دارند و اگر ملاقات فقیر منظور است از سید حسن رسولنما ملاقات کن آنحضرت قدس سره فرمود
مرا مکان شان معلوم نیست سقا موصوف گفت ای مرد خدا الله تعالی را اهل و عیال خانه و در
هیچ نیست متلاشیان او وصالش حاصل میشود سید حسن خانه و اهل عیال و هم تعلقات دارند

جناب ممدوح و آن سقا چند قدم راه بهمراهی یکدیگر رفتند پس سقا بجائی که آب میداد رفت و
آنحضرت قدس الله سره الاصفی چند قدم پیش رفته بود شخصی مے آمد از ان پرسید که مکان سید حسین
رسولنما کدام است بعرض رسانید که دروازهٔ شان همین است جناب ممدوح بمکان سید حسن رسولنما
قدس سره تشریف فرما شد و از ملاقات شریفش مسرتها حاصل نمود سه بار اتفاق ملاقات شد
حضرت سید حسن رسولنما در دویم ملاقات از حضار مجلس خویش میفرمود که این مرد سپاهی
بی محبوب نمی ماند جامه و دستار میفروشد و محبوب در بر میدارد حاضران مجلس گمان بردند
که شاید این سپاهی حسن پرست باشد بملاقات سوم چون آنحضرت قدس سره درخواست رخصت
نمود حضرت سید موصوف فرمود ای مرد سپاهی کلمه واحد است شما را از پیر و مرشد خود رسیده و مرا
از پیر و مرشد خویش لیکن حصول مطالب بقدر سعی هر یک است چنان نخواهند ساخت که شکم پر کرده
بخورند و پا دراز کرده بخسپند کسی فقیر بیچاره را بدنام کنند ازینجا مفهوم میشود که جناب قطب
وقت سید عبد الصمد خدانما قدس الله سره الاصفی این سخن بر زبان حضرت سید حسن رسولنما
علیه الرحمة مقرر و موقوف داشته بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی چون کلام حضرت سید حسن
رسولنما قدس سره را یاد میفرمود مسرت و سرور بر خاطر اشرف می افزود و میفرمود که کلام الملوک
ملوک الکلام عبارت ازینست پس از انجا رخصت شده چند روز قریب قصبهٔ شاهجهان پور
بطرف غربی و بقولی در قصبهٔ تلهر در مسجد شیخی نقشبندی شب باش شد قبل از نماز فجر در جلسهٔ میت
شغل میفرمود خادم مسجد آمده مردمانرا که در مسجد خفته بودند بیدار کرد چنانچه آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را نیز خواست که بیدار نماید جناب ممدوح فرمود که نماز حق جل و علی میخوانم هرگاه
وقت نماز خواهد شد نماز ادا خواهم کرد حالا استراحت میکنم چون وقت نماز شد و صاحب مسجد نیز
آمد خادم همه را بیدار کرد مردم مشغول نماز شدند فقیری آزاد بیرون مسجد زیر دیوار در ظرفی

ازچوبیکه آلهٔ بنگ سائی باشد بنگ میسائید خادمان آنشیخ ظرف را به شکستند و آنچوب بنگ سا
را در آتش انداختند فقیر بیچاره زار زار میگریست آنحضرت قدس سره فرمود خالق بنگ و نماز را
باید شناخت تاثیر کلام مبارکش بر دل آنشیخ نقشبندی چنان شد که بتواضع و تکریم پیش آمد و
پنجروپیه بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت قدس سره الاصفی قبول نفرمود و ارشاد نمود که ما در
فلان منزل و بقولی در مقام بریلی فوطهٔ خود بهفت سکه فروخته ایم یک فلوس بصرف آمده شش
تنکه و یک فلوس باقی است و خانهٔ ما نیز بهفت منزل از اینجا است بکرم الله بخوبی خواهم رسید
شیخ نقشبندی عرض ساخت که یک فلوس ازین فلوسها بمن عطا فرمایند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی فرمود که من سپاهی هستم نزد ما سوال کردن بسیار عیب و حرام است نه از کسے
میستانم و نه بکسی میدهم و شما از مشایخ هستند هر کجا خواهند رفت هر کس بتواضع پیش خواهد آمد
و نذر و نیاز خواهد آورد باز آنشیخ عرض نمود که در شاهجهان پور شخصی فلان نام که اخوت دینی
بمن دارد بمکانش فروکش باید شد آنحضرت فرمود مضایقه ندارد پس روانشد و بشاهجهانپور
رونق بخش گردید بعد عبور دریای گرا که ملحق آبادی شهر است برکناره اش وضو می کرد که
افغانی آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی از وا استفسار حال آنشیخ فرمود افغان مذکور عرض
نمود که همراه من تشریف آرند نشان مکانش عرض خواهم ساخت آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را بمکان خود برده شب باش گردانید صبحی جناب ممدوح بر مکان آنشیخ رونق فرما
گردید و بتوقف فرموده صباح عازم بانسه شریف گردید بعد طی منازل بخانه شریف رسید
چندی استقامت ورزید چون تکالیف اصراف ضروریه زیاده دید در قصبهٔ امیٹھی نزد شاه
محمد یوسف که از خلفای حضرت شاه غلام مجتبی عرف مجا شاه قلندر است قدس سره و شاه مجا
قلندر صاحب حال و اہل کمال در آنعصر بود چنانچه اگر کسی اوصاف مشایخ آنزمان بحضور

آنحضرت قدس الله سره الاصفی میکرد وجناب ممدوح میفرمود که شرار اخگر عشق در دل شاه مجا
نهاده اند رفته نوکری خلیفهٔ مذکور اختیار فرمود روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی نزد
شاه محمد یوسف نشسته بود آنجا فقیری از فرقهٔ ملامتیه سیاح هر کدام که آنجا نشسته بودند نظر میکرد
چون نگاهش بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی افتاد گفت هی هی باز بر طعمه فرود آمده است
جناب ممدوح از گوشهٔ چشم برای افشاء راز بوی منع فرمود شاه محمد یوسف هیچ خیال نکرد که
این فقیر در حق کدام کس گفته است روزی بوقت شب شاه موصوف را تشنگی بود کنیزکی را
بنابر آوردن آب از چاه فرستاد شب تاریک بود کنیز در چاه افتاد آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را از جناب حق جل و علی حکم شد که آنکنیز را از چاه بیرون آرد جناب ممدوح دست دراز کرده بیرون
آورد چون کنیز با لباس تر پیش شاه موصوف آب حاضر آورد شاه موصوف پرسید که پارچه هائی
تو چگونه تر شدند عرض کرد که بسبب تاریکی شب در چاه افتادم شخصی دست دراز کرده بازوی من
گرفته بیرون آورد شاه محمد یوسف نسبت بخلفاء خود میکرد خلفاء شاه موصوف را میگفتند آنکنیز
گفت شخصیکه مرا از چاه بیرون آورده است صورت مبارکش میشناسم لیکن از اسم وی آگاهی
ندارم صبحش شاه موصوف در بنگله که پیش دروازهٔ محلسرای مکان نشست شان بود برآمد
و کنیز را نزد خود نشانیده جایزهٔ سپاه خود میدید چون نوبت آنحضرت قدس الله سره الاصفی رسید
وآنکنیز از جمال جهان آرا مشرف گردید شناخت گفت که همین شخص است که از دست مبارک خویش
مرا از چاه بیرون آورد شعر * بگفتش آنمه تابان همین است * همین است آن شه شاهان همین است
شاه موصوف آنحضرت قدس الله سره الاصفی را در بنگله طلبید وجناب ممدوح را مفهوم گردید که
انکشاف یافت چون در بنگله تشریف فرما شد فرمود که حساب نوکری من کنانیده آنچه باقی برآید
بدهانند حالا چاکری نخواهم کرد شاه موصوف بمنت و تواضع پیش آمد آنحضرت قبول نفرمود هر قدر که

درمواجب نوکری باقی بود از روی حساب گرفته نوکری گذاشته بحضرت بانسه تشریف آورد باز نوکری کرد آنوقت شاه موصوف را گفته آن درویش یاد آمد دانست آنچه آنفقیر میگفت همی باز بر طعمه فرود آمده است در حق آنحضرت قدس الله سره الاصفی گفته بود پس از چندی آنحضرت قدس الله سره الاصفی را در عالم روحانیت از حضرت قطب وقت یگانهٔ درگاه احد حضرت سید میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز اجازت ترک نوکری و اقامت وطن حاصل گشت پس آنحضرت بانسه شریفه اقامت گرفت و ترک نوکری کرد

فصل دوم در بیان احوال اخلاق مرضیه و شجاعت و سخاوت آنحضرت قدس الله سره الاصفی که لا تعد و لا تحصی است برخی ازان تحریر مے آید که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کسی نمیرسید و هر کدام که از فرموده سرمی پیچید پیشزای کردارش میرسانید و هر چه با خود داشت در اصرافش بمحتاجان و فقرا دریغ نمیداشت چنانچه در عالم نوکری آنحضرت قدس الله سره الاصفی مرزا جلال خوربیگ نام که صوبه دار صوبهٔ اختر نگر اوده شده بود خود را سپاهی و شجاع چنان میدانست که رستم و اسفندیار کمینه از چاکران وی بودند شش صد مردم بقوم خود همراه میداشت که بوقت جنگ بکار می آمدند و آنها را اعزاز تمام می نمود و زر و مال آنها را انعام میساخت و دیگر سپاه را نمیداد و هر کس که زر تنخواه طلب میکرد بسبب قوت رفیقان خویش هیچ نمیداد و بر طرف هم نمیکرد چنانچه آنحضرت قدس الله سره الاصفی نوکر او بود و عرصهٔ چند ماه گذشت که یکحبه بوصول نیامده و از روستا بطریق قرض مع ضرورت میفرمود روزی روستا متقاضی زر قرضهٔ خود شده آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که امروز کارروائی باید کرد فردا نمیرزا رفته زریکه بدست خواهد آمد مقروضهٔ تو ادا خواهم کرد روستا گفت امروز کارروائی کرده میدهم فردا کارروائی نخواهم کرد بر مزاج اشرف از گفتگوی روستا ناخوشی پدید آمد جناب ممدوح نزد بخشی فوج مرزا مذکور رفته فرمود که تا حال از سرکار

مدد خرچ هم نشده و حالا از روستا نیز نمیرسد چیزی امداد نمایند که رفع ضرورت گردد بخشی مذکور گفت که
شما از کجا سپاهی کلان آمدید مهر وقتیکه تمام فوج را تنخواه تقسیم خواهد شد بحسب قسمت خود شما هم
خواهید یافت جناب ممدوح فرمود که همه مردم سپاه را جمعدار و رساله دار هستند کارروائی
از آنها می شود و ما نوکر جریده و تنها ایم سوای شما و مرزا از کدام کس بگوییم و طلب خرچ نماییم
بخشی گفت از آقای خود بگویید آنحضرت قدس الله سره الاصفی از آنجا برخاست و حال
تقاضای روستا و گفتگوی بخشی فوج از میرزا مذکور بیان فرمود میرزا از تکبری هیچ بخیال
نیاورد و گفت که بوقت تقسیم تنخواه فوج آنچه مقسوم شما خواهد بود خواهید یافت آنحضرت قدس
الله سره الاصفی از مجلس مرزا برخاست و فرمود که فردا تنخواه خود خواهم گرفت ای مرزا خبردار
و هوشیار باشید چون بفرودگاه خویش تشریف آورد بوقت شب بطریق معمول مشغول بحق ماند
بوقت استراحت صورت حضرت قاضی قدوة الدین عرف قاضی قدوه قدس الله سره العزیز
که پیش صحن مسجد بلدهٔ اوده مدفون اند و از اکمل اولیاء الله بود حاضر شده فرمود که ای سید
عبد الرزاق زر تنخواه خود بیکجهی تمام از میرزا بگیرند ما ممد شما ایم صبحی آنحضرت قدس الله
سره الاصفی غسل کرد و لباس سفید پوشیده نزد مرزا مذکور تشریف فرما شد باز طلب زر تنخواه
فرمود مرزا مذکور را که غرور زیاده از حد در سر پیچیده بود جواب بطور سابق داد جناب ممدوح
از جاییکه نشسته بود برخاست و همزانوی مرزا مغرالیه نشست و کٹار از نیام کشیده بر شانهٔ
مرزا نهاد و فرمود بخشی را طلب دارند و حساب ما کنانیده دهند و هر چه زر تنخواه برآید بدهانند
مصاحبان و رفیقانش که در شجاعت خود را یکتا میدانستند خواستند که چیزی صدمه
بر آنحضرت رسانند جناب ممدوح فرمود که بر جای خود نشسته مانند و الا در گوشت و پوست
من و مرزا فرق و تفاوت نخواهد بود مرزا مذکور از مصاحبان و رفیقان خود گفت که از

شمایان کسی جنبش ازجای خود نسازد والا این شیر مردم را میکشد و همدران حال شبهای خصال
چنان معلوم میشد که دو شیر غرّان چپ و راست آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی نشسته اند
مرزا مذکور از بخشی فوج حساب تنخواه جناب ممدوح کنانده مبلغان طلبید حواله آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی نمود جناب ممدوح زر تنخواه از و گرفته در کمر استوار بست و مرزا را گذاشت
و مخاطب بطرف رفیقان و سپاهیان مرزا شده فرمود که هر کدام را که دعوی شجاعت باشد
برخیزد کسی را طاقت برخاستن نشد مرزا معز الیه گفت کدام کس مقابل حضرت عزرائیل
میشود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در فرودگاه خود تشریف آورد و زر قرضه داده متوجه
بطرف بانسه شریفه شد و هم در عالم نوکری در نواحی دکن پیش عاملی از عمال شاهی نوکر بود
روزی پیش او با دیگر نوکران آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی نیز نشسته بود یکی از اهل قلم وے
گفت که این قدر سپاه نوکر است کسی از ایشایان هست که فلان متمرد را بیارد شخصی تهور کمال
داشت از آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی عرض ساخت که اگر شما رفیق و شفیق ما شوید
بالاتفاق رفته او را بیاریم جناب ممدوح عرض وی اجابت فرمود آنکس ازان اهل قلم
گفت که ما هر دو تن میرویم و او را می آریم خود برخاست و آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی را
همراه گرفت چون جناب ممدوح و شریک دیگر پیش آن متمرد رسیدند بالمواجهه نشستند و گفتگو گرفتند
و سلاحیکه آن متمرد داشت از وی گرفته بحلقه مش ملصق ساختند آن متمرد مضطرب شد و سپاه وی
گرد اگرد میگردید و کسی جرائت دست اندازی نمی یافت آنزمیندار متمرد گفت که شما دور شوید انها
مرا میکشند آمدن شما لا ینفع است آخر الامر آن متمرد را نزد عامل و اهل قلم حاضر آوردند و در باب
زر باقی نشان و ضمانت خاطر خواه گرفتند وقتیکه در رسیدن زر هیچ شبهه و خطره باقی نمانده
باجازت عامل مذکور آن متمرد را بخانه اش رسانیدند و آنحضرت قدس سره و آن دیگر کس که

شریک حال بود بالاتفاق از حضار مجلس گفت هر کدام را که در سپاه شما دعوی شجاعت باشد
در میدان بیاید با وجودیکه ما دو تن هستیم کسی را طاقت نبود و آنحضرت قدس الله سره الاصفی
میفرمود که در آنحال سر مو بیم و ترس در دلم نبود همچنین واقعات و حوادثات بسیار اند از هزار
یکی و از بسیار اندکی بقلم آورده شد و نیز توجه خاطر اشرف بتواضع و انعام بر جمیع خلایق از
حد افزون بود چنانکه فقرا و غیره از هر قسم که در دایرهٔ خانقاه نزول میکردند از ضروریات
اطعمه و اشربه و غیره مصروف آنها میشد اگر چندی توقف مینمودند چنان خاطر داری و دلجوئی
و مهمانداری میفرمود که مهمانان راضی و شاکر میشدند ازین سبب همیشه آنحضرت قدس سره
مقروض میماندند اگر فقرا صد و پنجاه کس می آمدند جنس اطعمه و دیگر سامان ضروریه هر قدر که
میخواستند می یافتند اکثر از آنها از فرقه ملامتیه خلاف شرع سخنها میگفتند آنحضرت قدس الله
سره الاصفی از گوش مبارک خود می شنید هرگز با آنها چیزی نمیفرمود و پاداش نمیداد بوقت
مناسب نصیحت میفرمود بعضی از آنها نادم شده از افعال و حرکات ناشایستهٔ خویش باز می آمدند
و از خصال مرضیه اینست که سفر را دوست میداشت چنانچه از بانسه شریف بلدهٔ لکهنو در سال
گاهی دو بار و گاهی سه بار تشریف فرما می شد و از درویشان اهل مناسبت و ذی الکمال ملاقات
میفرمود اگر کلمهٔ لطیف و نیک می شنید آثار خوشیها و مسرتها بر جبین مبارکش لایح میشد چنانچه
در سفر الهٔ آباد براهی از فقیری هند و ملاقات شد وی با یکی از چیلهاء که مختص بود گفت که چیزی
میدانم و تا حال از تو و از جمیع یاران خویش پوشیده داشته ام حالا بتو بنمایم آن طالب صادق
مشتاق گشت و دانست که چیزی از انکشاف باطنی خواهد گفت بوقت تنهائی اشارت باکسیر
کرد که مس را طلا میگرداند چون طالب شنید گفت که توسل از تو بهر این نکرده بودم بلکه بهر اسم اعظم
حق جل و علی بر در تو آمده بودم حیف که این خیال خام بود شعر بستم بسی خیال که بنجم جمال دوست

انهم نشد بسر وسودای خام شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی کلماتش شنیده خیلی بر علو همتی وی تحسین وآفرین میفرمود وبارہا ذکر وی بر زبان مبارک می آورد وسرور وفرحت بر جبین مبارک هویدا میشد ونیز کلمۂ لطیف از هر کدام کس که بسمع اشرف میرسید بسیار حال مبارکش متغیر می شد چنانچه شخصی روایت نمود که شیخ محمدی بشاه مرتضی سوتی که شیخ قوم ملامتیه بود ملاقات کرد شاه مرتضی بوی پیاله پراز شراب داد شیخ محمدی ابا نمود شاه مرتضی گفت مصرع بر زبان خمری بدل ذکری خدا: شیخ محمدی در جوابش فرمود مصرع بر زبان عطری بدل ذکر خدا: این سخن را آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر بر زبان مبارک یاد می آورد وجواب شیخ محمدی را تحسین و آفرین میفرمود شخصی دیگر بحضور اقدس این چنین روایت بیان نمود که پیش شیخ پیر محمد سلونی تقریب سرود بود ومغنیان اشعار هندیه انشاد نمودند وصوفیان بوجد آمده بودند که همدران حال شیخ محمدی رسید صوفیان اهل وجد که در آنجا نشسته بودند پیش شان چند آیات قرآن مجید با لحان خوش وفصیح خواند کسی بوجد نایستاد شیخ ممدوح گفت عجب است که از سماعت آیات کلام شریف یکسی وجد پدید نیامد وحال متغیر نشد واز اشعار هندیه که باین مضمون بعدی تمام دارد واز حال خود متغیر میشوند این سخن شاه محمدی نیز خیلی پسند خاطر آنحضرت قدس سره بود وتحسین وآفرین میفرمود ونیز از اخلاق مرضیه شریفه آنست که در شب بسیار بیداری بود ومیفرمود که مردم را مقدار یکپاس در شب خواب کردن کفایت دارد وخود از یکپاس کمتر استراحت میفرمود مگر بعارضه که چیزی واقع میشد ویاران وطالبان خود را به بیداری تاکیدات میفرمود وهر کس از یاران که بسیار در خواب بیشد آنحضرت قدس الله سره الاصفی راضی نمیشد بلکه از وی آثار ملال بر چهرہ مبارک لائح میگشت ونیز بیاران خاص تاکید میفرمود که در شب چیزی نخورند ودر روز نیز گرسنگی باقی دارند جهت آنکه بوقت قیام لیل واشغال واذکار خلوی معده فائده می بخشد واسرار وانوار الٰهی از خفی وجلی جا میگیرد وظلمات نفسانی فرو

میگیرید و تجلیات نورانی قرار می پذیرد آنحضرت قدس سره گاهی سیر نمیخورد بلکه در تقلیل طعام وقت
افطار صوم و هم در شب ماه رمضان المبارک پس از افطار تقیید بسیار روا داشت واز شکم سیر خوردن
منع میفرمود و از اخلاق مرضیه شریفه چنان بود که اگر فقیری صاحب حال که از سیمای آن عشق
الٰهی جلوه می نمود بفحوای اینکه بیت در ابر فروغ مه پوشیده نمیماند ۞ آنرا که تو ئی در دل سیمای
دگر دارد ۞ مهمان میشد طعامیکه ما حضر داشت پیش وی می نهاد و مخلی بالطبع میساخت و هم
در خوردن مبالغه نمیکرد و میفرمود هر کس که درویش طالب حق است بسیار خوردن و شکم پر کردن
در حق وی زهر قاتل است و کم خوردن تریاق اعظم و اگر کسی از اهل دنیا بخانهٔ آنحضرت مهمان
می آمد شفقت بحالش بسیار میفرمود و تاکید در خوردنش بمبالغه مینمود که شاید بپاس ادب یا بسبب
بیگانگی شرمش گرفته باشد و عادت وی در خوردن طعام زیاده باشد و او گرسنه ماند و شکم سیر
خوردن در حق وی مضرت ندارد که تمام شب مینخسپد و اگر نمی خسپد بلهو و لعب و باوقات ناشایسته
تلف میسازد و از اخلاق مرضیه شریفه آنبود که بر طفلان صغیر و هم بر حال مظلومان و ستم رسیدگان و
غربا که از دست حوادث زمانه تنگ آمده باشد شفقت بسیار میفرمود و از اخلاق مرضیه آن بود
که سفارش اهل خصومت پیش عمال و قضات وغیره نمیفرمود بلکه در امورات دنیویه ملتفت
بسفارش نمیشد و بعضی از اقربا آنحضرت قدس سره آمدند و درخواست سفارش بقاضی که معامله شان
رجوع بقاضی میداشت نمودند لیکن جرات نمی یافتند که بعرض رسانند ناچار درخواست این
امر از یاران کردند که بحضور اقدس عرض نمایند و خطی نویسانیده دهند هم در آن وقت آنحضرت
قدس الله سره الاصفی از مجلس بر آمد بی تقریب و عرض حال فرمود که من سفارش بقاضی نمیکنم
و نمی نویسم اگرچه جگر گوشه من باشد بعضی ازین سر خفی اطلاع نداشتند حیران بودند چون آنکس
برخاسته رفت و حال بر هر کدام معلوم شد که فلان درخواست سفارش داشت آنحضرت قدس الله

سره الاصفی را از راه مکاشفه باطنیه دریافت شد در حق وی بلا درخواست وتدارک جواب عدم سفارش نمودن فرمود آنزمان تسکین یاران گشت و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که در خانه شب بیدار میماندو اندکی استراحت می نمود و در روز بصحرا که فضای او نظارت نظر داشتی و یا در سایهٔ درخت که مطبوع میبود یا کنارهٔ جوئی یا حوضی دور از عمارت و آمد و شد مردم و خلایق آنجا میرفت و باذکار و افکار و اشتغال اشغال مشتغل میشد و تجلیات اسرار و انوار الٰهی چنان جلوه افروز مے شد که بیانش در تحریر و تقریر نمیگنجید و از اخلاق مرضیهٔ شریفه آن بود که بهرجا که در نوکری فی الجمله در اشتغال خود خللی می یافت نوکری گذاشته عازم بجای دیگری شد و خود را پوشیده میداشت و اینهم از معمول آنحضرت قدس سره بود که بهرجا پیش عمال و سردار فوج نوکر میبود و از حال مبارکش بوی اطلاع میشد نوکری میگذاشت و زر علوفه خود میگرفت و او هرچند که تواضع و مدارات و اضافه پیش می آمد قبول نمیفرمود و اینهم از معمولات بود که نوکری سفارش گاهی نکرده و اگر کسے از اقربا و برادران پیش امرا و عمال از سابق نوکر یا تیار میبود تا درستی روزگار ملاقات نمی ساخت و نیز معمول بود بجائیکه نوکر میبود اگر بر طرف کنند یا نکنند در ماه اردی بهشت که اهل هند ماه جیٹھ میگویند نوکری گذاشته بمکان فقیری یا در مسجدی استقامت ورزیده بیاد الٰهی مشغول میشد و بهر کدام که دران هنگام وارد آنجا می شد تواضع پیش می آمد و نیز عادت شریف بود که در عالم نوکری شمشیر و سپر اور ابسیار دوست میداشت و یک جفت پارچه پوشیدنی باخود میداشت و سوای ازین هر چیه اسباب زیاده میبود فروخته بصرف حوایج ضروریهٔ ذاتیه و هم وارد و صادر و فقرا و مساکین میفرمود چون ماه شهریور که در هندی کنوار نامند و شروع سال نیز از انست میرسید تلاش نوکری مے فرمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر از زبان مبارک میفرمود که یاد الٰهی را هیچ کسب مانع نیست و هیچ اسباب نمی شاید و امورات دنیوی را اسباب میباید چنانچه حقه که از اندک اجناس دنیوی است

کہ حقہ نیچہ و چلم و آب و آتش موجود و فراہم باشد و بااینہمہ اگر کشیدہ نباشد اینہمہ بیکار اند چون کشندہ نیز باشد
او دل و دماغ خالی سازد و دودی پدید آید پس خلاصہ و نتیجہ او دود است و چون طالب صادق
بیادِ الٰہی صرف اوقات خویش بدین دلبستگی و چسپیدگی کند و از دل و جان مستعد اشتغال
اشغال و اذکار و افکار سازد لمعات تجلیات انوار الٰہی بوی منکشف گردد بکرم اللہ و از
اخلاق مرضیۂ شریفش اینست کہ یکبار بر آنحضرت قدس سرہٗ فاقہ متواتر شدند کہ اصلا طعامی بوی
میسر نشد بروز سوم زوجۂ شریفۂ اولیٰ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ از خانۂ خیاطی کہ در ہمسایہ
سکونت داشت پاؤ آٹا آرد بطریق قرض گرفتہ دو نان پخت کردہ انتظار تشریف آوری آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفیٰ می کشید کہ جناب ممدوح از سیر دریا بدولتخانہ تشریف شریف آورد آن
ہر دو نان حاضر آوردند آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ خواست کہ تناول فرمایند ہمان وقت
ملہم شد کہ شخصی می آید و او را سہ روز گذشتہ اند کہ ہیچ طعام بوی نرسیدہ است آنحضرت قدس اللہ
سرہ دست مبارک از خوردن باز کشید و منتظر بود کہ آن شخص بر دروازہ آمدہ آواز داد جناب
ممدوح آن ہر دو نان پیش وی آورد آن شخص یک نان گرفت و یک نان باز داد آنحضرت
قدس سرہ مبالغہ فرمود آنکس دو انگشت برداشت جناب ممدوح فہمید کہ میگوید کہ بر شما نیز دو
فاقہ گذشتہ اند این حق شماست آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفیٰ بخانہ تشریف آوردہ نان را
تناول فرمود بعد تناول از زوجۂ شریفۂ خویش پرسید کہ شما ہم چیزی خوردہ اند زوجۂ شریفۂ آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفیٰ بخوشی تمام گفت کہ آنچہ شما در راہ خدا دادہ اند آن حصۂ من بود و آن حصہ
شما نیست آنحضرت قدس سرہ بر علو ہمتی وی بسیار راضی شد و اکثر اوقات میفرمود کہ احسانات و عنایات
حق سبحانہ جل شانہ بر حال من چندانکہ ہستند بیانش لا بیان و ادای شکر آنہا نمیتوانند شد از آنہمہ
احسان عظمیٰ از عنایات اوست کہ این چنین زوجۂ صابرہ بمن عطا فرمود کہ در حالت فقر من ہمسان

است و بس **فصل سوم** در کرامات و خوارق عادات و الهامات و منامات و غیرهم که لاتعد و لاتحصی است
کرا مجال و طاقت است که باحاطهٔ تحریر در آرد ناچار بنحو اسے ما لایدرک کله لایترک کله برخی از آن
بر زبان قلم آورده میشود از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را نوعی اخفای خود منظور
خاطر اشرف بود که اصلا اظهار نمیفرمود لاکن چون حق جل و علی خواهد که انوار تجلیات خویش
و رذرات متجلی گرداند بشر را چه یارا و طاقت که خود را مخفی و نهان سازد آنحضرت قدس سره
را مکرر الهام شد تا ظاهر و اظهار نفرمود و خود را مخفی داشت مرتبهٔ سوم از روی عتاب ملهم شد که
اگر خود را ظاهر نمیکنی نام تو از دایرهٔ ولایت بیرون خواهیم نمود آنحضرت قدس سره عرض نمود
که خداوندا اگر بیرجال این بنده اینقدر عنایت میفرمائی باین شرط ظاهر میکنم که هر کس در طریقه
بیعت من در آید آتش دوزخ بر وی حرام باشد بازا رشد که در سلسلهٔ تو همان مردم را خواهم آورد
که بر آنها آتش دوزخ حرام منظور جناب احدیت خواهد بود از انجمله اینست که روزی آنحضرت
قدس الله سره در قصبهٔ موهان تشریف شریف میداشت برجوی که سئی نام دارد بقضاے
حاجت رفته وضو میکرد ملهم شد که شخصی طالب علم باوستاد خود از معجزهٔ سرور کائنات علیه افضل الصلوٰة
والتسلیمات بدلائل عقلی انکار مینماید و قریب است که ایمانش زایل گردد تو برو و ایمانش ثابت
و قایم دار آنحضرت قدس سره الاصفی بموجب امر حق جل و علی بمکان مولوی ابوالفتح در قصبهٔ
نیوتنی که از موهان قریب است ظاهر اللباس سپاهیانه قبضهٔ شمشیری حمایل و چند تیر و کمان در دست
و بر اسپ ٹانگن سوار رسیده از مولوی موصوف ملاقات کرده از مجلس علیحده نشست دید که طالبعلمی
در معنی این حدیث شریف اجسادنا ارواحنا و ارواحنا اجسادنا به بحث پیوسته است و مولوی هم چند
که بیان معنی حدیث میفرمود که جناب پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم چنان فرموده است که جسد من مثل
روح است و روح من مثل جسد طالب علم تکرار میکرد و میگفت که جسد شریف آن سرور صلی الله

[illegible]

از اولاد حضرت قاضی ضیاء الدین المعروف بقاضی جیا نیوتنی علیه الرحمة بود و الله اعلم ۱۲ رقیمه [illegible] رزاقی [illegible] ۱۹ ذی قعده [illegible]

علیہ وسلم ہمین گوشت و پوست بود کہ ما ہمہ مردم میداریم و روح چیزی است منزہ پس چگونہ جسد و روح برابر میتواند شد آنحضرت تقریر طالب علم شنیدہ فرمود کہ ای طالب علم انچہ مولوی میگوید راست و حق است چراکہ صفات مبارک سرور انبیا صلی اللہ علیہ وسلم بیرون از بیان ہستند طالب علم گفت کہ شما مرد سپاہی ہستند کلمات سپہ گری خود نمایند شما را ازین معاملہ چہ خبر است جناب ممدوح سکوت فرمود باز طالب علم بحث آغاز کرد و مولوی موصوف در رفع انکار او بوجہ حسن مبالغہ مینمود او بدستور در انکار می افزود آنحضرت باز فرمود کہ ای طالب علم انچہ مولوی میفرماید صحیح و درست است طالب العلم باز ہمچنان جواب میداد و بر کلام خود استادگی داشت آنحضرت قدس سرہ باز فرمود کہ ای طالب علم ذات مقدس و مطہر حضرت رسالتمآب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را حق تعالی آن چنان آفریدہ کہ انس و جن و ملایک و کل مخلوقات در ادای ثنای والایش حیران و عاجز اند چنانچہ شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی میفرماید شعر ندانم کدامی صفت گومیت ÷ کہ بالاتری زانچہ من گومیت ÷ و نیز نظام الدین گنجوی در معاملہ معراج گفتہ شعر چو شاید کہ جانہای نادرو ÷ برآید بہ پیراہن عالمی ÷ تن او کہ صافی تر از جان ماست ÷ اگر شد بیک لحظہ آمد رواست ÷ و از توجہات آنجناب علیہ الصلوة والتسلیم در امت مرحومہ وی این چنین مردمان ہستند کہ جسد و روح شان برابر است آن طالب علم گفت کہ شما ہم در امت مرحومہ اید جسد و روح شما نیز برابر خواہد بود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود آری از توجہات آن سرور انبیا صلی اللہ علیہ وسلم روح و جسد ما نیز برابر است و در آنوقت جناب ممدوح چادری بر کمر و زانوی شریف بستہ نشستہ بود کہ آن طالب علم برخاست و بیا در کشید چادر از کمر و زانوی مبارک بیرون آمد بمجرد کشیدن چادر بخاطر طالب علم خواطر گذشت کہ واللہ اعلم این سپاہی بچہ طور بستہ بود آن حضرت قدس اللہ سرہ الاصفی از روی مکاشفہ دریافتہ فرمود کہ در دل شما شبہہ خواہد بود کہ بچہ طور چادر

و بسته باشند از دست خود چادر بسته باید کشید طالب علم همچنان کرد باز چادر بدستور از کمر و زانوی مبارک برآمد طالب علم را الیقین کلی حاصل شد و سر خود بر پای مبارکش انداخت و مولوی نیز بشرف قدمبوس مشرف شده باواز بلند گفت که هر کدام که اراده بیعت داشته باشد بشرف بیعت اختصاص پذیرد باز این چنین صاحب کرامات و علو درجات میسر نخواهد شد و آنهم گفت که از میان قطبی متوطن الهٰ آباد بیعت کرده ام مگر پیر ارشاد خواهم گرفت و بخانه خود رفته پسر خود را که درویش محمد نام داشت همراه آورده و هم جمیع توابعان و متعلقان خود را بشرف بیعت بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی مشرف گردانیده از آنجمله اینست که روزی شاه رحمت الله وسوا که از خلفای آنحضرت قدس سره بود از حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز گفت که بار اجمال عرض نیست شما که فرزند و جگر گوشه حضرت قطب الاقطاب قدس سره هستند عرض نمایند که آنحضرت قدس الله سره الاصفی میفرماید که حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی پیر دستگیر سید محی الدین عبد القادر جیلانی قدس الله سره العزیز را تمام جسد از نور بست و جسم این فقیر نصف از نور است و چادر که از کمر مبارک و زانوی شریف و ساقهای مقدس در قصبه نیوتنی برآمده از آن معلوم میشود که تمام جسد مبارک نیز از نور است و آن طاقت کرامت هما نزد زبود و یا حالا هم هست چون حضرت سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز باراده پرسیدن این واقعه از مسجد بیرون آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی پیش از پرسیدن فرمود که روغن گل آورده بر سر بمالند حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز روغن گل آورده بحسب امر بر فرق مالش میکرد و هر گاهیکه اراده پرسیدن مینمود دست بر دست می چسپید و سر مبارک در دستها محسوس نمیشد شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز را آن وقت از باعث صغر سن امتیاز این امر نشد و بموجب تعلیم شاه رحمت الله موصوف عرض ساخت که آنجناب میفرمایند که حضرت

قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ را
تمام جسد از نور بود و این فقیر را نصف جسم از نور ست و از حال کرامت کہ در قصبۂ نیوتنی بظہور آمد
تمام جسد مبارک از نور ثابت میشود چرا کہ فقط از کمر مبارک چادر بیرون نیامدہ از زانو و ساقہا
نیز بر آمدہ بود آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی دو بارہمین فرمود کہ جسم مبارک حضرت قطب ربانی
محبوب سبحانی رحمۃ اللہ تعالی علیہ تمام و کمال از نور ست و جسم این فقیر نصف نورانی است چون
بکرّت سوم حضرت شاہ غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز تکرار ساخت آنحضرت فرمود
کہ چیزی ادب پیران پیر بر مریدان واجب ست یا نہ علاوہ آنکہ ما کہ بدین سعادت عظمیٰ مشرف
شدیم و امتیاز یافتیم بطفیل ہمان جناب اقدس و اعلی است خاطر حضرت شاہ غلام دوست محمد جمع
شد باز عرض کرد کہ در ذات و الاصفات در ہمان حال در وقت طاقت اظہار این کرامت بود
یا الحال ہم ست آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ در ہمین این طاقت نہ آنزمان بود
فی الحال ست ہر کرا طاقت آنوقت بود حالا نیز موجود ست از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی در لکھنو بمکان حضرت شاہ دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز کہ خرق
عادات و کرامات شان بقلم خواہند آمد تشریف شریف میداشت چون وقوع این کرامت یعنی
بر آمدن چادر از کمر و زانو و ساقہای مقدس اشتہار یافت شخصی بر کرپوۂ شاہ پیر محمد کہ در لکھنو
مشہور ست از مولوی غلام نقشبند کہ سجادہ نشین اوّل شاہ موصوف بود ذکر میکرد مولوی
کمال الدین کہ دران ہنگام بشرف بیعت بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی اختصاص
نیافتہ بود نیز دران مجلس بود و از ظہور این کرامت انکار مینمود مولوی غلام نقشبند میگفت کہ
معجزہ کہ از پیغمبر بظہور آید ہمان از اولیاء اللہ شود چہ جای تعجب ست کہ این کرامت از آنحضرت
قدس اللہ سرہ الاصفی شدہ باشد مولوی کمال الدین در انکار محض بود جناب ممدوح از انکشاف

باطنی دریافته تشریف فرمای کرنوه شاه پیر محمد شد و درانجا بمقابله مولوی کمال الدین نشسته فرمودند
که مولوی کمال الدین شما را شبهه در این امر واقع هست بکرم الله همان کروه همان چادرست بکشید
مولوی کمال الدین عرض نمود که شبه نبود بلکه منکر مطلق بودم حالا بچند وجه یقین کلی حاصل شد یکی
انکه آنجناب در اینجا تشریف نمیداشتند دویم آنکه کسی از اینجا نرفته که از آنجناب اطلاع میداد و مگر از
انکشاف باطنی بر آنجناب هویدا شد سوم اینکه اگر ظهور این کرامت از آنجناب ممکن نبودی
آنجناب باین دعوی تشریف نمی آوردند و نمیفرمودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
روزی احوال عروج فلک بیان فرمود که باری خیال عروج فلک بدلم گذشت ازین عالم
نقل ساختم رفته رفته بفلک چهارم رسیدم و بر در بهشت آمدم رضوان پیش آمده گفت بهشت
همین هست اگر منظور خاطر اشرف باشد تشریف آرند و اشجار و انهار و خوش اسلوبی و نزهت
مکانات و رعنائی حوران و غلمان ملاحظه نمایند گفتیم ما طالب ذاتیم بصفات کار نداریم اگر
با خود در دوزخ دارد عین بهشت است و اگر با غیر خویش در بهشت دارد عین دوزخ این گفتیم و
از انجا روانه پیشتر شدم تا بجدیکه بسراپرده بارگاه الهی رسیدم در انجا نقش قدمی دیدم خواستم که
قدم خود بران نقش نهم و نیز بخاطر گذشت که پیش از من کدام کس در انجا رسیده که نشان قدم او ست
از پس پرده آوازی برآمد که ای عبد الرزاق برجای خود باش و قدم برین نقش قدم منه که
این نقش قدم سید المرسلین خاتم النبیین حبیب رب العالمین محمد مصطفی است صلی الله علیه و آله و
اصحابه وسلم چون این سخن بگوش هوش رسید شوق محبت الهی و انوار و تجلیات نامتناهی
دوبالا گردید نثار آثار قدم اشرف معظم و مکرم شده بوسه دادم بعده کیفیات و تجلیات بر من متجلی
شدند و از پس پرده شنیدم انچه شنیدم و انچه دیدم دیدم مصراع مؤلف هذه الاوراق مناسب این
بود نوشته میشود مصرع دیده ام انچه دیده ام که مپرس ۞ از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله

سره الاصفی از کسوت کثیفهٔ ظاهری خلع کرده از خواص بشریه مجرد گشته عروج بعالم علوی نموده سیر
آسمانها کرده بفلک الافلاک در رسید آنجا بر عجائب احدیت اطلاع یافته و آشیانی دیده که اثری
ازان در آسمانهای دیگر نیافته بود پس ازان عزم بالاتر نمود و بمقامی رسید که خود را قطرهٔ از
دریای وحدت یافت و اینهمه عالم را از فیض خود دید و بچشم بصیرت مشاهده ساخت که از ذات
هر قطره که فرود می آمد صورت گرفته و متعین بتعینات امکانیه گردیده مثل انسان و حیوان و شجر و حجر
و ملائکه و جن الی غیر ذلک بعد ازان خود را غرق دریای توحید یافت و همه عالم را ذات واحد
دیده بلکه غیر وحدت ندیده پس فانی از هستی امکانیه گردیده باقی بوجود ازلی گشت ذلک هو الفناء التام
و بقاء بالله بعد ترقی رو به تنزل آورد و سایر کیفیات اسفل از ثری تا ثریا مشاهده نمود و در
مرتبه تنزل و تصاعد بالاتر رفت پس عروج و نزول آنحضرت قدس الله سره العزیز مثل حضرت
پیر دستگیر غوث الاعظم محبوب سبحانی قطب ربانی سید عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی مساوی الحد
بود بلکه نزول از عروج زاید و جناب ممدوح میفرمود در آنوقت حالی طاری میشود که اگر بادشاهی
هفت اقلیم محاذی وی نهند قدر یکذره ندارد چه آنوقت غیر خالق هیچ وهم نمیگذرد و آن مرتبه از
اوهام بیرون است غیر ذات واحد هم هیچ از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره در اکثر اوقات
میفرمود که قدم هر یک ولی بقدم هر یک نبی میباشد و قدم این فقیر بقدم نبی خود است که سرور
جمیع انبیاست صلی الله علیه وسلم از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی گاهی از
افرادیت و قطبیت و غوثیت و هیچ یکی از مراتبات اولیاء الله نسبت بخود نفرموده لاکن اکثر اوقات
میفرمود که اگر تیشه بر روی زمین بزنند و فقیر را منکشف نگردد در فقر او شک است بلکه او فقیر
نیست و بعض اوقات اینهم میفرمود که بقدر الله تعالی علم و آگاهی مے بخشد طالب آگاه میگردد
روزی مولوی کمال الدین قدس سره که بعض اوقات در پرسش احوال بحضور اقدس جرأت

مینمود بعرض پرداخت که مرتبه از مراتب اولیاء الله که ذات مقدس راست برکیمینه معلوم نگردید آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود فقیر عاجز لیکن اینقدر میدانم که جائی رفیع و بدیع که آنجا جماعهٔ اولیاء الله از افراد و غوث و غوث الغوث و قطب و قطب الاقطاب و ابدال و اوتاد و همه ها حاضر میشوند از انجمله یک کس مسند نشین و کارفرمای عالمیان است بر مسند می نشیند و مرا بدست چپ وی می نشانند بعد چندی مولوی موصوف عرض نمود که جناب مخدوم هما نجا بدست چپ می نشیند یا الحال تبدیل مقام فرموده اند آنحضرت قدس سره فرمود که الحال آن مسند نشین ازین جهان رحلت فرمود شخصیکه بدست راست وی می نشست او مسند نشین شد و مرا که بدست چپ جا میدادند حالا بدست راست می نشانند و از انجماعه شخصی را بجای من مقرر ساختند مولوی کمال الدین را یقین واثق شد که آینده آنجناب مسند نشین خواهند شد پس از چندی باز عرض نمود که حالا آنجناب بهمان طریقه بدست راست می نشیند یا نوع دیگر آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود این عاجز را بکرم الله و باذن الله انجماعهٔ اولیاء الله بالاتفاق بر مسند نشانیدند الحمد لله علی نعمائه و افضاله مولوی کمال الدین بدرجهٔ کمال خوشنود شده بعرض سانید که الحمد لله از برکت و فیضان جناب نبوی صلے الله علیه و آله و اصحابه وسلم بدین مرتبهٔ اعلی که افضل ترین مراتب بجناب احدیت است سرفرازی حاصل گشت از انجمله اینست که در آخر موسم برشکال در ماه شهریور که اهل هند ماه کنوار میگویند روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی پیش دروازه رونق افزا بود حضرت شاه غلام دوست محمد و شاه رحمت الله و سواسی قدس سرهما حاضر بودند و اسپ ٹانگن سواری خاص در صحن بسته بود و باران می بارید و برق می درخشید و چنان معلوم میگردید که از زمین و دوست گاهی یکدست باقی میماند و برخاسته میرفت و هر یک را اضطرابی بود آنحضرت فرمود خبر میدهد برق درانجا بیفتد و یک آدم و یک جانور

کشتہ شود شاہ رحمت اللہ قدس سرہ عرض نمود کہ در حقیقت ذات والاصفات ہمچنان است
کہ الہام شد یقین است کہ تا مقدور آنجناب صاحبزادۂ والا را نیز ازین صدمہ در حفظ و حمایت
حافظ حقیقی وہم در ظل عاطفت خویش نگاہ خواہند داشت پس معلوم شد کہ قضای ٹانگن
و این غلام بر سر رسید آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی متبسم شدہ فرمود بکرم اللہ اگر خواہم
دفع سازم مولانا جلال الدین رومی علیہ الرحمۃ میفرماید شعر اولیا را ہست قدرت از الٰہ تیر
جستہ باز گرداند ز راہ ** ہمدرین عرصہ برق بشورش بسیار جہید آنحضرت فرمود خبر رسید کہ
برق بیفتاد و یک آدم و یک نرگاو کشتہ شد ہنوز شورش برق و شدت باران کم نشدہ بود
کہ شاہ رحمت اللہ قدس سرہ بنا بر دریافت حال برخاست و بمکان درویشی کہ از آستانہ
مبارک بطرف مشرق بود رفتہ نشست ہر کس کہ می آمد پرسان حال میشد شخصی گفت کہ از تار ٹیپہ
می آئیم چہ سہ سازی در کشت زار قلبہ رانی میکرد برق بر وی افتاد آنچہ سہ سازہ یک نرگاو کشتہ شد
شاہ موصوف برخاستہ بحضور اقدس آمدہ عرض نمود کہ اجل ٹانگن و بندہ امروز رسیدہ بود
مگر از توجہ آنجناب از سر نو زندگانی یافتم و برق بجای دیگر بیفتاد اگر آنجناب میخواستند
موقوف می شد یا نہ فرمود این تقدیر مبرم بود عوض آن میتواند شد از آنجملہ اینست کہ روزی
بارش باران و ژالہ در ایام سرما بسیار شد آن روز بر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی حالتی
بود کہ ہر کدام را ہیبتی و عبرتی از نگاہ انورش لاحق میشد و احدی مجال دم زدن نداشت و
جناب ممدوح دست مبارک بر زانوی شریف میزد و این شعر میخواند شعر فیض روح القدس
ار باز مدد فرماید ** دیگران ہم بکنند آنچہ مسیحا میکرد ** ہمدران حالت ٹانگن سواری خاص
طلب فرمودہ سوار شد در اثنای راہ جانوریکہ آنرا در ہندی بئی میگویند از قسم سارک و
خوردتر از وی میباشد از افتادن ژالہ و باریدن باران مردہ افتادہ بود چشم التفات در وی

نگریست فی الفور زنده شده پریده بر درختی نشست وجناب ممدوح همچنان آنشفرخوانان چند قدم پیش رفت آنجا گاومیشی مرده افتاده بود نظر توجه فرمود آنهم زنده شده برخاست آنحضرت قدس الله سره الاصفی همچنان آنشفرخوانان روانه پیشتر شده فرمود که در کارخانه خداے عزوجل دخل کردن خوب نیست بمجرد فرمودنش گاومیش وبچه همچنان مرده شدند للمؤلفه از کرشمه میکشد وزغمزه بخشد جان مرا ٭ در زمان ما مسیحائی دگر پیداست این ٭ از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره زیر درخت تمرهندی که متصل آستانه مبارک ومسجد واقع است رونق افزا بود واکثری از مریدان وخادمان حاضر بودند ناگاه آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیساخته برخاسته بمسجد تشریف بردپس از دیری از مسجد برآمد تمامی ملبوس خاص از آب تر وبردوش مبارکش اندکی زخم خفیف وخون جاری بود حاضران ازین واقعه حیران ماندند جناب ممدوح از زمانخان افغان ساکن شاهجهانپور که بشرف بیعت اختصاص داشت ودر اکثر اوقات بجناب اقدس بکار وخدمات حاضر میماند فرمود که پارچه پوشیدنی وآتش برای تکمید زخم از اندرون خانه طلبد کسی را مجال استفسار این واقعه نشد بعض حضار از حضرتشاه غلام دوست محمد قدس سره عرض کردند که ازین امر پرسان شوند ایشان بجناب اقدس عرض نمودند آنحضرت فرمود که یکی از مریدان برجهاز بود وجهازش تباه میشد ما را یاد کرده گفت بفریاد من برس فوراً رسیدم وجهازش را بردوش خود برداشته از صدمه غرق شدن محفوظ داشتم ودی ازین صدمه بکرم الله نجات یافت وزخمی از خار جهاز بردوشم رسید باید دید که این چنین پاس دستگیری وخبرگیری مریدان میفرمود والحال نیز همچنان است شعر چه غم دیوار امت را که باشد چون تو پشتی بان ٭ چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتی بان ٭ بعد از مدتے چون آن مرید حاضر شد حال غرق شدن وبرآمدن

بهاز اظهار ساخت مطابق فرموده آنحضرت از احوال روز و تاریخ بود بیت بدستگیری مرشد
کسی نباشد غرق + مثال این کشتی مدام بر آبست + از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس
الله سره الاصفی از سعده مو معاودت فرموده بموضع بڑاگاون بجهت فاتحه حضرت قاضی
شهاب الدین قدس سره که از خلفای حضرت طیفور شامی علیه الرحمة اند تشریف فرما شدند
هم دران ایام غلبه چیچک بسیار بود چنانچه حضرت سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز
را نیز همین عارضه لاحق بود صورت قاضی موصوف حاضر شد که برای دفع عارضه چیچک
که بفرزند ایشان لاحق است تشریف آورده اند از آنحضرت قدس الله سره الاصفی گفت
مرحبا خوش آمدی برای دفع بلا آمدی آنجناب مقدس را این سخن خوش نیامد و این مصرع
بر زبان مبارک آورد مصرع سلطان چو خودم منت سلطان نکشم + و از انجا مراجعت فرموده
بخانه شریفه تشریف آورده از شاه رحمت الله و سواسی فرمود که بر جوی کلیانی لشکر وبا
افتاده است بآنها پیام من برسان که مخلوق این ضلع را تکلیف بسیار است از اینجا کوچیده
بطرف کوه شمال بروند شاه موصوف عرض نمود که از انها بکدام طور ملاقات خواهد شد و چگونه
بنظر بنده خواهند آمد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که اوشان بصورت کنجڑان بنظر
خواهند آمد و از خود حاضر شده ملاقات خواهند نمود شاه موصوف حسب الارشاد بر جوی کلیانی
رفته لشکر کنجڑان دید بمجرد رسیدن شاه موصوف تمامی کنجڑان حاضر شدند شاه منزالیه حکم
اقدس را ابلاغ کرد آنکنجڑان عرض کردند که مایان از جناب احدیت مامور بحکم و ارشاد آنحضرت
ایم حالا که حکم کوچ شده است بهر سمتی که ایما شده باشد روانه شویم شاه موصوف گفت که حکم
آنحضرت است که بطرف کوه شمال بروند آنجماعه رخت خود ها بسته همان وقت بطرف کوه شمال
راهی شدند از آنجمله اینست که بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی از یکپاس شب باقی مانده تا

یکپاس روز بر آمده و از یکپاس روز باقی مانده تا یکپاس شب گذشته انوار تجلیات الٰہی و لمعات
فیضان نامتناہی طاری و لاحق میشدند و معمول آنجناب چنان بود که از یکپاس شب
باقی مانده ہر یکی را خواب کردن نمیداد اتفاقاً اگر کسی آنوقت میخفت تا کید بیدار میکردو میفرمود
که ببینید چه قدر نور ظہور حق جل و علی جلوه افروز است کسانیکه طالب حق بودند مشغول میشدند
و باقی مردم مخفی شده میخفتند شبی کنیزی را فرمود که غلام دوست محمد را بیدار کرده دہد کنیزک
بحسب ارشاد عمل نمود ہمدران ایام مناکحت حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره شده بود
بسبب حیا و شرم که طریقهٔ شرفاست رو بروی والد بزرگوار خود از مکان استراحت آمدن نمیتوانست
و آنحضرت قدس الله سره الاصفی را غلبهٔ محبت الٰہی زیاده شد برخاسته تشریف بیرون آوردند
بر زینهٔ دروازهٔ مسجد نشست حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره از اندرون تشریف
آورده خواست که بمسجد رفته مشغول بحق شود چون بحضور حاضر شد آنحضرت قدس الله
سره الاصفی فرمود که کدام است عرض نمود که غلام دوست محمد جناب ممدوح فرمود کدام غلام
دوست محمد باز ایشان عرض کردند که فرزند شاه عبد الرزاق باز جناب ممدوح فرمود کدام
شاه عبد الرزاق عرض کرد که مرید سید عبد الصمد خدا نما باز آنجناب فرمود که کدام عبد الصمد
حضرت شاه غلام دوست محمد ہیچ جواب نداده از پس دیوار حجرهٔ بیعت زده در مسجد رفته
مشغول بحق شده بعد نماز صبح بطور سابق الذکر از مسجد بر آمده از شاه رحمت الله و سوای
احوال گذشته بیان نمود چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی را ازان حالت افاقت
شد شاه موصوف بحضور حاضر شده عرض حال کرد حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی فرمود که غلام دوست محمد را حاضر سازند شاه ممدوح بجہت طلب برخاست
خود جناب اقدس و اعلی از کمال محبت و شفقت پدری بآواز بلند طلب میفرمود چون سید

غلام دوست محمد بحضور حاضر شد فرمود آنچه شاه رحمت الله میگویند همچنین است عرض نمود فی الحقیقة همچنین است آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که سوای ازین چیزی دیگر هم گفته بودم یا نه و پس ازان شما چه کردند حضرت سیّد غلام دوست محمد قدس سره عرض نمود که آنجناب دیگر هیچ نفرمودند و بنده از دیوار جنوبیهٔ مسجد جست زده بمسجد رفته باشغالیکه ارشاد شده است مشغول ماندم بعد نماز نزد شاه رحمت الله رفته تحقیق کتاب خوانده این معامله بیان نمودم آنحضرت فرمود از شما و همه ها میگویم که درین چنین حالت کسی رو بروی من نشود اگر درانوقت سخن نیک و بد از زبان من خواهد بر آمد همان خواهد شد و از حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره فرمود که هر وقت ما را پدر خود ندانند ایشان عرض نمودند که هر وقتیکه آنجناب در خود خواهند پدر خواهم دانست و درحالیکه جناب اقدس را قرب بذات الٰهی خواهد شد پدر نخواهم دانست از انجمله اینست که روزی در بانسه شریفه رقص بگت بازان میشد حضرت میر اسمٰعیل رحمة الله تعالی که از خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود از نغمه و سرود ذوق کمال داشت حضرت شاه غلام دوست محمد و حضرت شاه محمد اسحاق قدس الله اسرارهما را ترغیب داد چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی رونق افزای دولتخانه شد هر سه جناب ممدوح بالاتفاق جائیکه رقص میشد تشریف فرما شدند در اثنای راه میر اسمٰعیل و شاه محمد اسحٰق از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره پرسیدند که چیزی برای انعام هم هست فرمود نه چون قریب مجلس رسیدند بجائی ایستاده تماشای رقص میدیدند بگت بازان از اهل محفل رو گردانیده متوجه این تازه واردان شدند بخاطر حضرت سید غلام دوست محمد قدس سره گذشت که اگر چیزی میبود به بگت بازان انعام میکردم ناگاه دست شریفش بر جیب افتاد معلوم شد که در جیب مبلغان هستند چند روپیه بگت بازان مرحمت فرمود سید اسمٰعیل و

شاہ محمد اسحٰق عرض کردند کہ از مایان میفرمودند کہ ہیچ نیاوردہ ام حالا بگت بازان از جیب
بخشیدند فرمود راست گفتہ بودم نمیدانم کہ این مبلغان از کجا در جیب آمد و چند روپیہ دیگر
در جیب ہستند آن ہر دو صاحبان عرض کردند کہ چیزی بمایان مرحمت فرمایند کہ از دست
خود ہا انعام کنم جناب ممدوح چند روپیہ بآنہا بخشیدند آن ہر دو صاحبان بگت بازان انعام
کردند چون یکپاس شب باقیماند و وقت برآمدن حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی
شد ہر سہ جناب ممدوحین معاودت کردہ بر دروازہ تشریف آوردند دیدند کہ آنحضرت از
خانہ تشریف برمی آرند فی الفور جناب ممدوح از حضرت شاہ غلام دوست محمد فرمود کہ شما
برای تماشای رقص بگت بازان رفتہ بودند عرض ساخت کہ از آنجناب پوشیدہ نیست فرمود
حالا باز نباید رفت و مزاج حضرت شاہ غلام دوست محمد بسیار بران بگت بازمایل شدہ بود
لیکن بسبب ممانعت آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی رفتن نمیتوانست بشغلی کہ تعلیم یافتہ بود
مشغول شد فوراً صورت بگت حاضر شد حضرت شاہ غلام دوست محمد دانست کہ این صورت
شیطانی است شغل را موقوف نمود چون باز مشغول شد باز ہمان صورت پدید آمد باز شغل
موقوف کرد ہمچنین ہر گاہیکہ مشغول بشغل میشد ہمان صورت نمودار میگردید حیرتی بر خاطر
شریفش افزود کہ آنحضرت پرسید بشغلیکہ شمارا تعلیم کردہ ام مشغول میشوند یا نہ حضرت شاہ
غلام دوست محمد عرض ساخت کہ این چنین واردات پیش می آید آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
فرمود کہ این صورت شیطانی نیست بلکہ آنصورت منست چون معلوم کردم کہ شمارا ازین صورت
محبت زیادہ تر ہست ہمین صورت پیش شما آمدم حالا آنشغل بکنند چون آنصورت نمودار شود
آنچہ بخاطر بگذرد بپرسند حضرت شاہ غلام دوست محمد بآنشغل مشغول شد ہمان صورت نمودار
گشت آنچہ بخاطر شریفش گذشت پرسید جواب خاطر خواہ یافت باز از انروز محبت بگت بازان

از خاطر مبارک زائل گردید و محبت محبوب حقیقی روز بروز بیش از بیش می افزود از انجمله
اینست که مولوی نصیر الدین گوپاموئی را از اختلافی که در مذهب اهل سنت وجماعت و
اهل تشیع است شکی افتاد که این نیز اهل مذهب در امت محمدی اند و از روی آیات و احادیث
هر یک خود را بحق میشمارد و بدیگری نسبت ببطلان مینماید پس این معنی دریافت نمیشود که
حق بکدام فرقه راجع است هر چند برفع شبهات از دلائل و مسایل میکرد لیکن رتبهٔ حق الیقین
حاصل نمیشد برای دریافت حق و باطل از وطن خود روانه بانسه شریفه گشت و در دل خود سه
نیت قرار داد که بی تقریب و پرسش از هر سه نیت و مطلب آنحضرت قدس الله سره الاصفی
کامیاب فرمایند اول آنکه بی در خواست و پرسیدن ارشاد فرمایند که مذهب اهل سنت حق است
یا مذهب اهل تشیع دوم آنکه کف پای مبارک بلا استدعا بمن نمایند سوم آنکه چیزی بخورانند که
گاهی نخورده باشم چون بحضور حاضر شد و بسعادت قدمبوس مشرف گشت جناب مقدس
و معلی فرمود که ای نصیر الدین مذهب اولیاء الله حق است مولوی مذکور عرض کرد که مذهب
همه اولیاء الله چیست فرمود همین مذهب اهل سنت وجماعت که همه اولیاء الله در همین مذهب
بوده اند و خواهند بود و اگر مذهب اهل تشیع حق میبود جمیع اولیاء الله همین مذهب اختیار
میکردند بعد ساعتی قصد مکان قضای حاجت فرمود و بسبب ایام سرما موزه ها در پای
مبارکش بود پاهای مبارک بطرف مولوی نصیر الدین دراز کرده فرمود که موزه ها از پا بکشید
نصیر الدین از پای مبارکش موزه ها کشیده کف پای شریف نیز بلا تقریب دید و بوسه داد جناب
اقدس بمکان قضای حاجت تشریف فرما شد چون از انجا باز آمده نشست زنی شیر برنج پخته
برای آنحضرت قدس الله سره الاصفی آورد جناب ممدوح از ان زن فرمود که اینجا مولوی
است پیش وی باید داشت آن زن بموجب امر بجا آورد مولوی مذکور در دل گفت که شیر برنج

بارہا خوردہ ام این امر موافق خواہش من بظہور رسید فی الفور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی
فرمود ای نصیر الدین این شیر برنج از شیر آہوست من گاہی نخوردہ ام شما خوردہ باشید مولوی
معز الیہ عرض کرد کہ من گاہی بخواب ہم ندیدہ ام پس مولوی مذکور از خطرات خاطر خود مطمئن
گشتہ از جناب والا مرخص شدہ عازم خانہ خود گردید از انجملہ اینست کہ شیخ نصرت اللہ و فرحت اللہ
ساکن قصبہ امیٹھی ثروت دنیوی و علاقہ زمینداری آنچنان داشت کہ در صوبہ اودہ کسی
ہمسر او نبود از نواب برہان الملک انحراف ورزیدہ ہزاران سوار و پیادہ نوکر خود داشتہ
در پرگنات صوبہ مذکور عمل خود کردہ ہر کدام کس از تعلقہ دار و زمیندار کہ از حکم وی سر
می پیچید بیدریغ می کشت و علاقہ او را تاخت و تاراج میساخت چنانچہ قریب بانسہ شریف دو
دیہہ اند کہ نام آنہا اضعان کولا و پوچا مسکن و جای استقامت شرفا و نجباست چیزی
خلش بمیان آمد شیخ نصرت اللہ و فرحت اللہ تاخت نمودہ آن شرفا و نجبا را بیحرمت و بیعزت
کرد این احوال کسی بحضور بیان ساخت آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ بسیار بد
کردند نتیجہ اعمال خویش نیک نخواہند دید بعد چندی میان پسر شاہ مسعود علیہ الرحمۃ کہ از آنحضرت
اتحاد و اخلاص بحد کمال داشت بحضور حاضر شد جناب ممدوح پرسان حال شد پسر شاہ
مسعود عرض کرد کہ بنا بر تاخت و تاراج مواضعان کولا و پوچا ہمراہ شیخ نصرت اللہ و فرحت اللہ
آمدہ بودم از انجا برای حصول قدمبوس حاضر شدم آنحضرت قدس سرہ طوریکہ سابق در حق
شیخین مذکورین فرمودہ بود تکرار کرد پسر شاہ موصوف را این سخن خوش نیامد و بجناب
اقدس بطور ناخوشی عرض کرد کہ کار سپاہیان و سرداران ہمین ست کہ کسی را تاخت و تاراج
و کسی را سرفراز و آباد میسازند از این سخن گرانی بر خاطر اشرف گذشت فرمود کہ ترا چہ گویم کہ
روح شاہ مسعود بہ پشت حمایت پسر خویش میکند و الا شما ہم سزای جزای کردار خود میبافتید

وشیخ نصرت اللہ وفرحت اللہ کہ باشرفا ونجا بدین حرکات و بدعات پیش آمدند سرہای شان نیز بریدہ شوند وعورات ومحرمات شان بطوریکہ عورات ومحرمات این شرفا ونجبا بیحرمت شدہ اند ازان زیادہ تر بیحرمت خواہند شد ودر بلا خواہند افتاد چون این سخن پیرشاہ مسعود شنید برخاست آنحضرت قدس سرہ نیز ہیچ التفات نفرمود عرصہ ہفتہ ہم نگذشتہ بود کہ نواب برہان الملک با فواج کثیرہ برسر شیخین مذکورین تاخت آورد وجنگ وجدل بمیان آمد آخر کار مردم افواج نواب موصوف سرہای شیخ نصرت اللہ وفرحت اللہ از تن جدا کردہ بحضور نواب ممدوح حاضر آوردند حکم کرد کہ در دروازہ اکبری دروازہ کہ در لکہنو واقع ہست بیاویزند ہمچنان کردند ونیز با فواج خود حکم کرد کہ اہل وعیال آنہا را بقید در آرند مردم افواج حسب فرمودہ بجا آوردند واہل وعیال شان تا مدتی محبوس ماند شیخ محمد روشن ساکن قصبہ سہالی کہ از مریدان آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بود بطور ضمانت خود از حضور نواب موصوف محبوسان را متخلص گردانیدہ بخانہ ہای شان آورد از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در حالت لی مع اللہ زیر درخت برگد کہ محل تعبدوی بود از انجا بر اسپ ٹانگن سوار شدہ متوجہ دولت خانہ شد ومولوی نظام الدین ومولوی کمال الدین قدس اسرارہما ہمراہ رکاب سعادت بودند دیدند کہ بر تالاب جہ رکہ بطرف مشرق از بانسہ شریفہ واقع ہست قوم گاؤبانان کہ در زبان ہند اہیران گویند ودیگر خلایق عوام الناس مجتمع شدہ باین فعل شنیعہ مشغول اند کہ خوکی را ریسمان چند در کمر وحلقومش بستہ اند واز ہر چہار طرف گاؤبانان ریسمان کشیدہ اند ومادہ جاموش را آنجا میبرند ومقابل خوک میکنند چون مادہ جاموش اورا می بیند از شاخ میزند گاؤبانان دہلہا میزنند ونغمہ سرائی بطور خویش میکنند این رسم کفار آن ضلع در ایام دوالی کہ روزی از روزہای شادی وخوشی ہندوان ہست در ماہ مہر کہ در ہندی کاتک نامند بتاریخ پانزدہم

ماه مذکور هنودان بوقت شب چراغان روشن میکنند و تمام شب بیدار و بلهو و لعب مشغول می باشند
و گاؤبانان فعلی که سابق مذکور شد بعمل می آرند آنحضرت قدس سره چون در آنجا رسید استاده
شد و از مولانا نظام الدین و مولوی کمال الدین قدس سرهما فرمود که شمایان عالم اند فعل
شمارا خلایق سند خواهند گرفت شما طرفی بروند و ما فقیریم سند فعل ما کسی نخواهد گرفت مولانا
نظام الدین قدس سره از انجا بطرفی رفته استاده شد و مولوی کمال الدین بر پشت اسپ
آنحضرت دست خود نهاده استاده بود جناب ممدوح متوجه بتماشای آن فعل شنیعه چنان بود
که مادهٔ جاموش هرگاه که خنزیر را از شاخ میزد تعریف او میکرد که خوب زد و هرگاه ماده جاموش
خوک را دیده میگریخت آنرا نیز تعریف میفرمود که خوب گریخت آن وقت مولوی کمال الدین
در دل خود خیال کرد که آنحضرت قدس سره این قدر متوجه برین فعل شنیعه شده اند که اصلا
التفات بدیگری نیست درین حال مشغولی باخالق کی میتواند شد بمجرد این خیال آنحضرت
قدس الله سره الاصفی روی مبارک از انسو گردانیده بطرف مولوی کمال الدین التفات
کرده متبسم شده فرمود که مولوی کمال الدین بکرم الله فعل جوارح مخل ما نمیگردد بلکه مزید
باشتغال میشود مولوی موصوف عرض ساخت فی الواقع است و از ان خیال درگذشت گفت و
الله تعالی عجب ذات و الاصفات آنحضرت [19] مخلوق گردانیده است بیت هرچه گیرد علتی علت
شود ❊ کفر گیرد کاملی ملت شود ❊ از انجمله این است که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
برکنارهٔ حوض سعده مئو که آنجا نیز تشریف فرما شده بجناب احدیت مشغول نشسته رونق افزا
بود و هیبت الله نام قدوای ساکن بڑاگاؤن با چند کسان که بامر قطاع الطریق رفیق حال او
بودند حاضر شد و نظر مبارکش بران نااهل افتاد بمجرد افتادن نظر آنحضرت قدس الله سره الاصفی
حالش متغیر گشت از اسپ خویش فرود آمد و همه اسباب که همراه خود داشت از خود دور ساخت

وشوق طلب حق بر وی مستولی شد و از حالات سابقه که داشت متبری گشت و طالب حقیقت
شد شعر آنانکه خاک را بنظر کیمیا کنند * آیا بود که گوشهٔ چشمی با کنند * بعد ازان آنحضرت قدس سره
ذکر و اشغال تلقین فرمود حال وی بدین درجه رسید که روز و شب در اذکار خفی و جلی
مشغول میماند چنان حالت وی شد که لا عین رأت و لا اذن سمعت و آواز هاتف می شنید
و این سخن بر ملا میگفت که عجب است از مردم که این سنگریزها بآواز بلند لا اله الا الله میگویند
و ایشان که مخلوق بجهت عبادت اند بذکر الهی اشتغال نمیدارند درویشی سلیح کلمات
وی شنیده گفت که معلوم شد که این نعمت عظمی از محنت و اکتساب محصول نگشته مگر چشم عنایت
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر تو افتاده است خود آن فقیر بجناب اقدس و معلی حاضر گشته
عرض نمود که این چنین جواهر گران قیمت در سینهٔ این قلیل البضاعة و کم ماسکه باید نهاد
که اسرار الهی را هویدا مینماید آنحضرت قدس سره هیچ جواب نفرمود چون اهل و عیال
وی دیدند که اصلا التفات وی بطرف امور دنیوی و هم بطریقه سابقه که بران شب و روز
مصروف بود هیچ نیست و از فرزند و زن کار نمیدارد کلمات نا ملایم در حق آنحضرت میگفتند
باری آنجماعه زنان بخانه مبارک آمدند جناب ممدوح موافق معمول برکنارهٔ جوی کلیانی
زیر درخت برگد تشریف فرما شده بود عقب آنجناب کلمات نا معقول مستورات گفتند آنحضرت
قدس سره چون بخانه تشریف آورد بحضور آمدند و سخنان بی ادبانه بر زبان آوردند جناب
اقدس را ساحر و جادوگر گفتند حتی که جبین مبارک آثار ناخوشی پیدا شد فرمود که من اورا
هیچ نه بخشیده ام کسیکه بخشیده بود او میتواند که باز گیرد فی الفور حالتش متغیر گشت چون متوجه
بحال خویش شد خود را بمقام سابق نیافت خواست که خود را از وقوع این واقعه هلاک
سازد کارد وی بحلقوم خویش راند اندکی زخم بحلقومش رسیده بود که مردمان از دست وی کارد

گرفته باز داشتند چون ازان زخم صحت یافت بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی گریه وزاری بسیار
کرد جناب ممدوح التفات نفرمود چندی در تاسف مانده بعده بصوم و صلوٰة مشغول میماند
این حال بحضور اقدس عرض کردند جناب مقدس فرمود در ظرفیکه گلاب میدارند اگر بری آرند
بوی گلاب باقی میماند و اینهم شنیده شد که باری در اثنای راه بحضور آنحضرت خود را حاضر
ساخت جناب ممدوح نظر ترحم برحال وی کرده فرمود که انچه بتو رسیده است مشغول باش
چون خود را مشغول میکرد دران وقت واردات عجیبه بروی طاری میشد والله اعلم از انجمله
اینست که عبدالرسول ساکن قصبهٔ سهالی که یکی از مریدان آنحضرت قدس الله سره الاصفی
بود افلاس کمال داشت که بنان شبینه محتاج بود روزی آنحضرت بقصبه مسطور تشریف فرما
شد چون شرفا و نجبای انجا که بشرف بیعت در جناب اقدس واعلی مشرف بودند هر کس بقدر
حوصله و مقدور خویش ضیافت اطعمه و نقد و جنس حاضر آوردند اهلیه شیخ عبدالرسول گفت
که حضرت پیر و مرشد تشریف آورده اند این قدر دسترس نیست که چیزی از قسم طعام تیار ساخته
عرض تکلیف قدم رنجه فرمودن نمایم که سعادت قدمبوس حاصل گردد گفت فی الواقع همچنین است
باز اهلیهٔ شیخ مذکور گفت پارچه نمک که او را در هندی اوڑهنی میگویند موجود است آنرا فروخته
چیزی شیرینی و برگ تنبول و مصالحه وغیره بیارند و آنحضرت را مکلف شوند شیخ مذکور همچنان
بصوابدید اهلیهٔ خود اسباب مطلوبه بهم رسانیده بحضور اشرف عرض تشریف آوری کرد آنحضرت
قدس سره تشریف بخانه اش آوردند و برحال عسرت و تکلیفات وی ترحم بمزاج اقدس آمد
و جناب ممدوح ارادهٔ معاودت بحضرت بانسه شریفه داشت از انجا رخصت شده از شیخ
مذکور فرمود که شما خود را در بانسه رسانند شیخ معزالیه حسب الارشاد در بانسه شریفه حاضر
شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که این آیهٔ کریمه ومن یتق الله را بخوانند بکرم الله تعالی

ابواب فلاح وکشایش رزق بر تو کشاده خواهد شد چند روز بموجب ارشاد والا خوانده هنوز نوبت بچله نرسیده بود که شخصی از دوستان شیخ مذکور در شاهجهان آباد بود و چیزی شناسائی در دربار شاهی داشت سند قضای صوبهٔ بهار که در ملک بنگاله است از حضور صدر الصدور بادشاهی نویسانیده بشیخ معز الیه فرستاد و خود بشیخ مذکور نوشت که از راه روانه صوبه بهار شوند شیخ معز الیه بنا بر اظهار این نوید بجناب اقدس و معلی حاضر شده عرض ساخت که از عنایات عالی بدین درجه رسیده لیکن طاقت یک خرمهره نیست که اسباب ضروریات مناسب قضا و هم زاد راه گرفته راهی انصوب شوم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود آنکس که این قدر عنایات فرموده هست میتواند که اسباب ضروریه نیز مهیا سازد شیخ مذکور از حضور رخصت شده در قصبهٔ سهالی آمد از اتفاقات یک صراف مالدار ساکن صوبهٔ بهار نیز بطریق استغاثه به شکار و برادران و هم قاضی سابق که حمایت آنها میکرد در حق وی تلف می ساخت در شاهجهان آباد بود از انجا بپروانگی سلطان وقت خواه از خود خود را در قصبه سهالی رسانیده و از شیخ موصوف ملاقی شده عرض کرد که انچه لوازم و سامان قضا مطلوب باشد ارشاد فرمایند که بهم سانم چنانچه حسب گفتهٔ شیخ مذکور اسباب مطلوبه و ضروریه بخدمت شیخ موصوف حاضر آورد شیخ معز الیه از قصبهٔ سهالی روانه شده بحضور والا حاضر شد و از جناب اقدس دستوری حاصل نموده راهی منزل مقصود گشت و تا حیات خویش در صوبهٔ بهار بر مسند قضا کار فرما ماند و بدین قدر ثروت و دولت رسید که لکها روپیه را در آن ملک زمینداری خرید نمود الی الان اولادش بر زمینداری قابض و قائم اند از انجمله اینست که حضرت سید اشرف جهانگیر رحمة الله علیه که از اکمل اولیاء الله و مزار شریفش در قصبهٔ کچھوچھہ مشهور و معروف است در ایام حیات خویش متوطنان قصبهٔ پھپھول را که شرفا و نجبا اند در حق آنها دعای

خیر و قیام زمینداری و حفاظت عزت و حرمت شان کرده بود همچنان بحفاظت میماندند با وجودیکه قوم راجپوتان باطراف ش آباد اند کسی دست تعدی بر آنها دراز نمیکرد یکبار رراجه بهرا یا که از قوم راجپوت بود بسیار زور و قوت میداشت خواست که قصبهٔ مذکور را تاخت و تاراج سازد و بغارت بردو هر خاص و عام را بقتل رساند جماعه کثیر فراهم ساخته قصبهٔ مذکور را محاصره کرد چون شرفا و نجبای انجا یکسی فرع اختیار و مقدور نداشتند که بجنگ بر آیند از محاصره بجان آمده بودند در انحال بیاد آمد که حضرت سید اشرف جهانگیر رحمة الله علیه در حیات خویش دعا فرموده بودند بجناب ممدوح رجوع آوردند شخصی از انها حضرت سید موصوف را بخواب دیده عرض حال نمود سید موصوف فرمود که از ما هیچ نمیتوانند شد از کار فرمای حال که والی ولایت است تعلق دارد باز آن شخص عرض کرد که ما بنده ها را این قدر بصارت نیست که دریافته بوالی ولایت عرض نمایم سید موصوف فرمود که اکنون والی ولایت حضرت شاه عبدالرزاق است خود را در آنجا حاضر سازند یقین است که نظر عنایت بر حال شما مبذول خواهند فرمود آنکس از خواب بیدار گشته از برادران خویش بیان نمود از آنها دو کس بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی حاضر گردیده عرض حال نمودند جناب ممدوح فرمود که با عزت و حرمت آباد خواهند ماند و فقط زمینداری شما نزد شما خواهد ماند و دو دهیات دیگر که متعلق بقصبه اند باختیار راجه خواهد شد همچنان بظهور رسید از انجمله انیست که شخصی از چودهریان قصبهٔ ردولی بود هر فرزندیکه بخانه اش متولد میشد بصورت بوزنه بوجود می آید و بعد دو چهار روز فوت میشد ازین سبب در کمال رنج بود هر یک از مشایخ که رجوع مینمود مفید نمیشد و آن شخص برای همین بشاهجهان آباد رفته از هر کس که عقیدت داشت بیان حال میکرد روزی بخدمت سید حسن رسولنما قدس الله سره العزیز حاضر شده عرض حال خود کرد ارشاد شد که حال خود را

از حضرت قطب الاقطاب سید شاه عبد الرزاق عرض نماید یقین است که توجهات خواهند فرمود و از توجه شریفش دفع این بلا میتواند شد و دیگری را این قدر طاقت نیست آنکس از انجا روانه شده و اهلیه خود را همراه گرفته بر آستانهٔ مبارک حاضر شده عرض حال کرد آنحضرت قدس سره ملتفت نشد و آن شخص تا چندروز بر آستانه مبارک حاضر مانده گریه وزاری میکرد و میگفت شعر

جز آستان توام در جهان پناهی نیست ٭ سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست ٭

روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی را بر حال وی رحم آمد و بجناب صمدیت در حق وی دعا کرد او کریم رحیم مقرون باجابت فرمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی تشفی فرموده رخصت کرده ارشاد فرمود که بخانه تو فرزند بصورت انسان متولد خواهد شد و زنده خواهد ماند همچنان بظهور آمد و تا حال اولادش در قصبه مذکور موجود است از انجمله اینست که اسپ ٹانگن سواری خاص آنحضرت قدس الله سره الاصفی ریسمان گلو و پاها شکسته بهر طرف دویدن گرفت جناب ممدوح در آن وقت در بمجلس اشریف تشریف داشت کسی بحضور عرض کرد آنجناب بیرون تشریف آورد و عبد الرسول نام حجام متوطن باقصبه شریفه نحیف البدن و نهایت کمزور برای کار خود بجائی میرفت آنحضرت قدس الله سره الاصفی بوی فرمود که اسپ را بگیر او عرض کرد که غلام را این چنین طاقت نیست جناب ممدوح فرمود بکرم الله طاقت هست و خواهد ماند بزودی او را بی اندیشه گرفتار کن حجام مجبور شنیدن این امر دویده اسپ را گرفت و در بازوهای خود خیال کرد کمال زور و طاقت یافت بحدیکه کسی را نیرو و طاقت مقابله او در کشتی نبود مولوی علی اصغر از متوطنان باقصبه شریفه در دهلی ملازم کسی از امراء عظام بود آنحجام نزد مولوی موصوف رفته بود و در آنجا از ولایت پهلوانی بحضور بادشاه آمده بود چنان زور و قوت داشت که پهلوانان بادشاهی در کشتی از وی بازی نیافتند حجام مذکور کشتی پهلوانان دیده آمد و از مولوی موصوف

گفت که اگر مرا بحضور بادشاه برند من آن پهلوان را بر زمین خواهم زد مولوی موصوف گفت که این چنین سخن بیهوده مگو پهلوانان بادشاهی که قوت و زور میداشتند کسی در کشتی از وی بازی نیافت ترا چه طاقت که با وی کشتی خواهی گرفت و این چنین سخن بحضور بادشاهان کسی عرض کردن نمیتواند چون حجام احوال عنایات آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیان نمود که حالا از برکت دعای آنجناب کسی در کشتی و زور بر من غالب نمی شود مولوی موصوف بر احوال خرق عادات و کرامات آنجناب کما ینبغی اطلاع داشت گفت اگر عنایت جناب ممدوح بر حال تو شده است همچنین خواهد بود مولوی موصوف از ان امیر گفت که حجامی از وطن من آمده است و از برکت دعای حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی این چنین قوت دارد که کسی را تاب مقابله او نیست و دعوی کشتی از ان پهلوان میدارد آن امیر زبانی مولوی موصوف احوال خرق عادات و کرامات شنیده بود و عقیدت بسیار داشت احوال حجام بحضور بادشاه عرض کرد بادشاه فرمود آن حجام را حاضر آرد چون بادشاه او را دید از باعث حقارت جسامت وی متعجب شد امیر مذکور تمامی حالات عنایات آنحضرت که زبانی مولوی موصوف شنیده بود عرض کرد بادشاه از استماع حالات و عنایات آنحضرت قدس الله سره حکم کرد که پهلوان ولایتی را حاضر آرند چون پهلوان حاضر شد و آن حجام را دید بحضور بادشاه عرض کرد که اگر پهلوان بادشاهی یا کسی دیگر پهلوان میبود از ان البته بازی و کشتی میگرفتم و ازین مشتی استخوان چه کشتی نمایم بادشاه فرمود مضایقه ندارد لاچار قصد کشتی کرد و در دل خود گفت که این را چنان بر زمین بزنم که باز کسی را حوصله کشتی نماند بادشاه در دیوان عام کشتی مقرر فرموده حکم داد که هر کدام از خاص و عام بیاید و کسی ممانعت نسازد چون آن حجام و پهلوان مقابل شدند امرای عظام و جماعتی از خاص و عام که حاضر بودند میدیدند که باهم آمیخته چنان زور آزمائیها بمیان

آمد که کسی ازین چنین زور آزمایها نشان نمیداد آخرش انجام غالب آمده پهلوان را بقدر
قامت خود بر داشته برزمین زد بادشاه و تمامی خلایق بر حجام آفرین و تحسین کردند بعده از
حضور بادشاه انعام و اکرام بسیار مرحمت شد حجام مذکور هیچ نگرفت شادان و فرحان بمکان
خود آمد از انجمله اینست که در مجلس بحضور آنحضرت قدس الله سره الاصفی ذکر سرعت تاثیرات
انوار فیضان الهی بر قلب شاه محمد اسحاق قدس الله سره العزیز آمد جناب ممدوح فرمود در حالیکه
التفات قلبی برحال محمد اسحاق کرده بودم اگر در انوقت التفات بر درخت تمر هندی میکردم
بکرم الله او هم موثر میشد و تاثیرات و عنایات و فیوضات آنحضرت قدس الله سره الاصفی به
هر یک اصحابش بیش از بیش بود و هر کس خیال و گمان همین میداشت که چشم عنایت و التفات
از دیگر یاران بر من زیاده است از انجمله اینست که روزی شاه محمد اسحق از آنحضرت قدس الله
سره الاصفی برای دریافت معنی کلمه طیبه عرض نمود که اگر از زبان مبارک ارشاد شود سرفراز
و ممتاز شوم و سعادت کونین حاصل شود جناب ممدوح فرمود وقتیکه حکم اظهار اسرار و انکشاف
معنی کلمه طیبه از جناب احدیت خواهد گردید گفته خواهد شد چون آنحضرت قدس سره حسب
معمول و عادت شریف که زیر درخت برگد هر روزه بوقت صبح و شام بنا بر مشغولی با خالق
تشریف میبرد عازم شد شاه محمد اسحق را نیز همراه رکاب سعادت برد چون مشغول بحق جل و علی
گشت از شاه موصوف فرمود که معنی الفاظ کلمه طیبه را ملاحظه کن آنحضرت لفظ لا اله را کشیده
و از زبان مبارک بجهر ادا کرد شاه محمد اسحق را در چشم باصره نه جناب ممدوح و نه خود و نه درخت
و نه زمین و نه آسمان بلکه جمیع کائنات ناموجود و معدوم شد چون جناب ممدوح الفاظ اثبات
یعنی الا الله بر زبان مبارک راند و ضرب نمود بچشم خود شاه موصوف تمامی کائنات و
موجودات را حاضر و برقرار دیده بعده آنحضرت از شاه محمد اسحق فرمود که این قدر معنی الفاظ

کلمهٔ طیبه بارا معلوم است که شما را آگاه کردم اینده عالم و داننده ذات لطیف حق جل و علی است
ازانجمله اینست که روزی شاه محمد اسحقؒ بحضور انور حاضر بود و مکان نو تیار میشد و مزدوران
بربالای بام گل می انداختند آنحضرت بشاه موصوف فرمود که سبد بگیر و از گل پرکرده بربام
انداز شاه موصوف در دل خود گفت که من بجز دستار گاهی بار بر سر ننهاده ام لیکن امر
پیر و مرشد است بهر کیف بجا باید آورد سبد برداشت و از گل پر ساخته بر بام انداخت فوراً
فیضان الٰهی در تمام جسم سرایت کرد چون بار دویم سبد از گل پر کرده برد آنحضرت از آوردن
گل منع فرمود شاه موصوف چون از لذت وحدت اشنای یافت باز نماند و سبد برداشت
جناب اقدس بامتناع باز داشت و فرمود که تاب نخواهد ماند همان وقت شاه موصوف
برملا گفت که من منصور شدم جناب ممدوح فرمود خاموش باز شاه معز الیه گفت من منصور
شدم از جناب مقدس ارشاد شد خاموش باش باز شاه موصوف گفت که من منصور شدم
آنحضرت قدس سره الاصفی فرمود که منصور انا الحق گفت چه نیک دیده بود که تو خواهی دید بعد
جناب ممدوح شاه معز الیه را پیش خود طلبیده دست مبارک از گردن تا به پشت وی مالیده
فرمود که مردم پیشین همچنین شنیده آمده اند لیکن این چنین نگفته اند باز شاه موصوف آواز انا الحق
می شنید و بر زبان نمی آورد و ازانجمله اینست که روزی بحضور آنحضرت قدس سره شخصی
حاضر آمد خواست که مشرف از قدمبوس گردد دست دراز کرد صورت مثالی وی شاه
محمد اسحق را از قسم سگ معلوم شد آنکس را بطوریکه سگ را امر اند از حضور پرنور براند این
سخن آنحضرت قدس سره را بکمال ناگوار آمد بچشم غضب بجانب شاه موصوف نظر فرمود فی الفور
حالت شاه ممدوح سلب شد چون شاه معز الیه در خود نگریست محض از اسرار الٰهی نا آشنا دید
بدین غم اراده جان دادن کرد کاروی در دست گرفته بجناب مقدس و معلی حاضر شد عرض کرد

که شنیده ام نعمت الٰہی می بخشی و باز واپس میگیری چیزیکه با عنایت فرموده بودی عنایت کن والا این روده های شکم خود را برآورده در گردن تو می اندازم آنحضرت قدس سره را بر حال وے رحم آمد فرمود برو و مشغول شو الله تعالی و رسول خدا صلی الله علیه وسلم فضل خواهد فرمود شاه موصوف باز عرض ساخت که مرا الله و رسول صلی الله علیه وسلم نداده بودند تو بمن بخشیده بودی این سخن بعفر با که تو باز بخشیدم و بدستور بحال کردم آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود بکرم الله باز بخشیدم و ترا بدستور بحال کردم آنزمان کار در رابه نیام در آورد و جناب ممدوح باز فرمود که من هم صورتش میدیدیم میخواستیم که برانم لیکن از اخلاق محمدی صلے الله علیه وسلم بعید است باز این چنین حرکت نباید کرد از انجمله انیست که در ایام سرما بنواحی بانسه شریفه و نیز بجا های دیگر خلیش که در هندی کهچری گویند اکثر شرفا و غیرهم میخورند بنا بر تناول آنحضرت قدس سره در ظرفی خلیس و در ظرفی روغن زرد و برای خوردن شاه محمد اسحاق در ظرف خلیس و اندک روغن زرد بالای آن افگنده از اندرون محلسرای آمد و بر یکسفره جناب ممدوح و شاه موصوف خلیس میخوردند چون بحضور آنحضرت قدس سره روغن زرد کم ماند از اندرون طلب فرمود و شاه موصوف را روغن زرد باز مرحمت نمود و خود تناول میفرمود و شاه موصوف را چنان در دل گذشت که جناب اقدس این قدر روغن با خلیس تناول می نمایند و مرا اندکی هم عنایت نمیفرمایند جناب معلی از انکشاف باطنیه دریافت بمجرد ملاحظه شان فرمود که چون قوت شما کم گردد از ان محبت حق جل و علی در دل شما قرار گیرد و ازین سبب روغن زرد بشما کم می آید بلکه برای نام دم را که طاقت جسمانی کم مانده است هرگاه که روغن کثیر می خورم اندکی قوت جسمی می افزاید و محبت الٰہی میگردد از انجمله انیست که شاه محمد اسحق را از اکتساب اشغال حالتی پیدا شد متوقع از دیاد انوار تجلیات خفی و جلی و جذبات سرمدی شد روزی

آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی دانست کہ اکحال جای آن دارد کہ توجہ قلبی نیز بر قلب وی نمودہ آید جناب ممدوح شاہ موصوف را بحضور خویش نشانیدہ بر قلب صافی وی توجہ فرمود چون آثار تجلیات در دل وی قرار گرفت و از اشراق انوار جذبات محبت آلہی روح شاہ محمد اسحاق قدس سرہ خواست کہ از جسد وی منفصل گردد در آن حال جناب مقدس کہ مراقب و متوجہ بود از انکشاف باطنیہ این حال دریافت کردہ سر از جیب مراقبہ برداشتہ بطرف شاہ موصوف دیدہ فرمود کہ ای افغان دل بر قرار دار و کلمہ طیبہ را در دل آویز کہ مرغ روح تو از قفس جسد پرواز نکند بعدہ آنحضرت راست نشستہ تا دیری ہمچنان متوجہ بار سوح و قلب وی ماندہ پس از زمانی شاہ موصوف را یقین شد کہ اگر در اکحال آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی راست شدہ چشم کشادہ بسوی من نمیگریست و کلمہ طیبہ را نمیفرمود روح من از قالب پرواز کردہ بود از انجملہ انیست کہ سید عبد الکریم باشندہ شاہجہان پور یکی از مریدان آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بود و کچہری مالیت ہم داشت لیکن بقدر اوقات گذاری نبود عرض حال بحضور اقدس نمود ارشاد شد کہ بہ بنگالہ برای خرید لاہ کہ از اقسام پارچہ ہست باید رفت سید معز الیہ حسب فرمودہ بجا آوردہ از بنگالہ عازم شاہجہان آباد گردیدہ لاہ فروخت نشد تا چند سال ہمچنان مال افتادہ ماند چون عسرت بسیار شد روزی از باعث عسرت تنگ حال شدہ رجوع بجناب اقدس نمودہ عرض حال کرد کہ از حضور برای خرید این پارچہ امر شدہ بود تعجب ہست کہ تا حال بفروخت نیامدہ نوبت بہ تباہی رسید بعد چند روز محمد شاہ بادشاہ لباس لاہ پوشیدہ تمامی امرا تلاش لاہ کردند در تمام شہر مذکور بہم نرسید بمکان سید موصوف متلاشیان آمدند پارچہ مذکور بمنافع کثیر کہ اصلا بوہم و قیاس نبود خرید نمودند بعدہ سید معز الیہ عازم خانہ شد پس از چندی بحضور حاضر شدہ عرض حال نمود

از حضور همین ارشاد شد که باز لاه خرید نمایند سید همچنان کردند باز انتفاع کثیر شد چند بار همچنین ارشاد
شد و سید همچنان کرد بجدی امیر شد که هزارها روپیه را مالک گردید از انجمله انیست که کهیمکرن نامی
گاوبان گاوان وگاومیشان میچرانید آنحضرت قدس سره بطرف جوی کلیانی تشریف فرما شده
بود بحالتی عجیب وغریب داشت که همه اعضای شریفش جدا جدا شده واز هر عضو مبارک آواز
کلمه طیبه می آمد گاوبان این حال دیده دانست که کسی جناب ممدوح را کشته هر بند را علیحده
ساخته است خواست که بیا نسه شریفه رسیده اظهار این حال نماید همان وقت همه اعضای
شریفش بطرفة العین با یکدیگر بهم پیوستند وجناب ممدوح برخاسته نشست وگاوبان را فرمود
که اگر این راز را مخفی خواهی داشت ازین عسرت که داری مبدل بیسر خواهد گشت ازان روز
بفراغ دستی اوقات خود میگذرانید بعد چند مدت برادران وی بتقریبی جمع شدند هر یک انچه
از عجائبات دیده بود بیان میکرد که من چنان دیده ام وچنین دیده ام کهیمکرن
نیز گفت که انچه من دیده ام در هفتاد پشت شما کسی ندیده باشد برادران وی گفتند آنکدام سخن
است کهیمکرن گفت که روزی جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی را باین حال
از چشم باصره دیده ام بعد اظهار این حال آن گاوبان را چنان عسرت وپریشانی در گرفت
که بنان شبینه محتاج گشت باز بدستور گاومیشان وگاوان میچرانید وحال وی چنین بود که چون
آواز اذان شنیدی استاده شدی وگاومیشان بخانه هر کدام میرفتند بعد استماع اذان برای
تجسس گاومیشان بخانه هر کدام که گاومیشان میرفتند میرفت مردم آن خانه او را می زدند و
وی هیچ نمی گفت وصبر میکرد وگاومیشان را بخانه مالک رسانیده خود بمکانی پوشیده
نماز گذاردی وروزه رمضان المبارک داشتی بعده در آخر عمر چرانیدن گاومیشان گذاشته
فقیری اختیار کرده وعزلت گزین گشته وحالت وی خوش شنیده شده والله اعلم و

از انجمله انیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را الهام شد که دوست محمد نام دوست
حضرت ماست بلکهنؤ رفته با وی ملاقی شو آنحضرت قدس سره ببلدهٔ لکهنؤ رفته تلاش و تفحص از
هر کدام خاص و عام میفرمود و می پرسید مکان شاه دوست محمد کجاست کسی نشان نمیداد
ناچار معاودت بمانسهٔ شریفه فرموده باز الهام شد که از دوست ما ملاقی شو جناب ممدوح
بلکهنؤ رفته بدستور سابق تفتیش احوال مقام شاه موصوف نمود راه بمنزل مقصود نبرده باز
آمد بار سوم ملهم شد که دوسی قمار باز مشهور است در فلان قمارخانی بازد آنحضرت بلکهنؤ تشریف
شریف برده حسب الامر پرسان وی و جویای قمارخانه بود هر کسی از پرسش جناب مقدس
استعجاب میکرد چون نشان قمارخانه یافت متوجه آنجا شد و از دور شاه دوسی قدس سره
را دید که بقمار بازی مشغول است و شاه موصوف نیز از چشم باطنیه حقیقت حال دریافته از
گوشهٔ چشم ظاهریه اشارت نمود که آنجناب در این مکان تشریف بیارند آنحضرت قدس سره
بر در دکانی قیام فرمود شاه دوست محمد قدس سره از قمار بازی فارغ شده نزد آنحضرت تشریف
آورده در باغیکه سکونت داشت همراه خود برد و حضرت شاه دوست محمد عرف شاه دوسی
بر پسر باغبانی عاشق بود و چنان ترک و تفرید و تجرید بر مزاج شریفش غالب بود که باحتیاج
حوائج بشری از بوریا و کوزه و سبو هیچ نمیداشت و اگر حاجت آب می شد بدریای گومتی که
قریب بود رفته پوشیده وضو کرده نماز میکرد و مکان استراحت هم در ان باغ مقرر نبود گاهی در
چمن و گاهی بر روش استراحت میفرمود و برای طعام وغیره از کسی سوال نمیکرد و خود نیز هیچ
نمی پخت چون دو سه روز میگذشت پسر همان باغبان که منظور نظر بود آمده چیزی از دست
خود میخورانید و احوال قمار بازی چنان بود که اگر از دولتمند بازی مے یافت بکسی محتاج
می بخشید و چون در قمار بازی اگر از کسی مفلس بازی میبرد بوقت شب بخانه اش می انداخت

و اگر کسی از وی بازی می یافت هیچ رنجش بخاطر اشرف راه نمی یافت چون از آنحضرت ملاقات
گردید باز بقمار بازی مشغول نمیشد و این سخن اکثر بر زبان مبارک میراند که ای عبدالرزاق
شمار از ما فاش کردید و در خلایق ظاهر نمودید و از پسر باغبان فرمود که ما را هیچ احتیاج نیست
و نبود لیکن بخانه ما این مهمان عزیز است یک سبوچه و سبو و چراغ و یک بوریا و فتیله ایشان
بیاید باید رسانید پسر باغبان حسب فرموده حضرت شاه دوسی اسباب مذکور حاضر ساخت
و معمول آنحضرت قدس سره چنان بود که در سال گاهی دو بار و گاهی سه بار برای ملاقات
شاه ممدوح بلکهنو تشریف می بردند و دو سه روز مقیم می شد زیاده ازین استقامت نمی فرمود
از آمدن آنحضرت قدس سره پسر باغبان را منفعت بسیار می شد چنانچه هر کدام برائے
حصول سعادت قدمبوس آنحضرت قدس سره می آمد و هر چه از نذر و نیاز جناب ممدوح
و حضرت شاه دوسی می آورد حضرت قطب الاقطاب بپسر باغبان می بخشید و از کثرت
هجوم معتقدان حضرت شاه دوسی میفرمود که چون عبدالرزاق می آید خانه ما دیوان عام
میشود و اینهم عادت شریفش بود که چون دانستی که فردا جناب قطب الاقطاب قدس سره
تشریف شریف بیانسه خواهند برد پیش از یک روز چوب و خشت بر دروازه باغ فراهم ساخت
و وقتیکه جناب ممدوح عازم خانه مبارک می شد هر کدام که اراده آمدن اندرون باغ میکرد
اول میفرمود که عبدالرزاق رفت اگر برین مطلع شده باز میماند بهتر و اگر برین سخن خیال نکرده
یا بفهمید وی نیامد و قصد باغ کرد شاه موصوف دشنامها داده مانع میشد اگر بر اینهم خیال نمیکرد
و پیش مے آمد پس در دست مبارکش هر چه از چوب و خشت می آمد میزد آورده اند که روزی
برادرزاده صوبه دار اخترنگر اوده باراده بیعت بجناب قطب الاقطاب قدس سره که همدران
ایام بمکان حضرت شاه دوسی تشریف آورده بود عازم شد در اثنای راه از مولوی نقشبند

ملاقات کرده بمکان حضرت شاه دوستی آمد اتفاقاً همان روز حضرت قطب الاقطاب قدس سره
تشریف فرمای بانسه شریفه شده بود شاه موصوف حسب معمول قدیم آن آیندگان را منع فرمود
و دشنامها داد مردمان همراهی آنسر دارزاده ممانعت شاه موصوف نشنیدند یا نفهمیدند اراده اندرون
باغ کردند شاه ممدوح سنگی زد برتخته پالکی رسید بشکست همراهیان قصد ایذا کردند آن سردارزاده
منع کرد و گفت این مرد پروای ملک هم ندارد و بیچاره نقشبند غنیمت ست از آنجا بازگشت و بجای
خود رفت چون شاه موصوف حالات عجیبه و خوارق عادات غریبه داشت و تذکرهٔ شان که
ضمناً بیان بعض احوال شریفش که اکثر شامل باحوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بود تیمنش نیز از ضروریات دانسته بقلم آورده میشود از انجمله اینست که روزی حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بمکان حضرت شاه دوست محمد قدس سره تشریف
برده بودند شاه موصوف فرمود که ای عبدالرزاق روح از جسد من میگوید بنا فراق بنی دیتک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی فرمود سبب چیست شاه ممدوح گفت که سه روز
گذشته اند که این نفس سگ راهیچ از قسم طعام نداده ام جناب اقدس واعلی فرمود که شما جور و جبر
بر نفس کردید اکنون بقدر طاقت یاد الهی طعام دادن ضرورست شاه موصوف برخاست
میر خدایار خان که بازاری آباد کردهٔ شان مسمی بخداگنج معروف به کتره خدایار خان در بلدهٔ
لکهنؤ مشهورست از مریدان حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بود برای
استقامت جناب ممدوح درهمان باغ مکانی احداث میکرد در آنجا تغارا هک بود شاه موصوف
دو لقمه اهک خورده بود بار سوم نظر حضرت قطب الاقطاب برایشان افتاد مانع شده فرمود
که این غذای جسد نیست بلکه ازین تکلیف بجسد کمال متصورست لقمه سوم که بدست شریفش بود
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره داده فرمود که شما بخورید و بوجه خویش خوراندند و آنهم

فرمود که در پشت من فرزندان معینند من تزوج نخواهم کرد فرزندان تو بخشیدم و از پشت مبارک
حضرت قطب الاقطاب قدس سره پشت خود مالیده فرمود که بخانهٔ شما فرزندان متولد خواهند شد
فاتحه بارواح ما و شما خواهند خواند جناب مقدس و معلی آنک مذکور را بانسه شریفه آورده
قدری ازان خود خورد و اندکی باهلیه خود خورانید بعده حضرت شاه غلام دوست محمد
قدس سره بعالم وجود جلوهٔ ظهور یافت و آنهم فرموده بود که اسم فرزند اول بنام من باید نهاد
و ازین سبب حضرت قطب الاقطاب اسم فرزند کلان غلام دوست محمد مقرر فرمود و لفظ
غلام بمعنی فرزند آمده است چنانچه در کلام مجید واقع است اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ و ازان آنک
انچه باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره و شاه کرم الله رحمت الله تناول
کردند و قدری ازان باقی مانده بود حضرت شاه غلام دوست محمد بحضرت سیدنا و مرشدنا سید
شاه غلام علی قدس سره خورانید از انجمله اینست که حضرت شاه دوست نوکر عالمگیر بادشاه
بود در آنوقت شخصی از جناب ممدوح اتحاد کلی داشت روزی در حالت ترک روزگار شاه
ممدوح را دید شناخت و بمکان خود آورده دعوت کرد چون تلاش گوشت کرد آنوقت بهم نرسید
کنجشکان خانگی را گرفته ذبح کرده پخته جناب موصوف را برای تناول نمودن طعام باندرون
خانه خویش برد چون آنجناب بخوردن طعام مشغول شد بچگان کنجشکان از آشیانه های خود سر
بیرون آورده ندا میکردند و انتظار پدران و مادران خود میکشیدند جناب ممدوح معلوم کرد که کنجشکان
خانگی را پخته است و این بچه های ایشان اند از صاحب خانه پرسش حال ساخت صاحبخانه
عرض کرد که از آنحضرت پوشیده نیست شاه موصوف گوشت را تناول میفرمود و استخوانها
پیش خود میداشت چون از طعام فارغ شد شکر بجناب احدیت کرده استخوانهای کنجشکان
را دور انداخته فرمود که ما کار خود کردیم و شما کار خود کنند آن کنجشکان باذن الله تعالی پرواز آمدند

ودانہ بہ بچگان خویش خورانید نداز انجملہ اینست کہ چون حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ
بمکان حضرت شاہ دوست محمد علیہ الرحمہ تشریف می آوردند شاہ محمد آفاق صاحب سجادہ شاہ
پیر محمد لکھنوی کہ کرپوہ شان در لکھنؤ مشہور ہست برای ملازمت وتعلیم وتلقین مخفی از شاہ پیر محمد
بحضور حاضر میشد وتا قیام آنجناب ہر روزہ حاضر میماند روزی در ایام برشگال بوقت شب
حاضر شد وباران باریدن گرفت بسبب بارش مفرط کشتی ہا در سیل رفتند وملاحان راہ
خانہ ہای خود گرفتند شاہ محمد آفاق در دل خود اندیشہ کرد کہ اگر بوقت فجر شریک نماز نخواہم شد
شیخ ما خواہد دانست کہ مخفی از ما بفقیری دیگر ملاقات میدارد حضرت شاہ دوسی قدس سرہ
از علم باطنیہ دریافتہ فرمود کہ بیا محمد آفاق ترا رسانیدہ بیایم پس برخاست واو را ہمراہ گرفت
وبر دریای گومتی تشریف آوردہ ودریای مذکور تا بزانو در آمدہ فرمود کہ از اینجا راہ رہست
است بر و آب زیادہ از زانو نیست شاہ محمد آفاق تمام دریا عبور کردہ آب زیادہ از زانو
نیافت ومیدید کہ پیش وپس وراست وچپ وی زیادہ از نیزہا ایستادہ است دانہم از
کرامات جناب ممدوح بود کہ در انوقت باران بسیار می بارید لیکن بر بدن شاہ محمد آفاق
قطرۂ آب نمیرسید از انجملہ اینست کہ نواب برہان الملک سعادت خان یومیہ ساکنان
قصبۂ سندیلہ ضبط نمود شرفای آنجا بلکھنؤ رفتہ بنا بر معافی رفتند وسعی ہا کردند بمقصد نرسیدند
حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ بمکان حضرت شاہ دوسی تشریف فرما شدہ بود شرفاے
سندیلہ بحضور حضرت قطب الاقطاب حاضر شدہ عرض حال کردند حضرت شاہ دوسی علیہ الرحمۃ
فرمود کہ قل ہو اللہ بخوانند کسی گفت کہ سہ بار ختم سورۂ اخلاص بدین طور کردیم کہ یک لکھ
بست وپنجہزار سورۂ اخلاص ہر بار خواندیم لیکن فائدہ نبخشید حضرت شاہ موصوف در انوقت
در استراحت بود این سخن شنیدہ برخاستہ بہ نشست وفرمود کہ قل ہو اللہ یکبار اگر بسیار خواند

دو بار و اگر غضب افتد سه بار لکھوکھا خواندن چلیست شخصی ازان شرفا عقل و فراست بسیار
داشت عرض کرد که انچه آنجناب میفرمایند راست و درست است لیکن قصور خواندن ما یانست
ما را خواندن نمے آید بطوریکه آنحضرت ارشاد فرمایند بخوانیم فرمود دوات و قلم و قرطاس بیارند
حاضر آوردند جناب ممدوح الفاظ سورۂ اخلاص بطور ناخواندگان یعنی بجای قاف کاف
و همچنین دیگر حروف ارشاد کرد آنمرد زیرک حسب الارشاد ترقیم نمود و رخصت شده معه همراهیان
بمکان خود آمد شخصیکه نوشته گرفته بود دو بار خوانده بود که چوبدار برهان الملک معه پروانه معافی
ایمه متلاشی ایمه داران آمده پرسش کرد همه ها از اندیشه پنهان شدند یک کس از انمیان خود را
از مردم غیر قرار داده آمده گفت که شرفای سندیله همین وقت بجای رفته اند شما چرا تلاش آنها
میکنند چوبدار گفت که این پروانه معافی ایمه انها است درست میدارم بگیرند که حکم نواب است
که همین وقت از شهر بیرون روند همه ها این سخن شنیده بیرون آمده پروانه گرفتند و همان وقت
انمکان گذاشته بجای دیگر رفتند از انجمله انیست که پسر باغبان که حضرت شاه دوسی علیه الرحمه
با وی تعلق خاطر داشت روزی فرمایش اخیل و احضاری یعنی لال و منیا که جانوری است
نهایت کوچک و سرخ رنگ و سرخ منقار و خالهای سفید و سیاه دارد نرینه را که بصفت مذکور
می باشد لال و ماده اش را که کبود رنگ و منقار سرخ و خالها دارد منیا میگویند و در ملک بنارس و
پٹنه وغیره برنگ سبز و خالهای سفید مشهود کرده بود حضرت شاه موصوف بر سبیل از راه با شیر لیفه
گذر کرد از جناب قطب الاقطاب قدس سره گفت که برای آوردن لال و منیا بموجب فرمایش
پسر باغبان عزم پٹنه میدارم ساعتی توقف کرده تشریف فرما شد بعد دو ساعت چیزی کم و بیش لال و
منیا برنگ سبز آورد و از حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی ملاقات کرده بلکھنو
تشریف فرما شد از انجمله انیست که طبیعت حضرت شاه دوسی قدس الله سره العزیز کسلمند شد

حضرت قطب الاقطاب برای عیادت شاه موصوف بلکهنو تشریف فرما شدند و همدران عرصه حضرت
شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نیز بیمار بود چون جناب ممدوح از حضرت شاه
موصوف ملاقی شد شاه ممدوح پرسان حال حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره گردید
حضرت قطب الاقطاب حال بیماری که طوالت کشیده بود بیان فرمود حضرت شاه دوستی
فرمود ای عبدالرزاق شما بسیار بیدرد هستید که فرزند خود را در چنین حالت بیماری گذاشته
اینجا آمدید باز بروید حضرت قطب الاقطاب قدس سره فرمود که محبت قلبی که از شما ست بر
محبت وی غالب تر گشت ازین سبب برای عیادت شما آمدم شاه موصوف بجدی مجوز شد
که جناب ممدوح را یکدم نشستن نداد لاچار مراجعت بیانسه شریفه فرمود شاه موصوف بوقت
روانگی فرمود ای عبدالرزاق از هر دو بیماران یکی نیست حضرت قطب الاقطاب قدس سره
را اندیشه فرزند خود بخاطر گذشت فوراً شاه ممدوح حضرت قطب الاقطاب قدس سره را
طلبیده فرمود که اگر فرزند شما غلام دوست محمد در دنیا خواهد ماند فاتحه خوان ما و شما خواهد شد
من ازینجهان رحلت خواهم کرد و هرگاه که ازین عالم رخت حیات خواهم بست بشما خبر خواهم
کرد بعده جناب قطب الاقطاب قدس سره تشریف فرما بیانسه شریفه شد و چون شاه موصوف
بلقای حبیب پیوست بتصرف باطنیه خبر نمود جناب قطب الاقطاب قدس سره فی الفور عازم
لکهنو شد چون بباغ مسکن شاه موصوف رسید جنازه تیار ساخته مردم حضار بارادۀ نماز
بودند جناب ممدوح شریک نماز شد و از دست خویش بتاریخ بست و هفتم جمادی الثانی سنه ۱۱۲۲
یکهزار و یکصد و بست و دو من الهجرة المقدسة مدفون ساخت و مزار شریفش در همان باغ
قریب دریای گومتی متصل پل تعمیر ساخته نواب آصف الدوله مرحوم در بانس منڈی
واقع و مشهور است و حالا از نشان باغ هیچ نیست مگر چند درخت تمر هندی وغیره هستند و در

ارا ضی باغ چند خانه آباد اند و در باقی زمین مقابر خلائق ست و احوال کرامات شاه ممدوح
زیاده از حد تحریر اند بعضی ازانکه بشمول احوال حضرت قطب الاقطاب قدس سره بوده است بقلم
آورده بمقصد اصلی که ذکر شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره است باز میگردد
ازانجمله انیست که روزی آنحضرت از بانسه شریفه عزم لکهنؤ فرمود پاسبان که از قوم هنود
اند بدزدی میرفتند و جناب ممدوح در آنوقت تنها بود یکی ازانها شمشیری کشید و دست برداشته
خواست که بر آنحضرت قدس الله سره الاصفی زند همچنان دست وی در هوا ماند آنکس نادم
شد و بر پای مبارک افتاد و عذر تقصیر نموده عرض کرد که خطای من معاف فرمایند جناب ممدوح
عفو تقصیرش فرمود دستش بدستور بحالت اصلی گشت باز همان شخص گفت که عرضی دارم
اگر قبول شود جناب مقدس و معلی فرمود چه عرض داری بعرض رسانید که آنجناب چیزی
از نشان فقیری در ملبوس خاص نمیدارند اگر نشانی در ملبوس باشد بهتر است آنحضرت قدس سره
عرض وی پذیرا فرمود ازان روز دستار مبارک و چادر و گاهی رومال نیز در گیرو خواه بنفشه
رنگ کرده باخود میداشت ازانجمله انیست که از زوجه اولی آنحضرت قدس سره را اولاد
نبود و برادر کلان جناب ممدوح سید ابو تراب چهار پسر داشت یکی را جناب مقدس و معلی
بفرزندی خود گرفته بود روزی ازان پسر فرمود در بیخ تمر هندی که بر دروازه اشرف
نشانیده جناب ممدوح است آب پاشی نماید وی بحسب ارشاد در بیخ تمر هندی آب از چاه
کشیده میریخت همدران وقت سید ابو تراب آمده پسر خود را در آن کار دیده ناخوش شده
از آب پاشی باز داشته همراه خود بخانه برد و کلمات ناخوشی در اثنای راه میگفت چون
باندرون خانه رسید اهلیه ابو تراب سبب خفگی پرسید سرگذشت بیان کرد اهلیه شان گفت
هر کس که اولاد نمیدارد قدر اولاد نمی شناسد و هر کس اولاد نداشته رویش دیدن روا نیست

چون این گفتگوی او زوجه شریفه آنحضرت قدس الله سره الاصفی شنید از بس رنجیده خاطر شد و خود را بر فراش انداخت و عادت وی چنان بود که قبل از تشریف آوردن جناب ممدوح بخانه شریف طعام تیار کرده میداشت وقتیکه آنحضرت قدس سره بخانه تشریف فرما میشد طعام ما حضر بحضور می آورد آنروز که این کلمات ناملایم از گوش خود شنیده بود از ناخوشی هیچ طعام تیار نساخته چون آنحضرت قدس سره بخانه رونق افزا شد فرمود که چیزی طعام تیار نکرده اند جواب نیافت باز جناب ممدوح پرسان حال شد جواب نداد چون نوبت بتکرار رسید زوجه شریفه آنحضرت همین گفت که بخانه پدر من رخصت فرمایند جناب ممدوح متعجب شده فرمود که سبب چیست بیان نمایند در جواب عرض کرد که آنجناب کتخدائی دیگر کنند شاید از زوجه ثانیه اولاد شود والا مرا بخانه پدری رسانند تا که ازین هر دو امر یک امر منظور نمیفرمایند سبب خفگی بیان نخواهم کرد آنحضرت فرمود که آنچه مرضی شما خواهد بود بعمل خواهد آمد لیکن از سرگذشت مطلع نمایند چون حال گفتگوی سید ابوتراب و زوجه شان مفصل بجناب اقدس بیان نمود خفگی بمزاج اشرف پیدا شد فرمود حق تعالی را طاقت است که صاحب اولاد را بی اولاد و بی اولاد را صاحب اولاد گرداند و آنحضرت قدس سره همدران شب چنان بخواب دید که در خانه برادر کلان وی تصفیه بجاروب میدهند پس درهمان سال سید ابوتراب و هر چهار پسرانش وفات یافتند کسی از اولادشان باقی نمانده و اهلیه شان زنده مانده بود بعد وفات آنحضرت قدس سره از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز گفت که از نام من هیچ نشانے در دنیا باقی نمانده چیزے یادگار من باشد یکصد روپیه مرا بدهند که یک چاه باسم خود تیار نمایم جناب ممدوح روپیها داده چاه باسم وی تیار کنانیده داد چنانچه تا حال آنچاه در بانسه شریفه متصل حویلی

بطرف مشرق مائل بجذوب موجود است خلایق ازان آب مینوشند از انجمله انست که روزی
در ایام بهار که درختهای پلاس گل آورده بودند آنحضرت قدس سره برای سیر موافق معمول
بر حوض سعده مو تشریف فرما شده بودو آنوقت بر مزاج اشرف کمال سرور و ذوق محبت
الهی مستولی گشت در فرط شوق با هر یک درخت پلاس هم آغوش شده این بیت بر زبان فیض
ترجمان مے آورد بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار ؛ هر ورقی دفتریست معرفت کردگار
وشاه رحمت الله و سواسی که همراه رکاب سعادت بودند نیز در شوق و محبت الهی باتباع پیر و مرشد
هر درخت را در بر میکشید و چیت رام با جیم معجمه مفتوح و یای ساکنه که فقیر هند و بیراگی بود
در موضع رامپور که بفاصله سه کروه از بانسه شریفه بطرف مغرب است مسکن داشت همدران جنگل
گاؤمیشان خود میچرانید از شاه رحمت الله پرسید که معنی این بیت چیست شاه موصوف معنی
بیان نمود بیراگی معزالیه گفت آنچه شاعری گفته است این چنین نمیتواند شد که هر ورق دفتر
معرفت الهی باشد جناب اقدس گفته بیراگی شنیده فرمود که بر تو نظر فقیری نافتاده است
اگر می افتاد از برگهای هر برگ آنچه میگویم میدیدی برو و زیر هر درختیکه خواهی بنشین آن درخت
ترا تعلیم خواهد کرد چیت رام زیر درختی بنشست فی الحال آن درخت گویا شده او را تعلیم نمود
بیراگی معزالیه بمطلب خود کامیاب شد ازان روز بیراگی معزالیه بجناب مقدس اعتقاد
کلی داشت و در خلوت و جلوت حاضر میماند و استفاده محصول میساخت از انجمله انست که
روزی آنحضرت قدس سره بموضع رامپور بمکان چیت رام بیراگی حسب استدعای نامبرده
تشریف فرما شده بود و چیت رام فقیری را از چیله های خود جانشین میکرد و جمله فقرای اهل اسلام
و هنود و زمینداران آنجوار که از مسلمانان و هنودان بودند همه را دعوت کرده طلب داشته
بود و بگت بازان در محفل رقص میکردند یک بگت باز را لباس زنانه پوشانیده کشن یعنی

کنھیا قرار داده و دیگر بگت بازان را لباس زنانہ در بر کرانده زنہامی وے مقرر کرده بودند
از اقوال کبیر جیزی میسرائیدند آنحضرت قدس سره را خوش آمد سر بمراقبه فرو برده کیفیتے
که از خالق خود حاصل کرده بود مخفی میداشت ہمدرین عرصه بگت بازان روبروی آنجناب
مقدس آمده باواز بلند و فصیح سرائیدن گرفتند جناب ممدوح را غلبه وجذبه محبت آلہی زیاده
تر شد در حالت جذبه چشم مبارک کشاده نگاه انور بر بگت بازان افتاد ہمه ہا در گریه آمدند و
رقص و تلبیس خود فراموش کردند و بجانب راست و چپ آنجناب فقراء مسلمانان و بیراگیان
و دنیاداران اہل اسلام وہنود نشسته بودند ہر که چشم مبارکش افتاد ہمه ہا در گریه
آمدند و از خود رفتند عجب حالتی دران مقام بر ہر خاص و عام طاری گشت شاعری گوید
شعر ہفتاد و دو ملت گردش چشم تو بیسازد ÷ بیک پیمانه رنگین کرده یکشہر محفلہا ÷ آنحضرت
از انجا برخاست و زیر درخت برگد که ہمدران مکان بود تشریف فرما شده استراحت نمود
و از حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که سرہا لند و زمانخان را حکم کرد که کف پا
را مالش نمایند یکی از برادران بینی چیت رام و پسر رام که از طرف مشرق و از راه دور آمده بود
از نامبرہا گفت که این چه حال بود گفتند که حضرت شاه عبدالرزاق که از اکمل اولیاء اند
اندبر او شان غلبه محبت آلہی بود ہر طرف که از چشم مبارک نظر میفرمود تاثیر میکرد موجب گریه
ہمین بود بعده آنکس از چیت رام گفت که ما را انچه از گروی خود رسیده بعمل آوردم لیکن دیدار
کشن حاصل نگشت چیت رام گفت که انچه شما را از گروی شما رسیده بعمل آورده بند و ما را
انچه از گروی ما رسیده است بشما میگویم لیکن طاقت دیدار کشن ما را نیست ہمین جناب
که ازینجا برخاسته زیر درخت برگد رونق بخش اند او شان البته طاقت میدارند که شما را
از دیدار کشن مشرف سازند آنکس برخاست و بجناب مقدس و معلی آمده استدعای

دیدار کشن نمود جناب ممدوح فرمود که درین وقت کشن در مجلس حاضر و موجود بود شما ندیدید
عرض کرد که اگر میدیدم چرا بحضور مستدعی میشدم آنحضرت قدس سره ویرا چیزے از
اشغال هنودان تعلیم فرمود او بمکان خود رفته بعمل آورد همان روز از دیدار کشن کامیاب
شد بعده آنکس یازده روپیه و یک تهان شایسته خانی بطریق نذر حاضر آورد آنحضرت فرمود
که این حق چیت رام است باو شان بدهند آن شخص عرض ساخت که نذر شان گذرانیدم
این نذر حضور اقدس و معلے است بعد مبالغه تمام پذیرای عرض وی کرده جناب ممدوح
بحضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره فرمود که یک روپیه ازین مبلغان بگیرند و چیزے
برای خواهران خود از قسم شیرینی خرید نمایند که آنها امیدوار خواهند بود بموجب حکم یک روپیه
گرفت و مابقی آن شخص از اینجا برده بچیت رام داد بعده صبحی آنحضرت قدس سره اراده
خانه شریف نمود چیت رام تهان شایسته خانی بحضرت شاه غلام دوست محمد گذرانیده
عرض کرد که نصف تهان خود بگیرند و نصف بجناب والده ماجده خود گذرانند از انجمله
اینست که پیسرام ساکن موضع کنهولی که از بانسه شریفه دو کروه مابین شمال و مغرب
است بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی اعتقاد کلی داشت و هر روزه حاضر میماند
روزی اقرار بحضور کرد که فردا بمقام سعده مؤ حاضر خواهم شد آنروز بارش باران بسیار
شد و دریاچه کلیانی که مابین راه هست بجوش آمد پیسرام بموجب وعده بر کناره کلیانی آمده
نشست هر چند خواست که عبور کند لیکن بهیچ نوع گذر کردن نتوانست و آنحضرت قدس سره
بسعده مؤ تشریف آورد از چیت رام که حاضر بود فرمود پیسرام ایفای وعده نکرد نامبرده
عرض کرد که بسبب کثرت بارش کلیانی بجوش آمده ازین موجب آمدن نتوانسته باشد
و پیسرام که بر کناره دریاچه مذکور حیران نشسته بود در آنجا صورت مثالی آنحضرت نمود

شده فرمود ای پرسرام باین طرف نزد من بیا عرض کرد که شناوری نمیدانم چگونه برسم ارشاد
شد که جای شناوری نیست بیا پرسرام پا در آب نهاد اصلا از آب تر نشد نوعیکه در خشکی
میرفت همان طور بر آب گذر کرد چون بر کناره ثانی دریاچه آمد صورت مبارک از نظرش
غائب شد بیراگی مذکور بسعده مؤ آمده بحضور حاضر شد وقتیکه جناب مقدس عزم خانه فرمود
پرسرام عرض نمود که وقت آمدن از امر اشرف عبور کلیانی کردم حالا بچه نوع از دریاچه
مذکور گذشته بمسکن خواهم رسید ارشاد شد که نه آنوقت عبور دریاچه کرانده ام و نه اکنون هم ام
کنانید کسیکه آنوقت عبور کرانده است حالا هم خواهد کنانید پرسرام رخصت شده یکساعت
شب گذشته بر کناره کلیانی رسید پاهای خود در آب گذاشته نام آنحضرت قدس سره بر
زبان آورده عبور دریاچه کرد اصلا اثر آب بر پاهایش مفهوم نشد ۳۸ از انجمله اینست که در ماه
مرداد که بهندی بهادون نامند بتاریخ هشتم ماه مذکور که روز تولد کشن مشهور است هنود ان
بروز مذکور رسم شادی و خوشی میکنند یکبار بتاریخ مذکور پرسرام محفل شادی مقرر کرده هم مشربان
خود را طلب داشته بود و از باعث اعتقاد که بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی داشت نیز
متکلف شده بود و طعامیکه برای آنجماعه پخت کرده بود کم بود و مردمان بسیار جمع شدند پرسرام
مضطرب شده بحضور عرض ساخت که حالا از باعث کثرت مردمان و قلت طعام هتک
حرمت من میشود و هیچ وجه و تدبیر اجناس هم نمیرسد که افزونی طعام نمایم آنحضرت قدس سره
فرمود معمول فقرا اینست که آنچه هم میرسد باتفاق مقسوم خود هرچه باشد میخورند بروید آنچه موجود
است با خودها تقسیم کرده بخورید پرسرام عرض کرد که این امر برای اهل اسلام است که آنچه
ماحضر باشد یکجا کرده مقسوم خود میخورند و معمول هنود اینست که هر واحد بخش خود علیحده میگیرد
ازین سبب اندیشه بسیار است که این طعام قلیل بمردم کثیر چگونه خواهد رسید آنحضرت را

ترحم بر حالش شد بفرزند خود حضرت شاه منگری قدس سره فرمود برو و بر دروازه مطبخ بنشین شاه موصوف عرض کرد که از رفتن من چه خواهد شد اگر آنجناب تشریف فرما شوند البته از برکت قدوم میمنت لزوم طعام برکت پذیر خواهد شد جناب ممدوح فرمود برو و بر دروازه مطبخ یا غوث الاعظم بنویس الله تعالی از برکت و عظمت این اسم اعظم آنچنان برکت بطعام خواهد بخشید که بهر یک بکثرت و بخوبی خواهد رسید و باقی خواهد ماند شاه منگری حسب ارشاد بجا آورد همچنان شد که آن طعام قلیل بمردم کثیر بکثرت رسید و باقی ماند از انجمله انیست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی اکثر میفرمود که این زمین حویلی من و گرد و پیش وی مرد و دولت را قبول نمیسازد کسی از اولاد من بر این قطعه زمین خانه خود احداث نکند هرچند که عالم مستورات برای احداث مکان عرض میساختند نمیپذیرفت فرمود در جواب همین ارشاد میشد که برای گذاشتن اینهم بسیار است شبی بوقت یکپاس باقیمانده بهادر نامی خادم خاص را بیدار کرده فرمود که چراغ روشن کرده بر اینجا بنه و بیدار باش جناب طاهره و مطهره حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام و حضرت امیر المومنین اسد الله الغالب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه آثار بنای خانه من بر این زمین نهاده اند بعد از ان خود نیز برخاسته نشانی کرد صبحی بر همان نشان تیاری حویلی فرمود و حالا آنمکان که تعمیر کرده آنحضرت قدس سره است از و تجاوز و تفاوت نشده و جناب ممدوح تا بقای حیات ظاهری و هم حضرت شاه سید غلام دوست محمد و حضرت سیدنا و مرشدنا سید شاه غلام علی قدس الله اسرارهما در همان حویلی متبرکه سکونت میداشتند و فی الحال جناب مرشدزاده عالیمقدار حضرت شاه سید شبیر علی صاحب دام الله برکاته در آنحویلی متبرکه استقامت میدارند و در آنحویلی یک دالان سه دره مشرق رویه معه کوٹھه ها و غیره تعمیر کرده حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است و دالان سه دره و یکدره جنوب رویه

ودو کوٹھہ حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ العزیز تعمیر فرمودہ اند یک سہ درہ و
یک درہ شمال رویہ و یک دالان سہ درہ مغرب رویہ و مکان بالاخانہ و دروازہ بنا کردہ
جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاہ سید غلام علی نور اللہ مرقدہ است و جناب قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفی انہم میفرمود کہ نحوست زمین این حویلی کہ تعمیر کردہ ام از برکت بنا
نہادن جناب اطہرہ و مطہرہ حضرت فاطمۃ الزہرا علیہا السلام و حضرت امیر المومنین علی
ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ زائل شدہ لیکن کسے از اولاد من گرد این حویلی خانہ نسازد و
بتاکید مزید ممانعت این امر فرمودہ و نیز ارشاد کردہ کہ اگر کسی را از اولاد من ارادہ تعمیر حویلے
باشد یک قطعہ مزروعہ کہ بطرف شمال است در آنحویلی خود احداث سازد از انجملہ الطیبات
کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در ملک دکن تشریف فرما بود روزی عزم سیر فرمود کہ در
اثنای راہ دید کہ راہ بدو جانب است یکی بطرف آبادی و دیگری بسوی جنگل از سہو راہ جنگل
پیش گرفت و تا وقت عصر راہ رفت ہیچ نشانی از آبادی بنظر انور نیامدہ برکنارہ حوضے کہ
دران جنگل بود رسید بضرورت ہمانجا استقامت ورزید و برای بستن اسپ بہ سائیس ام
فرمود و خود در آن حوض وضو کردہ نماز عصر ادا کرد بعدہ شخصی بر اسپ سوار آمدہ پرسان حال
گشت کہ از کجا می آیید و کجا قیام میدارید آنحضرت قدس سرہ فرمود کہ جای سکونت جوار
لکھنو است آنکس گفت کہ ہمان لکھنو کہ از ما ست جناب ممدوح فرمود کہ این نمیدانم کہ از ما ست
و یا از شما است مگر لکھنو شہریست در صوبۂ اختر نگر اودہ بملک ہندوستان از ساکنان جوار
آنشہرم باز آن شخص گفت کہ شما مہمان من ہستند بہ مجبی تمام قیام فرمایند این بگفت و بطرفی
راہی گشت بعد رفتن وے یک شیر و یک خرس آمدہ نشستند پس از ان دو کس حلوا حاضر
آوردند و برای تناول عرض نمودند آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی قدرے از ان

تناول فرمودہ باقی بسائیس بخشیدا وہم خوردہ ما بقی را باسپ خورانید آن ہر دو کس عرض کردند
کہ رام وچھمن کہ شنیدہ باشند ما یان ہستیم این شیر واین خرس را برای پاسبانی مقرر کردہ ایم
صبح حاضر شدہ راہ آبادی عرض خواہیم ساخت بعدہ رخصت شدہ آنحضرت قدس اللہ
سرہ الاصفی شب درآنجا گذرانیدہ علی الصباح بعد ادای نماز سوار شدند در اثنای راہ دو
طفل چند گاؤمیش میچرانیدند از انہا راہ آبادی پرسید آنہا راہ آبادی عرض کردند جناب ممدوح
اندکی راہ رفتہ بود بخاطر اشرف گذشت کہ رام وچھمن گفتہ بودند کہ صبح راہ آبادی عرض
خواہیم کرد غالبا کہ ہمین طفلان بودہ باشند از انجا معاودت فرمودہ بمکانیکہ از طفلان ملاقات
شدہ بود تشریف آوردہ در آنجا طفلان وگاؤمیشان را نیافت باز از انجا بجانب آبادی
تشریف فرما شدند از انجملہ اینست کہ روزی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی بقصبہ سہالی
تشریف فرما شدہ بود مولانا نظام الدین ومولوی کمال الدین ومولوی محمد رضا قدس اللہ
اسرارہم ہمراہ آنجناب بودند مولوی محمد رضا قدس سرہ بوقت شب بر مزار والد بزرگوار
خویش یعنی مولا قطب الدین شہید رحمۃ اللہ علیہ بجہت اشتغال اشغال رفتہ بودند چون
فارغ شدند از انجا ارادہ حاضر شدن بجناب اقدس کردند زیر درخت تمر ہندی کہ بر دروازہ قاضی
محمد غوث مرحوم واقع است آمد شخصی را دید کہ زیر درخت تمر ہندی معہ چہار پنج زنان استادہ
است در دل مولوی ممدوح گذشت کہ این مرد زانی واین زنہا فاحشہ اند پاہای خود
بر زمین زد کہ از آواز آن مرد وزنہا متفرق شوند ہر چند کہ مولوی ممدوح پاہاے خود
بر زمین زد آن مرد وزنان متفرق نشدند لاچار مولوی موصوف قصد حاضر شدن بجناب مقدس
معلی کہ بر مکان قاضی معز الیہ سکونت میداشت نمود چون برابر آنہا رسید آنکس گفت کہ
مولوی مولوی پیر ومرشد خود را اسلام من باید رسانید مولوی ممدوح را ملال وغصہ بسیار گشت

شد بحضور حاضر شده عرض کرد که حالا ارواح این قصبه نیز مبدل گشت این وقت که زیر درخت تمر هندی آمدم دیدم که شخصی با چهار پنج زنان فاحشه ایستاده است هر چند پاهای خود بر زمین زدم که ازینجا کناره گیرند هیچ بخیال نیاوردند همچنان استاده ماندند چون برابر ایشان رسیدم آنمرد گفت که سلام من بجناب پیر و مرشد خود برسانند از شنیدن این سخن آنحضرت متبسم شده فرمود که محمد رضا شما دانستند که آنکدام کس بود مولوی موصوف عرض کرد که اینقدر دانستم که آن مرد زانی با زنان فاحشه استاده بود باز جناب ممدوح فرمود که آنمرد کشن یعنی کنهیا بود و آن زنان از محبان وی بودند از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره تعمیر حویلی شریف میفرمود و مزدوری مزدوران زیاده شده بود و تدبیر ادای آن بظاهر نبود صورت کشن یعنی کنهیا حاضر شده عرض ساخت که زیر این درخت تمر هندی که پیش دروازه حویلی مبارک است دفینه خزینه است هر قدر که احتیاج و مطلوب باشد ازان بگیرند آنحضرت فرمود که پیش خالق و رازق ما چه کمی است که از شما بگیریم بعده صد روپیه از جای بطریق نذر آمدند آنرا حواله رفقا فرمود و مزدوری ادا نمود از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره را شیخ عصمت الله عرف شیخ متو با میم مفتوح و تای مشدد و مضموم و سکون واو ساکن موضع رسولی که از بانسه شریف سه کروه بطرف مغرب مائل بجنوب است پیغام داد که خطبه دختر من بحضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره مقرر نمایند آنحضرت انکار فرمود که در خانه شما آسیب جن است کدام کس از یاد خدا و رسول خدا صلی الله علیه و آله و اصحابه و سلم فراموشی گزیده در فکر افتد که امروز دختر بیمار است و امروز پسر بجهد و انکار آن جن بجناب اقدس حاضر شده عرض کرد جائیکه فرزند آنجناب قدم شریف خواهد برد مرا چه مجال است که بچشم غضب خواهم دید و بی ادبی خواهم نمود بلا فکر و سواس پیغام قبول فرمایند آنحضرت قدس سره قبول فرمود و کتخدائی حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس سرہ نمود آن جن تا حال در آن حویلی قایم است و میماند و ہرگز پیرامون کسی از خورد و
بزرگ نمیگردد بلکہ بہریک امور از رنج و راحت خود را شریک میسازد و از انجملہ اینست
کہ روزی نزد آنحضرت قدس سرہ الاصفی شخصی آسیب زدہ جن آمد جناب ممدوح از سائیس
تازیانہ طلب فرمودہ دو تازیانہ بر آسیب زدہ زد فی الفور جن بفریاد آمدہ عرض نمود کہ گاہے
پیرامون این نخواہم گردید و اگر زنکہ آسیب زدہ می آمد روبروی وی دختران و دیگر
اہل و عیال را آمدن نمیداد از انجملہ اینست کہ شاہزادہ و وزیرزادہ عالم جنات برائے
تعلیم و تلقین اشغال بحضور آنحضرت قدس سرہ حاضر میشدند روزی رخصت شدہ
بر ہوا میرفتند چون در بڈاگاؤن کہ از بانسہ شریفہ بطرف مغرب بفاصلہ یک کروہ واقع
است رسیدند در آنجا حضرت شاہ کرم اللہ قدس سرہ بعمر چہار سالہ خلف حضرت شاہ سید
غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز بخانہ جد مادری والد خود تشریف میداشت پیش
دروازہ زیر درخت نیم ہمراہ کودکان بازی میکرد و ثمر درخت مذکور میخورد وزیرزادہ از
شاہزادہ گفت کہ این نبیرہ حضرت قطب الاقطاب است ہمدران وقت شاہ کرم اللہ بطرف
آسمان دید شاہزادہ اجنہ بنظر شفقت بطرف صاحبزادہ عالیقدر رو دید از گرمی نظرش
صاحبزادہ موصوف بیہوش شد باز از انجا شاہزادہ و وزیرزادہ بجناب اقدس حاضر شدہ
عرض کردند کہ بآنجناب معلوم است کہ خلقت مایان از نار است این وقت کہ از حضور رخصت
گشتہ میرفتیم صاحبزادہ ہمراہ کودکان بازی میفرمود بنظر شفقت سوی ایشان دیدیم از تاثیر
گرمی چشم مایان صاحبزادہ بیہوش شدہ کسی را در آنجا بفرستید کہ چیزی خواندہ دم کند کہ تاثیر
گرمی نگاہ دفع شود و نیز عرض کردند کہ از خطائیکہ بے قصد سرزدہ ندامتی میداریم امیدوار
عفو این خطا ہستیم آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ ہیچ تقصیر شما نیست و اگر بود

معاف نمودم و حضرت شاه غلام دوست محمد را بموضع ٹڈاگاؤں رخصت فرمود چون قریب
حویلی رسید آواز ناله وزاری شنید هر کدام را منع فرمود و آب طلبیده دم کرده بحضرت شاه
کرم الله نوشانید و هم ازان آب روی وی را نشست همان وقت صحت یافت از انجمله
اینست که شخصے از قدوائیان متوطن بانسه شریفه بود بر دختر او جنی تعشق داشت و کمال
تکلیف وایذا میرسانید اهلیه شان بحضور آنحضرت قدس سره آمده حالش بعرض رسانید
که از عنایت آنجناب البته دفع این بلا خواهد شد آنحضرت فرمود که دراین امور دخلی نمیدارم
آن زن مایوس شده گریه آغاز کرد که هنوز این دختر ناکتخدا است وقتیکه بر خلق الله این
سخن ظاهر خواهد شد انکار ازین دختر خواهند کرد براین سخن جناب ممدوح را بر حالش
ترحم شد فی الفور آن جن حاضر شده عرض نمود که بنده بر آن دختر عاشق صادق است
و چون جناب مقدس بحال وی رحم فرمود مارا نیز روی اقامت ونظر کردن بر حالش نماند
لیکن عرضے و غرضی دارم اگر بگوش عنایت استماع فرمایند آنحضرت قدس سره فرمود که
آن غرض خود عرض کن جن بعرض رسانید که آنجناب نیز معشوقی دارند و منهم واله و
شیدای آن دختر هستم آنجناب میتوانند که بے دیدن معشوق خود قرار گیرند و برین بنده ممانعت
منظور است فرمود که من در اطاعت و فرمانبرداری معشوق خود دریغ ندارم و بهر چه
رضای اوست می پردازم و جان خود را بوی تسلیم کرده ام و شما که معشوق خود را ایذا میرسانید
این عاشق را نمے شاید بعرض رسانید که انشاء الله تعالے از امروز ایذا نخواهم رسانید
لیکن از دور خواهم دید آنحضرت قدس الله سره الاصفے را این سخن پسند افتاد و از انروز
آن دختر را هیچ ایذا و تکلیف نشد و تا حال در آن حویلی آن جن موجود است از انجمله اینست
که بر دختر کدام قدوائے آسیب جن بود و دایه اش کپورا نام داشت هر روزه نزد آنحضرت

قدس الله سره الاصفی آب برای دم کنانیدن مے آورد روزی زنان محله آب از چاه
که پیش دروازه مبارک است میکشیدند از دایه مذکور پرسیدند که کجا آمده بودی گفت که
فلان دختر بیمار است هر روزه آب از حضرت قطب الاقطاب دم کنانیده میبرم و مینوشانم
و خلایق میگویند که ایشان صاحب کمال اند لیکن آن دختر را آرام نمیشود و پاے من
ناحق میشکنند این سخن جناب مقدس بگوش مبارک شنید کپور را طلب فرمود و در آن آب
که سابق دم کرده بود لعاب دهن اشرف انداخت کپور را هنوز بخانه نرسیده بود که آن
جن نزد والدیان دختر حاضر شده گفت که کپور را ناحق حضرت قطب الاقطاب را در غضب
آورده است شمایان گواه باشید که این دختر را گذاشتم این بگفت و برفت همان وقت دختر
را شفا حاصل گردید باز اثرش معلوم نشد از انجمله اینست که در بلده لکهنو بدروازه
عالم نگر که از محلات آن بلده است جنی سکونت میداشت چون وعده مرگش نزدیک رسید
از دیگر برادران خود گفت که من برای حصول شرف قدمبوس حضرت قطب الاقطاب میروم
و بشکل مار متشکل شده بحضور حاضر شد و در آن وقت جناب اقدس و اعلی زیر درخت برگد نشسته
میداشت مشرف بشرف ملازمت گردیده مرخص شد چون بر کناره جوی کلیا سے رسید
شخصی آن مار را بکشت چون آنحضرت قدس سره از آنجا مراجعت بدولت خانه نمود
آنرا در اثنای راه مرده دید فرمود که این جن است متشکل بشکل مار شده بود چون جن بصورت
مار تشکل میشود باز تبدیل کردن صورت نمیتواند از انجمله اینست که تمامی عالم جنات
محکوم و فرمانبردار آنحضرت بود و بعضے جن حاضر میشدند هر گاه میفرمود که فلان کس
را آزار میرساند بگذارد میگذاشت لیکن آنحضرت قدس سره چندان متوجه باین معنی
نمیشد بخیال اینکه تابع مرضی دوست خود بود و سوای ذکر دوست چیزی دوست نمیداشت

وبجز حدیث دوست بامر دیگر ملتفت نمی شد شخصی از عصبات مولانا نظام الدین قدس سرہ
بود اولیای او در قصبهٔ فخرپور که بنواحی بهرایچ است خطبهٔ اش مقرر کردند و برای مناکحت
وی متوجه قصبهٔ مذکور شدند مولانا ممدوح و مردم کثیر همراه وی شدند آن شخص بی سبب
در اثنای راه مریض شد چون بآن قصبه رسیدند مناکح را موافق رسم هندوستان بر اسپ
سوار کردند بی سبب از پشت اسپ افتاد مردم متعجب شدند وی میگفت دانستم که مرا کسی از
اسپ فرود آورد القصه مناکحت کرده مراجعت بخانه که ازان قصبه چهارده یا پانزده
کروه مسافت است نمود لیکن در بیماری تپ و کسل بدن و احتباس بول قریب یک
شب و روز مبتلا ماند بعده چون زوجهٔ وی را بخانهٔ ابوین فرستادند چنانچه رسم شرفا دیار
آن نواح است که بعد نکاح چند سال زن بخانهٔ ابوین میماند و گاه گاه بخانهٔ زوج میرود
آن شخص را چون بعد چند ماه بیماری رفع شد و صحت کلی حاصل گردید عزم رفتن بقصبهٔ
مذکور کرد جمعی بجناب آنحضرت قدس سره حاضر آمده عرض کردند که فلان را منع فرمایند که قصد
رفتن آنجا نکند جناب ممدوح ازبعض عصبات وی فرمودند که او را منع کنند تا گرد این کار
نگردد ورنه بلای عظیم بسرش خواهد رسید که رفع آن متعذر خواهد بود چون اولیای وی را
عقیدت بجناب اقدس نبود باتباع امر نپرداخته تجویز عزیمت قصبهٔ مذکور شد چون مقرر شد که
فردا بآن قصبه راهی شود آخر شب قبل از بیدار شدن دو جن حاضر شدند و او را بیدار ساختند
دانست که کسی برای روانگی بیدار کرده گفت فلان کتاب من انجا نهاده است همراه خواهم
برد یکی ازان دو جن کتاب حواله نمود بعد ازان آن کس می بیند که دو شکل مهیب برنگ سیاه
جسیم بطور پهلوانان دیگر ده حاضر اند یکی ازان وی را برداشت و بدیگری که بر کناره
سقف بود داد و بگرفت درین وقت آن کس از هوش رفت بعد لمحه مردم خانه بیدار شدند

وی را نیافتند تجسس نمودند اثری ندیدند نالان شدند آن شخص بعد افاقت میگفت که آواز
ناله و فریاد می شنیدم القصه شخص مذکور خود را در نواحی قصبه دیوه که از سهالی سه چهار کروه
مسافت دارد بر کناره حوضی یافت و در افاقت آمد و حیران ماند و در پای او آثار ماندگی
و آبله و درد معلوم میشد دران هنگام یکی از اجنه چادری برنگ زرد آورده بوسے داد
بعده ازان موضع قصبه دیگر قریب بود در آنجا رفت و بخانه کسی از متوطنان آنقصبه
ماند صاحب خانه بتواضع پیش آمد آن شخص حال خود پوشیده میداشت همه شب محفوظ
ماند چون بیدار شد خود را بر کناره آن حوض یافت و حوض مذکور ازان قصبه زیاده از
نیم کروه مسافت داشت حیران شد چه کند سعی بجائی نمیرسد در حال افاقت عزم آمدن
خانه نمود بوقت شام بخانه رسید تمام روز در قطع مسافت سه کروه بسبب ضعف و خراشیدگی
پاها گذشت در آن حال هیچ اثر از آسیب جن معلوم نمے شد چون بعد وقوع این حال
خویشان و اقربا وی نزد آنحضرت قدس سره حاضر شدند و برای دور شدن آسیب ملتجی
گردیدند جناب ممدوح ملتفت نشد هرچند این قدر کفایت داشت که اگر بچشم عنایت و
التفات در وی مینگریست آن شخص ازان آفت و بلا نجات می یافت والله اعلم باسرار
عباده لیکن التفات نفرمودند و این مصرع بر زبان مبارک ارشاد نمود مصرع مردی از
غیب برون آید و کاری بکند والیانش مایوس شدند بعد چندی درویشی ملامتیه که در عملیات
مهارت قوی داشت پیدا شد شخصی حلاق را چیزی تعلیم نموده و آن آسیب زده را بخانه
نشانیده بفاصله چند قدم بیرون خانه نشست و گفت اگر جنها آمده چیزی بگویند هرگز جواب
ندهی و خود در خواندن اسما مشغول شد بعد ساعتی آن جنها نمودار شدند بهمان صورت
مهیب مشهور تخویف نمودند چون جواب نیافتند بعده الحاح و عجز بتکرار نمودند سود نکرد لاجرم

سست شدند و طاقت جنبش نماند پس آنها را در دو شیشه بند ساخت آن هر دو جن
مثل دود شده داخل هر دو شیشه شدند باز برآورد و بهمان صورت متصور شدند باز
در هر دو شیشه کرده در نواح زیدپور که از بانسه شریفه چهار کروه باشد دفن کردند و گفت
حالا جای تردد نیست پس آن زن را فرزندان شدند از انجمله اینست که در ملک
دکن آنحضرت قدس سره بمکان فقیری استقامت میداشت در آن مکان چاهی بود
زنان برای کشیدن آب می آمدند آن فقیر بزنی از قوم کهتریان تعشق میداشت چون
آن زن برای آب می آمد تا که آب می کشید فقیر نزد چاه استاده میماند وقتیکه آن زن
سبوها بر سر خویش گرفته میرفت تا دروازه خانه اش رسانیده می آمد حضرت قطب الاقطاب
را نیز یک گونه تعشق و تعلق خاطر با آن زن گردید روزی آنحضرت قدس سره را محبت او
غالب شد چون آنزن برای آب آمد آنحضرت را ملاحظه کرده بکار خود مشغول گردید
چون سبوها برداشته بخانه خویش روان شد جناب ممدوح نیز همراهی آنزن روان گشت
فقیر مذکور تا بدروازه موافق معمول رفت و باز آمد و آنحضرت قدس سره تا اندرون خانه
تشریف شریف برد آنزن را گردانیده در زبان هندی گفت خدای تو در تو نیست که در من
می نگری این سخن بمزاج اشرف تاثیری بخشید و بر جبین مبارک سروری لائح گردید
باز از آن روز جانب آن زن نگاه نمیفرمود و بعد چندی از انجا بتلاش نوکری عزم فرمود
اکثر سخن آنزن یاد میفرمود و سروری بر خاطر اشرف هویدا میشد و میفرمود آن زن
چه خوش گفت از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره در بهرایچ نوکر بود در آنجا
امردی پرسوتم نام بسیار حسین و صورتش منظور نظر خلایق بود چنانچه میل خاطر اشرف
هم بجانب وی گردید اکثر اوقات آنحضرت قدس الله سره الاصفی سوار شده بنا بر

دیدنش تشریف می برد و انوار تجلیات محبوب حقیقی را براءالعین درو وے متجلی مے یافت
صورتش همه حال حاضر پیش چشم آنحضرت قدس الله سره الاصفی میماند روزی ویرا درد سر
چنان لاحق گشت که قرار نداشت گاہے سر را بلند کرده بر فرش مینهاد و گاہے بر دیوار میزد
گفت که این پسر را فلان و فلان از چشم مے بیند کسے چنان نیست که دردسری بکشد و دور
سازد جناب مقدس و معلے متوجه بسوی او شد و درد سر کشید همدران ساعت صحت و
شفا یافت لیکن درد بر سر مبارک مستولے گشت و ایذا بسیار کشید آنحضرت قدس سره
بپیش درویشے تشریف فرما شد وے ازین حال اطلاع یافته پرسان گشت جناب ممدوح
اظهار کرد وے نصیحت پیش آمد گفت چه لازم بود که برائے هندو بچه ایذا بر خود اختیار
کردند آنحضرت قدس الله سره الاصفی هیچ جواب نداد بعد ازان اندرونش دعای خواند
درد دفع شد و صحت یافت مولانا نظام الدین علیه الرحمته مے نویسد که گمان میبرم که
حیله ملاقیه است غالب آنست که بالتفات خویش صحت یافت بعد ازان جناب ممدوح
برای ملاقات مرتاضی متشرع که دقیقه از دقائق سنت نبویه علیه الصلوة والسلام فرو
نمیگذاشت رفت و کیفیت همراهی آن معشوق بیان نمود آن شیخ مرتاض گفت که اگر آن هندو
بچه را شائبه از محبت الٰهی مے بود حاضر میشد خطره شما است که هیبت صوری رو نمود اندرین
اثنا صورت مبارک حضرت سید میر عبد الصمد خدا نما قدس الله اسراره و بارک الله فی
اخلافه ظاهر شده فرمود محبوب خود را در خود باید نگریست و خود معشوق باید بود همان وقت
جناب ممدوح معشوق خود را در خود. و اعضاء وے را عین اعضاء خود یافت بمجرد این
دید معامله محبت وے از دل رفت بعد ازان چون او را میدید در نظر مبارکش حسن او
زیبا نمے آمد و قبل ازین پرستش متوجه با آنحضرت قدس سره نمے شد بعد ازین میل طبع

بجانب جناب ممدوح بسیار بود و جناب مقدس التفات نمیفرمود لیکن الان قد ندمت وما ینفع الندم قد صنعت التی صنعت از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی از لکهنؤ بانسه شریفه تشریف مے برد بجائیکه الحال نواب گنج آباد است جنگل بود رسید در آنجا هر یک گیاه خاصیت خود ها عرض مینمایند آنحضرت قدس الله سره الاصفی نجیکه مے شنید خاصیت هر یک را بیان میفرمود از آن میان گیاهی عرض کرد که از من طلای خالص میشود که اگر بر یک من مس یک قطره عرق من اندازند طلای خالص کردد و شاه رحمت الله رسواسی که از مریدان خاص آنجناب مقدس همراه رکاب سعادت بود بمقتضای بشری بخیال وی آمد که انچه این گیاه خاصیت خود ظاهر میکند راست خواهد بود صورت آن گیاه و نشان آن زمین را در دل خود منقوش داشته همراه رکاب اشرف بانسه شریفه رسید چون آنحضرت قدس الله سره الاصفی باندرون محلسرا تشریف فرما شد شاه رحمت الله همان وقت که شب بود معاودت نموده جائیکه آن گیاه را دیده بود متلاشی شد هرچند که جستجو کرد نیافت و انست که از باعث شب بد نیامد منتظر طلوع آفتاب بود چون صبح شد نشان زمین یافت لیکن آنگیاه از نظرش غائب گشت مایوس شده باز آمد و عادت شریف آنحضرت قدس الله سره الاصفی چنان بود که از یکپاس شب باقی مانده از اندرون محلسرا تشریف بیرون آورده طالبان حق را تاکید باشغال واذکار میفرمود و خود مشغول بحق میشد آن وقت که از محلسرا تشریف بیرون آورد خلاف عادت باربار این سخن میفرمود که اگر در قسمت نے باشد از دویدن هیچ نمیشود حاضران ازین سخن متعجب بودند که این چه ارشاد میشود درین اثنا شاه رحمت الله نجیبود حاضر شد آنحضرت فرمودای رحمت الله وقتیکه آن گیاه خاصیت خود از من بیان میکرد

اگر ترا همچنین طمع دامنگیر بود آن وقت گیاه مذکوره را چرا نگرفتی و الحال که برای تلاش
آن گیاه رفتی و نیافتی بجز ندامت چه حاصل گشت آن زمان مردم حضار دانستند که مرشد
جناب اقدس و اعلی این بود آن از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی
در بانسه شریفه بود شخصی از اکابر قصبهٔ ردولی معه اهلیه خویش بر آستانه مبارک حاضر شده
مشرف بقدمبوس گشت و استدعای اولاد بجناب اقدس کرد جناب ممدوح باندرون خانه
تشریف فرما شد زوجه شریفه آنحضرت قدس الله سره الاصفی سفارش آن زن که
مستدعی اولاد آمده بود کرد جناب ممدوح فرمود زنانیکه نیکبخت اند اگر در نصیب شان
اولاد نمیشود شوهر خود را اجازت دیگر نکاح میدهند در آن وقت کنیز شوهر وی حاضر بود
این سخن از زبان مبارک شنیده از آن شخص بیان نمود وی بمجرد شنیدن این سخن بر اسپ
سوار شده روانه ردولی گردید و همان شب بدختریکه همقوم او بود نکاح کرد چون این سخن
بآن زن رسید بسیار غم و الم نموده میگفت که ایشان یعنی آنحضرت قدس الله سره الاصفی
را صاحب کمال شنیده بامید عطاے اولاد آمده بودم که بمن خواهند بخشید شوهر من هم
از من گرفته بدیگری دادند آنحضرت این سخن شنیده تبسم میکرد و میفرمود که ما چه کنیم ما را آنچه
معلوم شد گفته دادیم آینده الله تعالی مختار کار خود است و آن شخص را فرزندان از زوجه
ثانیه متولد شدند و تا حال اولادش موجود است از انجمله اینست که میر مشرف صوبه دار
اختر نگر اوده بجناب اقدس حاضر آمده بسعادت قدمبوس معزز گشت در آن وقت تذکره
سپهگری و فتح و شکست بود شخصی گفت که بوقت هزیمت زمین نیز میگیرند میر موصوف گفت
کسانیکه سپاهی اند از یکدست شمشیر میزنند و بدست دیگر زمین را میگیرند آنحضرت فرمود
که آ سید توبه کن این باختیار حق تعالے است چون میر موصوف رخصت شده از همین

راه بضلع رای بتی کنده‌اسا که بند آبست در پرگنهٔ ردولی روانه شد در آن ضلع جنگ بمیان آمد شکست فاش میر معز الیه را حاصل گشت نوبت باین درجه رسید که زنان الفلاقه همراهیان میر موصوف را از اوند‌های سگلے وغیره میروند و تمامی اسباب و اسپان از همراهیان میگرفتند چون این حال میر موصوف دید بجناب مقدس و معلے حاضر گشته معذرت بسیار کرد که از نادانی آن سخن بحضور انور عرض کرده بودم معاف فرمایند از آنجمله اینست که شاه محمود ساکن قصبهٔ ردولی از اولیاء الله بود روزی بحضور آنحضرت قدس سره حاضر شده عرض کرد که آنچه از پیر و مرشد من بمن رسیده بود بعمل آوردم از ان اینقدر حاصل شد که بجناب سرور کائنات علیه الصلوة والتسلیمات هرگاه که میخواهم حاضر میشوم لیکن نمیتوانم که چیزی عرض کنم و از جناب اطهر مطهر نیز گاهی چیزی بمن ارشاد نمیشود لهذا بحضور اقدس حاضر شدم که پیر من وفات یافت توجهات حضور پرنور چنان بحالم مبذول شود که باین مطلب کامیاب شوم یعنی بجناب اطهر و مطهر حاضر شوم و تکلم هم شود آنحضرت قدس سره فرمود که کسی بر آنجناب اقدس و اعلی حاکم نیست لیکن امروز برای شما عرض خواهم کرد اگر منظور خواهد شد از شما گفته خواهد شد بعده جناب ممدوح بحسب عادت شریف عازم سیر بطرف سعده مؤ شد و آن شاه محمود فرمود بیا همراه من باش شاه موصوف همراه رکاب شد چون آنحضرت قدس سره بر حوض سعده مؤ که جای یاد الهی مقرر بود رسید از اسپ فرود آمده اسپ حواله شاه محمود نموده مشغول بحق شد و شاه محمود که اسپ را گرفته استاده بود در همان حالت بجناب سرور عالم صلی الله علیه و آله و اصحابه وسلم حاضر و مشرف شد جناب اطهر و مطهر از کمال نوازش فرمود پیش بیا آن محمود شاه موصوف پیش رفت جناب پیغمبر صلی الله علیه وسلم دست مبارک بر پشت وی مالیده فرمود ای محمود آنچه

مطلب تو بوده باشد بحضور عرض کرده باشی بعد ازین شاه موصوف بجواس ظاهری آمده شکرگذاری بجناب آنحضرت نمود و اکثر میگفت که از توجهات حضرت شاه عبدالرزاق اینمرتبه حاصل شد که هرگاه هر مطلبی که مے باشد بجناب سرور انبیا صلی اللہ علیہ وسلم حاضر شده بی تکلف عرض میکنم و بجواب آن سرفراز میشوم از انجمله اینست که شاه نورالدہر قدوائی ساکن قصبۂ مسولی روزی از مسکن خود عازم بانسه شریفه شد و آن روز بخانۂ حضرت قطب الاقطاب قدس سره نان ماش که از اقسام غله و راب که از قسم شیرینی است تیار شده بود چون خادمان طعام مذکور بحضور آوردند جناب ممدوح فرمود که امروز محبوب رسول خدا صلے اللہ علیہ وسلم می آید برای وی انچه ما حضر هست ازان حصۂ وے باید داشت خادمان حسب امر بجا آوردند بعده شاه ممدوح بحضور حاضر شد و گفت که نان ماش و راب خواهم خورد خادمان طعام مذکور که برای اوشان داشته بودند حاضر آوردند شاه موصوف آن طعام تناول نمود و آنحضرت قدس سره میفرمود که شاه نورالدہر را دیده ام که در آغوش حضرت فاطمة الزهرا علیها السلام آنچنان بازی میکند که اطفال درکنار مادر خود میسازند و روزی در مجلس شاه موصوف بعضی مردم اوصاف اولیاء اللہ بیان میکردند که فلان و فلان ولی یعنی حضرت عین القضات همدانی و حضرت شمس تبریز و حضرت بدیع الدین مدار قدس اسرارهم چنین و چنان بودند دران میان شخصی تذکرۂ آنحضرت قدس سره بطور حقارت کرد شاه نورالدہر شنیده بمکر رسه کرر گفت که شاه عبدالرزاق بجائیکه آنها محو و گم شدند بهوشیاری تمام میرود و از انجمله اینست که شاه کو در بکاف فارسی مدارے از اولاد مٹھی مدار ساکن قصبه کنتور بحضور آنحضرت حاضر شده احوال خوارق عادات و کرامات و زهد و تقوای حضرت شاه بدیع الدین مدار و مرشدان شان قدس اسرارهم بیان مینمود

وجناب ممدوح همین میفرمود که الحال هم در امت محمدی این چنین مردم هستند که از او شان
این چنین میتوانند شد شاه موصوف گفت که یکی از کرامات شاه بدیع الدین اینست که کسے
تاب جمال وی نمے آورد و برقع بر رو میداشت آنحضرت قدس سره فرمود که الحال نیز
در بندگان الله تعالیٰ این چنین هستند که کسی تاب جمال شان نمیتواند آورد و بعده دست
مبارک بلند کرده وکف دست کشاده فرمود که اگر تاب دیدن باشد ببین چون شاه موصوف
نظر بر دست مبارک کرد تاب وطاقت دیدن نماند واز ید بیضا روشن تر نمود بیتاب شده
بیهوش افتاد و آنحضرت قدس سره از انجا برخاسته باندرون خانه شریف تشریف فرما شدند
واز حضرت شاه غلام دوست محمد و شاه محمد مقیم قدس الله اسرارهما فرمود که خبر گیرے
ایشان خواهند کرد بعد دیری شاه موصوف بهوش آمده گفت که چون دست مبارک را
دیدم فرق در ید الله و ید شاه عبد الرزاق نیافتم از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله
بقصبه ردولی تشریف فرما شد میر فیاض الدین ساکن قصبه مسطور که ذی عزت و عمده
روزگار بود بجناب ممدوح بیعت داشت بحضور حاضر شده دعوت نمود و آنحضرت قدس الله
سره را بخانه خود برد وقت تیاری طعام جناب ممدوح باندرون خانه تشریف فرما شد
دران ایام دختر میر فیاض الدین را که از عرصه چند ماه عارضه تپ دق لاحق بود و بدرجه
سوم نوبت رسیده و آن روز دختر در حالت نزع بود همان وقت حالت آن دختر این چنین شد
که همه ها دانستند که میمیرد مادرش بی اختیار نالان شد و آوازش بسمع رسید پس این گریه از
بهر چیست میر موصوف بیان حال نمود و مادر آن دختر که نیز مرید بود گریان بحضور آمده
بر قدم میمنت لزوم افتاد جناب ممدوح نزد آن دختر رفته دید که تنگ حال است میر
موصوف عرض کرد میخواهم که این دختر نیز داخل طریق شود الحال داخل طریق فرمایند

سه روز الصعق

جناب ممدوح را براحوال دختر و پدر و مادرش رحم آمد لیکن هیچ نفرمود و در سکوت شد
دران حالت صورت مبارک حضرت غوث الاعظم و حضرت میر عبد الصمد خدا نما
رحمه الله علیهما نمودار شد و از جناب غوثیه امر شد که این را داخل طریق نمایند آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که صورت مبارک حضرت غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه
نمودار است و میفرمایند که این دختر را مرید کن و جناب ممدوح بسیار معتقی را زنده کرده است
بامر آنجناب مرید میکنم توجه جناب ممدوح این دختر را شفا خواهد شد و زنده خواهد ماند
و یک دانه از سبحه که در دست مبارک بود بمعز الیه داده فرمود که این دانه را سائیده
باین دختر میداده باشند شفا حاصل خواهد شد همچنان کردند از همان روز شفا حاصل گردید
و در عرصهٔ دوازده روز غسل صحت نمود از انجمله اینست که آنحضرت قدس سره
پیش دروازه نشسته بود درویشی مجذوب آمده پرسید که این مسجد بنا کرده کدام است
جناب ممدوح فرمود که این خانهٔ خدا تعمیر کرده من است آن فقیر گفت نخواهد ماند جناب اقدس
فرمود من هم میدانم چون وعده اش خواهد رسید نخواهد ماند باز آن مجذوب گفت که مالک
این درخت تمر هندی کیست جناب اقدس فرمود که مالک آن حق سبحانه تعالی است
لیکن نشانیده من است آن مجذوب گفت اینهم نخواهد ماند باز آنحضرت فرمود که من میدانم
چون وعده اش خواهد رسید نخواهد ماند هم دران حال سید غلام دوست محمد قدس الله
سره العزیز از مجلس تشریف بیرون آورد فقیر مجذوب پرسید که این پسر کیست جناب اقدس
اعلی فرمود بندهٔ خدا است و فرزند من فقیر مجذوب گفت که اینهم نخواهد ماند آنحضرت قدس سره
را خفگی بهر حال و گفتارش آمده بغصه فرمود که همه خواهند ماند لیکن تو نخواهی ماند و از فرزند
ارجمند خود فرمود که شما سه بار بگوئید که تو نخواهی ماند و از شما و حلقا و مریدان خود میگویم که

اگر کسی مجذوب دعای بد گوید در جواب همچنان بگویند تا اثر نخواهد شد چون صبح شد بهادر خادم را فرمود که یک تهان و دو پیلدار بجنگل موضع کٹھوری که از بانسه شریفه سه کروه بطرف مشرق مائل بجنوب است ببر و آن فقیر مجذوب از انجا رفته مرده افتاده است او را دفن کن خادم مذکور رفت و فقیر را مرده یافت تجهیز و تکفین کرد از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی برسول پور که متصل محمود آباد مولد و مسکن والد بزرگوار جناب ممدوح و از بانسه شریفه بفاصله سه کروه بطرف مشرق است تشریف فرما شد و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره العزیز را نیز همراه گرفت چون بر مزار والد بزرگوار خود سید عبد الرحیم علیه الرحمة رسید فاتحه خوانده دید که گاوی سرگین متصل مزار شریف کرده است از حضرت شاه سید غلام دوست محمد فرمود که چیزی از قسم چوب آورده سرگین را دور ساز و جناب ممدوح از چوبی دور ساخته جاروب میداد در آن حال در دل مبارکش گذشت که این وقت من دور کرده ام بوقت دیگر کدام کس دور خواهد ساخت اگر مزاج جناب اقدس طهارت و احتیاط منظور است چبوتره وسیع و بلند تیار کنانیده دهند بهتر است آنحضرت قدس سره از روی کشف باطنیه دریافت و این بیت باواز بلند خواند شعر عشق را با صورت زیبا و نازیبا چه کار مرده را کی سود دارد گور با نقش و نگار حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره العزیز دریافت که این جواب خیال من است که در دل گذشته بود از انجمله اینست که مولوی علی اصغر از متوطنان بانسه شریفه پیش امام نواب خان دوران در حضور محمد شاه بادشاه انار الله برهانه مقرب و معزز بود چند دیهه را بطور معافی باسم مولوی موصوف از حضور بادشاه حکم شد مولوی معز الیه بجناب آنحضرت قدس سره الاصفی کمال عقیدت داشت بصلاح شاه محمد نافع که از اقربای مولوی موصوف بود بحضور بادشاه عرض نمود

که حضرت شاه عبد الرزاق در این زمان از اولیاء الله اند و وجه معاش هیچ ندارند اول
معافی چند دیهات اگر باسم مبارک جناب ممدوح مقرر فرمایند عین صلاح دولت آست
بعد ازان باسم این بنده مقرر شود عرض مولوی علی اصغر باجابت رسید مولوی معز الیه
اول سند معافی پنج دیهه اسمی آنحضرت قدس الله سره الاصفی نویسانیده بعدش سند
اسمی خود حاصل نموده بدست مولوی شاه محمد نافع بجناب مقدس ومعلی فرستاد چون
آنحضرت شاه موصوف را از دور دید پرسید که در دست شما این کدام کاغذ است شاه
موصوف عرض ساخت که فرمان معافی پنج دیهه مولوی علی اصغر باسم مبارک از مهر
بادشاهی نویسانیده بدست بنده ارسال جناب والا داشته است از دست وی گرفته پاره
پاره کرده فرمود که در خانه خالق و رازق ما کدام چیز موجود نیست که از مخلوق خواسته شود
بیت شاه ما را ده دهد منت نهد ٭ رازق ما رزق بے منت نهد ٭ و این سخن نیز فرمود
که کدام از ذکر خالق خود رو گردانیده بدعای بادشاه مشغول شود که اسپ و فیل و ملک
بادشاه سلامت ماند که این معافی من نیز بحال دارد ما را خالق بس است و باقی هوس است
از آنجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره بر اسپ تانگن سوار شده بطرفی برای
سیر عزم فرمود حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره و زمانخان همراه رکاب بودند
و آنوقت بر جناب ممدوح غلبه محبت الٰهی زیاده تر بود ناگاه متصل یک قطعه زمین مزروعه
که کاشته آن از سکن یعنی از ٹیلا برای انخر یعنی گندم خوب برابر و مصفا ساخته بود رسید
از اسپ فرود آمده ملبوس خاص از بدن مبارک سوای پایجامه جدا کرده بر زمین نهاد
و اسپ حواله زمان خان فرمود و خود در قطعه مذکور در آمده بطور استراحت بغلطید حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره و زمانخان حیران بودند که این چه واردات است بعده

آنحضرت پاها آهستگی بلند ساخته تمام قد شریف استاده شد فقط سر مبارک بر زمین ماند
و تا عرصه یکپاس دران حال بذکر خفی مشغول ماند بعده بهمان دستور آهسته آهسته پاهای
خود فرود آورد بسبب کم طاقتی و کبر سنی جناب ممدوح در حالت غش تا دیر ماند بعد ازان
افاقت یافت گریه و زاری میکرد و میگفت که یا اله العالمین الحال این قدر طاقت و
قوت نماند که یاد تو کرده شود دران وقت ملهم شد که ازین شغل و هم ازاین چنین اشغال و
مجاهدات که تکلیف رسد معاف فرمودم بعد ازین آنحضرت برخاست و پارچه پوشیدنی
در بر کرده متوجه بدولت خانه گشته و بروایت صحیح به ثبوت پیوسته که چشم وی ازین شغل رفته
و عین یکسوی طلعت روز افزون گرفته و این شغل را بکسی از خلفا ارشاد نفرموده
و جناب ممدوح را اجازت اسم یا بدوح معکوس از جناب امیر المومنین اسد الله الغالب
علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه رسیده بود و نیز بکسی تعلیم نفرموده بلکه میر سید اسمعیل قدس سره
درخواست کرد از جناب امیر المومنین کرم الله وجهه امر شد که طرف وی لایق این عنایت
نیست بوی تعلیم نباید کرد آنحضرت قدس الله سره الاصفی آنچه امر شده بود از امیر اسمعیل
بیان فرمود از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بدروازه
مسجد از صبح تا یکپاس روز بر آمده نشسته ماند دران وقت حالتی داشت که محاسن شریف
در دست گرفته نالان و گریان بود و میگفت که یا اله العالمین بدانچه علم بخشیدی دانستم
و هر آنچه عطا فرمودی یافتم لیکن تا در دنیا باشم محبت خود دار و هرگاه که ازین جهان
مرا ببری در محبت خویش بردار پس از یکپاس ازین مژده مسرت افزا ملهم شد مصرع
چو میری مبتلا میری چو خیزی مبتلا خیزی * چون ازین مژده تشفی خاطر اقدس گشت سجدات
شکر بجا آورد بعده با گل برگ تنبول و تماکو که عادت شریف بود التفات نمود از انجمله اینست

که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی برکناره جوی کلیانی که بسمت شرقیه از بانسه شریفه
بمفاصله یک کروه واقع است زیر درخت برگد که حالا ازان درخت نشانی باقی نیست
تشریف شریف میداشت آواز نقاره بسمع اشرف رسید شخصی از جانب مشرق می‌آمد
ازوی پرسید که این آواز نقاره از کجاست وی بعرض رسانید که راجه موضع هراها که
ریاست و ثروت بسیار داشت برای تخریب و تاراج بانسه و مسولی می‌آید آنحضرت از
انجا برخاست و بر بلندی کناره انجو تشریف فرما شده در آنجا صورت سکندر شهید که از
همراهیان حضرت سالار مسعود غازی علیه الرحمه ست حاضر شده گفت که شما ازین امر
خاطر جمع دارند این راجه بسبب سرایت دهند درین ایام راجه قصبه ایتهی وغیره از شیخ
نصرت الله و فرحت الله عزم جنگ داشت شخصی را از برادران خویش نزد راجه هراها
فرستاده گفته فرستاد که امروز بلا تامل شریک ما شوید بعد انفراغ ازین جنگ باتفاق یکدیگر
تمامی قدواره یعنی مسکن قدوائیان را تاخت و تاراج خواهم ساخت و قدوائیان قومی
اند از اولاد حضرت قاضی قدوه الدین که از اکمل اولیاء الله بود شرافت و نجابت و
شجاعت و ریاست زمینداری پنجاه و دو موضع از بانسه شریفه و مسولی و بڈاگاؤن و سو
و سرسنڈا وغیره قریب بلده لکهنو میداشتند آن راجه هراها روانه قصبه ایتهی شد ازان
هر دو شیخ جنگ واقع شد راجه هراها بضرب بندوق کشته شد از آنجمله اینست که روزی
آنحضرت قدس الله سره الاصفی از کناره جوی کلیانے تشریف شریف می‌آوردند دو سوار
همراه بودند بدست راست حضرت عین القضات همدانی و بدست چپ حضرت منصور حلاج
قدس الله اسرارهما و شیخ خان محمد عرف شیخ اجاکه از زمینداران بانسه شریفه بود چنان
معمول داشت که هرگاه آنحضرت قدس الله سره در فصل انبه بانصوب میگذشت پنج عدد

انبه قسم بهتر میگذرانید چون هر دو سواران راهمراه دید پانزده انبه در دست گرفته روان شد
آن هر دو صاحبان چون او را دیدند فرمودند که این نامحرم ما را دیده حالا رخصت میشویم
این بگفتند و روان شدند شیخ خان محمد بحضور حاضر شد و پانزده انبه حاضر آورد آنحضرت
پنج انبه گرفت شیخ معز الیه عرض ساخت که همراه آنجناب دو سوار دیگر بودند برای آنها
این انبه آورده بودم جناب ممدوح فرمود که آنها رفتند آن شیخ عرض کرد که این انبه ها
نیز قبول فرمایند جناب اقدس قبول فرموده دعای ازدیاد دولت فرمود همچنان شد که
آن شیخ صاحب دولت ماند و حالا اولادش نیز صاحب مال و دولت اند و آنحضرت
قدس الله سره الاصفی اکثر تعریف صفای قلب وی میفرمود که بحواس ظاهری عالم
ارواح را دید و نیز میفرمود که اگر آن شیخ مشغول بحق بودی ذوق بسیار لذت بی شمار
حاصل مینمودی از آنجمله اینست که پنج سواران بر زمینداران بانسه شریفه از طرف
نواب برهان الملک سعادت خان دستک آورده بودند تو سے از زمینداران قضایا
بمیان آمده سواران کشته شدند چون این خبر بنواب برهان الملک رسید برای قتل
زمینداران مذکور عزم کرد و از استماع این خبر همه ها فرار شدند آنحضرت قدس سره نیز
متعلقان خود را همراه حضرت شاه سید غلام دوست محمد در رامپور بمکان چیت رام رخصت
فرموده خود بنفس نفیس در بانسه شریفه استقامت نموده فقیری را سبوچه پر از آب کرده
داده فرمود که این آب را گرد بانسه اندک بریز الفقیر همچنان کرد چون نواب
برهان الملک قریب بانسه شریفه آمد هر چند که تلاش کرد نشانی نیافت حیران شده گفت
که عوض بانسه بانسی را که ضلع ایست در سرکار بهرایچ غارت خواهم کرد از انجا راهی
بطرف بانسی شده آن مکان را غارت کرد از آنجمله اینست که روزی آنحضرت از

کنارہ جوی کلیانی تشریف مے آوردچون بربلندی کناره رسید شخصی آمد و سلام کرده بعرض
رسانید که من مرض چیچک ام و مامور درین ملک و کوه شمال شده ام و انهم امر شده است
که از آنحضرت اجازت گرفته استقامت باید داشت وقتیکه رخصت فرمایند بلا توقف کوچیده
باید رفت فرمود ما نیز تابع امر ایم انچه شمارا حکم شده است بکنند بعد چندی همان شخص آمده
عرض کرد که ما یان را درین جوار عرصه بسیار گذشته است و خلق الله را نیز بسیار ایذا رسیده
و صاحبزاده شاه کرم الله را نیز همین عارضه لاحق است لیکن جای اندیشه نیست اگر امر
شود بطرف کوه شمال کوچ نمایم فرمود بهتر است آنها کوچیده رفتند و حضرت شاه کرم الله
قدس سره را از ان روز شفا معلوم شد از انجمله اینست که عامل بلدهٔ لکهنؤ باراده
بیعت بحضور حاضر شد آنحضرت قدس الله سره الاصفی آنوقت در باغ انبه که الحال میان
همان باغ مرقد مبارک است تشریف میداشت زمینداران بانسه شریفه بحضور آمده بطور
خوشخبری اظهار ساختند که عامل لکهنؤ باراده بیعت می آید آنحضرت بمجرد استماع این خبر تمامی
ملبوس خاص را از بدن مبارک جدا فرموده پاجامه را از زانوی شریف بالا کرده و از
باغبان رنبه یعنی کهرپا که از ان کاه میکنند بدست گرفته زیر درختے در کندیدن کاه مشغول شد
آن عامل بحضور اقدس حاضر شده بسعادت قدمبوس مشرف گردید و گفت حیف صد حیف
که این ذات بابرکات مثل و نظیر خویش ندارد لیکن خلاف شرع است ستر عورت نمی
نمے پوشد و بدون حصول سعادت بیعت رخصت شده رفت جمیع زمینداران و دیگر حاضران
عرض کردند که این چنین عادت شریف نبود چرا بیعت او قبول نفرمودند ارشاد شد که نصیب
وی از من تعلق نداشت و علاوه برین آنکه عمال ظالم و جابر می باشند بطور شیر و گرگ بندگان
را ناحق میکشند از بیعت این چنین کسان بجز نقصان دیگر فایده نمی گردد از ین جهت

اورا اجابت نکردم ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ
ٹانگن سوار شده بجای میرفت و حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره عقب می آمد فرمود
که پیش اسپ روان شو زمان خان افغان ساکن شاهجهان پور که مرید آنحضرت قدس الله
سره الاصفی بود بطور سفارش عرض کرد که صاحبزاده والا مناقب بآرام عقب سے آمدند
حالا حکم پیش رفتن شده است از دویدن ایذا و تکلیف خواهند برداشت فرمود خبر میدهد از
پشت ایشان قطب وقت متولد خواهد شد بجانب قطب پشت نباید داد دران زمان که
آنجناب مقدس این سخن فرمود حضرت شاه کرم الله و رحمت الله قدس اسرارهما متولد
شده بودند بعد این ارشاد سیدنا و هادینا و مرشدنا پیر و مرشد برحق حضرت شاه سید
غلام علی نور الله مرقده بعالم وجود جلوه افروز شد ازانجمله اینست که روزی شیخ
محمد امان ساکن قصبهٔ رسولی که داماد آنحضرت قدس الله سره الاصفی بود اراده رفتن
بمکان خود کرد سواری همراه نداشت حضرت قطب الاقطاب فرمود که ٹانگن سواری خاص
را تیار کرده بیارند چون سائیس تیار ساخته حضور پر نور آورد اسپ آوازی کرد آنحضرت
بسائیس فرمود که اسپ را و زین از پشت وی کشاده ببند حاضران عرض کردند که
اسپ را برای سواری شیخ محمد امان حکم شده بود اکنون از چه سبب واپس سے فرمایند
جناب ممدوح فرمود که اسپ میگوید از دست ایشان خون ناحق خواهد شد ایشان را
سواری نخواهم داد و این امر بعد چهل و هفت سال بظهور رسید که چند کس از اقربای قوم
از دست شیخ موصوف بر قضایای زمینداری ناحق کشته شدند ازانجمله اینست که روزی
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر اسپ کوهی که آنرا بزبان هند ٹانگن گویند سوار بوده
از طرف [illegible] کلیانی از زیر درخت برگد تشریف می آوردند و ابر و ترشح باران در موسم سرما

بود اسپ شوخی میکرد جناب ممدوح تازیانه بر اسپ زده فرمود که نه خود را شناختے و نه
خالق خود را بگو لا اله الا الله محمد رسول الله اسپ کلمه طیبه بزبان فصیح خواندن گرفت حتے که
آنحضرت بمکان خود رسید در تمام راه آن اسپ کلمه طیبه بزبان فصیح میخواندمی آمد مردمان
همراه و آنهاکه در راه بودند می شنیدند ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره
بمکن پور تشریف فرما شد و بر کناره دریا وضو میکرد که صورت مبارک حضرت مخدوم اخی
جمشید قدس الله سره که از قوم قدوای و از مشاهیر اولیاء الله و صاحب ولایت آنجوار
و در قصبه راجگیر مدفون اند نمودار شده گفت که امروز دعوت شما است بمکان من بیایند
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بمکان شان تشریف فرما شد بر مزار شریفش فاتحه میخواند
که شخصی مرغ و نان پخته آورد و درخواست فاتحه کرد جناب مقدس فاتحه خواند بعده آنشخص
عرض کرد که حصه خود بگیرند صورت مبارک مخدوم باز نمودار شده فرمود که این دعوت شما
نیست جناب ممدوح ازان طعام نگرفت بعد ازان شخصی خلیس یعنی کهچڑی و روغن زرد
آورده درخواست فاتحه خواندن کرد جناب مقدس فاتحه خواند آنکس نیز عرض نمود که حصه خود
بگیرند بسبب ممانعت سابق قبول نفرمود بعدش پیرزنے چند بره که از اقسام طعام هند است
آورده درخواست خواندن فاتحه کرد آنحضرت در فاتحه مشغول شد هنوز فارغ نشده بود که
صورت مخدوم نمودار شده گفت که این پیرزال عقیدت میدارد و باین نحافت ریسمان پنبه
از دست خود ریسیده میفروشد و ازان چند خرمهره بر آورده میدارد بعد چندی چون پشیزها
جمع میشوند طعامے از وجه حلال پخته مے آرد این دعوت شما است آنحضرت قدس الله
سره الاصفے آن طعام را تناول فرمود ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الا
اکثر برائے یاد الهی بر حوض سعده موکه اطرافش جنگل و گذر مردم در آنجا کم است تشریف فرما

بیشتر روزی بر حوض مذکور تشریف میداشت و شاه منگری قدس الله سره العزیز فرزند
آنجناب همراه بود بسبب بهم نرسیدن طعام شب صاحبزاده موصوف را گرسنگی غالب
گشت عرض ساخت که گرسنگی کمال دارم جناب ممدوح فرمود که موضع سعده موقریب است
در آنجا رفته دریوزه کرده بیار و بجو حسب الامر عازم شد در اثنای راه در دل خود میگفت
که سوال کردن نمیدانم به بینم که چه طور چیزی بدست می آید چون در آنجا رسیده دید که زنی
گندم و نخود بریان میکرد از ایشان گفت اگر خواهی چیزی ازین بتو بدهم ایشان گفتند
بهتر است آنزن نخود و گندم بے طلب صاحبزاده موصوف داد از آنجا آورده میخورد
جناب مقدس بصاحبزاده ممدوح فرمود که فلان گیاه را بر کن و در حوض بانداز جناب
موصوف همچنان کرد بعده باز فرمود که زیر آب در زمین دفن کن حسب فرموده بعمل آورد
پس ازان آنحضرت فرمود هرگاه که برین حوض مے آمدم این گیاه میگفت که از من طلا
بشود مرا طمع میداد ازین سبب این گیاه را کندانیده دفن کنانیدم که مبادا این بشر
را خیال بر طمع آید از آنجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بسعده مو
تشریف فرما مے شد در اثنای راه مابین بانسه شریف و بڈاگاؤن صورت مبارک حضرت
قاضی شهاب الدین نمودار شده گفت که پیش ازین بطور سهل گفته بودم مرحبا خوش آمدی
برای دفع بلا آمدی شما را ناخوش آمد اکنون برای رفع ملال آمده ام و امروز دعوت شما
است جناب مقدس و مُعلّے بر مزار شریفش تشریف فرما شده فاتحه میخواند که شخصے مرغ و
نان پخته آورده مستدعی فاتحه خوانی شد جناب ممدوح فاتحه میخواند که صورت مبارک حضرت
قاضی ممدوح نمودار شده گفت بخور بدین دعوت شما است آنحضرت قدس سره ازان
مرغ و نان حصه خود گرفته تناول فرموده رخصت شده بطرف سعده مو عازم شد از آنجمله

ایست که آنحضرت قدس سره گاہے برای زیارت ضریح مبارک که حالا تعزیه معروف
است میرفت وگاهی نه روزی بتاریخ نهم محرم الحرام بطرف دریاچه کلیانی تشریف فرما شدند
در اثنای راه سفید باقان تعزیه شریف که تیار ساخته نهاده بودند جناب ممدوح برای
زیارت تعزیه متبرکه نرفت شب بخواب دید که نزد همان تعزیه رفته ام جناب امامین شهیدین
معصومین جگرگوشه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و نور دیده علی مرتضی حضرات
امام حسن المجتبی و امام حسین شهید کربلا علیهم السلام رونق افزا اند بمجرد دیدن ارشاد شد
که ای عبدالرزاق بر مکان مانے آئی جناب موصوف از شرف قدمبوس مشرف گشته
عرض ساخت چه طاقت که بجناب اطهر و مطهر حاضر نشوم از آن روز در عشره محرم
هر روزه برای زیارت تعزیه میرفت واکثر میفرمود که تعزیه را که از کاغذ و چوب میسازند
فقط چوب و کاغذ نباید دانست گاه گاہے ارواح مقدس هم متوجه میشوند واینهم معمول
مقرر فرمود که چون تعزیه را بر میداشتند آنحضرت پیشوائی کرده بمکان خود می آوردند تا وقتیکه
تعزیه میبود دست بسته استاده میماند و در آخر عمر بسبب ضعف و نقاهت بتکیه دیوار و یا بقوت
عصای استاده چون تعزیه را میبردند تا بجای کلیانی میرفت و وقت دفن شریک میشد
بعده تشریف شریف بخانه می آوردند و همان دستور حضرت شاه سید غلام دوست محمد
و جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه غلام علی قدس الله اسرارهما عمل می فرمودند
از انجمله ایست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در اول عشره محرم سه بار
بجناب مقدسه مطهره سیدة النساء حضرت فاطمة الزهرا رضی الله عنها مشرف گشته آداب
بجا آورد لیکن جناب ممدوحه را بجانب خود متوجه نیافت کمال تردد خاطر لاحق شد
چون بعد عشره مذکور بار مشرف شد بدستور سابق توجه شفقت یافت عرض کرد که سابق

سه بار بسعادت قدمبوس شرف اندوز گشتم لیکن التفات خاطر اشرف بحال خویش نیافتم اگر
خطائی بظهور رسیده باشد امیدوار عفو هستم ارشاد شد که از شما هیچ قصور بوقوع نیامده لیکن
من در یافتم امام حسین متردد بودم ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره بحسب استدعای
بهاؤالدین دلال سفید باف ساکن بڈاگاؤن که یکی از مریدان جناب ممدوح بود در شادی
کتخدائی پسرش تشریف فرما شده و آنجا رقص بگت بازان میشد چون جناب مقدس در مجلس
تشریف برده بپاس آداب دلال مذکور بگت بازان را منع از رقص کرد آنحضرت
قدس سره اجازت رقص داده فرمود که در شادی ممانعت نسازند و از مولانا نظام الدین
قدس سره که نیز همراه رکاب بود فرمود که شما بر بالای خانه که برای سکونت مقرر شده است
بروید و آرام کنید فعل شما خلایق را سند خواهد شد و فقیر ام فعل ما کسی را سند نیست ازانجمله
اینست که مولوی کمال الدین بوقت شب مطالعه کتاب فصوص که تصنیف حضرت
شیخ محی الدین عربی علیه الرحمة است میکرد بمقامی رسید که هر چند غور و فکر کرد مطلب بفهم نیامد
کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت لشکری دید یک سوار پیش پیش ازان لشکر می آید
مولوی موصوف پرسید که مالک این لشکر کیست گفت که مالک این لشکر جناب سرور انبیا است
صلی الله علیه وسلم فی الفور بجناب اطهر و مطهر شتافته بشرف قدمبوس مشرف گشته عرض کرد
که در فصوص بفلان مقام هر چند غور کردم بفهم نیامد در جواب اشاره بطرف مشرق شد مولوی
موصوف عرض کرد که مشرق را حدی نیست بکدام جا سر میگردد ارشاد شد که بیانسه برو مولوی
موصوف که از اسم شریف آنحضرت قدس سره واقف بود خود را بیانسه شریفه رسانیده
بحضور حاضر گشت و جناب قطب الاقطاب بی پرسش و تقریب معنی آن مقام از حاضران
مجلس بهچی بیان فرمود که مولوی موصوف را تسکین کلی حاصل شد ازانجمله اینست

که بار دیگر مولوی کمال الدین علیه الرحمة را در فصوص مقامی مشکل پیش آمد که هر چند خیال کرد
حل مطلب نشد بدستور سابق کتاب را زیر سر داشته بخواب رفت باز بجناب سرور کائنات
علیه افضل الصلوة والتسلیمات مشرف گشت و استفسار معانی نمود باز حکم بطرف مشرق شد
مولوی موصوف بجناب آنحضرت قدس سره حاضر شد جناب ممدوح پرسید که مصنف فتوحات
و فصوص کدام است مولوی ممدوح عرض کرد محی الدین عربی آنحضرت قدس سره فرمود
خبر رسیده که جناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم میفرماید که من بصورت محی الدین جلوه گر
شده بیان نموده‌ام بعده معنی آن مقام آنچنان ارشاد فرمود که مولوی معز الیه را تسکین تام و
جمعی کلی حاصل گردید از آنجمله اینست که ناگران قومی اند از هنود و از عرصه مدید صوبه دار
اختر نگر اوده بودند مردم آنجا از ظلم و ستم شان بسیار عاجز شده بجناب اقدس عرض نمودند
که از ظلم و ستم ناگران بسیار تکلیف میکشیم و بجان آمده ایم دعا فرمایند که ناگران معزول شوند
جناب ممدوح فرمود خبر رسیده که بعد دیوان اخوان دیوان خواهند آمد پس از چندی
ناگران تغیر شدند و صوبه داری اختر نگر به برهان الملک سعادت خان مقرر شد از آنجمله
اینست که خشک سالی در جوار بانسه شریفه و حوالی آن گردید خلایق از اندیشه قحط
بجناب مقدس و معلی رجوع آوردند و عرض کردند که همه مخلوق از عدم بارش ترسان و
خایف است برای باران دعا فرمایند که موجب زیست خلایق گردد و الا همه تباه و
هلاک خواهند شد جناب ممدوح بر حال خلایق رحم نمود فرمود که مجذوبی در جنگل موضع بهونهره
که از بانسه شریفه یک کروه بطرف شمال سمت میباشد پیش وی رفته درخواست بارش نمایند
الله تعالی بدست بارش مقرر داشته لیکن اظهار گفتن مانع باید کرد و آنجماعه مضطر حسب ارشاد
بموضع مذکور رفتند فقیر مجذوب بخواب بود چون بیدار شد همه با بعد از سلام عرض حال

خشک سالی ساخته درخواست دعا کردند پرسید که شما از گفته کدام کس در اینجا آمدید اول آن مردم
اخفا کردند چون آن فقیر مجذوب بسیار ناخوش شد باندیشه این معنی که این فقیر مجذوب است
مبادا دعای بد کند اظهار نام مبارک آنحضرت قدس الله سره الاصفی ساختند مجذوب
گفت همه کار خود میکنند و بدنامی بر دیگری مے نهند بعده بسوی آسمان دید و گفت چرا
بارش نمیکنی بمجرد گفتن وی پاره ابر نمودار شد باز آن فقیر گفت مردم زود بگریزند چنان
نشود که جوی کلیانی در طغیانی آید و عبور مشکل افتد ایشان در دل گفتند که ابر لایق بارش
کجاست اندکی توقف کرده از فقیر رخصت شده بجمعی راهی شدند و بارش بکثرت شروع
شد چون بجوی کلیانی رسیدند دیدند که سیلاب عظیم آمده است عبور آنجو مشکل مفهوم شد
همه ها ایستاده شدند از آن میان شخصی شناوری میدانست عبور کرده بموضع دیوکلی آمده
چهارپای و سبوچه ها گرفته همراه خود برده زورقی تیار نموده آنهمه ها را عبور کنانید از انجمله
انکیست که در قصبه بهرایچ زنی بود از قوم کهتری انوپا نام داشت چون کدخدا شد و بخانه
شوهر رفت زوجش خواست که مربوط شود اصلا آن زن ملتفت نشد و کناره کش گردید بعد چند
روز از شوهر گفت که مرا بنام خدای تعالی بگذارید شوهرش بدل خود گفت که شاید از کسی
موافقت دارد ازین سبب این کلمات میگوید اگر از اینجا فرار شود بسبکی پیش همچویان است
بهتر آنست که بخانه پدرش بفرستم اگر از آنجا خواهد رفت بدنامی بر من نیست پس آن زن
را بخانه پدرش فرستاد چون بخانه پدر خود رسید از پدر و مادر نیز همچنان کلام کرد که مرا براه
خدا بگذارید باله آباد که معبد هنودان است خواهم رفت مادر و پدرش چون حالش بطور
دیگر دیدند بمجبوری اجازت دادند عازم اله آباد گردید پدرش نیز همراه شد وقتیکه متصل
بافسه شریف بموضع رامپور رسید از پدر گفت که در بافسه فقیری شنیده ام اگر مصلحت باشد

از او خان ملاقات کرده راهی الهٰ آباد شوم پدرش گفت مضایقه ندارد و از آنجا بجناب
آنحضرت قدس الله سره شرف قدمبوس حاصل ساخته در اول ملاقات از پدر خویش
گفت معبد من همین جاست بدیگر معبد نخواهم رفت بعده پدرش هفت یا هشت روز استقامت
کرده خوراک خام از حضور سے یافت پخته میخورد و انوپا را طعام مرحمت می شد میخورد و بعد
چندی پدرش رخصت شده رفت و انوپا دو یک ماه بحضور حاضر مانده شرف بیعت
حاصل کرده بتعلیم اشغال ممتاز گشت بعده انوپا پدر خود را طلبیده همراهش بخانه پدری
رفت و همانجا استقامت ورزید چنان مقرر کرد که چون ماه شعبان رسیدی بحضور آمده تا
آخر ماه رمضان المبارک حاضر میماند و روزه میداشت و نماز ادا میکرد و بعد عید بخانه پدر
خویش میرفت و بعد انتقال آنحضرت قدس سره نیز معمولش چنان بود که در ماه شعبان آمدی
و در شهر شوال بعد عشره بخانه پدر رفتی و جناب پیر و مرشد برحق حضرت شاه غلام علی نور الله
مرقده میفرمود که هرگاه انوپا چند ضرب نفی و اثبات میزد حالتی وی را پیدا میشد که گاهے
گریستی و گاهے خندیدی و نیز میفرمود که ما انوپا را عجمه میگفتیم از انجمله اینست که روزے
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر کناره جوی کلیانی تشریف میداشت و بوتیمارے بر
کناره آن نشسته بود چندان توجه خاطر بشکار میداشت که چون کسے قریبش میرفت اصلاً خبر
نمیشد آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که مانند این بوتیمار که متوجه بشکار است انسان را
بسوے خالق و معبود حقیقی خود می باید بعده بوتیمار شکار گرفته بخورد و بخاطر شخصی از حضار مجلس
گذشت که بوتیمار ناحق بخط جانوری را برای نفس خود کشته عند الله ماخوذ خواهد شد یا نه
آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد که آکل و ماکول همه شهر ناظر خود و خود
منظور خود و تماشا و خود تماشا کار از انجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت قدس

سره الاصفی برای ملاقات فقیری تشریف فرما شد آن فقیر هر مخلوق را الله میگفت چون
جناب ممدوح روبرو شد درویش گفت بیا الله آنجناب نشست باز آن فقیر گفت الله را
از الله بند و از پشت الله الله را جدا کن یعنی اسپ را از ریسمان به بند و زین از پشت
اسپ جدا کن جناب ممدوح همچنان کرد چون اسپ را پابند کرده برای چریدن گاه گذاشت
اسپ گاه میچرید فقیر باز گفت ببین ای الله الله را الله میخورد بعده آن فقیر گفت که شما نیز
هر چیز را الله میگفته باشند آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من بکرم الله و توجهات
حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه بخواهم گفت
شما بگوئید آن فقیر را فرموده جناب ممدوح ناخوش آمد توجه باطنی قاصد بایذا رسانی شد
جناب ممدوح فرمود که بکرم الله و توجهات جناب محبوب سبحانی غوث صمدانی سید
محی الدین عبد القادر الجیلانی رحمة الله تعالے علیه بر من موثر نخواهد شد هر چند که قاصد
گردید هیچ اثر پدید نیامد بعده آن درویش بسیار معذرت نمود و بتکریم و تعظیم پیش آمد و
طعام حاضر آورد شبی جناب مقدس بر مکان وی قیام ورزیده صبحی عازم شد درویش گفت
که ایام من بآخر رسیده اند عنقریب است که الله را الله بکشند یعنی مردم ما را بدعوی حق الله
خواهند گشت الله را الله خبر خواهد داد الله آمده الله را دفن خواهد کرد یعنی آنجناب را خبر خواهم
کرد آنجناب آمده دفن خواهند کرد آنحضرت قدس سره از انجا روانه گشت بعد چند روز
آن درویش را در جلسه ملکوتیه دید سر خود را بدست گرفته میگوید دید الله را الله کشتند و
الله را الله آمده مدفون سازد یعنی مردم مرا کشتند شما آمده مرا مدفون سازید جناب ممدوح
بر جنازه وی حاضر شد و شریک تجهیز و تکفین گردید اکثر حال قوت آن درویش را
مدح میفرمود که بعد موت وی را قوت همچنان است که در حیات داشت از انجمله اینست

که آنحضرت قدس الله سره الاصفی برای یاد الهی برکناره جوی کلیانی هر روزه دو وقت
تشریف فرما میشدند روزی گیاهی که جیری کپوری نام دارد بجناب اقدس عرض کرد که از من
طلای خالص میشود مرا بگیرید و بعمل آرید جناب ممدوح فرمود که من برای یاد حق جل وعلی
در اینجا می آیم از طلا و نقره هیچ سروکار ندارم ازانجمله اینست که در ملک دکن آنحضرت
قدس سره بود فقیری برکناره جوی استقامت داشت و تمامی خلایق از فرقه اهل اسلام
هنود معتقد وی بودند و اهل کمال میدانستند جناب ممدوح را چنان معمول بود که هر فقیر را
می شنید رفته ملاقات میفرمود و استدعای دعای خیر میکرد نزد آن فقیر تشریف برده
حسب معمول درخواست دعا نمود آن فقیر بیدار را پیش آمد و گفت شب در اینجا گذرانید
چون شب شد فقیر مذکور یک استخوان نارجیل یعنی ناریل پر از اکسیر آورده آنحضرت
قدس الله سره الاصفی را داد و گفت که از من همین میتوانند شد جناب ممدوح آنرا گرفته در
جوی مذکور انداخته فرمود که ما را تلاش حق جل وعلی است ازین تمدویات هیچ کار نیست
وندارم آن فقیر گریه و فریاد کرد که ازین اکسیر لکهوکها روپیه میشد شما را از کمال ترحم
بخشیده بودم نمیدانستم که باین ناقدردانی در آب خواهند انداخت جناب اقدس تبسم میفرمود
و او گریه وزاری میکرد چون آنحضرت قدس الله سره دانست که این ناکس هیچ نمی فهمد
دست مبارک در آب دراز کرده آن استخوان نارجیل همچنان پر از اکسیر آورده حواله وی
کرده فرمود که این خاکستر نزد تو قدری عظیم دارد من این را کمتر از خاک میدانم که آن آفریده
خداست و این از صنعت تست پس صبح بمکان خود تشریف فرما شد ازانجمله اینست
که در ملک دکن در عالم سلاح بندی درویشی پیش آنحضرت قدس سره آمد چون از اخلاق
مرضیه عادت تواضع با اهل لباس فقر بود با ندرویش محبت و التفات فرمود وی در تبدیل

اجساد مبارزتی داشت روزی از انجناب گفت که حکماء یونان چنین کمال داشتند که مس را زر خالص میکردند و دیگر عجائبات بیان کرد آنحضرت قدس سره فرمود که در امت مرحومه حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین صلی الله علیه وسلم هزاران مردم این چنین هستند که کیفیات اسرار خفیات که بر انبیاء سابقین صلوٰة الله علیهم اجمعین منکشف نشده بودند هویدا ساختند این قبیل اجساد یعنی مس وغیره را طلا کردن نزدیک آنها هیچ کاری نیست باندک التفات و اشارهٔ چشم هرچه خواهند بشود درویش مذکور گفت یکی شیخ شاه میر عبد الصمد خدا نما است قدس الله سره العزیز از این مثال هم چیزی قوت میداشت آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که این چه چیز است درویش گفت اگر شما قوت داشته باشند فلان گیاه را بیارند فرمود که مرا از این گیاه کاری نیست و نبود لیکن انشاء الله و بکرم الله همین ساعت می آرم و بسوی صحرا روان شد چون از آبادی بیرون شد صورت مبارک حضرت میر سید عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود که آن گیاه مطلوبه همین است آنجناب قدس سره چند برگ از آن گیاه برکنده آورده بدرویش داد آن درویش متعجب شد که ایشان نام گیاه نشنیده و ندیده بودند و درین سرزمین این گیاه معدوم است از کجا آوردند بیچاره ندانست که علیم و خبیر تعلیم میفرماید آنرا از انجمله اینست که درویشی کیمیاگر بموجب عادت اهل این کسب از آنحضرت قدس سره اخفای حال خود میکرد هرچند که جناب ممدوح را از بضاعتش هیچ غرضی نبود آن درویش روزی عرض کرد که شما استخاره کرده دریافت نمایند اگر در نصیب شما این بضاعت کیمیا باشد بشما تعلیم نمایم آنحضرت قدس سره فرمود مرا از این کیمیا هیچ التفات و غرضی نیست اسم خالق کیمیاست بعد از آن در جلسهٔ ملکوتیه دید که اطراف و جوانب آن درویش قاذورات متعفنهٔ طبایع هویداست و وی غرق درین نجاست است

از انجمله اینست که در قصبهٔ بدایون مولوی بود اراده بیعت بجناب آنحضرت قدس الله سره الاصفی داشت وبسبب کبر سنی چندان طاقت نداشت که پیاده ببانسه شریفه رسد و یا سواری بهم رسانیده عازم شود روزی بدیهی بنا بر کاری رفته بود اتفاق موقت افتاد وقت شب محتلم شد صباح برای غسل بکناره جوی که دران دیهه بود رفته غسل نمود نماز فجر ادا کرد دید که فقیر آزاد قفسی در دست از کناره جوی مذکور می آید چون قریب رسید بمولوی موصوف گفت که اراده بیعت داری بیا بیعت کن مولوی موصوف گفت که آرزوے بیعت بجناب قطب الاقطاب سید شاه عبد الرزاق بانسوی میدارم آن فقیر گفت شما در دل خود همین تصور نمائید که مرید او شان شدم مولوی را طاقت انکار نماند بشرف بیعت مشرف گشت بعده آن فقیر بطرف دریا راهی گردید و هیچ معلوم نشده که بکدام جانب رفت مولوی مذکور حیران ماند که آیا اراده من نوع دیگر بود و از شمه تقدیر این قسم بوقوع آمد بعد دران ایام شاه نور محمد ساکن شاهجهان پور محله کاڈیپوره در بانسه شریفه بحضور اقدس حاضر بود جناب مقدس فرمود که فلان مولوی ساکن بدایون را آرزوی بیعت بود امروز وی را مرید کرده آمدم شاه نور محمد در بیاض خود تاریخ و روز و وقت نوشته داشت بعده شاه موصوف رخصت شده بشاهجهان پور آمده برای عرس مرشد خود بقصبه سنبهل عزیمت نمود در اثنای راه بشهر بدایون رسیده از مولوی موصوف وقت ملاقات مبارکباد بیعت گفت مولوی موصوف گفت که اراده بیعت بحضور اقدس میداشتم روزی فقیری آزاد از جانب دریا آمده مرا مرید کرده رفت شاه ممدوح گفت که آنفقیر آزاد خود حضرت قطب الاقطاب بودند بعده حال حاضر بودن خود و فرموده جناب اقدس بیان ساخته و نوشته بیاض ملاحظه کنانید مولوی موصوف چون اظهار شان مطابق واقعه

یافت سجدات شکر بجناب حق جل و علی بجا آورده این بیت بر زبان راند بیت تو نگو ما را
بآن شه بار نیست ٭ بر کریمان کارها دشوار نیست ٭ گر یار کند میل هلالی عجبی نیست ٭ شاهان
چه عجب گر بنوازند گدا را ٭ از انجمله اینست که ملا بدلی ساکن قصبهٔ دیوه نهایت مفلوک
و پریشان حال بود چون کسے برای خواندن سبق مے آمد تخته در که ازان در را بند میکنند
و در زبان هند کیواڑ نامند در بر آورده بر آن نشسته میخوانید روزے زوجه ملا بدلی از
ملا موصوف گفت که اکثر خلایق اوصاف حضرت شاه سید عبد الرزاق بیان میکنند آنجا رفته
عرض حال عسرت و تکالیف خود باید نمود غالب که از برکت دعای شان ازین بلای
افلاس نجات یابیم ملا عازم بجناب اقدس شد در اثنای راه بخاطر گذشت که باین چنین
جناب فائز شدن و اظهار عسرت مناسب نیست بلکه دعای خیر برای عقبی اولی است
چون بحضور حاضر شد جناب ممدوح فرمود که اے ملا بدلی نزد شما هر کس که برای پرسیدن
مسئله مے آید شما او را جواب مسئله میدهند و تعلیم علم دین میفرمایند بعده فرمود که خبر رسیده
لا تموتن الا و انتم مسلمون ملا بدلی چون این سخن از زبان مبارک شنید شادان و فرحان
رخصت شد شخصے در بانسه شریفه از ملا موصوف قرابت میداشت گفت که امروز قیام دارید
و باز مستفید خدمت اعلی شوید ملا گفت که در حق خود این چنین مژده شنیده ام باز بجناب
اقدس رفتن نمیتوانم و الله اعلم که بوقت دیگر چیزے دیگر فرمایند همان ساعت رخصت شده
رفت بعد ازان احوال افلاس ملا بدلی از اخبار ملکی بحضور بادشاه وقت رسیده بادشاه
بحاکم قصبه مذکور نوشت که نزد ملا بدلی رفته اخراجات شان دریافته در انچه که اوقات
گذاری ملا موصوف شود علوفه مقرر سازد عامل وقت نزد ملا رفته اخراجات ضروریه و
روزمره پرسید ملا موصوف چند تنگه صرف خود ظاهر نمود عامل عجب اظهار ایشان ورزیده

مقرر کرد بعد چندی کنیزی پشینزی چند از خانہ برای کاری میسر و ملا بدلی پرسید کہ این خرچہا از کجا آوردی گفت از یومیہ شما بدین قدر باقی ماندہ بودند برای فلان کار میسر ملا آن پشینزہا از وی گرفتہ بدست طالب علمی بعامل قصبہ مذکور واپس کردہ گفتہ فرستاد کہ از امروز این قدر یومیہ کم میدادہ باشند عامل این حال باز بحضور بادشاہ عرض نمود حکم شد کہ عامل خود رفتہ و زنی ہمراہ خود گرفتہ نزد زوجہ ملا بدلی آن زن را بفرستد آنچہ اہلیہ ملا موصوف ظاہر سازد بموجب آن روزینہ میرسانیدہ باشد عامل وقت چون زنی پیش اہلیہ ملا بدلی فرستاد او شان گفتند کہ در دو روپیہ خرچ روزمرہ بخوبی خواہد شد زن مذکورہ از عامل گفت عامل اظہار از ملا معزالیہ کرد ملا گفت کہ من کسی را منع نمیکنم لیکن صرف روزمرہ ہمان بود کہ گفتہ بودم و اگر بادشاہ تمام مملکت خود بکسی بخشد من کدام ہستم کہ منع کنم ازانجملہ اینست کہ در تقریب کدخدائی صبیہ رضیہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی طعام برای مردمان برات پخت شدہ بود و مردمان در برات زیادہ تر آمدند کہ طعام بآنہا کفایت نمیکرد و اندیشہ بخاطر اہتمام کاران راہ یافت و بسبب بہم نرسیدن اجناس متحیر بودند کہ گروہی فقیران آزاد آمدند آنحضرت فرمود کہ اول طعام باین فقیران بدہند مردم عرض نمودند کہ طعام بمردم برات اکتفا نخواہد کرد بفقیران چگونہ دادہ شود باز بتاکید امر شد کہ این فقیران را طعام بدہند بعد ازان بمردمان برات تقسیم نمایند بکرم اللہ تعالی ہمچنان برکت خواہد شد کہ بعد تقسیم طعام باقی خواہد ماند اہتمام کاران را نیز چو طاقت تکرار نبود لاچار اول بفقیران دادند بعدہ بمردم برات تقسیم کردند ہمہ مردم طعام بخوبی رسید و ہمچنان باقی بود ازانجملہ اینست کہ روزی آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید انا سنلقی علیک قولا ثقیلا آوازی تردد و تفکر بہ خاطر مبارکش مستولی

گشت ہمدرین تفکر و تحیر بود کہ از لقای حضرت میر عبد الصمد خدا نما قدس اللہ سرہ العزیز مشرف شدہ استفسار این امر خواست ارشاد شد کہ ام یریدون ان یسئلوا رسولکم بعد ازین از ارتحال خود آگاہ بخشید پس معلوم شد کہ قول ثقیل ہمین بود الغرض الجملہ انیست کہ بجناب آنحضرت قدس سرہ مولانا حضرت نظام الدین رحمۃ اللہ تعالے وہم دیگر اشخاص معتبر حاضر بودند کہ فرمود کہ حضرت پیر دستگیر میر عبد الصمد خدا نما قدس سرہ را درین وقت دیدم میفرمایند کہ امروز روز دوشنبہ است از سجن دنیا خلاص گردیدم و بلقای ذات لطیف جل جلالہ وعم نوالہ پیوستم چون بعض یاران کہ از گجرات احمد آباد آمدند بعرض رسانیدند کہ بروز سہ شنبہ وصال جناب ممدوح شدہ آنحضرت قدس سرہ در تحیر شد کہ آیا در کشف خطا واقع شد و این محض دور مینماید مولانا قدس سرہ عرض نمود کہ معاملہ اولیاء تعبیر پذیر است آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود آری معاملہ اولیا تاویل پذیر است چنانچہ حضرت ابراہیم خلیل اللہ صلوۃ اللہ علیہ وعلی نبینا وعلی آلہ الطاہرین را بود مولانا موصوف بعرض رسانید کہ حضرت خلیل اللہ را چہ طور لاحق حال شدہ بود بعض حضار آن مجلس از حضرت مولانا قدس سرہ گفتند کہ این را شما میدانند سوال از آنحضرت از بہر چیست حضرت مولانا قدس سرہ فرمود کہ از برای انکہ از زبان مبارک ہویدا و منکشف گردد درین صورت تصدیق مکاشفہ دیگر انرا سند و حجت استوار و مستحکم خواہد شد آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود کہ دنبہ را بصورت پسر دیدند باز فرمود خبر میدہد در فصوص و فتوحات مذکور است و از حضرت مولانا پرسید کہ مصنف این ہر دو کتاب کیست عرض نمود کہ محی الدین عربی قدس سرہ پس ازان حضرت مولانا قدس سرہ بیان نمود کہ حضرت ابراہیم علے نبینا و علیہ السلام در خواب

دید که پسر خود را ذبح میکند و این جواب به پسر خود بیان فرمود پسر گفت السمع والطاعه
فافعل ما تؤمر ستجدنی انشاء الله من الصابرین چنانچه مشهور و در قرآن مجید مشرح است مصرح
پس بذبح پسر متوجه شد خواست که کارد بحلقومش رساند بر حلقوم دنبه رسانید و کار تمام
کرد علما را درین روایت اقوال بسیار است در علم تفسیر و اصول فقه مفصل مذکور است
شیخ ابن عربی میفرماید که حضرت ابراهیم علیه السلام تاویل را ندریافت و رویا بتعبیر مطلبیه
و حالانکه دنبه متمثل بصورت پسر شده بود و او دانست که این رویا بظاهر خود است و فی تحقیقیه
کبش بود که بصورت پسر متصور شده پس رویای انبیا که در حکم امر الهی است این رویا
بذبح دنبه بود که بروی ظاهر شد بصورت پسر ازین راه ذبح نکرد پسر را بلکه ذبح کرد دنبه
را و تفصیلش در شرح فصوص است القصه آنحضرت قدس الله سره الاصفی هرچند
که این امر را چنان میدانست و میفرمود که تاویل پذیر است لیکن بر صلوح معامله
و تاویلات راضی نشد بلکه اضطرار لاحق میماند تا آنکه پس از چندی دیگر یاران از گجرات
شریف آمدند احوال انتقال حضرت میر عبد الصمد خدانما قدس الله سره العزیز بعرض اقدس
رسانیدند که بروز دوشنبه وفات یافت و بروز سه شنبه دفن کردند ازین سبب آیندگان
روز سه شنبه گفته باشند چون این معنی مفصل و واضح ضمیر انور گردید اطمینان خاطر مبارک
گشت و بتحقیق که بروز دوشنبه تاریخ پنجم شهر جمادی الاول در سنه ۹ یکهزار و یکصد و نه
هجری وفات یافت الله تعالی از برکات آن ذات والاصفات ما جمیع مریدان این
خاندان عالیشان را از ایمان کامله و شفاعت حضرت سید المرسلین خاتم النبیین صلی الله
علیه و آله وسلم کامیاب گرداناد قطعه تاریخ شه عبد الصمد قطب زمان بود و نوشید
جام وصل از دست ساقی ✤ بتاریخ وصالش گفت احمد ✤ بالله الصمد گشته ملاقی ✤

۹۴ ازانجمله اینست که شریفی از سکنه بلگرام شرف بیعت حاصل نموده بحضور حاضر بود و روزی
آن شریف آهسته قرآن مجید در دل خود میخواند کسی نمیدانست آنحضرت قدس سره فرمود
خبر میدهد و رتل القرآن ترتیلا حاضران واقف از شان و نزول آن نبودند که جناب
ممدوح فرمود آن شریف قرآن مجید بوجه نیک خوانده باشد ۹۵ ازانجمله اینست که
مدتی مولانا نظام الدین قدس سره در آزار قرحه مثانه مبتلا بود و رنجش بسیار داشت
آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر حالش ترحم فرموده ارشاد نمود که خبر میدهد
بسم الله الرحمن الرحیم لا اله الا الله بسم الله الرحمن الرحیم وانت ارحم الراحمین بر هر دو کف
دست دراز کرده چنانچه در حالت دعا دراز میکنند بدمد اولاً بسم الله الرحمن الرحیم
لا اله الا الله بعده بسم الله الرحمن الرحیم وانت ارحم الراحمین چهل و یکبار خوانده بر روی مالد از
ذقن تا پیشانی و از آنجا مالیده بر سینه و زانو و ساق تا هر دو پای و دست راست بر ساق
راست و دست چپ بر ساق چپ کشد و دو زانو نشسته بجانب قبله با وضو یا تیمم باشد
انشاء الله تعالی صحت خواهد شد و ایهم فرمود که دیگر امراض جسدیه را نیز نافع است بلکه
وردش جمیع امراض نفسانی را فائده می بخشد و مولانا قدس سره بعد از نماز پنجگانه
چهل و یکبار اول و آخر درود سه بار خوانده مدام بعمل می آورد بعنایت ایزدی
ازان شدت غیر متوقع الدفع خلاص یافت ۹۶ ازانجمله اینست که ماه رمضان المبارک
بموسم گرما و هنگام برشگال بود و دران ایام گرمی و تابش آفتاب زیاده میشود و مریدی
از جائی آمد که چند شبانه روز بصوم راه طی کرده بود آنحضرت قدس الله سره الاصفی
مداح همت وی شد مولانا نظام الدین را ازین سبب تحیر پیدا گشت که شیخ محی الدین
عربی قدس سره در فتوحات نوشته که مسافر را روزه داشتن ممنوع بلکه افطار واجب

جناب اقدس مع برصوم او میفرماید بحضور عرض کرد که آیا روزه بهتر است مسافر را فرمود
خیر میدهد که از فعل ناشنیده نیست و پرسید که معنی این لفظ چیست مولانا موصوف عرض
نمود که مقصود آنحضرت اینست که روزه احسن است لیکن ترجمه مطابق الفاظ اینست که
شنیده نیست تردد بر خاطر اشرف راه یافت فی الفور فرمود خیر میدهد که روزه قبیح نیست
و باز فرمود که روزه بهترین چیزهاست حضرت مولانا قدس سره مینویسند که آنحضرت
قدس الله سره العزیز امی بود بیشتر آیات و احادیث بزبان عربی می شنید لیکن بتکلم نمیتوانست
و پیوسته میفرمود که چشم زبان یاری نمیدهد ورنه بالفاظ و لغت فصیح میشنوم چون متعارف
بعض مردم لفظ شنیده ناشنیده است و آنجناب مقدس لفظ شنیده شنیده بود بسبب آنکه
لکنت زبان داشت ازین راه در تعبیر نیز همچنان آورد [۹۷] ازانجمله اینست که شخصی
طالب علم بحضور حاضر گشت و دو سه روز استقامت داشته بسعادت زیارت مشرف
ماند بعد ازان چون درخواست رخصت کرد ارشاد شد که امروز دیگر قیام نمایند طالب العلم
بعرض رسانید که ضرورتی پیش آمده که رخصت ماندن نمیدهد آنحضرت قدس سره فرمود
که ان کنتم جنبا فاطهروا چه معنی دارد شما طالب علم آئید بگوئید طالب علم را ندامتی دامنگیر
شد و عرض کرد که معنی آیت کریمه بدریافت آمده از حضور اقدس برخاسته غسل نمود
ظاهرا از درخواست قیام همین غرض بود که بدون غسل نرود [۹۸] ازانجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از بعض حاضران مجلس در مسئله تیمم پرسید که تیمم تا
بند دست کفایت دارد یا نه چون درین نواح مردم حنفی مذهب اند و آنجناب نیز حنفی
مذهب بود حاضران بعرض رسانیدند که کفایت ندارد جناب ممدوح فرمود مرا معلوم
میشود که کفایت دارد و باز فرمود که خیر میدهد کفایت میکند بعض طلبه علم چون عقیدت کلی

باآنجناب نداشتند تکلم و توجیهات کردند که بچه طور کفایت میکند کتب فقه بخلاف وهی ناطق
اند بدانکه اختلاف است فقها را در تیمم واستیعاب به ذراع است یا تا بند دست کفایت وارد
حضرت امام اعظم و صاحبیه رحمهم الله تعالے بر قول اوّل اند و امام شافعی بر قول قدیم
وجماعه بر ثانی و اکثر احادیث صحاح موید قول امام شافعی وغیره است و ظاهر افتوای
شیخ محی الدین عربی همین است و آشیاخ آنحضرت چنانچه حضرت خواجه سری سقطی وجناب
قطب ربانی و محبوب سبحانی امام یزدانی غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر جیلانی
قدس الله اسرارهم که عامل مذهب شافعی و امام احمد ابن حنبل رحمة الله تعالے علیهما
اند پس تکلم در این امر بچه طور است و مهذا امام مالک رض مرفوعاً روایت میکند که اختلاف العلماء
رحمة پس احتمال دارد که آنحضرت قدس سره ملهم بکفایت تا بند دست شده باین رحمت
مبشر بوده باشد و الاول اوجه والله اعلم ازانجمله اینست که باری باران رحمت
ازحد زیاده باریدن گرفت که مردم کهن سال در عمر خود با نشان چنین بارش نمیدادند آنحضرت
قدس الله سره العزیز اندرون محلسرا تشریف میداشت و نصف شب گذشته بود و آب
در تمامی صحن خانه مقدسه پر گشته که یکایک شنید که قُم و در دل گفت که قوت قیام ندارم چه
دران ایام که بعد از یک دو سال ازین عالم ارتحال خواهد فرمود در اعضای سافله
قوت نداشت چنانچه از خود بر نمیخواست باز شنید قُم چون بکرت دوم بسمع اشرف رسید
چنان دانست که کسے میکشد و ماندن نمیدهد پس آواز بلند بپای بر دم رسانید که فلان و
فلان مردم از آواز بیدار شدند بمجرد آواز هر یک دویده آنحضرت را از خانه بیرون آوردند
همان وقت سقف خانه فرود آمد ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاخفی
فرمود که خبر میدهد یا ایها المزمل قم اللیل از مولانا نظام الدین پرسید تفتیش چیست

عرض کرد کہ از جناب احدیت خطاب است بجناب پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ ایستادہ
باش در شب بنماز یعنی نماز تہجد باز فرمود کہ خبر میدہد کہ این حکم مختص بہ پیغمبر خدا صلے اللہ
علیہ وسلم نیست بیشتر الہامانیکہ آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی را رو مینمود اکثر ازان
از الفاظ احادیث و قرآن شریف بود بعض مردم نزول بر مضمون ایات و احادیث مطابق
شان فرودمے آرند این نباید بلکہ این الہام آنحضرت است و ایات و احادیث وحے
نبوی است صلی اللہ علیہ وسلم پس مرادات وی مطابق حال نبوی است و مرادات
الہام مطابق حال آنحضرت قدس سرہ باشد ہر چند کہ در لفظ اتحاد بود پس مقصود الہام
یاایہا المزمل قم اللیل بر آنحضرت برخلانیدن بر احیاء شب باید شد کہ اللہ جل وعلا
خواہ بقیام نماز خواہ نہج دیگر و از اینجا است کہ فرمود خبر میدہد کہ ہمہ کس است احتمال دارد
کہ تحریص بر قیام تہجد باشد و انیہم ہمہ تعلق دارد و از ان روز کہ باین آیہ کریمہ ملہم شد باز پشت
بزمین نرسانید و بر تخت چوبی و پلنگ تا مدت حیات آرام و استراحت نفرمود از انجملہ
اینست کہ شخصی بپا بوس آنحضرت قدس سرہ مشرف شدہ رخصت خواست بوقت
تودیع جناب ممدوح فرمود کہ انا للہ وانا الیہ راجعون آن شخص متفکر شد بعض حضار کہ
واقف از ارشادات بودند گفتند کہ محل تفکر نیست شاید کہ مراد آن باشد کہ بخدای تعالی
راجع باید شد بذکر و فکر قلبی نہ بفکر نظری کہ ارباب استدلال دارند از انجملہ اینست
کہ در ابتدای حال در نواحے جو نپور بیرون شہر آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی شنید
یسبح للہ ما فی السموات وما فی الارض چپ و راست نظر فرمود کسی را ندید پس انچند روز
باز شنید دانست کہ این الہام است او از مردم خلایق نیست از انجملہ اینست کہ
کہ آنحضرت قدس اللہ سرہ العزیز روزے برای تناول طعام نشست ہمین کہ طعام

حاضر آوردند شنید حضار مشو جناب ممدوح فرمودند هنوز دست بر طعام ننهاده ام که این امر
میشود بعد ازان قدری طعام تناول فرمود چنانچه در تقلیل طعام عادت داشت و یا کم
ازان و این واقعه بتکرار در مجالس واقع شده و در زمانه پیشین اولیاء الله و طالبان
حق را این چنین الهام شده است چنانچه اکثر اقوال اولیاء الله ناطق اند شیخ مصلح الدین
سعدی شیرازی رحمه الله میفرماید شعر اندرون از طعام خالی دار ؛ تا درو نور معرفت
بینی از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر میدهد ربنا واجعلنا
مسلمین بکسر میم بعضی گفتند که در قرآن شریف بفتح میم است مولانا نظام الدین گفت
که این وارده الهام است چه لازم است که مطابق بلفظ قرآن مجید همه جات باشد و هم
در بعض قرات همچنین است و احتمال دارد که چون بعبارت عربیه چندان مهارت نداشت
ازین راه تفاوت کسر و فتح بوده باشد و از الهام واجعلنا مسلمین اشاره اینست که جهد و
در اسلام و انقیاد دارند تا از خود فانی شوید و باقی بالله باشید و از اذکار و افکار این دار
ناپایدار در گذرید و از خود وارهید بحسب این شعر عامل باشید شعر دمبدم دم را غنیمت
دان و همدم شو بدم ؛ واقف دم باش و دم را دمبدم بیدم بدم ؛ هرچند که احتیاج این
شرح نیست و نبود لیکن برای استفاده قاصران به تحریر آمد از انجمله اینست که آنحضرت
قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میدهد واذکر ربک حتی یاتی الیقین بعض از قراء حضار
مجلس که از یاران جناب ممدوح نبودند گفتند که این چنین در قرآن مجید نیست و نه از
قرائت است جناب ممدوح فرمود که بدین الفاظ نباشد طوریکه شنیدم بیان نمودم و الهام
هر ولی مطابق الفاظ قرآن شریف لازم نیست و مقصود الهام اینست که طالب حق را
لازم است که بذکر حق جل و علی چنان سعی و کوشش نماید و مشغول باشد تا مراتب یقین

بمواقبت گرود و از اثبات مراتب یقین جمله حجابات زائل شوند بدر رود یقین پرده های خیال
نماید سراپرده الاجلال از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود خبر
میدهد که مردے بارادہ بیعت می آید همان روز آنکس بجناب مقدس حاضر گشت و بشرف
بیعت سرفرازی یافت از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی در هنگام
سلاح بندی برنسے صاحب جمال و خوبروئی کمال داشت در این اثنا صورت مبارک
حضرت امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه نمودار شد و انگشت بدندان گرفت و آثار
ناخوشی بر جبین مبارک لائح گشت چون جناب ممدوح بحالت خود آمد التفات طبع اقدس
از آن زن برداشت و اهتمام را گذاشت و عادت شریف بود هرجا که تخلل در توجه شد
فی الفور میگذاشت علی الخصوص وقتیکه ازین چنین جناب مقدس ایمائی سے یافت
از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی محمود شهید قدس سره
را که مدفن شان در موضع رهرا مو که از بلده شریفه بطرف مشرق مائل بجنوب بنکروه
خواهد بود بخواب دید که میگوید ببین اینها یعنی زمینداران موضع مذکور را چه کرده اند عادت
شریف بود که اکثر در آنجا تشریف برده می نشست و حالات پسندیده رو مے نمود و بعد
دریافت این حال سوار شده عزم مزار شریفش فرمود چون آنجا رسید دید که زمینداران
از حدود خود ها متجاوز شده قدری زمین از علاقه مزار شریفش در کشت خویش در آورده اند
زمینداران آنجا را طلب فرموده بخفگی ممانعت از تجاوز زمین کرد آنها نادم شده از آن
زمین دست برداشتند از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود
هرگاه که کسی از یاران خاص من اراده آمدن نزد من میکند خبر میشنویم که فلان یا فلان
مے آید از انجمله اینست که باران مے بارید آنحضرت قدس سره فرمود که این وقت

دل میخواهد که سید عالی نسب یعنی سید اسمعیل بیاید و او را ببینیم و سید موصوف آن وقت در قصبهٔ
مسولی بود که از بانسه شریفه یک کروه است بسبب قرب جوار پیر و مرشد خویش در آنجا توطن
اختیار کرده بود و استقامت میداشت همان ساعت در دل سید موصوف آرزوی قدمبوس
زیاده از حد شد لیکن انتظار فرصت باران داشت که باز آنحضرت فرمود که دل میخواهد سید
عالی نسب بیاید سید موصوف را طاقت توقف نماند و گفت اگر عنایت پیر و مرشد است هیچ
تاثیر باران بر من نخواهد شد و در آن بارش باران روان گردید سید موصوف میفرمود که باران
بجسم من هیچ اثر نمیکرد و همچنان بلباس خشک بحضور حاضر شده بحصول سعادت قدمبوس مشرف
شد از انجمله اینست که روزی آنحضرت قدس سره الاصفی در خانه نشسته بودند فرمود
که طبع میخواهد از مولوی کمال الدین ملاقی شوم بعد از آن فرمود که مولوی کمال الدین چنانکه
تیر از کمان سخت میجهد میرسد همین بظهور آمد که بے سبب ظاهری طبعش اضطرار گرفت از خانهٔ
خود که بقصبهٔ فتحپور داشت بدون عزیمت راهی باین صوب شد و بزودی و شتاب در بانسه
شریفه حاضر گردید از انجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در
قصبهٔ ردولی تشریف میداشت شخصی بعلم ظاهری چیزی میدانست بقصد امر معروف و
مواخذه از اهمال نماز که از آنجناب در ادای نماز صبح و عصر توقف راه می یافت ازین
سبب که درین اوقات بر جناب ممدوح حالت فنا فی الله و بقاء بالله طاری میگشت
و آنکس را ازین معنی چه خبر بود از همه جهت بطور مواخذه عرض نمود جناب ممدوح در
جواب فرمود ما گناهگاریم اینهم گناه از ماست و منفعل از کردهٔ خودیم در گذر نمائید و شما مرد
دانشمند اید مردم از شما منتفع میشوند و هر کسی را که اشکال مسئله می باشد از شما میپرسد
درین سخن بود که آنحضرت قدس سره ملهم شده فرمود که خبر رسید اتامرون الناس بالبر

تُخْفُوْنَ اَنْفُسَكُمْ و ازان شخص که امر معروف میکرد فرمود تفتیش چیست وی ازین حال ندامت در دل کشید حاضران مجلس گفتند دیدید انچه دیدید حالا ازین خیال فاسد خود درگذرید بعض مردم پیش مولوی غلام نقشبند شکوهٔ تقیید نماز آنحضرت قدس سره بیان کردند مولوی موصوف گفت که قضیب البان موصلی که از مشاهیر عرفاء ذوی الاحترام است در نماز تقیید نداشت پیش جناب قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر جیلانی رحمة الله تعالی علیه شکوهٔ عدم تقیید نماز وی عرض کردند فرمودند هیچ مگوئید که پیوسته سر بسجده است و نیز عدم تقیید نماز بوجه تحقیق خوب دریافت نگردید از بعض علامات دریافت شد که وقت نماز حالتی مع الحق داشت که بنظرش لِی مَعَ اللهِ وَقْتٌ لَا یَسَعُهُ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ اشاره بآنست و از تهیه و اسباب طهارت و نماز دران فتوری راه مے یافت ازین سبب متوقف میشد و در بعض اوقات که بنماز مشغول میشد حالتی مے یافت که لَا عَیْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ و هر گاهیکه آنحال در نماز نمی یافت البته متوقف مے شد و اکثر آنحال را در نماز متوقع میبود حضرت مولانا نظام الدین رحمة الله علیه هم مینویسند که در بعضی اوقات دریافت شد که بجسد لطیف متجسد شده ادای نماز میفرمود و آنهارا که بصارت آنعالم بود میدیدند و جناب ممدوح را قوت تجسد بسیار بود و در اکثر اوقات میفرمود تو جهیکه دران جسد می یابم درین جسد یافته نمی شود و اینهم بوقوع رسیده که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی پیش دروازهٔ شریف زیر درخت تمر هندی نشسته بود وقت ظهر رسید حضرت مولانا و دیگر یاران خود را برای ادای نماز تقیید فرمود هر یک برخاسته وضو کرده قاصد نماز شدند چون تحریمه نماز فرض بستند آنحضرت قدس الله سره الاصفی خود بظاهر بهمان جا که نشسته بود ماند و بباطن متجسد بجسد لطیف شده شریک نماز شد هر کس از حاضران نماز میدید که جناب

مقدس شریک نماز است چون مردم از نماز فارغ شدند دیدند که جناب ممدوح بطورے کہ
نشسته بود نشسته است مردم ازین واقعه حیران شدند چون حضرت مولانا بحضور حاضر
شد جناب ممدوح فرمود که اگر متجسد بجسد لطیف شده ادای نماز کند جسد متعارف از فریضه
ساقط میشود یا نه مولانا علیه الرحمة عرض نمود که این چنین صورت در کتب مبین نیست فرمود
خبر میدهد که ساقط نمیشود چرا که نماز بر این جسد متعارف فرض است و بر آن جسد لطیف
فرض نیست مولانا ممدوح عرض کرد راست و درست است همچنین از تحریر مردم طریقت
بدریافت می آید و نیز حضرت مولانا نوشته است که باری آنحضرت قدس سره در قصبه
بهرائچ تشریف میداشت روزی بر اسپ سوار شده بطرف صحرا متوجه شد از قضای حاجت
فراغ فرموده وضو ساخته نماز فرض ادا نموده در ادای نماز حالتے خوش بر جناب ممدوح
طاری شد چنانچه میفرمود که در نماز حالتے یافتم لا عین رأت ولا اذن سمعت اشاره از
فنای خود و بقاء بالله است این را واقعات لا تعد ولا تحصی اند پس وقتیکه توقع انتقال
داشت باداے نماز مے پرداخت و حینیکه متوقف میشد منتظر انتقال بوده باشد و یا احتمال دیگر
داشته باشد میفرمود که شما از مسئله و قرأت واقف اند ما غافلان با دراک آن کی توانیم رسید
و حضرت مولانا قدس سره درین مقدمه توقف در مناقب رزاقیه مفصل تحریر نموده اند این
خاکسار باختصار پرداخت از انجمله اینست که روزی ملا کمال الدین قدس سره
بحضور عرض کرد که شیخ محی الدین عربی در فصوص مے نویسد که مات فرعون طاهرا و مطهرا
و دیگر علما را درین اقوال بسیار اند آنحضرت قدس سره ارشاد فرمایند که این معنی چگونه
است جناب ممدوح فرمود خبر میدهد انگان نجیا مولوی موصوف عرض کرد که این سخن معلوم
است یعنی یافته باشد نجات جناب ممدوح فرمود خبر میدهد نجیا نجیا انجیا از انجمله اینست

را آنحضرت قدس سره را اقوال کبیر نہایت مرغوب خاطر بود اگر کسی مغنی بحضور حاضر شد اکثر فرمایش اقوال کبیر مے نمود روزی بحضور اشرف مغنیان این الفاظ ہندی که از کبیر اند میسرائیدند کبرا ہل دہ پور کہہ کی جو ماتی مسجد جای آنحضرت قدس سرہ مسرور مے شدند و تعریف این کلام نمودہ میفرمودند که کبیر چہ خوش گفتہ است ہم دران وقت شخصی از حضار مجلس عرض کرد که آنجناب میفرمایند که کبیر چہ خوب گفتہ است درین چہ خوبی است ہمین گفتہ است که قربان آن شخص که در حالت سکر بمسجد رود و در حالت سکر بمسجد رفتن ممنوع است جناب ممدوح فرمودند فی الحقیقہ خوب گفتہ است حاصلش اینست که قربان آن شخص باید شد که در حالت سکر یعنی محبت الٰہی باشد و در آن حالت پاس و آداب مسجد یعنی آداب شرع محمدی نگاہدارد و در کمال جذبہ محبت الٰہی قدم از احاطہ شریعت بیرون ننہد بعدہ شخصی بطور طعن گفت که کبیر از مسلمانان بود لیکن اقوال او بطور ہنود است آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی فرمود خیر سید ہر کان محققا و مدققا از اجلہ علما اینست که آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی در بلدہ لکھنؤ بباغے که در آن مرقد شریف حضرت شاہ دوست محمد قدس سرہ است تشریف میداشتند و بعد وفات شاہ ممدوح نیز حسب عادت قدیم در سال گاہے دو بار و گاہے سہ بار برای زیارت مزار شریفش تشریف مے بردند روزی دران باغ نشستہ بودند که مردم حاکم آمدہ قصد بریدن درختہا کردند آنحضرت قدس سرہ را منظور چنان بود که برگے و شاخ مضرت نرسد چراکه از آثار شاہ موصوف بودند درین اثنا بود که شنید قتل فانہم لقتلون پس آنہا را منع فرمودند آنہا که شقاوت و قساوت قلبی داشتند نہی جناب ممدوح در اذہان شان اثر پذیر نشد ان اللہ لا یہدی القوم الفاسقین آنہا درختہا را بریدند جناب مقدس بسیار مغموم و متاسف شد بعدہ شنید القاتل ہو المقتول آنزمان از تاسف استراحت یافتند

شعر خود انا الحق زد از لب منصور؛ خود برآمد ز شوق بر لب دار — از آنجمله لطیفست که
مولوی کمال الدین عزیمت آستانه‌بوسی کرد و در دل او خیال مسئلهٔ تناسخ منظور بود چه از
کلمات اسلامیین و فقهای متکلمین بطلانش هویدا است و از ارباب کشف و شهود و صوفیه
صافیة الاسرار که کلام شان همه بران ناطق و عبارات بعضی از اینها دال بر خلاف آن
در خاطر آورد که از آنحضرت استفسار این مسئله باید کرد تا دافع گردد که کشف جناب ممدوح
بحیه عالم است پس بحضور برآمده بپابوس مشرف شده نشست بمجرد نشستن بی تقریب
آنحضرت قدس سره فرمود که مولوی کمال الدین تناسخ چه چیست عرض کرد تناسخ عبارت
است از تعلق ارواح بعد ممات با جساد که در بطون نشاء خلقت تمام یافته حاصلش حیات
ایشان در دار دنیا بعد ممات الی ما شاء الله تعالی و گاهی تناسخ بر قصر ممدوح در
جسد غیر الی ما شاء الله تعالی من الجزاء و المجازات فرمود که خبر میدهد تولد نبیت و در شان تناسخ
دیگر نفرمود حضرت مولانا نظام الدین بیان این امر در مناقب رزاقیه مفصل لکهی فرموده اند
آنجا باید دید از آنجمله لطیفست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی روزی در سایهٔ
درخت برگد که اکثر آنجا تشریف برده بیاد حق مشغول می بود نشسته بودند شنیدند که معلم عارف
شهید شد مغموم گشته مراجعت بخانهٔ مبارک فرمودند بعد از آن خبر شایع شد که مولوی معنوی
جامع علوم دینیه و عقلیه عارف معارف یقینیه مولوی قطب الدین والد بزرگوار مولانا
نظام الدین قدس الله اسرارهما شهید شد و ملاقی برب جل و علی گشت از آنجمله لطیفست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی خورد سال بود برادر کلان جناب ممدوح اشتغال بکرد
اراضی خراجیه داشت حکام جابر طلب و مواخذهٔ زر کردند هر چند که مردمان از حاکم وقت
اظهار کردند که فلان یعنی آنحضرت قدس سره صغیر سن است سر انجام زر چگونه خواهد شد

او سماعت نکرد همچنان متقاضی ماند جناب ممدوح بتقریبی علاحده شده یازده با سوره اخلاص
خواند صورتے نمودار شد وگفت مخوان که عامل نیست و نابود خواهد شد همچنان بظهور رسید
۱۱۹ ازانجمله اینست که روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی فرمود که من در ایوان
بادشاه هندوستان درآمدم و با چند کس دیگر بدین امر مامور شدیم کبوتری خوشرنگ و
خوبصورت و جسد کلان در آنجا بود او را گرفته در قفس کردیم و برمزاج مبارک حرارت این
امر مستولے میشد مولوی کمال الدین که از مریدان خاص بود عرض نمود که از فرموده جناب
معلوم میشود که فرخ سیر را وزیر بقید خود آورد چرا که وزیر زور و شوکت و عداوت داشت
بعد چند روز این خبر از دهلی یعنی از دار الخلافه شاهجهان آباد شایع شد که بادشاه
در قید وزیر گشت آنحضرت فرمود که مولوی کمال الدین گیاست و فراست بسیار دارد اگر
کسی از مشایخان این سخن میگفت خلایق میدانست که از راه کمال گفته است هر چند که
که علم قید مجرد معائنه این معامله باطنیه داشتم بکس نگفتم و وی بفراست دریافت ۱۲۰ ازانجمله
اینست که روزے باز آنحضرت قدس سره فرمود که یک جاموش سرکش و قوی و
زبردست را گرفتند و برزمین آوردند و در سن موافق عادت در بینی وی انداختند در آنحال
نیز مولوی کمال الدین حاضر بود عرض نمود که بدریافت آمد که عبد الله خان وزیر فرخ سیر
بادشاه را گرفتار کرده بود بسزای اعمال خود رسید از اظهار مولوی موصوف برمزاج اقدس
سروری و فرحتے پیدا گشت بعد چند روز این خبر شیوع یافت که وزیر بسزای کردار خود رسید
۱۲۱ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی را روزے در تعطل حواس
ظاهری جاسے رفیع بنظر در آمد و آنجا حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه را دید که در ورد
قرآن مجید مشغول است هم دران قصر شخصے گفت که بیا تا در آنجا بعد هم در آنجا جناب پاک حضرت

رسالت پناه است صلی الله علیه وسلم اندرون تشریف برد و از سعادت قدمبوس مشرف
گشته و بمکانیکه حضرت امیر المومنین عثمان رضی الله عنه بود باز آمد و تلاش مکان جناب
امیر المومنین اسد الله الغالب مظهر العجائب والغرائب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
داشت که حضرت امیر المومنین عثمان رض در مجلس خویش فرمود که علی مرتضی کرم الله وجهه در
فلان مقام است حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره راهی بدانسو شد و در همین اثنا
حضرت امیر المومنین و امام المتقین اسد الله الغالب علی ابن ابیطالب کرم الله وجهه
را دید که تشریف می آورد از نهایت نوازش و الطاف در کنار مبارک گرفت و بقوت
بسینه مبارک چسپانید و فرمود که یتیم مارا کدام از آمدن منع کرده بود حضرت امیر المومنین
عثمان رض گفت که یا علی من منع نکرده بودم بلکه رهنمونی کردم بجانب تو [132] ازانجمله اینست
که حضرت ابوهریره رضی الله عنه را روزی آنحضرت قدس سره دید که برایکه ارشاد
نشسته بود و درس علوم دینیه تعلیم می نماید [133] ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره
روزی حضرت معاویه رض را در سکوت و سرنگون دید [134] ازانجمله اینست که آنحضرت
قدس سره در هنگام سلاح بندی و نوکری جائی بخواب استراحت بود و مردمان دیگر که از
اوضاع حمیده و پسندیده بهره نداشتند و فقط سپاهی بودند بازنگه گفتند که بر بستر آرام آنحضرت
بخسپ چنانچه وی بر بستر مبارکش بخسپید جناب ممدوح چنان دید که ماده سگ در خواب
است بمجرد دیدن این رویا بیدار گشت دید که زنگه است بسیار ناخوش شده زجر فرمود
[135] ازانجمله اینست که باری آنحضرت قدس سره الاصفی بسیر کوهستان متوجه گشت در
اثنای راه آوازی شنید که من قم شهیدم شما مهمان من باشید بعد ازان از بلده گهرسا
بضم کاف هندی که این حرفی است که اهل هند کاف را با ها امتزاج نموده یکحرف کرده

میخوانند وسکون را باغنه نون ودر آخر الف بعد سین مهمله متوجه شد ودر آنجا اثری نیافت بعده قریب وی در جای دیگر یافت وزیارت کرد ومردم همراه را گذاشته بکوهستان چند روز در سیر متوجه ماند آنجا آثار مردم لایح نبود چون ولوله عشق بمرتبه کمال داشت از جای های ترسناک باک نمیکرد درین اثنا صورت مبارک حضرت امام جعفر صادق علیه السلام رو نموده فرمود حالا مراجعت نمایند پس مراجعت نمود ویاران را همراه گرفته عازم خانه تشریف شد

۱۲۶ **ازانجمله اینست** که شخصے در کسب اسباب معاش پریشان حال داشت وقتی در غم بود که صورت مبارک آنحضرت نمودار شده تسلی کرد باز همچنین شد چون این معامله در یقظه بود تفاوت از معامله واحساس یقظه نکرد ودانست که خودش تنزل فرموده وآن شخص آنحضرت قدس سره را گاهی ندیده بود همدران حال دریافت که خود جناب ممدوح بود بعدش مرفه حال شد واسباب معاش بهم رسانید چون مراجعت از دکن بوطن خود که قصبه بلاوه باشد نمود قاضی شده آمد عزم رفتن خانه نکرده روانه حضور شد روزیکه آن شخص بحضور رسید آنحضرت قدس سره موافق عادت شریف متوجه بسیر شده بود بحضرت شاه غلام دوست محمد فرموده بود که اگر شخصے بیاید باید نشانید وتواضع باید کرد من مے آیم بعد چند ساعت آنشخص آمده منتظر نشسته بود که جناب ممدوح تشریف آورده وبیعت او پذیرا فرمود حضرت مولانا مینویسند که روزی بحضور حاضر بودم ذکر خیر وصلاح میان بود درین اثنا فرمود که بخطاب من لا یعنی مخالفه مخاطب شدم که فلان ولی در ملک دکن ازین عالم رحلت کرد تو هم حاضر شو بموجب امر رفتم ودر آنجا دیدم که مردم از دفن فارغ شده اند بر مزارش نماز گذاردم ومراجعت کردم در اثنای راه در قصبه ملکاپور که در ملک دکن است با آنشخص ملاقی شدم

۱۲۷ **ازانجمله اینست** که مولوی کمال الدین قبل از حصول بیعت از جانب

آنحضرت قدس سره انکاری داشت و شکی از اهمال نماز و بعض احیان که از باعث غلبهٔ
شکر محبت الٰهی از جناب مقدس بوقوع مے آمد بخاطرش راه می یافت و اکثر همراه حضرت
مولانا نظام الدینؒ در بانسه شریفه مے آمد بخاطر داشت که وقت یافته از اهمال نماز بپرسد
اتفاقاً روزی آنحضرت قدس الله سره الاصفی بر شاخ تمر هندی که قریب بزمین بود نشسته
و حضرت مولانا با جمعی از طلبهٔ علوم بر تخت چوبی که زیر مسجد متصل تمر هندی مذکور افتاده بود
نشسته بودند و مولوی کمال الدین نیز همدران جماعت بود که آنحضرت قدس سره در
حالتی شد همدران حالت خطاب بحضرت مولانا کرده فرمود که خبر میدهد قوموا الی الصلوٰة
مولانا بمجرد استماع این کلمه رو بمسجد نهاد و از نماز عصر فارغ شده باز بدانجا خاموش نشست
و جناب مقدس همچنان بر شاخ درخت مذکور نشسته ماند و نماز نخواند مولوی معز الیه که
درانجا نشسته بود شبهه خاطرش زیاده تر شد و بدل خود گفت که آنحضرت ما یان را حکم نماز
میفرمایند و خود ترک نماز مینمایند و بمجرد خطور این خطره جناب ممدوح بجانب مولوی موصوف
خطاب کرده فرمود که ای کمال الدین خبر میدهد که عالم شک از دل شما برخیزد و خود را بر
زمین انداخت و از یک پهلو بپهلوی دیگر میگردید و میفرمود که من سراپا گناهم حال من
چگونه خواهد شد در حال حال مولوی کمال الدین متغیر گشت و در خود یافت که گویا کسے
جان را از سر تا پا میکشد و دانست که عنقریب هلاک میشوم و چندانکه بر آنحضرت قدس سره
اضطراب زیاده میشد تصدیعه بر مولوی موصوف زیاده میگشت و هر چند از حضار مجلس
شفاعت خواست کسی در آنحال جرات عرض کردن نیافت مولوی موصوف آنزمان
فهمید که اینهمه از ان خطره است که بخاطر راه یافته بود در حال توبه کرد و استغفار نمود و عهد
کرد که باز از حال آنجناب این چنین بدل خیال نخواهم کرد پس آنحضرت برخاست و بجای

خود نشست بعد ازان اضطراب که بر مولوی معز الیه بود تسکین یافت از انجمله آنست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی شیخ عبد الرحمان انصاری را که از یاران آنجناب بود
بعلت خدمت قضا در مصیبتی گرفتار شده بود در معامله باطنیه دید که بزمین فرو میرود چنانچه
تمام جسم وی بزمین فرو رفته فقط سر باقی است همدران اثنا صورت مبارک حضرت
شاه سید میر عبد الصمد خدا نما قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود که ای عبد الرزاق
می بینی که این چه کرد که بوبال آن گرفتار است بعد ازان جناب ممدوح دید که سگهای
خوش لباس با زنجیرهای زرین گرد خود دارد شرمنده و سرنگون و آنجناب مقدس بخاطر
اشرف داشت که آنکس ازین ورطه نجات یابد پس ازان دید که آن شیخ ازان ورطه
خلاص یافت بعد ازان شیخ مذکور بجائی که گرفتار بود مخلصی یافته بحضور حاضر شد
لیکن از توجه باطنی آنحضرت قدس سره که بحالش مبذول شده بود آگهی نداشت بجناب
اقدس عرض کرد که من در بلای عظیم گرفتار شده بودم مرا خلاص نگردید فرمود بکرم الله
خلاص از توجه من بود بخودی خود نبود هرچند که بظاهر دست گرفته نکشیدم بعده حال مکاشفه
و توجه و عنایت آنحضرت بوی معلوم شد پس ازان جناب ممدوح ازوی پرسید که آن سگها
کدام بودند گفت الدنیا جیفة و طالبها کلاب پس جناب مقدس فرمود که برای چه بخدمت
قضا راضی شدی حال قضاة زمانه برین صورت است که دیدی درحال آن شخص توبه
کرد باز گرد و پیرامون این خدمت نگردید و آنحضرت قدس سره میفرمود که آن سگها
قضاة بودند بعد ازان بشیخ مذکور که بسبب امر از قضا توبه و انکار کرده بود هیچ وجه
معیشت نداشت عسرت زیاده شد روزی بجناب اقدس عرض کرد جناب ممدوح
باتیش ملهم شد و بشیخ معز الیه مذکور تعلیم ساخت و با اجازت اسم یا وهاب که از اسمای الهی است

فرمود شیخ موصوف چند روز ورزش نمود دولت بسیار حاصل شد و مرفه حال گردید و آنحضرت
قدس الله سره العزیز در اکثر اوقات میفرمود که عجب است ازان یار که این چنین حالت
دید و طلب معاش ازوی نرفت حضرت مولانا نظام الدین مینویسند که اگرچه آن شیخ
متلوث بافزونی اسباب معاش بود لیکن شب خیز و بذکر مشغول و معتقد توحید وغیره رموز آن
بود و مناسبت بارواح داشت ۲۹ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس سره از دعوت و عملیات اسما
وغیرهم بهر امور دینی و دنیاوی هرگز نمیدانست مگر حدیث دوست که ویرا تکرار میکرد لیکن
مقام وی بذروهٔ سنام علیین و صد یقین رسیده مکاشفت تاثیرات اسما میشد و بهر امریکه
ملتفت میگردید و توجه تام میفرمود صورت فعلیت میگرفت و برغبت و رضا هر چیز را که میخواست
می شد شعر قضای حق رضاجوی دل او ❊ قدر ایمان پرست طاق ابرو ❊ دعایش عرض
مطلب آرزو کرده ❊ شنیدن تا لب استقبال او کرده ❊ و امثال این جذبه وی بشمار اند شمه
ازان اینست که زنی شاکی آسیب جن بود و اولیای وی آمده ظاهر ساختند آنحضرت
قدس سره متوجه بوی شد خادم را فرمود که بچابکی وی را بزن خادم چند چابک بر بدن
وی رسانید فی الفور بحالت قدیم باز آمد و باز اثر جن بروی ظاهر نشد ۳۰ ازانجمله اینست
که بمقتضای مَن لَّهُ المَولیٰ فَلَهُ الکُل آنحضرت قدس سره را تاثیری بسیار بود ازین سبب بر سگ هم
در بعض حالت که از خود غائب می شد بحق تعالی نظر میکرد و متاثر میگشت چنانچه در آنجا
نظر بر سگی افتاد حالش متغیر شد در وقتیکه اذان می شنید بدر مسجد آمده آواز میکرد تا آخر اذان
باواز موذن آواز میکرد و چون موذن فارغ میشد او هم ساکت میگردید و بجای خود میرفت
همچنین سالها گذشت و آن سگ را خلوصی و عقیدت بود ازین سبب چون جناب مقدس
عزم سیر میکرد همراه میرفت روزی آنحضرت قدس سره از اسپ فرود آمده گلیم خود فرش کرد

مشغول بیاد حق شد اسپ سرکشی کرده گریخت جناب ممدوح متوجه نشد چه از مزخرفات
دنیای دنیه التفات نداشت آن سگ دویده سد راه شد تا زمانیکه اسپ استاد آن سگ
بجانب آنحضرت قدس سره رومی آورد و اشاره بسوی اسپ میکرد بعده شخصی بحضور آمد
ارشاد شد که همراه این سگ برو آن شخص همچنان کرد دید که اسپ دران نواحی استاده است
گرفته آورد چون آن سگ مرد آنحضرت قدس سره حکم بدفن کرد بی کفن وغیره اسباب میتی
بلیت سگ اصحاب کهف روزی چند پی نیکان گرفت مردم شد ۱۳۱ ازانجمله اینست
که آنحضرت قدس الله سره الاصفی زیر درخت برگد که برکناره جوی کلیانی است گلیم خود
فرش کرده برای وضو رفت بعد فراغ وضو بر فرش آمد دید که ماری سیاه بر فرش نشسته
فرمود که اگر بقصد فساد آمده برو مار گفت برای استماع ذکر آمده ام اولیاء الله را نمیگزیم
مستمع مانده رفت ۱۳۲ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره الاصفی بعیادت مریدی
تشریف فرما شد وی بمرضی مبتلا بود و توقع صحت نداشت چون بلقای خجسته آنجناب
بهره اندوز شد بگریست و عرض کرد که از شدت بیماری و یا خوف مرگ نمیگریم بلکه درین تهلکه
مرض که گرفتارم از جناب اقدس غافل میشوم این حالت مرا گریان میکند چون آنحضرت
قدس سره حال وی مشاهده کرد اسم رحیم متجلی شد فرمود دل قوی دار الله تعالی را یاد کن
بعنایت الهی صحت خواهد شد و مراجعت بخانه شریف نمود ازان وقت در صحت هر وقت
ترقی بود چنانچه همان وقت بجوی خود نشست و از سریر فرود آمد و طعام تناول کرد و بروز
دویم گویا هیچ اثر مرض نبود ۱۳۳ ازانجمله اینست که آنحضرت قدس الله سره العزیز چون
مع الحق تعالی مے بود از محرمات طعام که وجه حرمت غیبت اطلاعی پیدا میشد از تناول آن
باز میماند و اگر کسی بدکردار تلبیس نموده بلباس صوفیانه بحضور مے آمد التفات نمیکرد بلکه

انحراف وتغییرے نمود باوجودیکہ تواضع باہل لباس زیادہ تر میفرمود چنانچہ روزے در لکھنؤ
بمکان حضرت شاہ دوست محمد رونق بخش بود حاکم لکھنؤ بحضور حاضر شدہ بسعادت قدمبوس
بہرہ مند گردیدہ دعوت نمود جناب ممدوح قبول فرمود وقتی طعام عجیب تیار کردہ فرستادو
بوقت دیگر طعام ضیافت آنحضرت قدس سرہ معاینہ کرد کہ بچہ اسپ خوبصورت وخوشرنگ
را مردم گرفتہ اندو رانش جدا میکنند جناب ممدوح پرسید برای چہ براین تعذیب می نمایند
گفتند برای خوردن شما جناب مقدس از تناول آن طعام متنبہ شد بوقت دیگر طعام
قسم لقسیم کہ آمد ہمہ مردم فرمود بخورید وبرای من نگاہدارید درین وقت میل طبع نیست
اگر بوقت دیگر مناسب طبع خواہد بود خواہم خورد چون مردم خوردہ متفرق شدند ومردم حاکم
رفتند فرمود کہ آن طعام کہ نگاہ داشتہ اند بخرچ آرند من نخواہم خورد حضرت شاہ دوست محمد
چون آنحضرت قدس سرہ را ملول خاطر دید پرسید جناب ممدوح فرمود برای این معاملہ شاہ
موصوف آنچنان کلمات گفت کہ از و نیز ظاہر شود کہ در اطعمہ امرا وحکام جای اشتباہ است
واختلال نیز واز صحبت آنہا احتراز ہم اولی است ونیز از ینجملہ است کہ جناب اقدس در
سایہ درخت تمر ہندی کہ پیش دروازہ مجلسرا است نشستہ بود یکایک درویشی آمد و
سلام علیک بطور ملامتیہ ہندیہ نمود آنحضرت قدس سرہ ہرگز متوجہ نشد وروی مبارک
گردانید ووی را میفرمود کہ این سائیں است وحرفہا در شان وی بزبان اشرف مے آورد
کہ خلاف عادت شریف بود خصوصاً با درویشان کہ با آنہا چندان حسن سلوک داشت کہ
لا عین رات ولا اذن سمعت چون آن درویش چیزی سوال میکرد جواب بطور دیگرے یافت
ہمین نوع از وی معاملہ بود والحاح وی در سوال ہیچ سود نمیکرد ہمہ مردم حضار در تحیر بودند
کہ گاہی این چنین امر از درویشان نمیفرمود باز آن درویش راہ خود گرفت بعد یکدو ساعت

مردم از بدوسرای یا از آبادیهای که قریب وی اند آمدند و گفتند که سائیسی بود اسپ را
اصلاح مے نمود فلان فلان چیز با بدزدی گرفته بلباس فقیرانه ملبس شده رفت مردم
حضار گفتند که همین ساعت ازینجا رفته است تفحص کنید آنها در تجسس وے شدند

۱۳۵ ازانجمله اینست که روزی شخصے ارنب یعنی خرگوش شکار کرده بود تحفه بحضور ارسال
نمود آنحضرت قدس الله سره الاصفی بخانه اشرف فرستاده بعده صورت مبارک حضرت
امام جعفر صادق علیه الصلوٰة والسلام نمودار شده فرمود که من ارنب را گاهی نخورده ام
شما فرزند من اند شما هم نخورند جناب ممدوح همان وقت بمردم خانه شریف از خوردن ارنب
منع فرمود و از ان روز ارنب را گاهی نمیخورد و فی الحال نیز کسے از اولاد امجاد آنجناب
مقدس ارنب را نمیخورد

۱۳۶ ازانجمله اینست که در قوم قدوائیان چون کسی فوت میکرد
وارثان متوفی طعام بنا بر مهمانان که برای تعزیت می آمدند می پخت و مهمانداری میکرد و
در سوم فاتحه سوم و دهم و چهلم و دیگر ایام معمولی تا یکسال پخت طعام کرده تقسیم باهل
برادری وغیره چنانچه عادت آنجوار است می نمود کسے را که دسترس بود میکرد و کسیکه
دسترس نمیداشت او هم از قرض و دام از هر جائیکه می یافت رسوم معهوده بجا می آورد
و اگر کسی از باعث عدم دسترس قاصر میشد مطعون برادری میگردید روزی قدوائیان
بحضور اشرف عرض کردند که این چنین رسومات که مقرر اند کسانیکه دسترس نمیدارند
زیر بار اخراجات می شوند و اگر نمیکنند مطعون میشوند چنان شود که این رسم موقوف شود
و باین طور قرار یابد که هر کس که دسترس داشته باشد هر چه خواهد بکند و کسی را که دسترس
نیست هیچ نکند مردم برادری او را مطعون نسازند جناب اقدس واعلیٰ فرمود که کسی از
فرزندان من واهلبیت من طعام رسومات متوفی که تا یکسال مقرر در ین جوار است

نخورده باشد و قدوائیان را ممانعت فرمود که این چنین رسومات که مقرر اند نباید کرد هر کسیکه
بقدر دسترس بکند کسی از برادری او را مطعون نسازد آن قوم حسب ارشاد بجا آوردند
حالا نیز بموجب حکم عمل میکنند و فرزندان آنحضرت قدس الله سره الاصفی
الی الآن حسب الامر بجا می آرند و اگر احیاناً کسی از فرزندان بسهو طعام از رسومات
موتی تناول کرده فی الفور تکلیف و اذیت کشید چنانچه روزی شخصی طعامی برای جناب
مرشدزاده سلمه الله تعالی در عشره محرم فرستاد جناب ممدوح از شخصیکه همراه طعام آمده بود
پرسید که این طعام از رسومات موتی است یا از وجه دیگر آن شخص عرض کرد که از رسومات
موتی نیست باز جناب ممدوح بتکرار استفسار نمودند آنکس همچنان عرض کرد لیکن جناب
موصوف از تناول انکار میداشت آن شخص بمبالغه عرض کرد که تناول فرمایند از رسومات
موتی نیست بلکه این طعام برای فاتحه حضرت امام حسین علیه السلام پخته کرده اند
جناب ممدوح از استماع این اسم مبارک فرمود که از گفته شما تناول میکنم اگر اندکی تکلیف
خواهم کشید الزام برشما خواهد شد پس قدری از ان تناول فرمود بمجرد تناول عارضه تپ
لاحق شد چندان تکلیف کشید که در بیان راست نمی آید پس از چند روز بعد کشیدن
ایذای بسیار شفا حاصل شد الحمد لله علی ذلک بعده روزی شخصیکه طعام فرستاده
بود بحضور حاضر شد از ان شخص پرسید که این طعام که شما فرستاده بودند چه نوع بود
عرض کرد که آن روز یوم وفات فلان یگانه من بود موافق عادت این جوار بعد انقضای
سال چیزی طعام پخته کنانیده هر یک را تقسیم کرده بودم برای آنجناب هم از ان
طعام فرستاده بودم پس دریافت شد که سبب بیماری جناب ممدوح همان بود از انجمله
انیست که روزی آنحضرت قدس سره فرمود که بروز پنجشنبه حلق سر نباید کرد و اگر کسی

بروز مذکور حلق سر مقرر خواهد کرد و اور اقطع نسل خواهد شد ۱۲۹ **ازانجمله اینست** که آن حضرت
قدس الله سره الاصفی برای پوشیدن جامه نو بروز دوشنبه منع میفرمود و فرزندان جناب
ممدوح بروز دوشنبه هرگز جامه نو نمی پوشند و جناب پیرو مرشد برحق نور الله مرقده نیز
بحسب ارشاد از پوشیدن جامه نو بروز مذکور بمبالغه منع میفرمود اگر کسی از صاحبزادها سهوا
جامه نو بروز دوشنبه مے پوشید جناب ممدوح آنجامه را گرفته بکسی مے بخشید و بخانه شریف
نمیداشت ۱۳۰ **ازانجمله اینست** که عبد الملک قدوائی جد مادری آنحضرت قدس الله
سره الاصفی را دو دختر بودند از دختر اولی شیخ ادهاری و شیخ بساون و شیخ مداری و از
دختر ثانی فرزند اولی سید عبد الرشید و سید ابو تراب و جناب قطب الاقطاب خلاصه آفاق
سلطان العشاق سید شاه عبد الرزاق قدس سره و پسر چهارم سید محمد یسین بودند چون
عبد الملک وفات یافت تمامی مال و اسباب و زمینداری وغیره برسم آن جوار بهر یک اسباط
منقسم شده نصف حصه بشیخ ادهاری وغیره هر سه برادران و نصف بحضرت قطب الاقطاب
قدس سره و دیگر برادران رحمهم الله رسید هر یک بر حصه های خود قابض و متصرف شدند
آنحضرت با سید ابو تراب و سید محمد یسین در موضع رسولپور که متصل قصبه محمود آباد بطرف
مشرق از بانسه شریفه بفاصله سه کروه است بوطن قدیم استقامت ورزید فقط سید
عبد الرشید در بانسه سکونت اختیار نموده سر انجام امورات زمینداری وغیره میکرد و
شیخ ادهاری وغیره قوت و زور از باعث کثرت برادری که همراه آنجا بود بسیار داشت
و از سید عبد الرشید در هر یک امور قضایا فساد میکرد و سید موصوف بسبب تنهائی درگذر
مے نمود روزی بر آبپاشی قطعات کشتهای زمینداری قضایا بمیان آمد شیخ ادهاری
وغیره هر سه برادران سید عبد الرشید را شهید ساختند مرحوم تابعین سید ممدوح را

برسولپور رسانیدند آنجا آنحضرت و دیگر برادران تجهیز و تکفین ساختند بعده جناب ممدوح
سید ابوتراب و سید محمد یسین را همدر آنجا گذاشته در بانسه شریفه سکونت اختیار نمودند بعد
عرصهٔ دراز جناب مقدس بظاهر برای تلاش نوکری و بباطن بنا بر تلاش حق تعالے در
ملک دکن چند بار تشریف فرما شد چون عنایات ایزدی و عطیات سرمدی شامل حال بود
بدرجه رسید که شهرهٔ آفاق گردید و خلایق ببرکات انفاس طیبهٔ آنجناب بقدر سعی و قسمت
خود ها کامیاب مطالب شدند چون آنحضرت قدس سره استقامت در بانسه شریفه بود و زیده
و کثرت مریدان و طالبان و معتقدان شد متعدیان مذکور حسد برده گمان کردند که حالا
ایشان را زور و قوت بسیار شده و روز افزون است اکنون انتقام خواهند کرد و جناب
ممدوح بباطن ازین قصاص بدین نظر که بهر حال ترک اولی است درگذر فرموده بود و
بیاد الهی مشغول می بود و اصلا التفات باین چنین امور دنیوی نمیفرمود و آن متعدیان
درین اراده بودند که قابو یافته آنحضرت قدس سره را بقتل رسانند طبیعت نیش عقرب
نه از پی کین است • مقتضائے طبیعتش این است • و الاقارب کالعقارب نیز گفته اند
روزی آنحضرت قدس سره بقصبهٔ سهالی تشریف فرما شده بوقت معاودت در موضع
مسولی رونق افزا گشت چون بر مزار شیخ کالی تشریف آوردند از مزار شان آواز برآمد که
از تو کاری نه نیک بظهور خواهد آمد بعد ازین بانسه شریفه تشریف آوردند و متعدیان مذکور
که مدام در خیال فاسد می بودند شبی یک پاس شب باقی بود و مردم در خواب بودند قابو دیده
آن ظالمان از طرف دیوار جست کرده اندر حویلی مبارک درآمدند آنوقت جناب ممدوح
در حلقه ذکر نشسته مستغرق مع الحق بود داد هاری مذکور برادر خاله زاد شمشیرے از نیام
کشیده بر آنحضرت قدس الله سره العزیز فرود آورد شمشیر از حلقهٔ ذکر گذشته بر دست مبارک

رسیده اند کی زخم سست شده بود بزودی به شد چون آن جناب ممدوح زخمی شده از شر و فساد
آن مفسدان واقف گردید شمشیر یکه بحضور بود کشید و دستش از بند دست جدا شد باید دانست
که بی اجازت خصوصاً بوقت شب بخانهٔ دیگری داخل شدن حرام است و صاحب خانه
را ممانعت بزبان میرسد اگر قبول نکند پس بچوب و اگر شمشیر وغیره کشد پیش از آنکه ایذا رساند
دفع آن لازم است اگر درین کشته شود بر صاحب خانه در دنیا چیزی از کفارت و قصاص
و دیت نیست و در عقبی از یا ثم بریست پس چگونه راست آید قول شیخ کمالی مگر حسنات العوام
سیئات الابرار است و زلات گناه از انبیا علی نبینا و علیهم الصلوة و السلام واقع شد و تعبیر آن بظلم
و مثل آن شده محمول بر ترک اولی است چون ترک اولی در حق آنها چنین مشابه است
پس اقطاب و عرفا که علی الحقیقه ورثهٔ انبیا اند در حق آنها مباحات که لایق شان آنها نباشد
بچنین مشابه بوده باشد ازین سبب تعبیر آن به نیک بستوا اند شد لیکن شرعاً کسی برخ
الزام و جرم ثابت نمیشود و آنحضرت از روزیکه سید عبد الله شهید شد با وجود زور و طاقت
نظر بر ترک اولی داشت و گاهی تدارک نفرمود و اگر میخواست بزور و طاقت ظاهری هم
ممکن بود لیکن فی الحقیقه درگذر فرموده بود و آن مفسدیان از خیال فاسد خود این قدر تعدی
کردند که خلاف امر شرع اندرون خانه در آمدند و شمشیر بر اندام مبارک زدند چون محافظت
جان لازم بلکه فرض است و دفعیه آن قبل از آنکه محاربه کند لازم و قتل الموذی قبل الایذاء
است پس بجز این طور دفعیه غیر ممکن بود چنانچه قصص اکابر اسلاف رحمهم الله اسان است که سابقین
هم همین طور دفعیه کرده اند بضرورت شمشیر کشیده و در این چنین امر تمام فقها و محدثین تا طول آن
و جمیع انبیاء در شرع شریف جرم در دنیا و عقبی ثابت نمیشود و برای دفع ممانعت نیست بلکه اجر است
و بعد وقوع این واقعه بار دیگر آن شخص که دستش از بند دست جدا شده بود با مردم فتنه

که رفقای او بودند خواست که مکافات آنچه بروی گذشت گیرد در پی ایذارسانی مستعد بود
آنحضرت قدس سره هیچ خطره ازین فکر نامنتج آنها از باعث شجاعت که جبلی بود نداشت و مضمون
آیه من یتوکل علی الله فهو حسبه بود که صورت مبارک سالار احمد که مزار شریفش در حضرت
بانسه و از رفقای سید سالار مسعود غازی است نمودار شده گفت که من بامر الهی ممد و معاون
شما هستم از آنها که ظهور صدمه رسانی میخواهند صورت نخواهد گرفت بعده آن جماعه کثیر قریب
خانه مبارک در شب تاریک جمع شدند و آنحضرت قدس سره بیاد الهی مشغول بود مولانا
نظام الدین علیه الرحمة مینویسند که درین اثنا صورت مبارک حضرت میر عبد الصمد خدانما
قدس الله سره العزیز نمودار شده فرمود جمعیت خاطر باشید هیچ از خطره فاسد آنها بر تو
نخواهد شد و آن مردم بانی فساد در شجاعت در ابنای جنس انگشت نما بودند چنانچه بانی
آنها در برادری شان مردم نشان نمیدادند با وجود چندین شجاعت هر چند خواستند که بدیوار
کم در قامت قصیر بود جست کرده بخانه در آیند بمقتضای لطف قادر کریم که طویل است
اقدام آنها پس افتادند و در اقدم رجلا و اؤخر اخری ماندند تا شب بآخر رسید نادم
و شرمنده شده راه خانهای خود گرفتند و متفکر بودند که چه حالست که ما را جرئت نشد
باوجودیکه آنحضرت بظاهر تنها بودند و در حقیقت با آنها بود که مطرح انوار عنایت الهی بودند یعنی
عالم ارواح ممد و معاون بود و در ظاهر بجز ذات حق جل و علی نبود و نیز درین نکته لطیف
بود فاهر چیزی را که مشاهده میکنند تجلی حق تعالی باسم ظاهر وی در شهود دارند بعد ازین
آنها نادم و پشیمان شده سرنگون بحضور حاضر آمدند و عذر تقصیرات و عفو جرائم خواستند
و سه فرزندان داخل بیعت شدند و بجان و دل محب و فدا ماندند بیت از خدادان
خلاف دشمن و دوست * که دل هر دو در تصرف اوست * بدانکه احوال آنحضرت

قدس سره لاتعد ولاتحصی است در احاطهٔ تحریر گنجایش آن غیر ممکن چرا که هر دم و هر لحظه ظهور کرامات
و خوارق عادات میشد و از یکپاس روز باقیمانده تا یکپاس شب گذشته و از یکپاس شب باقیمانده
تا یکپاس روز برآمده آنقدر تجلیات انوار الٰهی بر آنجناب طاری میشد که لاعین رأت ولا اذن
سمعت پس در آنحال که از کمال جذبات محبت و اشواق حق تعالے بحالت فنا فے اللّٰہ و
بقاء باللّٰہ میبود و بیشتر در آنزمان کرامات و خوارق عادات بجلوهٔ ظهور میرسید کراجمال و طاقت
است که احصای آن نماید برخی ازان که باین خاکسار به ثبوت رسید و متحقق شده تحریر آورده
بامید آنکه موجب رضای آن جناب که باعث بهبودی این گناهگار در دارین است گردد
و توجهات و عنایات جناب ممدوح بر حال این بندهٔ درگاه آن والاجاه مبذول باشد که
در دنیا و عقبیٰ از همه آفات امین باشم **رباعی** شاها ز کرم بر من درویش نگر ٭ بر حال من
خسته و دلریش نگر ٭ هر چند نیم لایق بخشایش تو ٭ بر من منگر بر کرم خویش نگر ٭ و ذکر فرزندان و
دیگر اهلبیت و خلفای آنجناب مقدس نیز درین مختصر ضرور دانسته باختصار مندرج نموده میشود
و باللّٰہ التوفیق والاستعانة **باب سیوم** در ذکر اولاد امجاد و ازواج عصمت امتزاج
و خلفای آنحضرت قدس سره الاصفیٰ مشتمل بر دو فصل **فصل اوّل** در ذکر اولاد شریف و
ازواج عصمت امتزاج بدانکه آنحضرت قدس اللّٰہ سره الاصفیٰ را هیچ اولاد از زوجهٔ اولی نبوده
و میفرمود که در نصیب شما اولاد مقدر نیست و جناب ممدوح بحسب تجویز زوجهٔ اولی با دختری
از قوم قدوائیان بود عقد نکاح فرموده و بعده بوالدهٔ حضرت شاه منگری قدس سره که
فرزند وهبی آنحضرت بود مناکحت نموده و از جناب پیر و مرشد برحق نور اللّٰہ مرقده
احوال مناکحت والدهٔ شاه منگری قدس سره این خاکسار رسید که بچه طور شده بود فرمود
که این قدر مرا معلوم است که در عالم روحانیت حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی

الله عنه عقد نکاح حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره با والدهٔ شاه منگری کرده اند بعد
عرصه چند از زوجهٔ ثانیه بدعای حضرت شاه دوست محمد قدس سره که سابق مفصل مذکور شد
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز و دو دختر متولد شدند و از حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره سه پسر و سه دختر بوجود آمدند فرزند اوّل حضرت شاه کرم الله
قدس سره بود و از ایشان دو پسر و دو دختر بوجود آمدند فرزند اوّل سید یکے مسمے سید
غلام حسن قدس سره و از ایشان اولاد دختری قایم است و فرزند ثانی سید نعمت علی معه پسر
خود سید الٰہی بخش تا تحریر نسخه هذا موجود اند سلمهما الله تعالی و از دختران شاه کرم الله قدس سره
نیز اولاد موجود است و حضرت شاه کرم الله قدس سره بتاریخ پانزدهم شهر شوال سنه ۱۲۰۷ یکهزار
و دو صد و هفت هجری در بانسه شریفه وفات یافت و در روضهٔ متبرکه مدفون شد و فرزند
دویم حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس سره مسمی شاه رحمت الله که بتقریبی در بلدهٔ مرشد آباد
تشریف فرما شده بودند بتاریخ هجدهم رمضان المبارک در سنه ۱۱۹۷ یکهزار و یکصد و نود و
هفت هجری وفات یافت و در بلدهٔ مذکوره در محله کریم آباد مدفون شد و از شاه ممدوح
دو پسر و دو دختر بعالم وجود آمدند فرزند اوّل سید حسین علی عرف شاه بہلے و از ایشان یک
پسر سید مظفر علے که صاحب اولاد و تا ترقیم این رساله موجود اند و فرزند ثانی سید شاه
غضنفر علی معه یک فرزند مسمی سید ہزبر علی و صبیه ها تا حین تحریر این اوراق موجود اند و
از صبیه های سید شاه رحمت الله نیز بفضل الٰہی اولاد موجود است و فرزند سومی حضرت شاه
غلام دوست محمد قدس سره جناب سیدنا و مرشدنا حضرت سید شاه غلام علی نور الله مرقده
بود و دو نکاح کرد از زوجهٔ اولے اولاد پیدا شد لیکن زنده نماند و از زوجهٔ ثانیه که بعد
وفات زوجهٔ اولے بعقد نکاح جناب موصوف آمده بود یک فرزند سید شبیر علے ببرکت دعا

حضرت سید شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز که حالش مفصل در ذکر جناب ممدوح مذکور خواهد شد بعالم وجود جلوه ظهور یافت و دو صبیه و از مرشدزاده دو پسر یکی سید سیادت علی و دیگر سید شجاعت علی و دو دختر موجود اند دام بقاهم و والده جناب صاحبزاده عالی نسب سید سیادت علی صاحب وفات یافت و از دختران حضرت پیر و مرشد یک دختر در قصبه دریاآباد بمولوی مخدوم بخش قدوائی منعقد شد و بفضل الٰهی صاحب اولاد است و دختر ثانی بشیخ نعمت الله حاجی که سبط حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره است در قصبه دیوه کتخدا شده و صاحب اولاد است و از حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس سره که سه دختر بودند دختر اولی در قصبه امیٹھی بحفیظ الله که از فرزندان حضرت شاه بندگی قدس سره بود منعقد شده اولاد دختری موجود است و دختر ثانی در قصبه فتحپور کتخدا شده لاولد فوت گردید و دختر سومی که صغیره بود بشیخ کرم الله ساکن دیوه کتخدا شد و از ایشان دو فرزند یکی شیخ غلام رزاق و دیگری شیخ نعمت علی موصوف موجود اند و دو صبیه حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره العزیز یعنی اخوات حضرت شاه غلام دوست محمد که بودند دختر اولی در موضع ٹکریا که از حضرت بانسه شریف زاده الله شرفاً سه کروه بطرف مغرب مائل بشمال است بشیخ دوست محمد کتخدا شد و یک دختر و سه پسر از وی بوجود آمدند فرزند اول شیخ لطف الله و ثانی شیخ فرحت الله و ثالث شیخ خدابخش و ازین هر سه صاحبان اولاد باقی است و دختر شان در قصبه گوپامؤ بقاضی محمد امیر که اوقات احسن و حرکات مستحسن داشت منعقد شد و از فضل الٰهی صاحب اولاد است و دختر ثانی حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره العزیز در موضع رسولی که از حضرت بانسه سه کروه بطرف مغرب مائل بجنوب واقع است بشیخ محمد امان قدوائی کتخدا شد و از وی پنج پسر و سه دختر بوجود آمدند فرزند اول شیخ

بتاریخ ۱۲ [illegible]

سنه [illegible] وفات یافتند

مشتاق علی لاولد وفات یافت و پسر ثانی مدار بخش و از وی اولاد دختری موجود است و
ثالث شیخ محمد عیاض معه فرزندان تا حین تحریر این اوراق موجود اند و رابع شیخ سعد الله
و خامس شیخ غلام نبی بودند و اولاد این هر دو صاحبان نیز بفضل الٰہی موجود و از هر سه
دختران نیز اولاد پسری و دختری موجود است و دختر اولی در حضرت بانسه بحضرت شاه
کرم الله نبیره جناب قطب الاقطاب قدس سره منعقد و دختر ثانی در موضع گوره بکاف
فارسی مفتوح و دختر ثالث در موضع باره بنکی منسوب شد و فرزند ثانی حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی حضرت شاه منگری قدس سره که از بطن زوجه ثالثه بود و ایشان را
حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بتوطن قصبه ردولی امر فرموده بود و دو فرزند
و سه دختر متولد شدند پسر اول سید غلام حسین قدس سره بود و از ایشان هیچ اولاد نماند
و فرزند ثانی سید غلام حسن سلمه الله تعالے معه اولاد دختری تا تحریر این اوراق موجود اند
و از هر سه دختران حضرت شاه منگری نیز اولاد موجود است و حضرت شاه غلام دوست محمد
قدس الله سره العزیز در بانسه شریفه بحویلی که بنا کردهٔ حضرت قطب الاقطاب قدس سره
است همدران حویلی مکانے سه دره و یکدره تعمیر نموده سکونت اختیار فرموده و حضرت شاه
کرم الله که فرزند کلان بود از والد ماجد خود یعنی از حضرت سید شاه غلام دوست محمد قدس سره
جدا شده متصل روضهٔ متبرکه که سابق مسافرخانه بود مکانے تعمیر کرده مسکن خود مقرر نموده و
حضرت شاه رحمت الله در حویلی بڈاگاؤں که براثت جد مادری شان بود بحسب امر والد
بزرگوار خود استقامت داشت و تا حال اولاد شان درآنجا بسے آباد اند و حویلی بانسه شریفه
که از ورثه جد مادری بحضرت قطب الاقطاب قدس سره الاصفی رسیده بود و جناب ممدوح
بنیاد و تعمیرش از سر نو نموده مسکن خود مقرر کرده بود و احوالش سابقا بیان شد و حضرت شاه

سید غلام دوست محمد قدس سره برای سکونت جناب سیدنا و مرشدنا سید شاه غلام علی نور الله
مرقده که فرزند صغیر بود مقرر فرمود و تا حین حیات حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله
سره العزیز با فرزند صغیر خود در حویلی مذکور سکونت داشتند و بعد جناب ممدوح حضرت
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز در آن حویلی دو دالان سه دره و یکدره و بالاخانه و مکان
دروازه تعمیر ساخته سکونت اختیار فرمود و حالا جناب مرشدزاده مدظله معه فرزندان
در آن حویلی سکونت دارند

فصل دویم در ذکر خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی و رحمة الله علیهم اجمعین

باید دانست که مریدان حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی قریب سه صد یا چیزی زیاده بودند و هر یک از نیها بقدر سعی خود ها
کامیاب مطالب گشتند و اکثری از نیها کمالات معنوی حاصل کرده صاحب نسبت شدند و
حالات عجیب میداشتند لیکن بامر خلافت بست و دو[۲۲] کس ممتاز بودند روزی بهاء الدین
دلال که از مریدان آنحضرت بود در آخر ایام عمر شریف بحضور عرض کرد که بعد آن جناب اگر
کسی طلب حق داشته باشد پیش کدام کس از مریدان حاضر شود فرمود که هر کس را کلمة الحق
معلوم باشد او را تعلیم نماید مولانا نظام الدین عرض کرد که این امر بمریدان خاص و عام
مفهوم میشود کاملان تعلیم و تلقین خواهند کرد و ناقصان چه خواهند کرد امر شد که خبر گیرنده منم
ولایت ولی از رفتن زیر زمین نقصان نمی پذیرد و بکرم الله طاقت من همچنین خواهد ماند
که الحال موجود است و فی الحقیقة طاقت جناب ممدوح و خبرگیری همچنان است که بحیات
ظاهری بود بلکه زیاده از آن است تا کجا این چنین حالات که زاید از حد تحریر و تقریر اند
بقلم آورده شوند بعضی از آن تحریر می آرد روزی شخصی از مریدان این خاندان والا
بجانب زنی دید طبعش برو مائل شد فوراً صورت مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس

بظاهر نمودار شد و باشاره ممانعت فرمود همان وقت میل خاطرش از ان زن زائل شد و
محمد یونس خان ساکن گادهیپوره متعلقات شاهجهان پور که از مرشدزاده برحق حضرت سید شاه
شیر علی صاحب ادام الله برکاته بیعت داشت و در عمل ذکر و شغل مستعد بود روزے باراده
مستاجری دیهات پیش حاکم وقت عازم شد چند کروه راه رفته بود که درویشی بلباس
آزادان پیش آمده پرسید کجا میروی و چه اراده داری آنچه بود بیان کرد آن درویش منع کرد
و گفت که سود نخواهد شد بلکه بیم نقصان است خان موصوف نام ان درویش پرسید فرمود
من شاه عبد الرزاق ام محمد یونس خان خواست که شرف قدمبوس حاصل نماید صورت
مبارک از نظرش غائب شد پس خان معزالیه ازهمانجا معاودت نمود و تعلیم و تلقین نیز بوے کرد
در حیات ظاهری میفرمود حالا نیز جاری است شیخ غلام محی الدین که از مریدان مولوی سید
محمد عمر ساکن بریلی کهنه که بجناب مولانا نظام الدین بیعت میداشت روزی ازین خاکسار
گفتند که یکبار بجناب قطب الاقطاب قدس سره مشرف شدم شغلی بمن تعلیم فرموده ارشاد
نمود که پیش من بکن شیخ موصوف روبروے جناب ممدوح ترکیب آن شغل بعمل آورد از
حضور ارشاد شد که بفهم تو نیامده و خود پیش شیخ موصوف ترکیب شغل ادا فرمود و بخوبی طرز
شغل بشیخ معزالیه فهمانید شیخ موصوف حالات عجیب و تاثیرات غریب داشت و اکثر کرامات
و خرق عادات از وی بظهور میرسید و در ۱۲۲۶ه یکهزار و دو صد و بست و شش هجری بتاریخ
هفدهم شهر شوال رحلت نمود و این چنین واقعات بسیار ند کرا مجال است که باحاطه تحریر آرد
چون درینجا مقصود از ذکر خلفا است لهذا بدعا میگراید که هریک از خلفای حضرت
قطب الاقطاب قدس سره کامل و اکمل و صاحب مقامات اعلی بودند و حالات عجیب
میداشتند برخے ازانکه بتحقیق پیوسته و هرقدر که اسامی خلفا باین خاکسار معلوم شد باز

احوال و اسمای شان بیان کرده میشود ذکر بعضے از حالات مولانا نظام الملة والدین حضرت
مولوی نظام الدین قدس سره متوطن بلده لکهنو که از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بود و وطن اصلی وی قصبه سهالی است و مولانا موصوف بسبب قضایای برادری
و شهادت مولوی قطب الدین شهید مرحوم علیه الرحمة والد بزرگوار خود بذات خود بموجب امر
بادشاه بلدهٔ مذکور توطن اختیار کرده حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره اکثر کلمات در تعریف
حضرت مولانا میفرمود چنانچه روزی فرمود که مولوی نظام الدین را در مجلس جناب سرور عالم
صلی الله علیه وسلم همسر جنید قدس سره می بینم و روزی حضرت شاه سید غلام دوست محمد
قدس سره بالای فصیل مسجد حضرت مولانا زیر فصیل وضو میکردند حضرت قطب الاقطاب
قدس سره اندرون خانه مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که ای غلام دوست محمد ولی
خدا در زیر نشسته است و تو بالای کنارهٔ مسجد نشسته و وقتیکه حضرت مولانا از لکهنو عازم قدم
بوسی مے شد آنحضرت در بانسه شریف میفرمود خبر میدهد إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مے آید بعد آن نام حضرت مولانا بزبان مبارک مے آورد که فلان مے آید و احوال کرامات
و خوارق عادات مولانا زیاده از حد تحریر است بعضے از انکه بتحقیق پیوسته بتحریر آورده میشود
از انجمله اینست که در اوائل حال چون حضرت مولانا قدس سره شرف بیعت حاصل
نمود اکثر مردمان درین مقدمه طعن میکردند و میگفتند که مثل شما عالم فی زماننا نیست بعید بود
که از فقیری امّی بیعت کردید و نظر بر علم و فضل و خاندان خود نمودید و مولوی محمد رضا برادر
خورد حضرت مولانا و ملا کمال الدین از تلامذهٔ شان همیشه درین امر حرفها بزبان مے آوردند
که در ذکر آن بے ادبی است و این هر دو صاحبان در طعن مبالغه میداشتند و حضرت مولانا
قدس سره بقصص اسلاف مے فهمانید و آنها از طعن و انکار باز نمے آمدند و همچنان کلمات

تا م خفیہ بزبان می آوردند از استماع آن حضرت مولانا میفرمودند تبسم ہر انچہ برباعیب میگیرند شما خود گرفتار شوید و کیفیت حال مشاہدہ کنید پس ہمچنان شد کہ بسلک بیعت بجناب قطب الاقطاب قدس سرہ منسلک شدند و بجان و دل خادم و فرمانبردار جناب ممدوح گشتند و ذکر این ہر صاحبان مذکور شدہ و خواہد شد ازانجملہ انیست کہ شیخ حیات اللہ بلخی کہ از مریدان حضرت مولانا بود او را سفری پیش آمد در سفر بہ محبت زنے گرفتار شد و شیطان وسوسہ فسق و فجور در قلبش انداخت قریب بود کہ بکبیرہ مبتلا شود صورت حضرت مولانا نمودار شدہ فرمود ای حیات اللہ ازین کار باز آی و دست مبارک بسینۂ وے مالید در حال قوت قبیحہ از وے ساقط شد و تنبیہ حاصل گشت و محبت آن زن در قلب وے نماند و این خیال باز بخاطرش راہ نیافت و حضرت مولانا قدس سرہ دران ایام از حیات اللہ بمسافت کثیر بود ازانجملہ انیست کہ شیخ حیات اللہ مذکور بر اسپی سوار نزدیک کوہی رسید قصد بالا رفتن کرد اندکی راہ رفتہ بود کہ پای اسپ بلغزید قریب بود کہ ازان بلندی معہ اسپ بزیر آید خوف و ہراس مستولے شد دران حالت رجوع بحضرت مولانا کرد و گفت ای مرشد مرا دریاب فی الحال صورت حضرت مولانا نمودار شد و لگام اسپ بگرفت و فرمود توکل بر خدا کن آنرا لگرفتہ بفضل عظیم و بالای قلہ کوہ رسانید وقتیکہ بران ارتفاع عظیم رسید صورت مولانا از نظر غائب شد ازانجملہ این است کہ محمد طاہر معروف بموتی میان ضیاخیل ساکن شاہجہانپور محلہ ضیاخیلان صاحب کشف و کرامات و مقامات اعلی و از تلامذہ و مریدان حضرت مولانا قدس سرہ بود و بعد فراغ و تحصیل علوم و استفادہ بیعت از حضرت مولانا قدس سرہ رخصت شدہ عازم وطن شد حضرت مولانا وقت تودیع باستقامت و صبر و توکل و قناعت فرمودہ گفت کہ اگر شما را ہمی یا مشکلے در امورات دینی یا دنیوی پیش آید صاحب کلاہ را

که اشاره بجانب خود بود و یاد کنی و رجوع بخدای عز و جل نمائی آو سبحانه حل مشکلات خواهد کرد
چون بوطن رسید بموجب وصیت بتدریس علوم و اوراد و اذکار مشغول مے ماند روزے
درس فقه میداد در مقامی مشکل افتاد که از ادراک معانیش عاجز بود و بفهمانیدن آن مقام
بتلمیذ خود قاصر گشت دانست که در نظر تلمیذ اهانت می شود سر بجیب تفکر نهاد و رجوع بحضرت
مولانا کرد دید که دیوار مکان از جانبی شق شد و صورت مبارک حضرت مولانا قدس سره
در حال یقظه بچشم سر معائنه کرد و بمطلب خود کامیاب شد بعد از ان بخوبی تمام مطلب آن مقام
بتلمیذ خود فهمانید از انجمله این ست که روزی محمد طاهر موصوف در مکانی نزد غرفه که
اندرون آن حضرت مولانا قدس سره بود نشسته حاشیه قدیمه جلالیه میدید مطلب مقامی
حل نمیشد که حضرت مولانا از اندرون آواز داد که ای محمد طاهر حاصل این مقام اینست
بتفصیل تمام بیان فرمود که وجه شان بخوبی گردید از انجمله این است که ضیاء الحق از
ابنای مولوی غلام نقشبند مرحوم بود حضرت مولانا قدس سره سبق شان بوقت صبح
مقرر فرموده بود ضیاء الحق بموجب حکم صبح برای سبق حاضر شدی روزی در حالت غسل
بود بخاطر آورد که اگر غسل میکنم وقت میرود همچنان در حالت غسل بحضور حضرت مولانا حاضر
شد ساعتی نشسته ماند بعده حضرت مولانا فرمود که عادت شریف جناب پیر و مرشد ما
این بود که سر کسی فاش نمیکرد روزی شخصی در حالت غسل حاضر شد فرمود خبر میدهد ان کنتم جنبا
فاطهروا بعده از ان شخص که از علم عربی آشنا بود معنی پرسید این طرح خوش بود ضیاء الحق دانست
که ازین سخن تنبیه من مقصود است فی الفور بحیله کاری برخاسته غسل کرده باز آمده سبق خواند
از انجمله این ست که روزی ضیاء الحق بخدمت حاضر بود حضرت مولانا قدس سره
بے تقریب فرمود دل میخواهد که میان بهیکهارا که والد ضیاء الحق مسطور بود در لباس سفر

بنیم همه‌ها از حاضران بدل گفتند که این تمنا محالست چرا که میان معز الیه بمسافت بعید است لیکن بتیقین همه‌ها دانستند که حضرت مولانا بکشف بسفر باید امروز میان بهیکها داخل لکهنو خواهد شد و ضیاء الحق وغیره حضار مجلس باتفاق مقرر کردند که میان بهیکها را بلباس سفر بحضور رفتن نخواهند بعده بوقت شام میان بهیکها بخانه آمد همه‌ها هرچند گفتند که لباس سفر برآورده بملازمت حضرت مولانا باید رفت قبول نکرد و گفت بدون ملازمت خاطر تسکین نمی‌یابد و اضطراب میگذارد و بهمان طور بخدمت حضرت مولانا حاضر شد چون ایشان را دید فرمود مرحبا مرحبا الحمد لله تمنا که دل میخواست شما را دیدم و تا دیر معانقه کرد و بتواضع و شفقت بسیار به نشانید بعد از آن فرمود اکنون بخانه خود بروید و آنچه برادران و اطفال میگویند بعمل آرید از آنجمله این است که ملا محب الله که از نبیرهٔ اخوان حضرت مولانا بود از طایفهٔ صوفیهٔ صافیه انکار تمام داشت و در حق ایشان حرفهای بی ادبی بر زبان می‌آورد روزی بحضور حضرت مولانا قدس سره نیز همچنان سخنها کرد جناب ممدوح منع نموده زجر کرده فرمود که باین طایفه با ادب و نیاز باید بود و از نا واسفی چیزی بر زبان نباید آورد هر که را جامهٔ پارسا بینی پارسا دان و نیک مرد انگار محب الله گفت که مرا سوای تزویر و تلبیس هیچ نظر نمی‌آید ادنی درجهٔ کمال مکاشفه خبر دادن از حال غائب است آنهم از کسی ندیدم لیکن بجناب مقدس نیازی و رسوخی میدارم اگر چیزی مشاهده کنم اعتقاد من با سابقین درست گردد و یقین کرامت اولیاء حاصل شود سکوت فرموده سخنهای دیگر بمیان آورد تا آنکه آن سخن از خیال محب الله رفت بعده از ملا موصوف پرسید که شما گاهی بسلون بمکان پیر اشرف و پیر عطا رحمهما الله رفته اید عرض کرد آری باز فرمود بفلان جا و فلان سمت نشسته بودید و باین قسم گفتگو میانهٔ شما و ایشان

آمده بود و دیگر علامات و نشانهای آنجا و واردات آن وقت بیان فرمود که ازان بجز محب الله
کسی دیگر واقف نبود دانست که این جواب شبهه منست و ازان روز با مردم این طایفه
عقیدت کلی داشت و نصیحت حضرت مولانا بدل متمکن بود از انجمله این است که ملا
محب الله را در عنفوان شباب بیماری لاحق گشته که همیشه گرد خود شعلهای آتش و صور مکروه
و مهیب میدید بلکه دیگر مردمان هم شعلها میدیدند ازین سبب خواب و خورد دشوار بود
چنانچه دعا و دوا کرد سود نشد کسی سحر و کسی مرض تجویز میکرد چون از تدابیر عاجز شد روزی
محب الله بخدمت حضرت مولانا بعد نماز صبح حاضر شده دست بسته ایستاده ماند چون
بعد مشغولی حضرت مولانا سر برداشت پرسید که خلاف عادت آمدن از بهر چیست احوال
عرض کرد سکوت فرموده هیچ جواب نداد قریب یکپاس روز برآمده از وظایف فارغ شده
بیرون خانه تشریف آورده از برادرزادهٔ خود ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره که والد ملا محب الله
بود فرمود محب الله از فضل الٰهی تا زندگی خود سلامت خواهد ماند و ازین رنجها نجات یابد و
هر که سحر کرده بود پشیمان شد و شیخ موصوف هر چند نام ساحر پرسید اظهار نام نکرده فرمود که از
افشاء راز کسی چه سود است پس ازان روز ملا محب الله تخفیفی رو داده و از حالت مهلکه نجات
یافت از انجمله این است که محمد واضع از فرزندان شاه علیم الله ساکن بریلی دلمئو برای
ملاقات حضرت مولانا قدس سره بوقت شب در موسم سرما آمد حضرت مولانا قدس سره
کلاه سمور بر سر نهاده بود محمد واضع دانست که حلقهٔ موی نا مشروع بر سر داشته اند و نیز
خیالات دیگر هم ازین قسم بذهن شان گذشته یکی اینکه استعمال حقه و دیگر تدریس منطق میکنند
باوصف آنکه علما مزاولت منطق حرام نوشته اند حضرت مولانا بتواضع و مدارا پرداخته
بعده کلاه از سر برداشته فرمود ای فلان سمور بسیار گرم است و نافع در موسم سرما محمد واضع

دانست که جواب خطرهٔ من ست بعده خادمی حقه آورد ایشان خواستند که از حل و حرمت حقه
سوال کنند قبل از سوال فرمود که تمام عمر بمطالعهٔ کتب فقهیه گذشت لیکن تحریم حقه و درس منطق از
کلام معتبر بثابت نگشته شاه علیم الله جد شما شاید حقه را حرام میگفتند غالب که در کتابی دیده یا شنید
مر ایشان و بسبب عرض شکر و تصریح این واقع نگشته لیکن حرکت لغو بیفایده است ازین سبب
منع میکرد فرمود این منافع هم دارد برای کسر ریاح و رفع قبض وغیره و اوجاع و امراض
بادی را نافع و بعضی ازین از حد افراط و تفریط در گذشته اند نعوذ بالله باطل است چه اصل هر شیء
مباح است و هرگاه از شارع نفی بر حرمت نیافته باشند حل بر اصل نمایند و دخان تماکو ازین
قسم است و مراد از شجرهٔ ملعونه در قرآن شریف شجرهٔ زقوم است و تماکو بعد وفات حضرت
سرور عالم صلی الله علیه وسلم قریب چهار صد و پانصد سال رواج یافته است از انجمله
اینست که مولوی حقانی ساکن قصبه ٹانڈه در هنگام طالب علمی در لکهنو بمکان شاه
پیر محمد استقامت میداشت و برای خواندن بحضرت مولانا قدس سره حاضر میشد و عبدالله
نامی طالب علم بجامع اوشان بود روزی مولوی حقانی را درد سر لاحق شد عبدالله پرسید
خواهید خواند گفت اگر درد سر رفع خواهد شد مطالعهٔ کتاب خواهم کرد و گرنه چون آخر شب از
درد سر آرام شد مطالعهٔ کتاب کرد و عبدالله را بیدار نساخت ازین سبب که دانست که در
اول شب مطالعهٔ کتاب کرده باشد چون صبح شد عبدالله بیدار گردید و دانست که مطالعهٔ
کتاب کرده است فی مابین هر دو کلمات خفگی آمد بعده بخدمت حضرت مولانا حاضر شدند
آنچه کلمات خفگی بمیان هر دو آمده بود حضرت مولانا حرف بحرف بیان ساخته مولوی
حقانی فرمود که ترا مناسب بود که عبدالله را بیدار میکردی عبدالله از کمال تحیر گفت
بر رسول خدا صلی الله علیه وسلم ملائکه نازل میشدند و از مغیبات خبر میکردند درین وقت

نیز ملایکه خبر میرسانند که انچه سخنها بمیان آمده بودند حضرت بیان فرمودند و یقین میدانم که
در آنوقت کسی حاضر نبود که بحضور عرض کرده فرمودکه از علامات بشرهٔ شما دریافتم و چنین سخنها
بمیان آوردم بحسب اتفاق موافق افتاد از انجمله این است که شیخ روح الله بجناب
مولانا قدس سره رسوخی داشت در ایام جوانی موها بسر بطور نامشروع داشته بود
روزی از حلاق اصلاح میکنانید اتفاقاً حضرت مولانا با برادرزاده خود ملا عبد الحق
ازان طرف گذر فرمود ملا موصوف از روح الله بزجر و توبیخ گفت همین وقت این موهای
سر که نامشروع است دور کن روح الله از جهالت گفت هرگز دور نکنم حضرت مولانا قدس سره
ببرادرزادهٔ خود فرمودکه شما را چه کار است اگر خواستهٔ خدا است ایشان از خود دور خواهند کرد
این بگفت و روان شدند شیخ مذکور باندرون خانهٔ خود رفت یکپاس گذشته باشد که خارش
و گرانی در سر چنان پیدا شد که دانست عنقریب سر شق می شود از خواهر خود گفت که زود
خبر من بگیر و ببین که در سر من چه شده است خواهرش دید تمام سپش ها در گرفته اند
قریب بود که همه سر بخورند بر شیخ معز الیه اضطراب زیاده تر شد دانست که این حال از
تصرف حضرت مولانا است حلاق را طلبیده موهای سر دور کنانید و بحضور حضرت مولانا
آمده معذرت نمود و عفو تقصیرات خواست و ازان روز عقیدت بسیار داشت از انجمله
این است که محمد ماه جوهری از بعض اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم در دل
سوء ظن داشت و کسی ازین واقف نبود شبی جوهری مذکور بخواب دید که کوهی عظیم
بر سر اوست و از درمیان شق گشته قریب است که حلقه وار در گردن وی افتد و هلاک
شود از غایت خوف بیدار شد و بخدمت حضرت مولانا حاضر گردیده احوال خواب بیان
نمود فرمودکه شما را با کسی از اصحاب رسول الله علیه وسلم بد اعتقادی است ازین سبب

این حادثه پیش آمد و آن ایمان شما بود ازین معجب شق گشته در تخلل افتاد لازم است که این
هر توبه کنی و گرنه هلاک شوی جوهری مذکور همان وقت توبه کرد و از عقیده خود نادم شد
و از ان روز بجناب پاک اصحاب رسول الله صلی الله علیه و سلم اعتقاد کلی داشت از انجمله
اینست که شیخ بدیع الزمان ساکن لکهنو در اوایل حال از فقرا و بیاد اشغال آموخته بعمل
آورد هیچ فائده ندید بے اعتقاد شد و سخنهای نا ملائم بزبان مے آورد روزے محمد ماه
شیخ مذکور را بخدمت حضرت مولانا آورده عرض کرد حضرت مولانا قدس سره چیزے
نوشته داده فرمود که بوقت خواب خوانده بخواب روی اگر چیزے بنظر آید مرا مطلع سازی
بدیع الزمان همچنان کرد بخواب دید که حوض عظیم است و بر قله اش درختے بے برگ و بار
بدیع الزمان محمد ماه را همراه گرفته بخدمت حضرت مولانا حاضر شد جناب ممدوح متبسم
شده فرمود توقف کن و آنچه دیده بدل دار هر چه بگویم بشنو پس همه واقعه بیان
فرمود شیخ مذکور حیران مانده بر قدم افتاد و عرض کرد تعبیر خواب چیست فرمود این حوض قلب
شما است و درخت اعمال و بے برگ و باری از باعث نفسانیت و انانیت که از اقسام نجاسات
بدل شما است و دل گذرگاه تا از خس و خاشاک پاک نشود نور مطلق ظهور نیابد باید که از
اذکار و افکار مداومت دارے برکت ان آخر کار پرده دور شود و عقده منحل گردد از آن روز
شیخ مذکور را باین طائفه نیاز کلی حاصل گردید و بجان و دل بخدمت حضرت مولانا قدس
سره اعتقاد داشت و شیخ مذکور در آخر عمر محمد ماه را طلبیده گفت که فرموده حضرت مولانا
راست و حق شد این زمان احوال کائنات بر من نموده اند آنچه بسر سید بیان نمایم و سخنها
گفت که محمد ماه حیران ماند و بعده وفات یافت از انجمله اینست که بعضے باشندها
جوار بی اعتقادی و انکار میداشتند روزے با خود مشوره کرده مردی برابر چار پائی

غلطانیدہ جنازہ ساختہ آوردہ بحضرت مولانا عرض کردند کہ جنازہ حاضرست مولانا
چون نزدیک جنازہ رسید بکشف دریافت کرد کہ جنازہ موتی نیست حیلہ کردہ اند فرمود
نماز بگذارم گفتند آری باز اجازت خواست آنہا گفتند بہترست بار سوم چون اجازت
خواست آنکس کہ بر سریرہ بود برخاست دیگر بخت حضرت مولانا قدس سرہ فرمود
عجب است کہ این مردہ بچہ طور برخاست چون آنکس بخانہ رفت فی الفور آتش تمام
خانہ اش بگرفت وہمہ اشیای خانہ وصاحب خانہ را سوخت آنزمان مردمانیکہ
شریک مشورہ و بد اعتقاد بودند دانستند کہ این از تصرفات حضرت مولانا قدس سرہ
است درحال توبہ کردند باز این چنین حرکات ناشایستہ بعمل نیاوردند و معذرت خواستند
از انجملہ این ست کہ حضرت مولانا قدس سرہ برای فرزند ارجمند خود مولانا عبد العلی
قدس سرہ دعای حصول علم ظاہری میفرمود و از بہر اہل لباس کہ ملاقی مے شد ہمین
استدعا مے نمود روزی حضرت مولانا قدس سرہ در مسجد بود مولانا عبد العلی درس میداد کہ
دو کس جوان وخوشرو بمسجد آمدند و سلام گفتند یکی بجانب راست و دیگری بطرف چپ
بنشستند وحضرت مولانا بغایت تعظیم وتکریم شان نمود ہمہ حاضران حیران شدند کہ
اینہا کدام ہستند بعد ساعتی آن صاحبان اشارہ بطرف مولانا عبد العلی کردند حضرت
مولانا فرمود فرزند من است برای این دعا کنید کہ حق تعالے العلم نافع وفہم کامل عطا فرماید
آنہا متعجب باہم نگریستند و گفتند کہ شما خود قادرید برانکہ اگر خواہند بفضل الٰہی تمامے علوم
بوی حاصل میشود فرمود آری از لطف الٰہی ممکن است لیکن میخواہم کہ نور دیدہ من
علوم بکسب واکتساب میسر شود این بگفت ودست بدعا برداشت وآن ہر دو ممد وشریک
دعا بودند ہرگاہ از دعا فارغ شدند آن صاحبان از نظر غائب گشتند حاضران را عجب

بر عجب افزود مولانا عبد العلی پرسید که اینها کدام بودند فرمود از جمله اولیای کبار بودند و در
فلان جزیره مشغول بحق می باشند برای ملاقات من آمده بودند و بمولانا عبد العلی فرمود
که این راز بکسی ظاهر نکنی چون حضرت مولانا در حق نور دیدهٔ خود چنان بود او سبحانه تعالی
ببرکت دعای شان از افراد زمان و وحید عصر در علوم ظاهر و باطن ساخت از انجمله
اینست که محمد عاشق و نعمت الله خواهرزادهٔ حضرت مولانا قدس سره در قید
محمد اکبر یار خان بعلت محاسبه بودند خویش و اقربای شان از حضرت مولانا عرض حال
کردند فرمود هر که از شما صلاح و تقوی داشته باشد یا شیخ عبد القادر شیئا لله هر قدر که
تواند بعد عشا دوام کند اغلب که بعرصهٔ قلیل از فضل الٰهی حصول مطلب گردد بحسب ام
بجا آوردند عرصه یک هفته نگذشته بود که خوانندهٔ این اسم اعظم بخواب دید که مکانی است
رفیع مثل قصور سلاطین حاجبان بدر نشسته بحسب خواهش وی حاجبان حکم
رفتن دادند دید که بر سریر سلطانی حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید
محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله تعالی علیه نشسته چون نظر مبارک بر ایشان افتاد
پاهای خود دراز کرده بوی نمود در پاهای مبارک آبله ها افتاده بودند بعده فرمود که کدام
حاجت تو بود که مرا از مسافت بعیده تصدیع دادی آنچه بود عرض نمود یکی از
خادمان امر شد که ناظر را حاضر آرد فی الفور حاضر کرد فرمود که دست ازین غریبان
باز نمیکشی دستیری در دست مبارک بود بر سرش زد و از خوانندهٔ اسم اعظم فرمود کار تو
شد خاطر جمعدار بعده آن مجلس شریف از نظرش غائب شد آن شخص بیدار گردید صورت
واقعه از حضرت مولانا قدس سره ظاهر نمود آن وقت ملا عبد الحق که برادرزادهٔ حضرت
مولانا بود گفت کار ایشان خواهد شد لیکن تصدیعهٔ آبله های پای مبارک قرینهٔ عرصه

کشیدن است بعد چندی ناظم فوت شد و محمد عاشق و فرحت الله نجات یافتند ۱۸ از انجمله
این است که روزی مولوی محمد امین الدین بحضور مولانا قدس سره حاضر بود فرمود
که شخصی از چهار منزل حاشیه عبد الحکیم می آرد نمیدانم که کدام حاشیه است دل میخواهد که
حاشیه بیضاوی باشد همچنان شد که شخصی بعد چهار روز آمد و حاشیه عبد الحکیم بیضاوی
بخدمت اشرف گذرانید ۱۹ از انجمله این است که شیخ ملک محمد اعمی بود بخدمت
حضرت مولانا قدس سره روزی عرض کرد که از باعث نابینائی از طلب معاش
معذور و بتصدیعات و تکالیف گرفتارم چنان توجه شود که بکار و بار پردازم فرمود
از رفتن بینائی چندان وسواس مکن او سبحانه بصیرت باطنی چنان بتو بخشد که همه
چیز را از قسم شمشیر و کارد و جواهر وغیره مس کنی احوالش از خوبی و زشتی دریافت سازی
همچنان شد که از آن روز شمشیر وغیره را که مس میکرد میگفت از فلان مقام است و
آنچه خوبی و نقصان و قیمتش بودی ظاهر میکردی و هرچه تجربه مے نمودی همه نقادان
همان میگفتند و اگر شمشیر را یکبار رسیدی و بار دیگر بدستش میرسیدی شناخت و میگفت
فلان بار دیده ام و این چنین حال جواهر بود و ملک محمد این چنین مشهور شد که نواب
ابو المنصور خان طلبیده تمامی سلاح خانه خود ملاحظه کنانید صفت هر یک شمشیر و کارد
وغیره که بیان نمود فی الواقع همچنان بود نواب موصوف دانست که این مرد در فن خود
کامل است وجه معاش برای او مقرر کرد بخوبی اوقات بسر میبرد و میگفت که اینهمه از
برکت زبان حضرت مولانا است وگرنه من همان اعمی ام این چنین حالات حضرت
مولانا قدس سره بسیار اند از کرامات و خوارق عادات که در احاطهٔ تحریر گنجایش آن
غیر ممکن است برخی از آن بتحریر آورده شد و بتاریخ نهم جمادی الاولی روز چهارشنبه

در سنه ۶۲ الهٔ یکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب پیوست و در بلدهٔ لکهنو قریب
پهلی گنج مدفون شد قطعهٔ تاریخ رحلت نظام الدین چو رحلت کرد زینجا ٭ بچشم
قدسیان چون مروک شد ٭ بتاریخش ندا آمد ز هاتف ٭ ملک بود و بیک حرکت
ملک شد ذکر ملا شیخ احمد عبد الحق برادر زاده مولانا نظام الدین قدس سره چون
از علوم درسیه انفراغ نمود چندی بتدریس مشغول شد بعده بجناب حضرت قطب الاقطاب
حضرت سید شاه عبد الرزاق قدس الله سره الاصفی حاضر شده شرف بیعت حاصل
کرده از برکت انفاس طیبه آنجناب مقدس نزول فتوحات ضافی (بر قلب) وی جلوه گر شد
بحسب ارشاد باشغال و اذکار مشغول میبود و اربعین ها کشید و بتوجه مرشد کامل بدرجه
اعلی رسید و خوارق عادات و کرامات بیشتر از وی بظهور مے آمدند مولوی ولی الله
در رساله عمدة الوسائل مفصل حالات شان بقلم آورده اند بعضی از ان درین مختصر
نیز نوشته می شود ازان جمله اینست که برادر زاده ملا شیخ احمد عبد الحق قدس سره (یا
محمد ولی علیه الرحمة از جانب اولاد بسیار محزون و مغموم میماند چه اولاد وے نزیست
روزی مغموم بود ملا موصوف گفت ای محمد ولی هیچ جای غم نیست حالا بخانه شما
پسری متولد خواهد شد و زنده خواهد ماند همچنان شد که بعد چندی پسری متولد شد عزیز الله
نام نهادند بامر الهی زنده ماند و تحصیل علوم کرده فضیلت حاصل نمود و بعده در سن
بست سالگی عازم زیارت حرمین شریفین گردید در اثنای راه در شهر سورت بتحصیل
علم حدیث تا مدتی مشغول ماند و همانجا وفات یافت ازان جمله این است که
میرزا رجب بیگ زیرد لوار ملا شیخ احمد عبد الحق میماند و بخدمت جناب شان رسوخ
داشت روزی بطریق انکار گفت که در تواریخ مرقوم و نیز مشهور است که بعضی بندگان

الهی این چنین هستند که قادر اند بر آنکه هر چه خواهند بکنند و اخبار مغیبات و مخفیات میدهند
اینهمه باور ندارم چراکه کسی را ندیدیم که خبر یک شبر زیر زمین ظاهر کند ازین سبب
عقیدت کلی ازین طایفه ندارم فرمود عقیدت بکرامت اولیا باید داشت اگرچه بنظر شما
نیامده باشد الله تعالی را در هر زمان بندگان اند که بیمن قدم شان قیام عالم است و
همه اسرار و مخفیات بتائید الهی بر آنها منکشف میشود و او تعالی قادر است بر آنکه شبهه شما
دفع شود بعد ازان پرسید دعائیکه از من گرفته اند ورد آن با آخر شب میکنند گفت آری
لیکن هیچ فائده نیست بسمع این سخن سکوت نمود و آن شخص گاهی دعا نخوانده بود
بلهو و لعب مشغول مے بود و با سراپای خویش شب میگذرانید چون مرزا اندرون حرمسرا
رفت و آخر شب با کنیز خود بلهو و لعب مشغول شد در آنوقت صورت مبارک ملا نمودار
شده فرمود این چیست اوقات خود بدین طور ضایع و برباد میکنی و طعن بر بندگان
الله تعالی میزنی مرزا را تنبهی حاصل شد صبح بخدمت شریف حاضر شده شریک نماز
گشت چون ملا ممدوح از نماز فارغ شد فرمود احوال شب ظاهر میکنم مرزا بر قدم
افتاد و معذرت ها کرد فرمود باز این چنین کلمات در حق بندگان خدای تعالی نگوئی
و با ادب باشی از انجمله اینست که بعضی از طلبه علم ظاهری که شعار شان انکار
باین طایفه هست همیشه حرفهای نا ملایم بر زبان مے آورد روزی حضرت ملا قدس سره
فرمود که ای فلان در سرای هر نوال بفلان جا رقص میشود و پوشاک رقاص فلان
رنگ دارد و بفلان سمت استاده و مردمان گردوی حلقه زده اند و بفلان طرف
سر سری نهاده است زیرا آن ماری است و همه ها غافل اند زود بشتاب و ببین فی
بشتافت و بسرای مذکور در آمد همچنانکه از حضرت ملا قدس سره شنیده بود بچشم دید

هیچ تفاوت نبود مردمان را از مار آگاه ساخت و مردم آن مار را بکشتند از آن روز
انکار دلش زائل شد و نیاز کلی بجناب ملا داشت از انجمله این ست که بشیخ محمد
معز الدین خان حضرت ملا قدس سره خبر داده بود که فتح و ظفر شما خواهد شد و افغانان
که بر لکهنؤ وغیره مسلط شده اند فرار خواهند کرد و عمل نواب صفدر جنگ بدستور برقرار
خواهد ماند همچنان شد که شیخ موصوف افغانان را از لکهنؤ بدر کرد و عمل نواب موصوف
بدستور قائم ماند و همدران عرصه راجه انوپ سنگه راجپوت ارادهٔ تاخت و تاراج
لکهنؤ نمود این حال در سماعت حضرت ملا قدس سره رسید فرمود چه مقدور ست که آن
مقهور باین بلده در آید و مراد دریافت شده ست که عنقریب هزیمت خواهد یافت و کشته
خواهد شد و تمامی مال و اسباب او بدست مسلمانان خواهد آمد و بمعز الدین خان فرمود بشتاب
بامداد الهی آن ملعون را هزیمت خواهد شد و پسر خود ملا شیخ محب الله محمد و برادر زادهٔ خود شیخ
یعقوب را همراه کرد چون قریب سهالی بموضع جهپولیا رسیدند جنگ واقع گردید راجپوتان
را شکست فاش نصیب شد و تلوک پور و رام نگر وغیره که مقام سکونت آن ملعون بود
غارت کردند و اموال کثیر بدست مسلمانان افتاد از انجمله این ست که روزے
حضرت ملا عبد الحق با عم بزرگوار خود یعنی حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بمزار
شریف مولانای شهید مولوی قطب الدین شهید نشسته بودند درین عرصه حضرت مولانا
قدس سره از مراقبه برداشته فرمود ای عبد الحق این وقت خاطر مشوش شده ذوق
در مراقبه نمی یابم عرض کرد آری مراد دریافت مے شود که این وقت صبیهٔ شما در لکهنؤ
وفات یافت ازین سبب تشویش ست حضرت مولانا قدس سره فرمود بجا است
لیکن این چنین حادثه را بدین طور فاش نباید گفت از انجمله انیست که مولوی

انوار الحق پسر اوسط حضرت ملا قدس سرہ بود در ایام صغر سن بیمار شدید شد و نوبت بیاس
رسید مردم خانہ در گریہ شدند چون آواز گریہ بسمع حضرت ملا رسید بخانہ درآمد و استفسار
فرزند خود کرد عرض حال نمودند فرمود عجب است کہ مرا معلوم میشود کہ انوار الحق حیات
یابد و الحال حالش این چنین است پس اندکی سر بجیب تفکر فرو برد بعد از ان فرمود کہ
بفضل الٰہی شفا حاصل است فی الفور تسکین و افاقہ شد و در چند روز شفای کلی حاصل
شد و مولوی انوار الحق تا حین تحریر بقید حیات موجود اند و بر جادہ اسلاف صاحب
زہد و ورع و شیخ وقت اند سلمہ اللہ تعالیٰ و ابقاہ و حالات ملا عبد الحق قدس سرہ
در رسالہ عمدۃ الوسائل مفصل منقولست و حضرت ملا قدس سرہ در ۱۰۸۶ سنہ الف و یکصد
و ہشتاد و شش ہجری ازین دار ناپایدار رخت ارتحال بر بست قدس اللہ سرہ و رحمۃ
اللہ علیہ **ذکر حضرت مولوی محمد رضا قدس سرہ** چون مولوی محمد رضا
برادر حضرت مولانا نظام الدین قدس سرہ قبل از بیعت میگفتند کہ ایشان اعتقاد از
فقیری جاہل میدارند و فقیر بر ایشان سحر کردہ است کہ ہمچو یگانہ عصر کہ در ہندوستان کسی
عالم مثل وی نیست و نخواہد بود مسخر گشتہ حضرت مولانا میفرمود کہ حق سبحانہ تعالے
را انہم طاقت است کہ سحر آن ساحر بر شما نیز تاثیر بخشد در جواب آن مولوی محمد رضا
میگفت کہ این چنین نخواہد شد بعد چند عرصہ حضرت قطب الاقطاب قدس سرہ بزار
شریف حضرت شاہ دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز تشریف فرما شد و مولوی
محمد رضا ہمدران عرصہ شبی بخواب دید کہ دست راست شان در دست مبارک حضرت
قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی است و دست چپ در دست حضرت شاہ
احمد عبد الحق ردولوی قدس سرہ است و جناب قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی

بطرف خود میکشند و میفرمایند که نصیبهٔ محمد رضا از ما متعلق است و حضرت شاه احمد عبد الحق
قدس سره بطرف خود میکشند و میفرمایند که از قدیم آبا و اجداد ایشان از خاندان ما
استفادهٔ بیعت حاصل کرده اند و مولوی محمد رضا را نیز همین خیال بود که در خاندان
حضرت شاه احمد عبد الحق قدس سره بیعت خواهم کرد چون در هر دو جناب گفتگوی
این امر شد بعد رد و بدل بسیار برین قرار یافت که بجناب اطهر و مطهر سید المرسلین
خاتم النبیین محمد مصطفی و احمد مجتبی صلی الله علیه وآله وسلم ما هر دو عرض کنیم هر چه ارشاد
شود بران عمل نمائیم پس بجناب رسالت مآب صلی الله علیه وسلم هر دو حضرات حاضر
شدند و عرض حال نمودند حکم شد که ای عبد الحق دست محمد رضا بگذار نصیبه اش از
فرزندم سید عبد الرزاق تعلق دارد حضرت شاه احمد عبد الحق دست مولوی موصوف
گذاشت ایشان این معامله بخواب دیده بیدار شده شبی که باقی مانده بود بشکل بسر
برده صبح افتان و خیزان بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
حاضر شده عرض کرد که بخانهٔ من تشریف فرما شوند ارادهٔ بیعت دارم ارشاد شد که
سائیس ای کاه رفته اسباب اسپ کدام خواهد برد مولوی موصوف عرض کرد که تا آمدم
بنده سائیس خواهد شد و اسباب خواهد برد آخر الامر بر اسپ تانگن زین بسته و اسباب
اسپ بر سر نهاده پیش اسپ که بر آن حضرت قطب الاقطاب سوار بود روان شد
چون در فرنگی محل رسید مولوی نظام الدین قدس سره حال برادر خود دیده بسیار
شادان و فرحان شده فرمود که ای برادرم شاید سحر این ساحر بشما هم تاثیر کرده است
که بدین حال مے آئید مولوی محمد رضا عرض کرد در حق چنین بزرگان این چنین کلمات
نفرمایند مولانا فرمود نقل کفر کفر نباشد گفته شما میگویم از خود نمیگویم ما را چه مجال بود

که این چنین سخنها بر زبان می آوردم بعد ازین مولوی محمد رضا بشرف بیعت سرفراز شد
پس از چند روز نظر توجهات حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحال
شان شد فوراً کامیاب گردید بعده چون مولوی موصوف قاصد عتبه بوسی از لکهنو پیش
جناب قطب الاقطاب در بانسه شریفه میفرمود دوست خدا یا طالب صادق مے آید
و مولوی ممدوح را غلبه محبت الٰهی زیاده تر شد بعد ازان حال عازم زیارت حرمین
شریفین شد چون عرصهٔ بعید منقضی شده که هیچ احوال معلوم نشده بود روزی حضرت
مولانا بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره عرض کرد که احوال محمد رضا معلوم نیست
که کجا رفت و بچه حال است جناب ممدوح اندکی متوقف شده فرمودند که در مدینه منوره زادها
الله شرفاً در مسجد نبوی درس حدیث میدهد بعد چندی باز مولانا ممدوح پرسان حال شد
آن حضرت قدس سره الاصفی بعد توقف فرمود که وفات یافت و در مدینه منوره مدفون گشت

ذکر سید عالی نسب میر اسماعیل بلگرامی قدس سره چون سید اسمٰعیل
قدس الله سره در ابتدای حال تحصیل علوم ظاهریه در بلدهٔ لکهنو رسید بحسب اتفاق
صورت تحصیل علوم نشد لیکن چیزی بقدر ضرورت تحصیل کرد بعد ازان بشوق و محبت
الٰهی عزم حاضری بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره نمود و جناب ممدوح را از
جناب ولایت مآب امیر المؤمنین حضرت علی مرتضی کرم الله وجهه ارشاد شده بود که
فرزندم سید محمد اسمعیل نزد شما میرسد بیعتش قبول کنی و تعلیم نمائی پس ازان سید موصوف
بحضور حاضر شده بشرف بیعت سرفرازی یافت و تعلیم اذکار و اشغال معزز شد
در اندک زمان از برکات انفاس طیبه هادی مطلق و مرشد برحق چنان فیضان الٰهی
بر وی طاری شد که صاحب کشف و کرامات و خوارق عادات گردید و حضرت سید موصوف

چون از مسکن خود عازم قدمبوسی میشد آنحضرت میفرمود که سید عالی نسب می آید و نیز هم
میفرمود که سید صحیح النسب می آید بعده سید ممدوح حاضر میشد مردم حضار میدانستند که
در حق ایشان ارشاد شده بود و اکثر مردم باستفادهٔ بیعت بخدمت سید ممدوح
مستفید شدند و تا حال مردمان در سلسلهٔ شان فایز بشرف بیعت میشوند و بسماع شور
ذوقی تمام داشت و اکثر اوقات بسماع مشغول میشد شاه شاکر الله که از جملهٔ مریدانش
بیشتر و حضرت قطب الاقطاب قدس سره تعلیم یافته بود از سماع سرود بپاس شرع
شریف انکاری داشت روزی بخدمت حضرت سید موصوف قدس سره حاضر بود
مغنیان نغمه سرائی آغاز کردند شاه موصوف قصد برخاستن نمود جناب ممدوح فرمود
اندکی توقف کنید بضرورت حکم نشست سید ممدوح مراقب و متوجه بقلبش شد شاه
موصوف رجوع بجانب مرشد خود کرد دید که در مجلس جناب سرور عالم صلی الله علیه و
سلم حاضر است هیچ آواز دف و مغنیان بگوش نمیرود و نزول کیفیات بطور دیگر بر قلب
است بعده سید عالی نسب سر برداشته فرمود که شاکر الله کسی را که این چنین صحبت
بابرکت از سماع حاصل شود چگونه در حق او حرام باشد و حالات کرامات و خوارق
عادات سید ممدوح بیشتر اند درین اوراق گنجایش نداشته برخی ازان تحریر می یابد
ازانجمله اینست که جعفر یار خان از مقربان احمد شاه بادشاه بود در دهلی حضرت
سید موصوف قدس سره را بخواب دید صبحی از همنشینان خود اظهار کرد که چنین
شخص باین حلیه و جمال دیده ام شخصی ساکن بلگرام که نوکر او بود و از سید موصوف
قرابتی نیز داشت گفت این حلیهٔ مبارک جناب سید اسمعیل است جعفر یار خان را
رسوخی و نیازی از حضرت سید ممدوح پیدا گشت و دران هنگام زوجه اش حامله

بود شخصی را بخدمت شریف حضرت سید ممدوح فرستاد تا دریافت کند پسر متولد خواهد شد
یا دختر هرچه بوجود آید نامش چه نهاده شود آنکس بخدمت حضرت سید ممدوح حاضر
شده عرض حال نمود متوجه نشد تا عرصهٔ مدید توجه بجانب آن شخص نمی نمود و این
میفرمود که حال غیب بجز خدای تعالی کسی را معلوم نیست من چه دانم چه خواهد شد
روزی بحال خوش بود در آن وقت آن شخص حاضر شد پس پیش دیده فرمود که بجا
جعفر یار خان پسری متولد خواهد شد فلان نام باید نهاد بعده پسری دیگر متولد شود
بفلان اسم موسوم سازند پس آن شخص را رخصت فرمود همگاه آن شخص بدهلی
رسید همچنکه سید عالی نسب قدس سره فرموده بود بظهور رسید از انجمله انست
که فرزند کلان حضرت سید قدس الله سره مسمی کمال احمد را بر پشت قرحه افتاد
جراحان معالجه میکردند هیچ سود نمیشد تمامی پشت بصورت آبله سجدی شد که از دست
جواب جراحان رسید و جراحان دست از معالجه کشیدند روزی سید کمال احمد لت
بیهوش شد مردمان دانستند که عنقریب روح از قالب پرواز میکند در آن حال
مایوسی سید عالی نسب را خبر کردند ایشان بخانه آمده استفسار حال کردند آنچه بود
مردمان عرض کردند بر بالین پسر خود نشسته از انگشت مس کرده فرمود عجب است
که همه پشت درست است جراحان چگونه دست کش شده اند جراحان را طلبیده
فرمود اکنون از فضل الهی همه پشت درست است جراحان حسب الارشاد دیدند
و دست نهادند معلوم شد که همه زخم رو بشفا است عرض کردند که همین نظر شریف
صحت است حاجت مرهم نیست فرمود علاج اتباع ظاهری باید کرد حسب فرموده
بعمل آوردند بعد مدت قلیل از آن قرحه شفا حاصل شد از انجمله انست که مرضی

عزم جنگ با نواب صفدر جنگ کرد و نواب معه موصوف نیز مستعد شده شخصی از حضرت مولانا
نظام الدین قدس سره استفسار کرد که فتح بکدام جانب است حضرت مولانا فرمودند
لا یعلم الغیب الا الله مرا چه علم است مگر این قدر میدانم که سید اسمعیل پسر خود سید کمال احمد
را که با خدایار خان نوکر است بلشکر نواب فرستاده است فتح بنام نواب است آورده اند
که سید کمال احمد چند بار بخدمت والد ماجد خود برای رخصت عرض نمود چون حضرت سید
قدس سره منتظر الهام غیبی بود هیچ جواب نداد شبی از بالاخانه فرود آمده گفت که کمال احمد
آرام چه میکنی حق نوکری بجا باید آورد و همین وقت روانه لشکر باید شد پس سید
کمال احمد همان وقت بر اسپ سوار شده روانه لشکر گردید و بعد چند روز فتح نواب
شد و این چنین حالات کشف و کرامات حضرت سید ممدوح بیش از بیش است مولوی
ولی الله در رساله عمدة الوسایل مفصل بیان نموده اند و سید عالی نسب موصوف
بسبب ازدیاد محبت در قرب جوار هادی مطلق و مرشد برحق وطن مالوف خود که
قصبه بلگرام بود گذاشته در قصبه مسولی که بفاصله یک کروه بجانب غربی از بانسه
شریفه است توطن اختیار کرده بود و در همان قصبه بلقای حبیب خود بتاریخ سیزدهم
شهر ذیحجه سنه ۱۱۸۴ یکهزار و یکصد و هشتاد و چهار هجری پیوست و متصل حویلی سکنی خود
مدفون شد و اولاد سید ممدوح هنوز در قصبه مذکوره آباد است ذکر حضرت شاه محمد

اسحاق قدس الله سره العزیز

چون شاه محمد اسحاق قدس الله سره
از قوم افغان طوغی ساکن شاهجهان پور محله کادیپوره از اوایل عمر محبت الهی در
دل داشت و از بعض اشخاص نقشبندیه که چند اشغال تعلیم یافته بود بدان اشغال
می نمود و بطور نقشبندیه اجرای ذکر الهی بر قلب صافی وی شده بود روزی شاه

موصوف را بچشم باطن سعادت قدمبوس حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی حاصل شد و آثار عنایات و توجهات برحال خود یافت و گاهی
شرف اندوز سعادت قدمبوس نشده بود پیش هر یک بیان حلیهٔ مبارک مینمود
چون از مردم که مشرف بملازمت آنحضرت قدس سره شده بودند بیان نمود گفتند
که این حلیهٔ مبارک فلان جناب است از استماع این معنی شاه موصوف را آرزوی
حصول سعادت ملازمت در دل متمکن شد و بسرعت تمام جازم گردید چندی راه
طی کرده بود که آنچه ذکر الهی در قلب صافیش جریان یافته بود بالکل مسدود شد
و اضطراب بخاطر شریفش پیدا شد در دل گفت عجب است آنچه بسعی و محنت حاصل
کرده بودم یکبارگی محو شد رجوع بجناب اقدس و اعلی نمود فی الفور لفظ الله در
قلب شان بی سعی و محنت جاری شد و حظی حاصل گشت که گاهی حاصل نشده بود
طمانیت و تسکین خاطر رو داد بجمعیت خاطر روانهٔ منزل مقصود گردید بعد طی منازل
بحضرت بانسهٔ شریفه رسیده بسعادت قدمبوس مشرف شده استدعای بیعت نمود
امر شد که فیضیاب بیعت خواهند شد اول بذکر مشغول شوند بعده شاه موصوف را
همراه خود گرفته در مسجد برده تلقین ذکر فرمود بمجرد تلقین یافتن آواز هاتف شنید و
هر روز در تزاید بود و اکثر میفرمود خبر رسید که چنین خواهد شد چنانچه روزی مطربان
ابیات فارسیه بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس سره می سرائیدند و جناب ممدوح
را نیز وقت خوش بود حضرت مولانا نظام الدین قدس سره بشاه محمد اسحاق
قدس سره که در مسجد نشسته بود گفت میل سرود میداری گفت خبر رسید که حضرت
پیر و مرشد با کامل الوجود است استماع سرود جناب ممدوح را سزاوار است و تو

ناقصی شرا اسماع سرود نمیرسید و اگر کسی برای حاجت خود عرض میکرد میفرمود از باطن
خود میپرسم باز متوجه بباطن شده میفرمود که باطن من چنین میگوید پس همچنان میشد و
در حالتی که بروی طاری میشد بلکه هر وقت میماند در آن حال گاهی بعض کلمات
این چنین بر زبان می آورد که اهل شرع آنرا نفهمیده بطور دیگر احتمال میکردند چنانچه
مولوی شیخ محمد که از اکابر علماء و ساکن شاهجهانپور بود باستماع کلمات تمامی
علماء و رؤسای شهر را جمع نموده عزا بر شاه ممدوح مقرر نمود این معنی بشاه موصوف
دریافت شده فرمود که علما را تکلیف نشود بهتر آنست که خود حاضر شوم پس سوار
شده در مسجد یکه بمکان فرزندان حضرت قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم
سید محی الدین عبد القادر جیلانی رحمة الله علیه در محله جهنده تمامی علماء و روسا
جمع بودند آمده همه ها برخاستند و تعظیم و تکریم نشانیده ساکت و سرنگون نشستند
چون وقت نماز عصر بود همه ها برخاستند و شاه ممدوح را برای امامت گفتند فرمود
که کسی از شمایان عالم باشد امام شود من امی ام آنهمه ها مجوز شده شاه موصوف
را امام کردند شاه موصوف این الفاظ هندی رنگ بهلو رنگیج بهلو چوپایا کو
رنگ بهلو گفته نماز کرد مولوی شیخ محمد و همه علما و رؤسا که صدها کس بودند اقتدا
کردند و نیت بستند کسی نپرسید که این چه میگویند پس نوبت بدو رکعت رسیده بود
که بر شاه موصوف حالتی طاری گشت و همه ها از حضار متأثر گشتند و حال همه ها
متغیر گردید باز طاقت دم زدن کسی را نماند شاه ممدوح را چون از ان حال افاقت
شد عزم خانه شریف نمود کسی متعرض نشد جمله حضار متعجب بودند که این چه حال
شد و از عزا باز آمدند آورده اند که حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره میگفت روزی

حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی چند بار فرمود که امروز بر محمد اسحاق حالتے
خواهد شد عجب نیست که جامه بر تن پاره کند همان روز شاه موصوف بعد شام در مسجد که
پیش دروازه محلسرای آنحضرت قدس الله سره العزیز است نشسته بود دید که دو شخص
درمیانه محراب مسجد آمدند بمجرد دیدن آنها بر شاه موصوف حالتی عجیب طاری شد که
چون آنها قدم پیش مے نهادند آن حالت زیاده تر میشد و چنان می فهمید که طائر روح
از قفس تن پرواز میکند چون آن هر دو شخص قدم عقب می نهادند افاقه میگردید تا دیری
همین حال ماند بعد از ان صورت اکثر اولیا که شمار شان ممکن نیست نمودار شد و هر یک
توجه کردند چون صورت مبارک حضرت منصور حلاج و عین القضاة همدانی رحمة الله علیهما
نمودار شد از دیدن اینها قریب بود که قدم شاه موصوف از احاطه شریعت بیرون رود
که همدران عرصه صورت مبارک حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه نمودار
شد و از پس پشت شاه موصوف را در آغوش گرفت و از دائره شریعت قدم بیرون نهادن
نداد و ثابت قدم گردانید روزی حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره همراه رکاب جناب
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی که بخانه بهاؤالدین دلال ساکن ٹڈاگاؤن
حسب استدعایش در محفل شادی پسرش تشریف فرما شده بودند جناب آنحضرت
قدس الله سره الاصفی بر بالاخانه استقامت فرموده ظاهرا در خواب شدند و شاه موصوف
هم در آنجا مشغول بخالق شد زیر بالاخانه در دالان رقاصان و مغنیان در رقص و غنا
بودند و شاه موصوف استماع مینمود و سروری حاصل شد و در آن حال شاه ممدوح چند بار
بهمین جسد عنصریه بر هوا پریده از بالای بام فرود آمد و باز بر بالای بام رفت خلائق
میدیدند و حیران بودند که آنحضرت قدس الله سره الاصفی از خواب بیدار شد و این

حرکت معاینه کرده بشاه محمد اسحاق فرمود که این چنین حرکت خلاف شرع مناسب نیست
ونباید کرد شاه معز الیه ساکت شد و قرار گرفت حضرت شاه محمد اسحاق قدس سره در
بانسه شریف بوده وقتی موافق مضمون این بیت حالتی طاری شد بیت کشتگان خنجر
تسلیم را ٭ هر زمان از غیب جان دیگر است ٭ پس هر زمان روح ازین جسم بیرون میرفت
و روحی تازه می آمد تا یکپاس این حالت ماند روزی بحضور آن حضرت قدس الله سره الاصفی
مردم حضار گفتند که شاه محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب جناب اقدس
فرمود که محمد اسحاق را نه کشف قبور است و نه کشف قلوب لیکن کشف ذات است و چون
شاه موصوف از مسکن خود عازم عتبه بوسی میشد حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی میفرمود خبر رسید که عاشق الله می آید بعده شاه موصوف حاضر می شد و
بعد ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی شاه ممدوح بقصبه شاهجهان پور که وطن قدیمش
بود قیام ورزید و در قصبه مسطوره بست و دوم ذیحجه وفات یافت و در گاڑهی پوره پیش
دروازه شمالی فتحپور که بازاریست متعلقه قصبه مذکوره مدفون شد و حالا مزار شریفش معروف
و مشهور و زیارتگاه خلایق است و سال وفات شاه موصوف به ثبوت نمیرسید روزی
جناب مرشدزاده ادام الله برکاته دید که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده ببالین
مزار مبارک شاه محمد اسحاق قدس سره بتحیه نماز استاده است چون نگاه انور مرشدزاده
دام افضاله افتاد پیش خود طلبیده برای امامت فرمود و خود اقتدا کرده از نماز فارغ شد
بعده بخیال جناب مرشدزاده ام گذشت که سال وفات حضرت شاه محمد اسحق قدس
سره دریافت نمیشود از حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده باید پرسید و از جناب ممدوح
استفسار نمود این مصرعه از زبان فیض ترجمان ارشاد شد مصرعه یکهزار و یکصد و هفتاد بود

چون در معاملهٔ باطنیه از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت
شد از راقم ارشاد فرمود بنده سه مصرع دیگر مرتب ساخته قطعهٔ تاریخ قلمی نمودم قطعه شاه
اسحق آنکه بد صاحب کمال ٭ چون ازین دار فنا رحلت نمود ٭ احمد از مرشدم آمد ندا
یکهزار و یکصد و هفتاد بود

ذکر مولوی کمال الدین قدس الله سره العزیز

چون مولوی موصوف متوطن قصبهٔ فتحپور که سابق احوال ایشان مذکور شده قبل بیعت
از جناب حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی انکار داشت آخرش بشرف
بیعت افتخار حاصل نمود از برکات انفاس طیبهٔ آنحضرت قدس الله سره الاصفی رفع
شبهاتش گردید بدرجهٔ کمال رسید و هرگاه مولوی موصوف بعد حصول شرف بیعت قصد
عتبه بوسی میکرد جناب ممدوح میفرمود که صاحب رای و علم می آید و مولوی موصوف در
سنه ۱۱۷۵ یکهزار و یکصد و هفتاد و پنج هجری تاریخ پانزدهم شهر محرم ازین جهان فانی رخت
ارتحال بربست و در قصبهٔ مذکور مدفون شد

ذکر شاه حافظ محمد مقیم قدس الله سره العزیز

چون حافظ محمد مقیم که از قدیم متوطن پنجاب بود از عرصهٔ چندے در قصبهٔ جالیسر سکونت داشت
بارادهٔ حصول سعادت قدمبوس و شرف بیعت عازم شد قبل از رسیدن شان روزے
حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود که خبر میرسد که طالب حق می آید
شخصی آمد و حصول بیعت نمود لیکن اطمینان خاطر مبارک نگشت بلکه از سابق تعلق خاطر
اشرف زیاده تر شد و بدستور انتظار ماند بروز دوم شخصی دیگر حاضر شد و بحصول بیعت اعزاز
یافت مگر تردد خاطر مبارک بدستور ماند و انتظار طالب حق همچنان بود بعد چندے حافظ
محمد مقیم قدس سره حاضر شد بمجرد آمدن وی جناب ممدوح متوجه بحق شد دریافت گردید
که طالب حق همین است آن زمان تسکین خاطر اشرف گردید بعده حافظ معز الیه را بشرف

بیعت ممتاز فرمود بعنایت الٰہی و توجہ پیر و مرشد برحق زود تر فتوحات آلہیہ بروی رو
نمود و شتاب تر بدرجۂ کمال رسید کہ اللہ تعالی ہمہ طالبان حق را نصیب کناد و جمیع مریدان
این خاندان را از طلب محبت خویش فایض و کامیاب گرداناد بحرمۃ النبی و آلہ الامجاد
احوال خوارق عادات و کرامات شان بسیار و در قصبۂ جالیسر مشہور ہست و چون حافظ
موصوف از مسکن خود عزم احضار بحضور آنحضرت قدس اللہ سرہ الاصفی می نمود
جناب ممدوح میفرمود کہ طالب حق می آید و باخر عمر شاہ ممدوح در بانسہ شریفہ استقامت
ورزیدہ و در حالت مرض موت حضرت مولانا نظام الدین قدس سرہ حافظ موصوف
را در لکھنؤ بمکان خود بردہ معالجہ نمود ہیچ سود نشد و تاریخ بست و ہفتم شہر شوال در بلدہ
لکھنؤ وفات یافت و تاریخ بست و ششم نعش حافظ موصوف در بانسہ شریفہ بردہ بطرف
پائین حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی بیرون احاطۂ روضۂ متبرکہ
مدفون ساختند و در سلسلۂ ایشان ہر دم بشرف بیعت مشرف و کامیاب می شوند و
سال وفات متحقق نشدہ کہ تحریر می آمد ذکر حضرت شاہ رحمت اللہ وسواہی
قدس اللہ سرہ العزیز این شاہ موصوف متوطن نہایۂ پنجاب بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفی حاضر شدہ بحصول بیعت و تعلیم و تلقین اذکار
فایز گردیدہ مستعد در کسب اشغال و اذکار بود و بحضور اشرف مدتہا حاضر ماندہ پس برکات
توجہات پیر و مرشد برحق درجۂ کمال حاصل نمود و صاحب کشف و کرامات شدہ و
بخدمت تعلیم علم ظاہری بحضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس اللہ سرہ العزیز ممتاز
بود چنانچہ ذکر این معنی سابق ہم گذشت و کمال عنایت حضرت قطب الاقطاب قدس
سرہ الاصفی برحال ایشان بود چنانچہ گاہ گاہ جناب ممدوح کلمات مزاح بایشان مے

ارشاد میفرمود و آنچنان ہم بنوعے کہ فرحت بر طبع اشرف می افزود جواب عرض مینمودند
و سال و تاریخ وفات و مدفن بدریافت نیامده که بتحریر آید ذکر حضرت شاه ابوالحسین
عرف شاه سدہاری قدس الله سره ساکن قصبه دریاآباد قوم قدوائی از فرزندان
مخدوم قاضی عبدالکریم کہ یکی از اولیاء الله بوده و در موضع سرسنڈا مدفون است چون بحضور
حضرت قطب الاقطاب قدس سره حاضر شد و بشرف بیعت مشرف گردید و بتعلیم و تلقین
اذکار و اشغال سرفرازی یافت و در اکتساب اشغال جد و جهد نمود پس باندک توجه
پیر و مرشد برحق کامیاب مطالب شد و بدرجه اعلی و مراتب اولی رسید و صاحب کشف و
کرامات و خوارق عادات شد و در قصبه مذکور مدفون گردید قدس الله سره العزیز و سال
و تاریخ وفات معلوم نگشته که بقلم آورده میشد ذکر حضرت شاه لعل آزاد قدس الله
سره العزیز در فرقه آزادان بود بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره حاضر شده
مستفید بشرف بیعت شد و مدت کثیر در حضور ماند روزی جناب مقدس و معلی فرمود که
ای شاه لعل وضو کنید وقت نماز است حسب ارشاد وضو کرده بحضور اقدس آمده بطور
سجده سر بقدم اشرف نهاد جناب ممدوح سرش برداشته فرمود که سجده سوای ذات
الله تعالی بکسی دیگر روا نیست و باز برای نماز تاکید فرمود شاه موصوف بدستور سابق
بعمل آورد باز همچنان ارشاد شد شاه معز الیه سر بر قدم مبارک نهاده عرض کرد که ما دلق
پوش ایم نزد این جماعه سجده سوای هادی کسی را روا نیست و هادی و مرشد را خدا
میدانیم جناب قطب الاقطاب قدس سره بطور سابق میفرمود و وی همچنان عرض میکرد
لیکن راستی وی بجناب ممدوح خوش آمد و بچشم عنایت بجانب وی دید فی الحال کامیاب
مطالب گردید و تمامی حجابها برخاستند و انکشاف اسرار خفی و جلی فی الحال حاصل شده

اینهم شنیده شد که از جناب ممدوح بشاه موصوف امر شد که در سیر کوه شمال مشغول باشند شاه
معز الیه حسب الامر در کوه شمال استقامت نمود غالبکه همانجا انتقال کرده باشند ازین باعث
سال و تاریخ وفات و مدفن شان دریافت نشده ذکر حضرت شاه منگری قدس
الله سره العزیز ساکن بڈاگاؤن از مریدان خاص حضرت قطب الاقطاب قدس الله
سره الاصفی بود اکثر در حضور حاضر میماند چون نظر توجهات و عنایات حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بر حال شان مبذول بود تاثیرات که لا عین رات ولا اذن سمعت رو نمود و
صاحب مقامات اعلی و درجه عظمی شد شبی که یکساعت باقیمانده باشد که شاه موصوف
باواز بلند گفت که اگر کسی یک چلم حقه مرا بکشاند اورا سلطنت دهلی می بخشم سفید بافی که در آنجا
خانه اش بود شنید و حقه تیار کرده حاضر آورد حضرت قطب الاقطاب از انکشاف باطنیه
دریافته فوراً از خانه مبارک تشریف بیرون آورده فرمود که دست از حقه باز دار شاه
موصوف بحسب امر باز ماند بعده جناب ممدوح بطور خفگی فرمود که از زمینداری پدر خود وقتا
بخشیدن یک بیگه زمین نداری بخشیدن سلطنت دهلی آسان نیست سفید باف حقه باز برد
مردمان حضار عرض کردند که از دادن ایشان چه میشد فرمود الله تعالی بر زبانش موقوف
داشته بود هر کسی را میگفت بادشاه میگردید و قیام سلطنت و انتظام مملکت از آنکس میگشت
یا نه لیکن بادشاه می شد و این چنین حالات بسیار اند درین مختصر همین اکتفا نموده رفت
ذکر حضرت شاه رحمت الله متوطن و صاحب ولایت قصبه امروهه
قدس الله سره العزیز چون شاه موصوف بحضور اقدس حاضر شد همان روز
بشرف بیعت معزز گردید و جناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بطرف جوی
کلیانی زیر درخت برگد که جای یاد الهی مقرر بود تشریف فرما شد بوقت معاودت گذر

بر قطعات کشت زار خود فرمود نظر اشرف در آمد که دانه کاشته را زاغان و دیگر مرغان می‌خورند
شاه رحمت الله را که همراه رکاب بود فرمود که این مرغان و زاغان را برانید شاه موصوف
بحسب ارشاد بجا آورده بر قطعات مذکوره تا عرصهٔ شش ماه استقامت نمود چون گندم
روئیدند و درو گردیدند و غله انبار شد بار کرانده بحضور اقدس و اعلی حاضر آورد و همدران
عرصه گاهی از اشغال و اذکار مستدعی بجناب ممدوح نشده با میدا ینکه جناب مقدس خود
تلقین خواهند فرمود و جناب معلی نیز این قدر اغماض و بی‌پروائی کرد که گاهی در عرصه
مذکوره بران کشت‌ها که شاه موصوف مقیم بود تشریف فرما نشد پس تعلیم و تلقین بچه طور میشد
بیت
تا نگرید کودک حلوا فروش ٭ بحر بخشایش نمی‌آید بجوش ٭
شاه رحمت الله
بسیار مغموم بود پس دران حالت غم درخواست رخصت نمود جناب مقدس همان وقت
رخصت فرمود و چند بیرهٔ برگ تنبول که بحضور بودند دو بیره ازان بشاه موصوف بخشیده
فرمود که از برادرم شاه مسعود که در قصبهٔ امیٹھی از اولاد حضرت شاه بندگی قدس سره اند
ملاقات نموده باید رفت شاه موصوف بیره‌های عنایتی حضور در دستار خود داشته بطرف
قصبهٔ امیٹھی روان شد در اثنای راه بدل خود افسوس میکرد که شش ماه بجناب پیر و مرشد
حاضر ماندم و هیچ نرسیدم و جناب ممدوح نیز چیزی ارشاد نفرمود محض اوقات ضائع گردید
چون قریب بیر گانو رسید لب دریای گومتی که متصل آن موضع است وضو ساخته و از
نماز ظهر فارغ شد و ازان بیره‌ها یک بیره از دستار بر آورده بخورد بمجرد خوردن بیره از
درختان و سنگریزه‌ها آواز کلمهٔ طیبه شنید و حظ فراوان حاصل گردید بیرهٔ دیگر را نیز چون
بخورد فیضان الٰهی در تمامی وجودش موثر و بمرتبه رسید که یکی از اولیاء الله و عرفای وقت
گردید بعده عبور دریای گومتی کرده در قصبهٔ امیٹھی رفته از شاه مسعود ملاقات کرد پس ازان

رخصت خواست حضرت شاه موصوف فرمود که جناب قطب الاقطاب قدس سره که شما را
این جانب فرستاده سبب این بود که جناب ممدوح ابلاغ حکمی بر زبان من داشته است
و حکم این است که ولایت قصبه امروهه بنام شما مقرر فرموده امر نموده است که بیش از
دوازده کروه از ولایت خویش نباید رفت چنانچه شاه موصوف از قصبهٔ مذکور بحسب
امر زیاده از دوازده کروه نمیرفت و شاه موصوف را اولاد پسری نیست و نشده مگر
اولاد دختری موجود است چنانچه شاه صابر علی سبط شاه ممدوح در قصبهٔ امروهه تا تحریر
این اوراق بر وساده رشد و هدایت موجود اند و بیعت و اجازت و تعلیم و تلقین از جد مادری
خود میدارند و فیض و ارشاد از او شان جاری است و شاه رحمت الله قدس سره
تاریخ پانزدهم شهر ربیع الاول سنه ۱۲۶۲ الیکهزار و یکصد و شصت و دو هجری بلقای حبیب
پیوست و در قصبهٔ مذکور مدفون شد و سال وفات شان ازین مصرع مستفاد میشود
تاریخ این قطب زمانه رفت افسوس

ذکر حضرت شاه ولی الله قدس الله سره العزیز

متوطن جالاپور ملقب بر سولنها از برکات انفاس طیبهٔ حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی بدرجهٔ اکمل اولیاء الله رسید و صاحب مقامات اعلی گردید و
اکثر کرامات و خوارق عادات از وی بظهور میرسید و حالات عجیب و تاثیرات غریب
داشت و از عرصهٔ چند بمکان قاضی فیض الله که ذکر شان خواهد شد بر بالاخانه و دیوانخانه
اقامت ورزیده و وقت از بالاخانه فرود می آمد بوقت یکپاس روز بر آمده و یکپاس و نیم
باقی مانده نزد قاضی موصوف آمده می نشست و خلایق بنا بر استفاده و عرض مطالب
حاضر میشدند شاه ممدوح آن چنان در استغراق میبود که چشم نمی کشاد و چون وا میکرد کسی
را تاب نگاه نمی شد و دوچار شدن نمیتوانست و اگر کسی جرأت کرده بعرض حال دینی

پرداخت تلقین میفرمود و اوکامیاب میگشت و هرکس که در مطالبات دنیوی عرض میکرد
میفرمود که مطلب خود بعرضی نوشته و بید سر بمهر کرده بیارید چون آن شخص عرضی مطلب
خود نوشته حاضری آورد شاه موصوف میفرمود که زیر بسترم نهاده دهید فردا جواب گفته
خواهد شد چون آن شخص حاضر شدی میفرمود هرجائیکه داشته اید همانجا بیارید چون وی آورد
همچنان بند و سر بمهر بودی پس حال عرضی بی ملاحظه میفرمود و جواب مطلب وی نیز
میفرمود که این چنین خواهد شد پس همچنان بظهور میرسید ملا محسن چندان رسوخ و عقیدت
بخدمت شریفش نداشت اشتباه این امر در دل وی بود روزی بخدمت شاه ممدوح
حاضر شد و قطعه عرضی که دران بسم الله الرحمن الرحیم و اسم الله جل شانه نوشته بود بند و
بمهر آورده گذرانید و هیچ حال زبانی بیان نکرد شاه ممدوح چون از استغراق فرصت
یافت چشم بکشاد فرمود که درین عرضی هیچ نوشته اند مرا معلوم میشود که فیها اسم الله و اسم
ملا مذکور نادم و پشیمان شده برپای مبارکش افتاد و معذرت ها خواست چون جناب ممدوح
از بس رحیم بود عفو تقصیر نمود و این چنین حالات بسیار اند چون عمر شریفش بآخر رسید
روزی از قاضی موصوف فرمود دل میخواهد که ازین دار فنا بدار بقا انتقال کنم و در
تلاش جای مدفن خود هستم قاضی موصوف فرمود ما و شما مرید حضرت قطب الاقطاب
قدس سره هستیم اگر اتفاق یکجا باشد احسن است فرمود که شما قاضی شهر و اهل شرع
هستند من غریب و فقیرم مدفن من در مدفن غریبان انسب و اولی است وقت سه پهر
برای تلاش مدفن خود برخاست و در اطراف قصبه مذکور متلاشی گشت در جزیره رسید دید
که در آنجا سرگین جانوران افتاده است و دران هنگام بر مکان مسطور جای افگندن
سرگین مقرر بود مکان مذکور را برای مدفن خود پسند فرموده بازگشت و نزد قاضی فیض الله

آمده گفت که در جزیره کلان در گورستان غریبان بطرف شمال که الحال در آنجا سرگین
می افتد برای مدفن خود پسند کرده آمده ام قاضی موصوف را این معنی خوش نیامد و
تکرار و انکار نمود شاه موصوف فرمود که ای قاضی جای انکار نیست وقتیکه بمکان مسطور
رسیدم و پسند کردم پیر و مرشد خود یعنی آنحضرت قدس سره را دیدم که در آنجا استاده است
و میفرماید که حق سبحانه تعالی بپاس خاطر شما بفرشتگان حکم فرموده است که مکان مدفن
شما را از سرگین پاک سازند و جای قبر را پر از نور کنند چون این چنین جا میسر شود چگونه
گذاشتن آنجا روا دارم قاضی ممدوح خاموش شد و جناب موصوف قاضی معز الیه
را رخصت فرمود چون قاضی موصوف از بالاخانه فرود آمد از فرزندان خود فرمود که از
فرموده حضرت شاه ولی الله دریافت می شود که وقت شان بآخر رسیده است شمایان
هر وقت بخدمت شریفش حاضر و خبرگیران باشند چون قاضی کلو ابن قاضی فیض الله
مرید شاه موصوف همان وقت بخدمت شاه ممدوح حاضر شد دید که جناب ممدوح ازین
جهان انتقال فرموده قاضی موصوف اسباب تجهیز و تکفین حسب ارشاد شاه ممدوح
مهیا ساخته بجای مذکور مدفون ساخت و این چنین حالات شاه ممدوح بسیار مشهور
اند و در سلسله شریفش اکثر مردم کامیاب شدند و سال وفات شان بدریافت نرسید
که بقلم آید **ذکر قاضی فیض الله قدس الله سره العزیز** که در قصبه مصطفی آباد
عرف رامپور مسکن داشت و بخدمت قضا منسوب بود چون بشرف بیعت بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی مشرف شد در اندک توجه آن ذات والاصفا
از اکمل اولیاء الله و افراد عصر گردید و اکثر کرامات و خوارق عادات از وی بظهور رسید
بیشتر در حالت استغراق و سرشار در سکر محبت الهی می بود و همیشه بشب بیدار و تا یکنیم

پاس روز بر آمده در جذبه و شوق محبت الهی بیقرار میماند و از خود خبر نداشت روزی بعض کسان احوال قاضی ممدوح پیش نواب علی محمد خان رئیس آنجا ظاهر کردند نواب موصوف از قضا تغیر کرد قاضی ممدوح را ازین حال مطلع ساختند فرمودند من تغیر نشده ام چراکه از زبان مبارک پیر و مرشد خود شنیده ام که تا خدمت قضا برمن مقرر است ریاست و حکومت علی محمد خان نیز بحال و برقرار است فرمودهٔ قاضی ممدوح مردمان پیش نواب مذکور بیان نمودند فی الفور از عزل شان درگذشت و بدستور بخدمت قضا منسوب کرد و در هنگامهٔ نادرشاهی مردمان گفتند که ازین قصبه بیرون روند چراکه جنگ سلطانی است خدا داند چه صدمه و آسیب بساکنان اینجا رسد لهذا ماندن اینجا صلاح نیست قاضی ممدوح فرمود که والی من بمن برای رفتن از اینجا امر نکرده است هرگز نخواهم رفت هر کسی خواهد برود و بس خود در همان قصبه ماند و هیچ گزند و صدمه بوی نرسید و بحفظ و حمایت الهی محفوظ ماند و تا حین حیات بر حکومت قضا بود و تا حال اولاد وی در قصبهٔ مسطور بخدمت قضا بطنًا بعد بطن منسوب شده آمده اند و حالا نبیرهٔ شان غلام رسول قاضی قصبهٔ مذکور است و بجناب پیر و مرشد برحق نوّر الله مرقده بشرف بیعت سرفرازی حاصل نموده و همه ها از اولاد قاضی ممدوح در همین خاندان عالیشان بیعت میدارند مزار شریف قاضی ممدوح در قصبهٔ مسطور است و سال وفات دریافت نگردیده که قلمی گردد

ذکر حضرت شاه انور قدس الله سره العزیز متوطن بلده لکهنو بجناب قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی بحصول شرف بیعت عز امتیاز داشت و بارشاد و تعلیم اشغال و اذکار سرفراز و مستعد بر مداومت اکتساب آن بود چون نظر توجهات و چشم عنایات هادی مطلق بر حالش بود در اندک زمان از اکابر اولیاء الله شد و اکثر

خوارق عادات و کرامات از وی بظهور میرسید و دیگر حالات شاه موصوف و مدفن و ماه
و سال وفات بدریافت نیامده که مرقوم شود ذکر حضرت شاه محمد مراد قدس الله
سره العزیز ساکن موضع جدا گاؤن که بفاصلهٔ یک کروه از بانسه شریفه جانب مغرب
است بشرف بیعت و تعلیم اذکار و اشغال سرفراز و ممتاز و مستعد بکار خود بود به برکت
انفاس طیبهٔ آنحضرت قدس الله سره الاصفی بدرجهٔ کمال رسید و واقف اسرار خفی و
جلی و مورد فیضان الٰهی گردید و احوال کرامات و خوارق عادات بسیار است لیکن
بدریافت خاکسار این چنین بتحقیق نرسیده که قلمی شود نیز سال و ماه انتقال شان به
ثبوت نه پیوسته رحمه الله تعالی و قدس الله سره العزیز و مزار شریفش در موضع مذکور
معروف و مشهور است و احوال خلفای آنحضرت قدس الله سره الاصفی بیش از بیش است
اگر تحریر آید دفتری دیگر می باید ازین سبب آنچه حالات باین تحقیق بسند قوی در روایت
صحیح و درست دریافت شده بلکه و کاست باختصار درین مختصر بیان نموده و خلفای جناب
ممدوح بسیار بر آن گروه مشهور اند از انجمله این خاکسار را همین اسما دریافت شد که مذکور گردید

باب چهارم متضمن احوال خوارق عادات و کرامات سیدنا و مرشدنا و هادینا

حضرت شاه سید غلام دوست محمد و حضرت شاه سید غلام علی قدس الله اسرارهما مشتمل بر دو

فصل فصل اوّل

در بیان بعضے احوال حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله
سره الاصفی بدانکه حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از والد بزرگوار
خود یعنی حضرت قطب الاقطاب خلاصهٔ آفاق سلطان العشاق سید شاه عبد الرزاق قدس
الله سره الاصفی شرف بیعت حاصل نموده و تعلیم و تلقین کلی یافته و بموجب فرموده حضرت
قطب الاقطاب قدس سره حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز

درجهٔ خلافت بر خلفاء داشت چنانچه حضرت مولانا نظام الدین قدس سره روایت
کرده اند و در احوال ارتحال آنحضرت قدس الله سره الاصفی سابق ذکر یافت و در هنگام
وفات حضرت قطب الاقطاب آن جناب هیجده ساله بود و عمر شریفش ظاهرا هفتاد و سه
سال رسیده و در سنه ۹۱ یکهزار و یکصد و نود و یک هجری بلقای حبیب خود پیوسته بود و
در حالت مرض که طاقت نشست و برخاست نداشت تقریر نمود که در آخر وقت مرشدان
خبرگیری مرید میکنند همان روز بر سریر استراحت بود یکبارگی استاده شد و گفت حضرت
باین طرف بنشینید و اشاره بجانب بالین نمود و خود باادب بطرف پائین نشست و
شخصیکه بجانب بالین نشسته بود او را فرمود که باادب باش حضرت نشسته اند بعده
همین عرصه فرمود که متصل مزار مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی
بطرف مغرب برابر سینه مبارک سر من داشته شود پس از ارتحال بحسب فرموده بعمل آوردند
و از حضرت شاه سید غضنفر علی سلمه الله تعالی معلوم شد که جناب ممدوح در حالت مرض
خطی برابر مزار شریف حضرت قطب الاقطاب قدس سره کشیده نشان قبر خود فرموده بود
بوقت کندیدن قبر دیدند که آنخط تا نهایت قبر بود گویا قبر کندیده باز مملو از گل کرده اند چون
جناب ممدوح بجناب آن حضرت قدس سره مشرف شد مردم حضار دانستند که اکنون شفا
حاصل خواهد شد مجرد تخیله مردمان جناب ممدوح فرمود که مردمان خوشی میکنند و مرا امید
زندگی منقطع شد بعده بتاریخ پنجم جمادی الثانی سنه مذکور روز دوشنبه بلاقی بحق شد
قدس الله سره العزیز ابیات الهی بحق چنین مقبلان * که هستند با ذات تو واصلان
مرا دار یارب تو در شوق خویش * بکن مست و سرشار از ذوق خویش * کسانیکه هستند
درین طریق * به حرمت بکن همه را غریق قطعه تاریخ وفات غلام دوست آنخلیل عشاق * چو سوے

دوست راہی شد زاخلاص ٭ کشاد آغوش معشوقش بصد ناز ٭ بگفتا زود آ ای عاشق خاص ٭ و تا حین حیات جناب ممدوح بموجب فرمودۂ جناب پیر و مرشد خود عمل مینمود و از ہر یک برادران دینی و دنیوی و اقربا و خویشان رسم اتحاد و خاطرداری میفرمود و راضی و شاکر میداشت احدی از اقربای دینی و دنیوی از وی شاکی نگشته الا کسے که جبلت وی ہمچنان باشد و بحسب امر پیر و مرشد خود در بانسہ شریف استقامت فرمود و ہرگز برای حصول معاش پیش امرا و حکام نرفت مگر بطریق سیر موافق معمول مرشد خود سفر را دوست میداشت و سفر آن جناب نیز بموجب امر پیر و مرشد میشد یعنی بطرفیکه حکم میگردید میرفت و بجانبے که ممانعت می یافت ہرگز قصد آن طرف نمی نمود و بر غربا و مساکین شفقت و ترحم بسیارے فرمود و از فقرا و مساکین و مسافران که وارد میشدند براعانت و اکرام می پرداخت چون آنجناب عزلت نشین بود گاہی نزد امرا و حکام نمیرفت لیکن امرای عصر این قدر جاگیرات برای اصراف مقرر کرده بودند که آمدنی ہزارہا روپیہ در سال میشد و ہزارہا روپیہ مریدان و معتقدان بطریق نذر پیشکش میکردند بسبب سخاوت که جبلت داشت ہرگز وفا نمیکرد بلکہ اکثر اوقات قرضدار میشد و اکثر مردمان بجناب ممدوح بشرف بیعت و حصول مطالب بقدر سعی و استعداد خود ہا ممتاز و کامیاب میشدند و احوال جناب ممدوح زیاده از حد تحریر و تقریر ست بعض حالات که از زبان فیض ترجمان حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده و نیز از مرشد زاده دام برکاته و ہم زبانی اکثر معتبرین دریافت شده تحریر می آید از انجمله اینست که حضرت پیر و مرشد برحق یعنی سید شاه غلام علی نور الله مرقده در مستاجری علاقه زمینداری بابت خراج حاکمی یکصد روپیہ باقی بود حاکم وقت از بر خلافی سننے نفر بر قند از را دستک نمود

برفتند از ان فرصت مردن نمیدادند و همان روز شیخ محمد امان در ایام حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی معه زنان و فرزندان از قصبه رسولی فرار
شده آمدند آن روز هیچ طعام میسر نشد صبحش حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس
الله سره بکنیزی فرمود که از فلان یعنی از پیر و مرشد ما یعنی از حضرت شاه غلام علی بگو که
از دیروز شیخ محمد امان معه زنان و فرزندان آمده اند و هیچ نخورده اند چیزی تدبیر طعام
نمایند حضرت موصوف عرض کرده فرستاد که مرا دستکیان برخاستن نمیدهند چگونه
تدبیر نمایم این وقت اگر چیزی بدست آید اول بدستکیان بدهم کنیز همچنان عرض
نمود جناب ممدوح حضرت پیر و مرشد ما را اندرون طلب فرمود حسب الطلب باجازت
دستکیان حاضر شد چون جناب ممدوح را در آخر عمر بسبب نقاهت برداشت گرسنگی
نبود چند نان و خاگینه شیرمالکیان برای آن جناب تیار ساخته بودند مردم خانه بحضور
آوردند از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که با من بخورید ایشان عرض کردند که همه مردم
خانه و شیخ محمد امان وغیره نخورده اند من چگونه بخورم جناب ممدوح از باعث شفقت
پدری مکرر فرموده با خود خورانیده رخصت فرمود و خود بعد انفراغ بیرون تشریف
آورده فرمود که ای غلام علی بیا تا بدرگاه آن حضرت قدس الله سره الاصفی برویم
پس ایشان را همراه گرفته عازم درگاه شد کسی از دستکیان که مانع حرکت بودند منع
نکرد چون متصل مسجد که پیش دروازه محلسرای خاص هست رسید شکایت بجناب
حضرت قطب الاقطاب آغاز نمود که غلام علی چه خواهند دانست که جد من عارف
کامل بوده و در چنین حیات ظاهری میفرمود که از رفتن زیر زمین طاقت فقیر کم نمیشود
ازین واقعات که در پیش شده اند این معنی بعید متصور میگردد و همچنین دیگر سخنان شکوه

آمیز بر زبان می آورد تا به پل قریب روضهٔ متبرکه بر گوشه‌های دو حوض که یکی ازان از
روضهٔ متبرکه جانب جنوب و دیگری بطرف مغرب است و باهم آمیخته اند تعمیر شده است
رسید و چند قدم بر پل مذکور رفته باز قدم پس پا نهاده میگفت که شما را همه طاقت است
این خوبی و سستی اعتقاد خود است بعده از جناب پیر و مرشد فرمود که برگردید حسب الارشاد
همراه والد بزرگوار خود معاودت نمود چون متصل درخت پاکر که قریب پل است رسید
بجناب پیر و مرشد ما نور الله مرقده فرمود که از او هاری سنگه چرا قرض نگیرید و کارروائی
نمی سازید عرض کرد که چند بار از نامبرده گفته شد اقبال نساخت فرمود احال باز
بگوئید اکنون خواهد داد آنها کمی راه طے کرده بودند که او هاری سنگه ملاقی شد حضرت
پیر و مرشد برحق احوال برقندازان اظهار فرموده نامبرده عرض کرد که حالا چه قدر
مبلغان مطلوب اند فرمود یکصد روپیه او هاری سنگه عرض نمود که هفتاد روپیه این
وقت نزدم موجود اند مگر بندوا از کمر کشاده حواله نمود باقی را وعده شام کرد حضرت
پیر و مرشد مبلغان آورده شصت روپیه در باقیات و طلبانه حواله برقندازان نمود
و ده روپیه پیش والد بزرگوار خود آورد و جناب اقدس دو روپیه برای طعام وغیره
حواله کنیز فرمود و چهار روپیه باهلیه حضرت پیر و مرشد برحق یعنی بوالده ماجده مرشد
زاده دام برکاته بخشیده فرمود که ازین کارروائی لحم و روغن زرد خواهند کرد و مابقی
مبلغان نزد خود داشته از حضرت پیر و مرشد ما فرمود که این قرض بر آنحضرت است
بر ما و شما نیست باز فرمود که شیخ نجم الدین قلندر لکهنوی را خدمت فوجداری سرکار
خیرآباد است اوشان نذر حضرت قطب الاقطاب مقرر کرده بودند حالا حصول
مقصد شان شده مبلغان نذر نزدش امانت داشته اند هرگاه خواهند طلبیده گیرند

وگرنه اراده من هم بشاهجهان پور بست براه خیرآباد خواهم رفت مبلغان مذکور وانچه
دیگر از شیخ موصوف بدست خواهد آمد بشما خواهم فرستاد بعد ازین جناب ممدوح
براه خیرآباد عزم فرمود چون در خیرآباد رونق بخش شد شیخ نجم الدین یک اشرفی
و پنج روپیه بنذر گذرانیده عرض کرد مرا اشکالی پیش آمده بود یکصد و چهل روپیه نذر جناب
قطب الاقطاب مقرر کرده بودم درستی مطلبم شد حالا آن مبالغ امانت اند بعده
مبلغان بحضور آورده گذرانید جناب ممدوح مبلغان و اشرفی بفرزند خود یعنی جناب
پیر و مرشد ما عنایت فرموده ارشاد نمود که بعد ادای قرض مابقی را بصرف آرند و
بعد چند روز عزم شاهجهان پور فرمود از آنجمله اینست که آن حضرت قدس الله
سره العزیز برای سیر بطرف بندیل کهند تشریف فرما شده بود حضرت شاه کرم الله
و حضرت شاه رحمت الله و جناب پیر و مرشد قدس اسرارهم همراه بودند وقت معاودت
شاه کرم الله در تبدیل کهند اقامت ورزید و جناب مقدس با هر دو فرزندان عزم
وطن فرمود چون بدریای گنگ رسید از باعث موسم برشکال دریای مذکور کمال
طغیانی و سیلابی داشت آن وقت کشتی که ملاحش گنگ و نوعمر بود بهم رسید چون
کشتی دیگر در آن مقام نبود بضرورت بر آن کشتی سوار شد آن ملاح گنگ کشتی
روان کرد چون کشتی درمیان رسید از باعث طغیانی و کثرت آب کشتی از قابوی
ملاح بدر رفت و در سیل روان شد و ملاح که طاقت گفتار نداشت بزبان لال غوغا
و شور و اشاره بجای میکرد که چون آنجا کشتی خواهد رسید غرق خواهد شد هرگز از انجا
گذر نخواهد کرد مردمان که در کشتی بودند مایوس شدند چنانچه شاه رحمت الله بجناب
اقدس عرض کرد که ما همه با درین کشتی هستیم معلوم میشود که وعده مایان باخر رسید و انجا

غرق بشویم و جناب پیر و مرشد ما که در شناوری یکتا بود بخاطر اشرف وی گذشت که
اگر کشتی غرق شود شناوری کرده عبور خواهم کرد لیکن این معنی نمیتوانم شد که خود عبور کنم
و والد بزرگوار و برادر خود را بگذارم و آنحضرت قدس سره در سکوت بود هیچ جواب
نمیفرمود بعد لمحه در کشتی برخاست و عصا در آب کرده فرمودیا شاه عبد الرزاق مدد فرما
فوراً عصا بزمین استاد و معلوم شد که در انجا آب از کمر زیاده نیست عابد شاه نام فقیر
که در خدمت گذاری حاضر میماند وی فرمود که از کشتی بیرون آمده کشتی را بگیر و
استاده کن شاه مذکور از کشتی فرود آمده دید که آب از کمر زیاده نیست کشتی را گرفته
استاده کرد همان دم کشتیها که بکناره ثانی بودند ملاحان دوانیده رسانیدند در آن
کشتیها پدر آن ملاح گنگ نیز بود به پسر زجر کرد که این چنین کسان را که پرتو ذات الهی
در ایشان هویداست برین کشتی چرا نشانیدی و ملاحان که بر کشتیها آمده بودند متعجب بودند
و میگفتند که در انجا آب زیاده از دو نیزه بود این قدر گاهی آب کم در انجا ندیده بودیم
الحال چگونه آب کم شد محض تصرف این فقیر قدسی الاصفات است پس آن ملاحان جناب
ممدوح را معه فرزندان و همراهیان بر کشتی دیگر سوار کرده بکناره ثانی رسانیدند و
جناب ممدوح بخیریت تمام از فضل الهی و توجهات پیر و مرشد معه فرزندان و توابعان
از کشتی فرود آمدند از انجمله اینست که شخصی از قوم قدوائیان بود و از دی آنحضرت
قدس سره چیزی بطریق قرض گرفته بود آن شخص آمده تقاضای قرض کرد جناب
ممدوح وعده ادای قرض نمود آن شخص اقبال نکرد آن شخص زور و طاقت ظاهری
بسیار داشت باز تقاضای شدید کرده گفت از حقه که نهایت مرغوب طبع اشرف بود
دست کش شوند و تا ادای قرض حقه نگشند جناب ممدوح حقه را گذاشته دعای بد در حق

وی فرمود بوقت شب حالتش متغیر شد و حبس بول و براز گشت ازین موجب کمال
تکلیف لاحق حال او شد و نوبت بیاس معلوم گردید آن زوجه اش واقف از دعای بد
بود لرزان و ترسان بحضور آمده ملتجی عفو جرایم شد پذیرا نساخته فرمود که در ضرب عصای
فقیر او از همی باشد و حالا باختیار فقیر نیست اختیار بدست دیگریست آخر الامر آن شخص
بعد دو سه روز بمرد از آن جمله اینست که شخصی لباس مشائخانه در بر کرده بر آستانه
روضهٔ متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره استقامت نمود و معمول مقیمان
آستانه مبارک این است که اگر فقرای آزادی آیند آرد و غیره جنس خام می یابند و
اگر کسی از مشائخین می آمد طعام پخته مرحمت میشود چنانچه طعام موافق معمول بآن
شخص مرحمت شد لیکن گوشت نبود و آن شخص عامل عملیات سفلی بود هر کس که نزد
وی می آمد نام تمامی مردم خانه و هر چه خورده باشد یا چیزیکه بخانه اش داشته باشد
بلا توقف گفته میداد اکثر مردم معتقد او بودند چون مردم بحضور آنحضرت قدس سره
بیان حالش میکردند تبسم کرده خاموش میماندند روزی جناب ممدوح برای زیارت مرقد
منور حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی رفته بودند آن شخص بحضور حاضر
شده عرض کرد که آن حضرت طعام فرستاده بودند در ان گوشت نبود جناب ممدوح فرمود
آنچه پخته شده بود بشما هم فرستاده شد اگر گوشت پخته میشد آنهم میفرستادم آن شخص
گفت که در خانه شما بزغاله بود چرا ذبح نکردند فرمود شخصی برای فرزندم فرستاده است
بران ملکیت من نمیرسد باز آن شخص گفت که آن حضرت مالک بودند لیکن نفرستادند
ازین سبب بر مزاج مبارک خفگی نمودار شده فرمودند زود باشد که بسزای کردگار خود
رسی و کشته شوی بعده جناب ممدوح بدولت خانه تشریف فرما شدند پس از دو سه روز

مردم کثیر آمده اورا گرفتار کرده بردند بعده معلوم شد که آن شخص شخصی را ناحق از جان
کشته بلباس مشائخانه فرار شده آمده بود و آنجا عه مردم والیان آن مقتول بودند اورا
گرفتار کرده بقصاص رسانیدند از انجمله این ست که روزی آنحضرت قدس سره بقصبه
رسولی بخسر خانه خود تشریف فرما می شد حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره فرمود
که اول در موضع سرسنڈه بضم هر دو سین و سکون را و نون غنه و دال هندی مفتوح و
های ساکن بمزار شریف حضرت قاضی مخدوم عبدالکریم قدس سره رفته زیارت
کرده بقاضی ممدوح از طرف من دعا بگوئید بعده بخسر خانه روند جناب ممدوح حسب
ارشاد برسولی رفت وقت شب صورت مبارک قاضی ممدوح نمودار شده فرمود
که بوالد بزرگوار خود از جانب من دعا بگوئید چون جناب ممدوح بحضور آنحضرت قدس
الله سره الاصفی حاضر شده از طرف قاضی ممدوح دعا بگفت و عرض نمود که معمول
این جوار ست که بزرگان بخوردان دعا میگوئید و خوردان بزرگان سلام این چه
سبب است که از هر دو جانب دعا گفته فرمود که من بسبب علو درجات خود دعا گفته بودم
و او شان ازین باعث دعا گفتند که در اجداد مادری من اند از انجمله این است
که یکبار بخانه حضرت پیر و مرشد برحق آثار اسقاط حمل معلوم شد بجناب مقدس عرض
حال کردند آنحضرت قدس سره از اهلخانه خود آب برای وضو از فرزند ارجمند خود یعنی
جناب پیر و مرشد ما کتابی طلب فرمود چون آب و کتاب حاضر آوردند فرمود حالا آب و
کتاب ببرند والده ماجده حضرت پیر و مرشد ما نور الله مرقده پرسید چرا آب و کتاب واپس
کردند فرمود مرضی الله تعالی همین ست که اسقاط حمل شود بعده حمل وضع شد از انجمله
اینست که آنحضرت قدس الله سره العزیز در مجلس عرس جناب قطب الاقطاب

قدس سره نشسته بود و حضرت پیر و مرشد ما نور الله مرقده در تقسیم طعام بود بعد انفراغ
بحضور والد بزرگوار حاضر شد آن جناب فرمود که همین وقت حضرت قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی را دیدم که بجانب راست وی جناب سرور عالم صلی
الله علیه وسلم ساعد شریفش از دست مبارک گرفته و بجانب چپ حضرت
غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه ساعد مبارکش گرفته و سهره کلاه بر سر مبارک
وی بسته در مجلس آورده‌اند از آن جمله اینست که آن جناب قدس الله سره العزیز
در شاهجهان پور رونق افزا بود شخصی از دکن سه صد روپیه و سه نرگاو ابلق نذر
فرستاد جناب ممدوح بفرزندان خود که همراه بودند فرمود که دو صد روپیه بصرف
آرند و دو نرگاو در رتهه که سواری خاص بود مقرر نمایند و یک صد روپیه و یک
نرگاو امانت دارند مستحق میرسد بعد چند روز شخصی پیرزاده که در سفر فرسته بود آمده
بسعادت ملازمت مشرف شده حال بیخرچی و بی سامانی خود بحضور اظهار نمود و گفت
که سواری مهمل دارم یک نرگاو در راه مرد حالا یک نرگاو کرایه کرده تا اینجا رسیدم
آنحضرت قدس الله سره العزیز بآن پیرزاده فرمود که امانت شما نزد ایشان
یعنی نزد فرزندم نهاده است بگیرید صاحبزادگان یک صد روپیه و یک نرگاو حواله
او شان نمودند از آن جمله این است که روزی شخصی از اهل دنیا برای
قدمبوس حاضر شد آنحضرت قدس الله سره العزیز از اندرون محل تشریف بیرون
آورد و آن شخص بعد حصول سعادت قدمبوس عرض نمود که اگر چیزی از امورات
دنیا آرزوی خاطر مبارک باشد ارشاد فرمایند که در بجا آوری آن حتی المقدور
سعی بلیغ نمایم فرمود هیچ آرزو نیست الا آنکه میان غلام علی فرزندی نمیدارند الله تعالی

ازعنایت خویش فرزندی عطا فرماید آن شخص عرض کرد که این امر در اختیارم نیست
لیکن آنجناب اگر خواهند البته ممکن ست فرمود بیا ما و شما دعا کنیم و دست بدعا برداشت
بعد چند روز بخانه جناب پیر و مرشد نور الله مرقده امید فرزند معلوم شد و پس از چند
ماه آنجناب مقدس و معلی بلقای حبیب پیوست و جناب مرشد زاده یعنی حضرت شاه
سید شبیر علی دام برکاته بعد انقضای شش ماه چیزی کم از وفات جد امجد بعالم وجود
جلوه ظهور یافت بیت الهی تو آن ذات عالم پناه ٭ سلامت بسی وار تا دیرگاه
و حالات آن جناب مقدس از حد تحریر بیرون اند و درین مختصر باختصار تمام تحریر
نموده شد الله تعالی ما غلامان را از برکات انفاس طیبه آن ذات والا صفات
در هر امورات دینی و دنیوی کامیاب مطالب گرداناد **فصل دوم** در بیان
نبذی از احوال خوارق عادات و کرامات جناب سیدنا و مرشدنا حضرت شاه
سید غلام علی نور الله مرقده بدانکه اکثر احوال حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده مطابق حال حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی است در اوایل
عمر اکثر در نوکری صرف اوقات می نمود و آنچه در وجه نوکری حاصل میشد بعد خدمتگذاری
والدین بزرگوار خود برخی ازان بحوایج ضروری خود و مابقی بر فقرا و مساکین و مسافران
صرف میفرمود و در شجاعت و سخاوت بی نظیر بود اکثر اوقات در کارزارها حاضر بود
و کارهای شجاعت بجا آورده و زخمها برداشته چنانچه زخم گولی بندوق زیر پستان
چپ رسیده و گولی از پس پشت بیرون رفته حالا آن زخم به شده بود لیکن نشان
زخم باقی سوای این چنین واردات بسیار اند و چون فقرا و مساکین وارد می شدند
خبرگیری هریک موافق خواهش وی میفرمود و بتواضع پیش می آمد و ازین جب

مدام قرضدار می بود و اگر مسافر یا محتاج می آمد و در حضور چیزی نمی بود تلاش قرض و دام
می نمود اگر بدست نیامدی پس از قسم زیور و ظروف مسی وغیره از اسباب خانه فروختی و
رفع حاجت شان فرمودی و هرگاهیکه از نذر و نیاز آمدی ادای قرض و درستی
اسباب می نمود و خاطرداری فقرا خصوصاً آزادان زیاده تر میفرمود روزی این
نحیف در بانسه شریفه بحضور حاضر بود و جماعه فقیران آزاد که در عرس حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی آمده بودند از روضه متبرکه رخصت شده
موافق معمول قدیم برای آستانه بوسی حاضر شدند و حصول سعادت قدمبوسی کرده آنگاه
حضرت پیر و مرشد بنشستند و جناب ممدوح بخاطرداری و دلجوئی ازیشان میفرمود
تاکه این فقیر زنده است شمایان در آمدن قصور نکرده باشند فقیر برای خدمتگزاری
حاضرست و سبب این کلمات این بود که بعض مردم فقرا را رنجیده خاطر کرده بودند
برای تلاش معاش پیش امرا و حکام قصد میفرمود و سیر و سفر را بموجب سنت
جد امجد خود دوست میداشت و در سالی و گاهی بعد دو سال رونق افروز شاهجهانپور
میشد و معمول شریفش این بود که چون ببلده مسطور زینت بخش میشد اول بخانه
محمد زمان خان افغان تکیچی که خانه شان در محله گاڈی پوره قریب راه است
نزول میفرمود و دو سه روز قیام در آنجا می نمود و بکسی از مریدان خود از تشریف
آوری اطلاع نمیفرمود اکثر مردم شکوه این معنی میکردند میفرمود که برای این خبر
نمیکنم که معمول پیرزاده ها انست که از مریدان خود چیزی اخذ میکنند مبادا بخاطر کسی
همچنین بگذرد و لیکن این عنایت و نوازش بحال این خاکسار و اقربای این خاکسار
مخصوص بود وقتیکه بخانه خان موصوف رونق افروز میشد همان وقت آدم فرستاده

مطلع میفرمود و بعده بمکان این نحیف زینت افزا میشد و تا که در شاهجهان پور سکونت
میفرمود مقام قیام همین جا بود ولیکن هر کسی که دعوت میکرد و بخانه خود میبرد بقدوم
میمنت لزوم سرفرازمی نمود مگر شب باش بخانه کسی کمتر میشد اکثر بوقت شب معاودت
نموده بمکان این خاکسار استراحت میفرمود و از کمال عنایت میفرمود که این خانه
من است آنچه آرام درینجا می شود بجای دیگر حاصل نمیگردد و هر جائیکه تشریف فرما
می شد بالیده که نهایت خسته و باریک مانند آرد می بود با اچار بادنجان که در سرکه
تیار میکنند از بس مرغوب طبع بود همراه میبردند و اکثر همان تناول میفرمود و در آخر عمر
همین بالیده و آچار غذا مقرر بود و اکثر میفرمود که هیچ شیرینی بهتر ازین نخواهد بود
و در تمام روز و شب چند بار اندک تناول میفرمود و در روز و شب بقدر سه
چهار فلوس غذای آنجناب بوده باشد و اکثر عادت شریف بود که خاموش میماند
و سخن نمیکردند الا بضرورت و اگر کسی چیزی عرض میکرد جوابش باختصار میفرمودند و اگر
کسی تذکره مرشدان خصوصاً جناب قطب الاقطاب و یا ذکر حضرت شاه غلام دوست سید
بیان می آورد بخوشی و تشریح تمام بیان میفرمودند و سرخی بر جبین مبین لائح میشد و چون
کسی از مریدان چیزی از اشغال میپرسید هر شغلی را که در حق او مفید می فهمید بهمان
او را می فهمانید و تعلیم می نمود و اکثر اوقات در آخر عمر بسبب ضعف بر سریر نشست
و بیشتر غلطیده میماند و غلطیدن آنجناب بر چارپای بطور جلسه میت بود و گاهی بر
پهلوی راست میشد بطور جلسه محمدیه یعنی هر دو زانوی شریف بسینه مبارک میچسپاند
و سوای این دو طور بنوع دیگر جناب ممدوح را این خاکسار در استراحت ندیده باوجودیکه
این بنده درگاه اکثر اوقات بشب و هم بروز بحضور حاضر بوده و بوقت شب اکثر در

خواب ندیده الا کثر و هر سخن لطیف که بسمع اشرف میرسید سرور میفرمودو مسرت بجبین انور
هویدا میگشت روزی صیادی که شکار مرغان میکرد برای کاری آمده بود جناب
اقدس از وی فرمود که کدام جانوران را شکار میکنی عرض کرد که هر جانوری که بینم
فرمود فاخته را شکار میکنی گفت نه فرمود چرا عرض کرد برای اینکه نام الله تعالی هردم
میگوید ازین سبب گاهی نگرفته ام از استماع این سخن مسرت تمام بر خاطر اقدس افزود
و آثار سرور بر جبین مبارک لایح شد و بعده اکثر سخن آن صیاد یاد نموده مسرتها میفرمود
شخصی شارکی را اسم حق جل وعلی و سرور عالم صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم
واسامی بزرگان و چند الفاظ دیگر که مطبوع باعث سرور طبع باشند اموزانیده بحضور
گذرانید جناب ممدوح آن شارک را پیش نگاه خود میداشت چون آن شارک آن
اسما و الفاظ میگفت مسرت بر خاطر انور می افزود بیت نه بم داند آشفته خاطر نه زیر *
بر آواز مرغی بنالد فقیر * چون اکثر حالات مطابق حالات جناب قطب الاقطاب
قدس الله سره الاصفی بود حلیه مبارک نیز مشابه بآنحضرت قدس سره بود حضرت
مولانا نظام الدین قدس سره انچه حلیه مبارک جناب قطب الاقطاب در مناقب
رزاقیه نوشته اند و موافق آن درین مختصر هم ذکر یافته نهایت مطابق بحلیه حضرت
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده دریافت میشود فرقی و تفاوتی بفهم نمی آید حتی که
چشم یمین جناب قطب الاقطاب از گرمی اشغال رفته بود چشم یمین حضرت پیر و مرشد
نور الله مرقده نیز رفته بود از معتبرین دریافت شده که حضرت شاه محمد اسحق قدس الله
سره بحضور حضرت شاه سید غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز آمد جناب
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده حاضر بود شاه موصوف صورت مبارک ایشان

مشاهده نموده گفت که بصورت حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی نهایت
شبیه و اشبه است و حضرت پیر و مرشد برحق نیز میفرمود که شاه موصوف هر دو دست
و پای مرا بوسه داده گفت که نهایت شبیه و اشبه بحضرت قطب الاقطاب است و حضرت
شاه سید غضنفر علی میفرمود که مولوی هدایت الله ساکن محمد آباد و مولوی غلام فرید
متوطن قصبه دربهنگه که از مریدان جناب قطب الاقطاب قدس سره بودند میگفتند
که صورت مبارک صاحبزاده یعنی حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بحضرت
قطب الاقطاب قدس سره الاصفی نهایت شبیه و اشبه است و هیچ فرق و تفاوت
نیست و این هر دو صاحبان بحضور حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده حاضر
شده مشاهده صورت مبارک میکردند و میگفتند که فی الحقیقة زیارت جناب
قطب الاقطاب حاصل نمودیم و از اکثر معتبرین همین دریافت شد که جناب
ممدوح بصورت و سیرت بجد امجد خود مشابهت تمام داشت بیت ای سرو تو
شادم قدت بکسی ماند ٭ وی گل تو خورسندم تو بوی کسی داری ٭ و عمر شریف
آنحضرت ظاهرا به هشتاد و دو رسیده چنانچه بعد رحلت جناب قطب الاقطاب
قدس سره پس از چهار سال ولادت جناب ممدوح بود و در سنه ۱۲۲۲ یکهزار و دو صد
و بست و دو هجری تاریخ سی ام شوال روز چهارشنبه وقت نماز صبح ازین دار
ناپایدار رخت ارتحال بربست مثنوی الهی باسرار آن باوقار ٭ ببرکات
آن شاه عالی تبار ٭ بکن مامریدانش را بهره مند ٭ که هستند هر یک بسی مستمند
و این قطعه تاریخ وفات خلیفه عبد الرزاق متخلص بیمنی متوطن قصبه شاه آباد که از
مشاهیر شعرای این جوار است و سابق هم ذکر شان مبین شده بترتیب نظم آورده

مصرع آخری که از ان سال وفات جناب ممدوح دریافت میشود طبع زاد جناب مرشدزاده
دام برکاته است **قطعه تاریخ وفات** چو بود آن مقتدای اهل معنی ٭ ز خوان
نعمت رزاق مرزوق ٭ بتاریخ وصالش گفت هاتف ٭ ز جان بگزید عاشق
وصل معشوق ٭ و قطعه هذا که مینویسیم از ان نیز سال رحلت مستفاد میگردد - جناب
مرشد من قدوهٔ دین ٭ هجرت کرد چون عزم سفرها ٭ چو خبر رحلتش احمد شنیدم ٭
ندا آمد ز دل آها دریغا ٭ حسب ارشاد جناب ممدوح متصل روضه متبرکه حضرت
قطب الاقطاب قدس الله سره ملحق بجانب شرقیه دفن کردند و پیش از ارتحال
بچند سال میفرمود که مزارم جانب مغرب بیرون احاطه روضه متبرکه باید کرد و در
آخر عمر میفرمود که مرقدم درمیان مسجد و دیوار احاطه جنوبیه روضه متبرکه باید کرد و
باز همدران ایام فرمود که رضای والد بزرگوارم این ست که مزارم بجانب
شرقیه ملحق بروضه متبرکه باشد پس همچنان کردند و آنجناب را هیچ مرض لاحق نشده بود
پیش از چند ماه که در شاهجهان پور زینت افروز شده بود و روزی بخانه صاحبزاده
عالی نسب سید فتحعلی که از فرزندان حضرت غوث الاعظم رحمة الله تعالی علیه و مرید
صادق جناب پیر و مرشد اند تشریف فرما شده بود همانجا درد قولنج لاحق شده در
حالت درد بمکان راقم الحروف رونق افزا شدند چندی تکلیف درد ماند تداوی
و تدابیر کرده شد همان روز درد رفع گردید باز علاقه درد نماند پس از ان بعد چند
روز عزم بانسه شریفه فرمود چون ببانسه شریفه رسید هیچگونه عارضه نبود مگر پیش
از چند روز از ارتحال عارضه سلس البول لاحق شده و عارضه قولنج و سلس البول
امراض موروثی اند چنانچه حضرت قطب الاقطاب و حضرت شاه غلام دوست محمد

قدس الله اسرارهم را در آخر عمر لاحق شده بود تا روزیکه واصل بحق شد هیچ آثار
انتقال مفهوم نمیگردید الا اندکی نقاهت چنانچه بموجب عادت نشست و برخاست
و اکل و شرب نموده استراحت فرمود با آخر شب برای رفع ضرورت بی اعانت
دیگری رفته چون بر چارپائی آمد جناب مرشدزاده را طلب فرمود ایشان را توقف
شد خود آواز داد جناب موصوف بسرعت تمام حاضر شد سخنان چند بطور نصائح
ارشاد فرمود که ازان سخنها بخاطر جناب ممدوح نوعی تردد راه یافت چون مردم
حضار نقاهت بسیار دیدند عرض کردند که چیزی طعام تناول فرمایند فرمود بهتر است
بیارند حریره گندم تیار کرده آوردند قدری ازان تناول فرموده استراحت نمود
جناب مرشدزاده دست بر پای مبارک نهاد تر آلود ساق پای که گاهی بر بستر
نمی چسپید اندکی از بستر بلند میماند آن وقت از بستر چسپیده یافت از معاینه این
حال که خلاف عادت بود اضطراب و حیرت زیاده تر لاحق شد که آنحضرت فرمود
مرا بنشانید جناب مرشدزاده در آغوش گرفته نشانید باز پند و نصائح ارشاد
نموده فرموده که هرگاه دانند وقت اخیر است بر جائیکه جناب قطب الاقطاب قدس
سره العزیز انتقال فرموده اند مرا هم همانجا برند و بعض حضار هم در آن وقت چیزی
عرض کردند جواب بخوبی یافتند باز شخصی عرض نمود که در حق صاحبزاده چیزی
ارشاد فرمایند بطور پند و نصائح و برای استقامت ارشاد فرمود بعد لمحه برخاست
اندک زمان استاده بادب تمام ماند گویا برای تعظیم کسی استاده است باز به نشست
و متوجه بجیب خود گشت مرشدزاده مدظله چون ضعف و نقاهت زیاده دید جناب
ممدوح را در مکان مغرب روبه مجلس الموجب امر برد و بعد لمحه انتقال فرمود قدس سره

سرہ العزیز و رحمۃ اللہ تعالی علیہ و جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ را بیعت و
اجازت از والد بزرگوار خود بود و در عالم روحانیت از جد امجد تعلیم و تلقین یافتہ
چنانچہ روزی این خاکسار در بانسہ شریفہ بحضور حاضر بود فرمود کہ چند روز شدہ
است کہ فلان شغل جناب قطب الاقطاب قدس سرہ باین طور تعلیم فرمودہ
این چنین واقعات بسیار اند و جناب ممدوح را مناسبت ارواح زیادہ از حد بود
خصوصاً از روح پر فتوح جناب قطب الاقطاب و حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ اسرارہما پس در ہر امریکہ متوجہ میشد بجواب سرفراز میگشت و ہر کاریکہ
پیش مے آمد رجوع میکرد اگر حکم میشد آن کار میکرد و ورنہ ہرگز نمیکرد چنانچہ مولانا
عبد العلی خلف الصدق مولانا نظام الدین رحمۃ اللہ علیہما در مصطفی آباد عرف
رامپور بود آنحضرت قدس سرہ نزد مولانا موصوف تشریف فرما شدہ ایشان
بقدر دسترس از نذر و نیاز پیش آمدہ بودند بعدہ حضرت مولانا ممدوح را شوق
صدر الدین از بلدہ مہار باآرزوی تمام طلب نمودہ بود مولانا ممدوح عزم
الصوب نمود محمد فیاض نامی ساکن بانسہ شریفہ برای ملاقات برادر حقیقی خود
مولوی امام بخش کہ از شاگردان مولانا ممدوح بود رفتہ بود چون مراجعت نمود
حضرت مولانا زبانی وی گفتہ فرستاد کہ آنحضرت در مصطفی آباد تشریف فرما
شدہ بودند ہیچ خدمتگذاری لایق آنجناب از من نشد حالا قصد بلدہ مہار دارم
اگر آن جناب نیز عزم فرمایند عین عنایت و بندہ نوازی خواہد شد و نیز گفتہ فرستاد
کہ در الہ آباد منتظر خواہیم ماند ضرور تشریف آرند محمد فیاض بحضور آمدہ ابلاغ پیام
نمود از استماع این سخن شخصیکہ از وی جناب ممدوح نور اللہ مرقدہ سہ صد روپیہ

قرض گرفته بودند حاضر شده عرض کرد که مولانا عبد العلی گفته فرستاده اند آن جناب
عازم نمیشوند جناب ممدوح بتعذری انکار فرمود آن شخص عرض کرد که معلوم میشود
ادای قرض منظور نیست ازین سبب انکار میفرمایند فرمود این قدر خرچ و سواری نیست
آن شخص بست روپیه نقد و یک اسپ یابو آورده بحضور گذرانیده عرض کرد که حالا
عزم فرمایند آنحضرت قدس سره تیاری اسباب سفر میفرمود که صورت مبارک
حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز نمودار شده ممانعت فرمود و
ارشاد سفر مغرب نمود جناب ممدوح عزم مشرق موقوف ساخته قصد شاهجهان پور
و رامپور فرمود در آنجاها آن قدر حاصل شد که ادای قرض شد هم بخرج دیگر آمد
چون جناب ممدوح رونق افزای رامپور شد مولوی امام بخش موصوف عرض کرد
که از نواب فیض الله خان چیزی حاصل شدنی نیست و دیگر مردمان انجا هم
بی توفیق اند آنجناب چرا عزم نمودند جناب ممدوح هیچ جواب نفرمود بعده جناب
مقدس دید که حضرت سید شاه غلام دوست محمد نشسته اند و فیض الله خان دو صد
روپیه برای نذر آورده است و جناب ممدوح میفرماید که بفرزندم بدهند حسب ارشاد
نواب موصوف گذرانید بعد ازین باز مولوی موصوف بطور سابق عرض نمود
آنحضرت فرمود که از نواب فیض الله خان دو صد روپیه گرفته خواهم رفت بعد ازین
نواب موصوف بحضور حاضر شده بعد حصول شرف ملازمت از قاضی امام علی
که ساکن و قاضی رامپور بود گفت که دو صد روپیه برای نذر از تحویلدار طلبیده بحضور
خواهید گذرانید قاضی مذکور از تحویلدار مبلغان بدست آورده بحضور گذرانید
چون جناب ممدوح قصد مشرق نفرمود شاه رحمت الله احوال طلب مولانا قدس

اسرار بها و ریافته عازم شد و در مرشد آباد و دیعت حیات سپرد و همان جا مدفون شد
و آنجناب پیر و مرشد نور الله مرقده علی الخصوص مطالب کامیاب و فیضیاب
گشته و اکثر مریدان آنجناب ارشادات خصوصاً فرزندان حضرت غوث الاعظم
رحمة الله علیه و دیگر قومهای شریف در بانسه شریفه و جوار آن و دیگر بلادها هستند
اکثر از آنها بقدر سعی و استعداد خود کامیاب مطالب شدند و حال خوش دارند
و آنجناب خبرگیری مریدان خود همچنانکه در حیات ظاهری میفرمودند زیاده از ان
میفرمایند چنانچه احمد خان قوم افغان و لا از اکثر مرید صادق آنجناب بود در بیماری
ذیابیطس گرفتار شد و بحدی نوبت رسید که در روز و شب چند سبو آب مینوشید و
تشنگی نمیرفت و مرض در تزاید بود و ضعف بدرجهٔ که طاقت نشست و برخاست نداشت
روزی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را بخواب باین قضیه دید که میفرمایند فلان
و فلان دواها طلبیده بخورد آرام خواهد شد خان مذکور بحواس ظاهری آمده آن
دواها طلبیده بخورد و چند روز دیگر استعمال کرد بالکل عارضه رفع شد و در عرصه
قلیل طاقت و توانائی حاصل شد روزی خان معز الیه برای ملاقات این خاکسار
از خانهٔ خود که از مسکن این نحیف بمسافت یک کروه هست بپای خود آمد راقم الحروف
متحیر شد که چگونه این قدر مسافت طی کرده بی سواری در اینجا رسید خان موصوف
احوال خواب بیان کرد پس معلوم شد که از توجه آنحضرت نور الله مرقده هست
سالی ذمهٔ این نحیف و برادرم احمد خان سلمه الله تعالی باقیات زر حاکم بابت
مستاجری بسیار بود و سال آخر شد و تقاضای حاکم از بس زیاده بود و صورت
ادایش نظر نمی آمد در سخت تردد بودیم همدران ایام برادر موصوف در خواب مشر

بقید محبوس شده عرض حال نمود ارشاد نمود که آیه کریمه قلنا یا نار کونی بردا و سلاما
علی ابراهیم یکصد و یکبار هر روزه میخوانده باشد نجات خواهد شد برادر موصوف حسب
ارشاد بعمل آورد و در اندک زمانی از ان باقیات نعیکه هرگز بوهم هم نبود نجات حاصل گردید و
همچنین نسئی را که در قصبهٔ شاه آباد سکونت دارد همین آیهٔ کریمه مذکوره در امری
بجواب ارشاد شد آن زن پرسید که چند بار فرمود سه بار و آن زن اصلا حرف
آشنا نبود چون بیدار شد آیه مسطوره بفصاحت تمام میخواند و زنی دیگر از مریدان
جناب ممدوح بیمار بود و امید زندگانی منقطع شده نوبت به نزع رسید زنان دیگر
که نزد او بودند میدیدند که روح در جسم باقی است یا نه ناگاه آن بیمار حرکت کرده چشم
بکشاد و حاضران پرسیدند حال چیست آن از اشاره گفت که طاقت سخن ندارم لیکن
بآرام هستم بعد لمحه سخن گفت و طعام طلبید آنچه تیار بود خورانیدند همان وقت
بی اعانت دیگری نشست و گفت که در همین حالت بیهواسی بشرف دیدار
حضرت پیر و مرشد خود نور الله مرقده مشرف شدم و جناب ممدوح فرمود که
مضطرب نباید شد از فضل الهی شفا حاصل است خاطر جمع دار بعد ازین در جسم
خود هیچ بیماری نیافتم و طاقت سخن گفتن معلوم شد و حالا هیچ عارضه نیست و
صبحش بپای خود میرفت و هردم طاقت در زیادتی بود محمد زمان خان افغان
ساکن محله حکیمی در ملک نواب سعادت علیخان بجای عامل تحصیل بود تغیر شد
چند ماه برای محاسبه همدران جا بود و تخلصی نمی یافت جناب مرشد زاده دام برکاتهم
در شاهجهان پور بمکان این نحیف رونق بخش بود و عزم بالسه شریفه فرمود و بنده نیز تا
شاه آباد همراه بود در اثنای راه فرمود که محمد زمان خان از محاسبه رهائی یافت

عرض کردم بچه طور فرمود دیدم که در بانسه شریفه بحویلی خود هستیم و جناب پیر و مرشد
برحق نور الله مرقده از بیرون تشریف می آرند و آثار سفر از بشره مبارک مبین
عرض کردم از کجا تشریف می آرند فرمود که بر قلب محمد زمان خان دنبلی شده بود
ازان تکلیف بسیار می کشید برای دفع آن رفته بودم حالا آن دنبل شکست و
خان موصوف را آرام شد پس از آن جناب ممدوح ببانسه شریفه رسیدند و سه
روز قیام نموده عازم لکهنؤ شدند بعد چند روز خان معز الیه نیز بلکهنؤ آمد معلوم شد که
همدران عرصه از محاسبه فرصت یافته بود و این چنین واقعات بسیار اند کرا مجال
ست که جمله حالات آن ذات مظهر فیوضات بتحریر آرد چرا که هر وقت و هر لحظه
انچه از آنجناب بظهور می آمد خالے از کرامت نبود بر سبیل ازان لقلمے آید
ازانجمله این است که آنحضرت نور الله مرقده در شاهجهان پور رونق افزا بود
شبی صورت مبارک حضرت شاه غلام دوست محمد قدس سره نمودار شده فرمود که
فرزند شما شبیر علی را عارضه چیچک لاحق شده است عزم خانه باید کرد جناب ممدوح
صبح عازم بانسه شریفه شد چون بخانه مبارک رسید مرشدزاده و خواهر شان سلمهم
الله تعالی را در عارضه چیچک دید و معمول این مرض است که بعد هفت روز تخفیف
و آرام میشود و عرصه یازده روز بمرشدزاده و سیزده روز بخواهر شان گذشته بود که
سخن نگفته بودند بلکه چشم نکشاده و اشاره هم نکرده بودند و کسی چیز از اغذیه اصلا
بخوردن نیامده بود هیچ صورت زیست معلوم نمیشد الا آمد شدم مفهوم میگشت
چون جناب پیر و مرشد را بظاهر حالت یاس دریافت شد درد فرزندے از دیاد
یافت بر مزار مبارک جد امجد و والد بزرگوار خود حاضر شد در حالت گریه و زاری

بطور ناز و نیاز چند کلمات عرض نمود که همچنان گاهی عادت نبود همان وقت صورت
مبارک حضرت قطب الاقطاب قدس سره هویدا شده فرمود هیچ جای اندیشه نیست
برو و آنها را خربوزه بخوران چون این بشارت شنید از آنجا برخاست و بخیال اشرف
گذشت که هنوز خربوزها به پختگی نرسیده اند دیده باید که چگونه بدست می آید چون از
روضهٔ متبرکه بیرون آمد تره فروشی پیش آمده عرض کرد که امروز چند خربوزه پخته
اول بدست آمده اند و خربوزه بنا بر نذر حضرت قطب الاقطاب قدس سره آورده ام
و از بر خود بر آورده پیش نهاده عرض کرد که آنجناب باز باندرون روضهٔ متبرکه رفته
برین خربوزها فاتحه خوانده تناول فرمایند جناب ممدوح در دل خود گفت که اینهم از
کرامات حضرت قطب الاقطاب است و اینهم میفرمود که خود حضرت قطب الاقطاب
بصورت تره فروش رونق افزا شده بود پس خربوزه ها گرفته باندرون روضهٔ
متبرکه رفته فاتحه خوانده خربوزه ها گرفته روان شده و بخانهٔ شریف مرشدزاده و خواهر
شان پس از عرصه همان وقت بگفتار آمدند و خربوزها طلب نمودند این سخن والده
ماجده شان شنیده مردمان فرستاد که بحضور اقدس اطلاع نمایند چنانچه کسی از مرد و
زن دویده بحضور در راه رسیده عرض حال نمودند جناب ممدوح بمحلسرای خاص
تشریف آورده یک خربوزه تراشیده بمرشدزاده و خواهر شان خورانید فوراً صحت
مفهوم شد و از همان وقت بیماری رفع گردید از انجمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده بار دیگر در شاهجهان پور زینت بخش بود صورت مبارک والد بزرگوار
هویدا شده فرمود که فرزند شما شبیر علی را سگ دیوانه گزیده است زود خبر گیران شو
جناب ممدوح نزد سید قطب الدین رحمه الله علیه که بمکان شان مقیم بود رفته طلب

رخصت نمود سید ممدوح که محبت قلبی داشت فرمود چندی دیگر قیام فرمایند جناب ممدوح فرمود که بعضر وقتی عازم میشوم واحوال شبینه بیان فرموده رخصت شد وعزم وطن نمود در اثنای راه از هر کسے پرسش وطلب ادویه گزیدن سگ دیوانه میفرمود چنانچه بسیار ادویه جمع کرده بخانه اشرف رونق افزا شد وتداوی وتدابیر نمود از فضل الٰهی جناب مرشدزاده را شفا شد وآن سگ درهمان عرصه دو کس دیگر را گزیده بود آنها در عرصه قلیل با واز سگ خروشیده مردند از انجمله اینست که آنحضرت نور الله مرقده را عارضه خناق لاحق شد تا عرصه هفده روز آب وطعام از حلق فرو نرفت مردم از زیست مایوس شدند بروز هفدهم جناب ممدوح را بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب قدس سره برده تنها اندرون روضه متبرکه گذاشتند جناب ممدوح بچشم ظاهر دید که حضرت قطب الاقطاب قدس سره از مرقد انور تشریف بیرون آورده نشسته فرمود که عوض جان جان وعوض پدر پسر اگر اقبال نمایند صحت متواصل است آنحضرت عرض کرد که بجناب اقدس معلوم است که سوای این فرزند که امسال متولد شده است دیگر ندارم وپسر بسیار عزیز است واز حضور بدین طور ارشاد میشود باز حضرت قطب الاقطاب سه بار بتکرار همین فرمود که عوض جان جان است وعوض پدر پسر از استماع این امر جناب پیرو مرشد برحق نور الله مرقده را خیلی قلق لاحق حال شد جناب قطب الاقطاب قدس سره از کمال شفقت ارشاد نمود که الله تعالیٰ قادر وتوانا ست بر اینکه نعم البدل عطا فرماید حضرت پیرو مرشد برحق از بیچارگی اقبال این امر نمود پس همان وقت فرزند که چند روزه بود بمرض دعا رضه رحلت کرد چون جناب ممدوح

این خبر معلوم شد از راه شفقت پدری در گریه شد بهمان حالت خناق شکست و در ایام قلیل صحت حاصل گشت از آن جمله این است که رجب علی پسر پیر علی را که از زمینداران بانسه شریفه هستند سالار بخش زمیندار ربهرامئو بعلت مالواجب خالکی گرفتار کرده برد بعد دو سه روز پیر علی و جعفر علی و بشارت الله زمینداران بانسه شریفه که قرابت قریبه باخود ها داشتند بحضور حاضر شده عرض کردند که نزد سالار بخش آنجناب هم تشریف فرما شوند و رجب علی را خلاص کنانند آنحضرت نور الله مرقده حسب استدعای آنها عازم شد زمینداران مذکور نیز همراه رکاب شدند در اثنای راه عجب واردات روداد که شحنه از طرف عامل دریا آباد در موضع ربهرامئو بود و از آنجا برای کاری در موضع رسولپور که از توابع بانسه شریفه است آمده بود و از باشندگان رسولپور چیزی گفتگو بمیان آمد شحنه مذکور شمشیر از نیام کشید و همان وقت این مردم همراه رکاب آنحضرت نور الله مرقده در موضع مذکور رسیدند شحنه را قائل معقول ساخته رخصت بر بهرامئو کردند بعده اینها نیز همراه جناب ممدوح متوجه ربهرامئو شدند شحنه مذکور پیش سالار بخش رفته ظاهر کرد که بشارت الله که مالک رسولپور و زمیندار بانسه هست برای کشتن من از بانسه شریفه آمده از آنجا گریخته آمدم اگر شما شریک ما شوید همراهی من نمایند سالار بخش با چند نوکران خود اراده بانسه شریفه نمود که آنحضرت نور الله مرقده و بشارت الله و جعفر علی در ربهرامئو رسیدند سالار بخش چون از دور بشارت الله را دید گفتگوی لاطائل و ناملائم آغاز کرد هر چند جعفر علی گفت که اول سرگذشت دریافت نمایند بعد از آن انچه مناسب باشد بگویند سالار بخش سماعت نکرد آنحضرت نهجیکه از شحنه گفتگو بمیان آمده بود بیان فرمود سالار بخش ا...

شفاعت استماع نکرد و بشارت الله را از پیش خود براند آن وقت شیخ جعفر علی
گفت ای سالار بخش نمی بینی که بشارت الله همراه کدام جناب آمده است اندیشه
خرابی خود نمیکنی برین سخن نیز متنبه نشد و از تمردی باز نیامد پس طوفان غضب در
جوش آمد جناب ممدوح دست بشارت الله و جعفر علی گرفته فرمود که حالا روانه
بانسه شوید سالار بخش خراب و برباد شد سه بار این سخن از غضب فرمود و بعده متوجه
بانسه شریفه شد بعد عرصه ده دوازده روز بشارت الله برادرزاده سالار بخش که
بظاهر هیچ زور و طاقت نداشت و کسی را از وی این چنین خیال هم نبود در روزی
چند کسان با هم گرفته سالار بخش را که طاقت و زور صدها کس داشت معه دو
پسرانش از جان کشت و بر تمامی زمینداری وغیره مسلط شد از انجمله انیست
که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده و حضرت شاه رحمت الله نوکر نواب
شجاع الدوله بودند و در دار الخلافت شاهجهان آباد استقامت میداشتند
در ان عرصه شاه ممدوح بیمار شد رجوع بطبیبے آوردند طبیب مکان خود برای
فروکش تجویز نمود چون بمکان مذکور تشریف فرما شد در ان مکان پیرزالے میماند
آنزن گفت که درین مکان داشتن بسیار خوب نیست بخیال جناب ممدوح آمد که
این زن برای تکلیف خود میگوید چیزی بآنزن دهانید باز آن زن گفت که درین
مکان آسیب جن است آنجناب هیچ خیال نفرموده در آن مکان قیام نمود و آنزن
را فرمود که بپالکی خانه طبیب مذکور که قریب بود قیام نماید آنزن بپالکی خانه رفت
بوقت شب جناب ممدوح را بحالت تیقظه چنان بنظر آمد که یازده یا شانزده کس
جن مصلح مے آیند و یکی از انها شمشیر کشیده قاصد بآنجناب میگردد و دیگری دش

گرفته میگوید که من شمشیر خواهم زد همچنین آنهمه ها میکنند و خوف میدهانند لیکن کسی نزدیک
نمی آید چند بار این واقعه به نظر اشرف آمد مگر بسبب شجاعت و جراءت که جبلّی بود
هیچ بخیال نیاورد بعد چار پنج روز غلبه شدت مرض بر طبیعت حضرت شاه رحمت الله
قدس سره استیلا یافت بحدی نوبت رسید که همه حاضرین را امید زندگانی منقطع گردید
و جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بود دید حالت ظاهری مشوشانه پیش طبیب
رفته فرمود که امروز حالت شاه رحمت الله نهایت متغیر و بی طور است مناسب آنست
که شما قدم رنجه نموده بیمار را دیده آنچه تجویز مستحسن نماید تدبیر فرمایند طبیب مذکور از
ترشروی گفت که از ما چه میگویید از حق سبحانه تعالی بگویید آنجناب فرمود که فی الحقیقه
شافی حقیقی او تعالی ست مگر بنظر ظاهر از ایشان رجوع نموده شد و اگر رسائی ما
این قدر بجناب باری می بود چرا از شما رجوع میکردم طبیب مذکور از راه طعن گفت
که در مذهب شما یعنی اهل سنت برین معنی عقیده است که ان اولیاء الله لایموتون
و شما که از فرزندان حضرت شاه عبد الرزاق هستید از او شان رجوع کنید ازین کلمات
بر مزاج اشرف ملالی راه یافت فرمود که حالا همچنین خواهد شد و از شما التجا نخواهم کرد
بعد این گفتگو جناب ممدوح بمکان قیام تشریف آورده رجوع بجناب مرشدان خود
نمود چنان بنظر آمد که شخصی متبرک بر پالکی سوار و تمام اسباب و حاملان پالکی سبز و
چند کسان همراه رکاب و یک سوار اسپ پیش است بخیال مبارک گذشت که
سواری جناب قطب الاقطاب قدس سره است برای عرض حال بسرعت سوی
پالکی روان شد بجانب سوار ندید و آن سوار که پیش پالکی می آمد جناب قطب الاقطاب
سید شاه عبد الرزاق قدس سره بود فرمود که ای غلام علی میدانی که این سواری

کدام است عرض نمودیم فرمود که سواری جناب قطب ربانی محبوب سبحانی غوث الاعظم سید محی الدین عبدالقادر جیلانی است آن جناب بسرعت تمام شتافته سعادت قدمبوس حاصل نموده عرض حال نمود ارشاد شد که خاطر جمعدار بعده جناب غوثیه محبوبیه نزد حضرت شاه رحمت الله تشریف آورده دست مبارک بر پشت شاه ممدوح مالیده فرمود که هیچ بیاری نیست همان وقت شاه رحمت الله دست خود بر جناب پیرومرشد که قریب بودند نهاده فرمود که شما این قدر غافل نشستید که از دیری دست از لحاف بیرون شده سرد گشت جناب ممدوح دست شان گرفته در لحاف خود گرم فرمود بعده شاه موصوف فرمود که مرا گرسنگی بسیار است جناب پیرومرشد بخادمان تاکید برای پختن خلیس نموده باش فرمود مردمان مشغول پختن شدند باز شاه موصوف بخفگی فرمود که مرا گرسنگی بسیار ست جناب ممدوح خود تشریف فرما شده موکد شد و پیش ازین بشخصی نیم آثار جلابیها آورده بود جناب ممدوح بسبب قلق و شدت مرض شاه ممدوح نخورده بود فرمود که بر طاق نهد همچنان بر طاق نهاده بود که نظر شاه ممدوح بر آن افتاد و بسبب غلبه اشتها آهسته آهسته برخاسته از طاق بزیر آورده همه تناول فرمود بعده خلیس تیار شد پیش شاه ممدوح آوردند او شان و جناب پیرومرشد برحق نورالله مرقده تناول فرمودند پس از ان جناب ممدوح جلابیها طلب فرمود در طاق نبودند شاه ممدوح متبسم شده فرمود که جلابی ها من خوردم از استماع این همه ساتحیر افزود که اکنون چه حالت مایوسی بود در ساعتی این فضل الهی است که هیچ بیماری نیست از همان وقت شفا حاصل گشت صبحش جناب پیرومرشد از طبیب اظهار حالات شفا بیان فرمود طبیب نادم شد و برادر طبیب که همانجا

خوش خلق و نیکو بود پرسید که این چه واقعه است جناب ممدوح فرمود که برادر شما
گفته بود که رجوع بجناب مرشدان خود نمایند همچنان کردم توجهات شامل حال
شد همه بیماری و عارضه بی معالجه رفع شد بعد وقوع این واقعه آن جنات حاضر
شده از دور دست بسته عرض کردند که ما یاران شما را ندانسته بودیم از ما خطا شد حالا
امید عفو تقصیرات داریم و عرض کردند که اگر حکم باشد در اینجا باشیم و کسی را ایذا
نخواهیم رسانید و اگر ارشاد شود بجای دیگر رویم آنجناب فرمود که تقصیر شما معاف
نمودیم لیکن تا بودن اینجا استقامت ندارند و در مکان پالکی خانه سکونت نمایند آن
جنات بمکان پالکی خانه رفتند و مردمانی که در آنجا بودند همه یک تکلیف ده شدند
همه ها آن مکان را گذاشتند از آن جمله اینست که شخصی دوست محمد خان نام
نوکر نواب آصف الدوله بود مشاهره قلیل و مصرف کثیر داشت چند بار بحضور عرض کرد
که درین مشاهره قلیله اوقات گذاری نمیشود و در خیالم می آید که ترک لباس کنم و
متعلقان را بگذارم جناب ممدوح به پند و نصایح فهمایش فرموده ازین خیال باز داشت
باری بحضور حاضر شده مستعد ترک لباس شد جناب ممدوح مانع گشت او همچنان مستعد
بود عرض کرد که بکسبی نوع اوقات گذاری نمیشود و منکه مرید و غلام حضور هستم بر مرقد
انور حضرت قطب الاقطاب قدس سره مجاورت خواهم نمود جناب ممدوح فرمود که
الله کریم است سببی سازد که اوقات گذاری گردد چیزی برای خواندن تعلیم فرمود
آن شخص خواندن شروع نمود روزی در خواب دید که شخصی متبرک بالین مزار حضرت
قطب الاقطاب قدس سره نشسته است قدمبوس مزار شریف کرده بقصد طواف
مزار انور روان شد چون نزدیک آن مرد متبرک رسید التفات بقلبش شد که این جناب

قطب الاقطاب اند قدمبوس نموده عرض حال عسرت کرد جناب ممدوح دست مبارک
دراز کرده از طاق آرد بچنگل آورده بآن شخص مرحمت فرمود آن شخص عرض کرد که
فقط آرد مرحمت میشود باز دست مبارک دراز کرده مرغه گوشت عطا فرمود باز آن
شخص عرض کرد که برای پختن گوشت چیزی دیگر هم می باید جناب مقدس باز دست
دراز کرده بروغن زرد از دست مبارک مرحمت فرمود که چشمش بکشاد دید که آرد
بر بسترش ریخته است آن شخص بحضور حاضر شده عرض حال کرد فرمود امید قوی ست
که برفع عسرت شود آن شخص روانه لکهنو شد همدران عرصه بنده علی نامی داروغه
حبیب خاص فرار شده نواب موصوف چهل و پنجاه سوار برای گرفتاری وے
تعین نمود دران سواران آن شخص هم متعین گردید همراه سواران میرفت سواران
که اسپها چالاک میداشتند پیش رفتند و آنکس بسبب لاغری اسپ متعاقب بفاصله
چند کروه رفته ناگهان بجای رسید دید که بنده علی مذکور زیر درخت بخواب است
و چند کس از نوکرانش نشسته اند آن شخص نیز زیر درخت آمده نشست مردمانش
پرسیدند که شما در اینجا چرا آمده اید گفت از شخصیکه خفته است دوستی دارم وقتیکه
بیدار خواهد شد ملاقات کرده خواهم رفت همدرین سخنها بودند که بنده علی بیدار شد
آن شخص کمر بنده علی گرفته گفت که اگر کسے مزاحم خواهد شد این را میکشم و برای حضار
متعین هستم آخرش اورا با خود بر اسپ نشانیده بحضور نواب موصوف حاضر آورد
نواب موصوف یکهزار روپیه انعام بخشید و یکصد روپیه بر مشاهره اش اضافه نمود
از انجمله اینست که آنحضرت نور الله مرقده شغل لفظ هو که از پیر و مرشد خود تعلیم
یافته بود بسیار مرغوب طبع داشت و بکثرت مداومت آن میکرد چون مراتب انکشاف

بجلوہ گری رونمودن گرفت روزی در متخلیہ آنحضرت نور اللہ مرقدہ این معنی قرار گرفت کہ از کلام انبیاء مرسلین و اولیاء اولین و آخرین ثابت است کہ جمیع کائنات و مخلوقات ارضین و سموات در ید قدرت اوست نمیتوانند شد ہر چند جناب ممدوح این خیال را از خاطر زائل و محو می ساخت و الحاح و زاری بجناب باری میپرداخت ہرگز زائل نمیشد و حضرت شاہ سید غلام دوست محمد قدس سرہ در حیات ظاہری نبودند کہ از جناب ممدوح در ظاہر رفع این وسوسہ نماید ازین موجب کمال قلق و رنج بر خاطر مبارک متمکن بود حیران و پریشان و متوقع ہدایت از جناب کبریائی و متوجہ بجناب مرشدان خود بود کہ دید مرغی از دور پریدہ آمد بمکانیکہ جناب ممدوح بود و بر دیوارش نشست چون مرغی اعجوبہ بنظر مبارک آمد توجہ خاطر اشرف بدانسو مایل گشت دید کہ تخمی در منقار دارد و آن تخم را پیش خود داشتہ بزبان خوش الحان تسبیح حق جل و علی ادا نمود بآن حضرت نور اللہ مرقدہ مخاطب شدہ بزبان فصیح گفت کہ این وسوسہ شیطانیہ را کہ بر دل تو قرار گرفتہ است زائل کن جناب ممدوح فرمود ہر چند خواستم و جد و جہد باین نفس کافر نمودم لیکن این خیال دفع نمیشود آن مرغ فرود آمدہ بر زمین نشست و از چنگل اندکی زمین کاویدہ تخمی کہ آوردہ بود در آن نہاد ہمدران ساعت شاخ و برگ درخت کنار نمودار شد و بالیدن گرفت فی الان درخت میانہ شد و گل و بار آورد و ثمر پختہ و خام موجود شد و مرغان ہر قسم پیدا گشتند و خوردن آغاز کردند آن مرغ از چشم مبارک ناپدید شد بعد ساعتی باز آن مرغ را ہمانجا دید جناب ممدوح از وقوع این واردات عجیبہ زیادہ تر متحیر شد آن مرغ باز بگفتار آمدہ گفت کہ الحال تسکین خاطر شد یا نہ دیدی کہ این اندک پر تو قدرت آن قادر است کہ ہمین ساعت

ازین تخم درخت و برگ و بار برآورده مرغان هر اقسام حاضر گردانیده باز آن حضرت فرمود آری راست و درست است بعد ازین آن مرغ آن تخم را از منقار خود بکاوید و بر دیوار نشست و آن همه مرغان و درخت معدوم شدند باز آن مرغ گفت که الله تعالی این چنین قدرت کامله میدارد که در یکدم نابود را در عالم وجود می آرد و باز بود را نابود میگرداند و این تخم همان تخم است که بچشم خود دیده بودی پس بهمان عنوان کل کائنات و مخلوقات بید قدرت اوست چون آن قادر کریم شبهات وساوس آن بنده برگزیده خویش باین طور رفع نمود آن زمان تسکین خاطر مبارکش گشت و آن خیال زائل شد و از معاینه این معامله که از عین عنایت الهی بود بر خاطر اشرف سے خیلے فرحت و شادمانی رو نمود و سجدات شکر بدرگاه آن قادر مطلق و هادی برحق بجا آورد

از آن جمله اینست که شیخ محمد صدیق قدوای از متوطنان بانسه شریفه از ایام طفولیت بجناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده اتحاد قلبی داشت و هیچ اولادش نمانده و زوجه اش نیز فوت شده بود و سن شیخ مذکور از شصت تجاوز کرده میخواست که نکاح دیگر کند در برادری بسبب کبر سن کسی دادن دختر اقبال نمیکرد روزی بحضور آنحضرت نور الله مرقده التماس نمود که بجناب اقدس این قدر خلوص و عقیدت دارم که بر تمامی خلایق ظاهر است با وجود این مراتب بطور مسافران اوقات گذاری میکنم و بسبب پیرانه سالی کسی دادن دختر در نکاح من قبول نے کند و من هم اندیشه میدارم که بآخر عمر رسیده ام اگر مناکحت کنم و فرزند بوجود نیاید آن منکوحه خراب و تباه گردد بنا بر آن بحضور عرض میدارم که کدام روز بکار من خواهد آید این معنی دریافت کرده ارشاد فرمایند اگر در قسمت من فرزند باشد تدبیر و تجویز

تزویج کنم والا از تلاش باز مانم آن حضرت نور الله مرقده فرمود فردا جواب این امر گفته خواهد شد علی الصباح شیخ مذکور حاضر شد جناب مقدس فرمود مبارکباد دیدم که مناکحت شما با فلان دختر مقدر است و از آن چند پسر و یک دختر متولد خواهد شد باید که بوالیان آن دختر پیام کنی شیخ معزالیه عرض کرد که از فرموده آن جناب والا هیچ وجه توقع ندارم که اقبال این امر شود باز ارشاد شد که پیام بدهند انشاء الله تعالی اقبال خواهد شد شیخ موصوف از حضور رخصت شده پیام بوالیان دختر فرستاد آنها در جواب گفتند که مایان بحضور اقدس بیعت سپارم بجناب ممدوح عرض خواهیم کرد هر چه ارشاد خواهد شد آنچنان جواب خواهیم داد بعده بحضور آمده عرض کردند که محمد صدیق پیام مناکحت بفلان دختر با این پیرانه سالی فرستاده است اگر امر شود قبول کنیم وگرنه جواب دهیم آن حضرت نور الله مرقده فرمود که من دیده ام که نکاح محمد صدیق با فلان دختر شده و چند پسر و یک دختر بوجود آمده بلا توقف نکاح کرده دهید آنها از حضور رخصت شده تقرر تاریخ نکاح کرده دادند چنانچه بتاریخ مذکور عقد نکاح شد و یک پسر و یک دختر بوجود آمده و تا حین تحریر موجود اند از آن جمله این است که شخصی دو پسر داشت پسر کلانش بیمار شد بحضور اقدس آمده عرض کرد که برای صحت پسر من دعا کنند آن حضرت نور الله مرقده فرمود تو مالدار هستی یازده روپیه نیاز حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه بفقیران و محتاجان قسمت کن صحت خواهد شد باوجود مقدور بحسب ارشاد عمل نکرد پسرش بمرد بعد دو سه روز پسر صغیرش بیمار شد آن شخص باز بحضور آمده مستدعی دعا شد جناب ممدوح فرمود که پسر کلان تو بیمار شد و بمرد و برای صحت او اگر یازده روپیه نیاز حضرت غوث الاعظم علیه الرحمة میکردی صحت می یافت الحال اگر بست و دو

روپیه نیاز جناب ممدوح بر فقرا و مساکین قسمت کنی البته شفا خواهد شد و اگر نه انهم خواهد مرد
آن شخص همان وقت بست و دو روپیه آورده بفقرا و مساکین تقسیم نمود فی الحال صحت
یافت و تا حال زنده است و فقیری نام دارد از آن جمله این است که آنحضرت
نور الله مرقده فرزند ارجمند خویش یعنی سید شبیر علی دام برکاته را درودی که درین
خاندان عالیشان برای حصول سعادت رویت جناب سرور عالم صلی الله
علیه وسلم اجازت است تعلیم فرمود مرشدزاده مدظله تا نه ماه خواند از حصول سعادت
رویت سرفراز نشد بجناب اقدس عرض نمود که آن جناب بدیگران اجازت این
درود بخشیدند بسیار مردم در چله مشرف شدند و بنده که فرزند است درین عرصه کثیر هم
بمطلب نرسید سبب آن از توجهات عالی معلوم میشود ارشاد شد که این درود از جناب
سرور عالم صلی الله علیه وسلم بلاواسطه بحضرت قطب الاقطاب قدس الله سره
رسیده است در روضه متبرکه جناب ممدوح حاضر شده عرض حال نمایند جناب مرشد
زاده را غلبه شوق و آرزوی این معنی بدرجه کمال بود بوقت شام بروضه متبرکه رفته
شب همانجا گذرانید صبح جناب پیر و مرشد برحق نور الله تعالی نیز برای زیارت مرقد
انور جد امجد خود تشریف بردند آن فرزند دلبند خویش هیچ التفات و پرسش حال نفرمود
و باین طور سخنان ارشاد نمود که حال رویت که بزوجه سید حسین رسولنما میسر شده است
شنیده باشند و پیرزادها که رسوخ و عقیدت کامل ندارند ازین موجب تعویق رویت شده
و این چنین کلمات دیگر فرمود که ازان بر مزاج مرشدزاده ملال زیاده تر شد و همدران
حال پر ملال مرشدزاده را در روضه متبرکه گذاشته خود بدولت خانه تشریف آوردند
مرشدزاده همدرانجا تمام روز در حزن و ملال گذرانید بوقت شب که قریب یکپاس

باقی مانده باشد مرشدزاده مدظله بخواب رفت بدین طور بر رویا دید که مکان عالیشان
و دروازه اش کلان است و هزارها مردم بر دروازه استاده اند و از اندرون مردم
بر می آیند و از بیرون مردم کم باندرون میروند جناب مرشدزاده از مردم پرسید که
اینجا کدام کس است که این خلایق جمع شده اند آنها گفتند که درینجا جناب اطهر و مطهر
سرور عالم صلی الله علیه وسلم رونق افزا است مرشدزاده برحق را آرزوی این معنی
شد که سببی شود که من هم از سعادت قدمبوس مشرف شوم چنانچه چند بار قصد رفتن
اندرون کرد لیکن بسبب کثرت خلق نتوانست همدرین عرصه دید که جناب پیر و مرشد
برحق نور الله مرقده از اندرون تشریف فرما میشود بجناب ممدوح التجا نمود جناب مقدس
دست ایشان گرفته اندرون برد چون جناب مرشدزاده باندرون رفت دید که باغی
عجیب و غریب و دران باغ یک چبوتره کلان است و زیر آن هجوم خلایق و بر چبوتره
است بطور منبر نصب کرده و بر چبوتره چند کس استاده حضرت پیر و مرشد برحق نور الله
مرقده دست مرشدزاده مدظله گرفته تا بچبوتره برده فرمود که درینجا استاده باش و خود
بر چبوتره رفته همراه شخصیکه همشکل آن حضرت نور الله مرقده بود و اصلا تفاوت معلوم و
مفهوم نمیشد باز آمد و آن شخص بر زینه استاده ماند و جناب پیر و مرشد نور الله مرقده زیر
زینه آمده دست فرزند خود گرفته بالا برد و فرمود که این جناب قطب الاقطاب قدس سره
است سعادت قدمبوس دریاب ایشان سر بر قدوم میمنت لزوم نهادند و جناب
اقدس و اعلی از کمال نوازش دست گرفته همراه خود برد چون مرشدزاده مدظله بر
چبوتره رفت دید که جناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم بر منبر نشسته چیزی میخوانند و
حضرت قطب الاقطاب قدس سره مرشدزاده را بجانب شمال استاده کرده منتظر بود که

جناب امیر المومنین علی ابن ابیطالب کرم اللہ وجہہ باین طرف نگاہ التفات فرمایند
ہمدرین عرصہ جناب ممدوح بچشم عنایت اشارہ فرمود حضرت قطب الاقطاب
قدس سرہ مرشدزادہ را بردہ از ایشان فرمود کہ این جناب امیر المومنین علیہ السلام
است او بتشریف قدمبوس مشرف گردانید و بجناب ممدوح عرض نمود کہ این فرزند
من است آرزوی حصول سعادت قدمبوس و بہرہ یاب شدن از زیارت جناب
سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم میدارد حضرت امیر المومنین علیہ السلام دست
مرشدزادہ دام برکاتہ گرفتہ بر زینہ متبرکہ بران اقدام مبارک سرور عالم صلے
اللہ علیہ وسلم بودند سر ایشان نہاد جناب مرشدزادہ سلمہ اللہ تعالی میفرمایند کہ دران
وقت سید الرسل علیہ الصلوۃ والسلام درس این حدیث شریف میفرمود من قال
لا الہ الا اللہ محمد الرسول اللہ فیدخل الجنۃ بلا حساب بعدہ ہمچنان از دست گرفتہ تا
بر زینہ رسانیدہ بحضرت قطب الاقطاب قدس سرہ سپرد و خود باز بجای خود تشریف
برد جناب مرشدزادہ ہمراہ پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ بیرون باغ آمد ہمدرین عرصہ
جناب مرشدزادہ از خواب بیدار شد و چشم بکشاد فرحت و سرور لاتعد و لاتحصی حاصل
گردید و سجدات شکر بجناب احدیت بجا آورد و ہمان وقت حضرت پیر و مرشد نور اللہ
مرقدہ ازین معنی بمکاشفہ باطنیہ مطلع شدہ از مسکن خاص متوجہ بروضہ متبرکہ جد امجد
خود شدہ و از مرشدزادہ مدظلہ پرسید کہ از سعادت زیارت سید المرسلین صلے اللہ
علیہ وسلم مشرف شدی مرشدزادہ انچہ مشاہدہ نمودہ بود بعرض پرداخت جناب
ممدوح از کمال نوازش و خورسندی فرمود کہ اگرچہ بعد عرصہ مدید حصول مطلب گردید
لیکن الحمد للہ نوعی شد کہ کسی را باین طور کم میسر شدہ است باز فرمود ای شیر علی این

عنایت ہست باختیار کسی نیست از آن جملہ این ست کہ آنحضرت نور اللہ مرقدہ در
مصطفےٰ آباد عرف رامپور بمکان قاضی امام علی رونق افزا بود روزی آتش از جانب
مغرب در شہر سوزان شد و صدہا خانہ را فرا گرفت و آن وقت باد تند از جانب مغرب
انجشان وزیدن گرفت کہ گاہی نوزیدہ باشد چون آن آتش قریب آن مکان رسید
آنحضرت نور اللہ مرقدہ از خادم فرمود کہ رتھ بان آنرا بگو کہ رتھ برای سواری تیار کند تا
بجای دیگر بروم ہمین اثناء دروازہ قاضی را آتش گرفت اہلیہ قاضی و دیگر متعلقان کثیر
قاضی در دیوان خانہ بحضور اقدس آمدند و عرض کردند کہ سوای سوختن چارہ دیگر
لیکن بسیار مستحسن است کہ بحضور اقدس سوختہ شویم از آمدن آنہا آن حضرت نور اللہ
مرقدہ عزم روانگی موقوف نمودہ بہ نشست و آن زنان گرداگرد نشستند و جناب
ممدوح تسلی آنہا میفرمود لیکن آنہا میدیدند کہ ہر طرف آتش است و گرمی بر اندام
شان موثر میشد ازین سبب بر آنہا اضطراب ازدیاد میگرفت چون جناب ممدوح
ہر یک را مضطرب دید وضو کردہ متوجہ بجناب حافظ حقیقی و مرشدان خود شد دید کہ
حضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ در آن مکان رونق افزا شدہ آتش را
رفع میسازد و میفرماید کہ خاطر جمعدار آسیب آتش درین مکان نخواہد رسید بعدہ
گرداگرد آن مکان صدہا خانہ سوختہ شدند و آتش بر مکانہای دیوان خانہ کہ خس پوش
بودندی افتاد و تاثیر نمیکرد و ہمہ ہا میدیدند و متعجب بودند بعدہ آتش فرو شد مردان و
زنان و اسباب کہ در آن مکان بود از توجہ آن جناب از آفت آتش محفوظ و سلامت
ماندند و بر آن حضرت نور اللہ مرقدہ در آن وقت عجب حالت سکوت و استغراق بود کہ
از خود خبر نداشت تا دیر این حال ماند و خلایق در آنجا جمع شدند و متحیر بودند کہ این چہ

سر الٰہی است کہ این خانہ را آتش چرا نگرفت و گردش ہمہ خانہ ہا سوختند و جناب
پیر و مرشد سجدات شکر بجا می آوردند و میفرمودند کہ اللہ تعالیٰ دعای من مستجاب فرمود و
ایشایان را از صدمہ آتش در حفظ خود داشت آزان جملہ این است کہ آنحضرت
نور اللہ مرقدہ در مصطفٰے آباد عرف رامپور زینت افزا بودند صاحبزادہ عالی نسب سید
عبد اللہ و سید عبید اللہ فرزندان حضرت سید قطب الدین نزد نواب نصر اللہ خان
نوکر و بعمدہ خدمات بودند ہمدران عرصہ یکی از ازواج نواب موصوف بتقریب
ختم قرآن شریف محفلی ترتیب دادہ طعامی کثیر پخت کنانیدہ بود پسران ملا غیرت کہ
رسالہ دار بودند و نواب نصر اللہ خان از ملا غیرت بدرجہ کمال اعتقاد داشت چنانچہ
ملا موصوف بمحلسرای نواب ممدوح میرفت و کسی از وی پردہ نمیکرد و ازواج نواب
ممدوح بجان و دل خدمت میکردند طعامی سوای سہام برای خود و ہمراہیان خود
طلب کردند یک گونہ توقف راہ یافت پسران ملا غیرت ناخوش گشتہ مصدر فساد
شدند و از مردمان خود گفتند کہ دیگہای طعام بزور بر داشتہ آرند سیدین موصوفین
کہ مہتمم کار پخت و تقسیم طعام بودند مردمان مذکور را دیگہا برداشتن ندادند وقتیکہ سید
عبد اللہ و سید عبید اللہ از تقسیم طعام فارغ شدند بسبب عقیدت نواب موصوف
کہ بملا غیرت داشت و ہم پسران ملا موصوف صاحب زور و طاقت و مستعد بفساد
بودند اندیشہ بخاطر شان راہ یافت و ہمدران وقت جناب مرشد زادہ سید شیر علی
دام برکاتہ نزد سیدین موصوفین رفتہ بود سرگذشت این قضایا بیان نمودہ گفتند
کہ بجناب اقدس عرض این حال کردہ معروض دارند کہ استمداد باطنی بر حال ما یان
ضرور است و ما یان نیز فرصت یافتہ حاضر میشویم جناب ممدوح بحضور حاضر شدہ عرض نمود

بوقت شب سیدین موصوفین نیز حاضر شده بیان حال نموده عرض کردند که بجز تائیدات
جناب حضرات قدس اسرارہم وآن جناب قیام وگذارہ ما یان در اینجا بنظر نمی آید و
اراده میداریم که نوکری گذاشته دهیم چرا که نواب موصوف از گفته ملا غیرت ومعتقدان
وی بلا توقف از نوکری موقوف خواهد کرد و به بدی پیش خواهد آمد آن حضرت نور الله
مرقده تسلی آنها فرموده رخصت نموده بجناب حضرت قطب الاقطاب قدس سره
رجوع نموده ساعتی استمداد و بحال و برقرار ماندن نوکری سیدین ممدوحین شد صبحے
بمکان شان تشریف فرما شده از سیدین ممدوحین فرمود که شما خاطر جمع دارید اندیشه
و وسوسه را بخاطر راه ندهید ایشان عرض کردند که از ارشاد عالی اطمینان حاصل
شد لیکن انچه معلوم شده باشد مفصل بیان فرمایند که دلجمعی کلی گردد جناب ممدوح
فرمود وقتیکه رجوع نمودم دیدم که حضرت قطب الاقطاب قدس سره در مکان قاضی
امام علی تشریف فرما شده ببالین چارپای نشسته اند و پائین آن این فقیر
نشسته است و دو کس عصا بردار بحضور استاده اند جناب ممدوح بفقیر میفرمایند که
این هر دو عصا بردار از جناب حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه متعینه سید عبد الله
شده اند آن سید عبد الله بگویند که بر دروازه نصر الله خان قیام دارند ملا غیرت را چه
طاقت که دم زند و نصر الله خان نیز مواخذه و انتقام این امر نمیتواند کرد شما نوکری
نگذارید و بخاطر جمع باشید و هیچ اندیشه و هراس را بدل راه ندهید سیدین موصوفین از
شنیدن این نوید شادمان شده عرض کردند که ما تابع امر هستیم آن حضرت نور الله
مرقده معاودت بمقام قیام که مکان قاضی امام علی بود نمود و سیدین ممدوحین
بمکان نواب موصوف رفتند و ملا غیرت نیز آمده از نواب ممدوح بیان این قضایا نمود

وباعث وجوز برہمی امورات سیدین محمد حسین شد نواب موصوف جواب داد کہ ایشان
فرزند حضرت غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ ہستند با ایشان پیچ شدن نتوانند ملا غیرت
از گفتہ خود نادم شد و از ان روز در مراتبات سیدین محمد و حسین ترقی در ترقی گردید حتیٰ کہ
تمامی امورات مالی و ملکی و فوج باختیار ایشان شد و پسران ملا غیرت و ہمہ نوکران
نواب موصوف دست نگر سید عبد اللہ شدند و تا زیست نواب موصوف سید ممدوح
مالک و مختار جمیع امورات ماند و کسی را طاقت و مجال دم زدن و مقابلہ پیش ایشان
نبود از ان جملہ این است کہ یکبار ایام عرس حضرت شاہ سید غلام دوست محمد
قدس اللہ سرہ العزیز قریب رسیدند و جناب پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ بمکان
این خاکسار رونق افروز بودند روزی برادرم احمد خان سلمہ بحضور حاضر بود
بخاطرش گذشت کہ عمر شریف آن حضرت نور اللہ مرقدہ نیز طویل شدہ ہست در ام
عرس خود بچہ طور منظور حضور خواہد بود فی الفور بمجرد خیال گذشتن در دل برادر موصوف
آن حضرت نور اللہ مرقدہ بانکشاف باطنیہ دریافتہ فرمود کہ حضرت قطب الاقطاب
قدس اللہ سرہ الاصفیٰ در لکھنؤ بمکان حضرت شاہ دوست محمد قدس سرہ استقامت
داشت عزم بانسہ شریفہ نمود شاہ موصوف فرمود کہ امروز یوم عرس مرشد من است
قصد روانگی نباید کرد جناب ممدوح روانگی موقوف کرد چون روز آخر شد پیالہ سے گلے نو
آوردہ بحضرت قطب الاقطاب قدس اللہ سرہ الاصفیٰ دادہ فرمود کہ از دریای
گومتی کہ قریب آن مکان ست از آب پر کردہ بیارید جناب ممدوح آب آوردند پس ہر دو
جناب بر پیالہ آب فاتحہ خواندہ نصف شاہ موصوف نوشید و نصف بحضرت
قطب الاقطاب قدس سرہ نوشانید از ان جملہ این ست کہ زنے از مریدان

آن حضرت نور الله مرقده عرض کرد که پسر مرا فرزند نمیشود امیدوارم که توجهات عالی
فرزندم را از زوجه منکوحه اش فرزند تولد شود جناب ممدوح جواب فرمود که روزی زنی
بحضور حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی عرض کرد مرا فرزند نمیشود از عنایت
حضور امیدوارم جناب ممدوح فرمود زنا نیکه نیک نهاد و خوش نیت می باشند اگر از
اوشان اولاد نمی بود دیگر نکاح شوهر خود میکنند کنیزکی همراه آن زن بود پیش آقای خود
اظهار ارشاد جناب ممدوح نمود آن شخص دانست که اگر با زنی دیگر نکاح خواهم کرد
اولاد مقدر است همان وقت بخانه خود رفته با دختری که هم قوم خود بود نکاح کرد و از و
اولاد شد پس همچنان شد که از زوجه پیر آن زن مذکور الصدر اولاد هیچ نشد و از دیگر
زن فرزندان بوجود آمدند و موجود اند از آن جمله این است که آن حضرت نور الله
مرقده در موضع مهرگوان که از شاهجهان پور بفاصله پنج کروه جانب جنوب مائل بمشرق
است بخانه محمد انور خان که از مریدان جناب ممدوح بود زینت افزا شد از خان موصوف
فرمود که خاطرم میل بخوردن ماهی میکند خان معز الیه عرض کرد که درین موسم بسبب قلت
آب ماهی بدست نمی آید تلاش خواهم کرد آن حضرت نور الله مرقده فرمود که بکناره دریا
رفته تلاش کنید انشاء الله تعالی بهم خواهد رسید خان موصوف حسب الامر بطرف
دریای گرا بکاف فارسی مفتوح و رای مشدد مفتوح بالف که قریب موضع مسطور است
رفته دید که ماهی گیری دام برای ماهی انداخته است آنروی طلب ماهی کرد گفت که
از پنج روز می آیم ماهی در دام نمی افتد چرا که درین هنگام از باعث قلت آب ماهی
کمیاب است خان مذکور در آنجا نشست بامید آنکه آن حضرت نور الله مرقده فرموده اند
یقین است که ماهی در دام افتد بمجرد این عرصه ماهی کلان در دام افتاد ماهی گیر از دریا

بیرون آورد خان مذکور ماہی ازوی گرفته حاضر آورد جناب ممدوح تبسم نموده فرمود که کوفته تیار کرده بیارند خان مذکور کوفته تیار کرده بحضور آورد جناب ممدوح قدری ازان تناول فرمود ازان جمله اینست که آن حضرت نور الله مرقده عادت کشیدن حقه داشت روزی بجناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم مشرف شد خواست که قریب گشته چیزی عرض کند جناب اطهر و مطهر روی مبارک ازین جانب بطرف دیگر نمود حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده بآن طرف رفت جناب سرور انبیا صلی الله علیه وسلم روی مبارک باز بطرف دیگر نمود حضرت پیر و مرشد برحق نور الله مرقده متحیر گشت که از کدام سبب باین طور امروز بظهور آمد همان وقت بخیال گذشت که ظاهرا هیچ خطا و تقصیر بوقوع نیامده است الا بسبب کشیدن حقه این چنین بظهور رسیده از صبحش کشیدن حقه موقوف کرده بعد چند روز بجناب سرور عالم صلی الله علیه وسلم مشرف شد و بجانب خود متوجه یافت عرض کرد آن روز که بحضور جناب شده بودم توجه شما را اشرف بجانب خود نیافتم ازین سبب در اندیشه هستم که ازمن چه خطا واقع شده است ارشاد شد که هیچ خطا نیست لیکن بوی حقه مرا خوش نمی آید آنحضرت نور الله مرقده باز استعمال حقه نفرمود از انجمله اینست که روزی آن حضرت نور الله مرقده بر چارپای استراحت میفرمود مغنی این رباعی میسرائید رباعی

گل گفت که من مذهب دینی دارم ✤ با روح رسول همنشینی دارم ✤ رنگم ز محمد است و بویم ز علی است ✤ خلق حسن و خوی حسینی دارم ✤

و صاحبزادهٔ عالی نسب والا منقبت سید عبید الله عرف موتی میان که از مریدان صادق جناب ممدوح و خلف الصدق حضرت سید قطب الدین قدس سره و از اولاد حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی

غوث الاعظم رحمۃ اللہ علیہ ہست و برادرم احمد خان سلمہ اللہ تعالی و محمد زمان خان بطرف بالین زیر چارپائی و این خاکسار و شیخ نعمت علی خواہرزادہ آن حضرت بجانب پائین نشستہ بود صاحبزادہ موصوف و محمد زمان خان در حالت گریہ بودند شیخ نعمت علی باہستگی تمام در گوشم گفت کہ موتی میان گریہ میکند چیزی از غلبہ محبت الٰہی ست یا از راہ مکر و شنیدہ شد کہ والد ماجد ایشان نیز ذوق سماع میداشت نزد ما انچہ مکر و تزویر ہیچ نیست و ندارد این نحیف نیز باہستگی تمام در گوش شان گفت کہ نزدم نیز ہمچنین متحقق است بلکہ انچہ شما میگویند زیادہ از ان گمان میبرم بمجرد این گفتگو جناب پیر و مرشد بجانب ما ہر دو نگاہ کردہ فرمود آی محمد خان مردمان سید قطب الدین را ہمچنین چنین میگویند و ذات شریفش آنچنان بود کہ من میدانم کہ تو عیکہ مردمان میگویند و گمان می برند ہرگز نبود دیگر توابعان شان حرکات بیجا میکردند و او شان را بدنام می ساختند و سید قطب الدین را کہ حالت سماع بیشتر از ذوق و محبت الٰہی بود و جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ را از سید ممدوح مناسبت طبعی و محبت قلبی بود گویا کہ باہم عشق میداشتند از انجملہ اینست کہ روز عرس سید قطب الدین قدس سرہ کہ تاریخ پانزدہم ربیع الاول میشود صاحبزادہ عالی نسب سید محب اللہ فرزند و مرید حضرت سید ممدوح و از حضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ نیز استفادہ حاصل کردہ بود و در مجلس عرس والد بزرگوار خود جناب ممدوح را نیز متکلف شد و در آن محفل مغنیان نغمہ سرای میکردند بعد دیری جناب مقدس از این خاکسار فرمود کہ مرا از اینجا در مسجد کہ متصل بود ببرید مرا طاقت نشستن اینجا نیست چرا کہ صورت مبارک سید قطب الدین ہویدا است مرا تاب دیدن

جمال شان نمیتواند شد و جناب مقدس را بسبب کبر سنی در اعضای سافله بسیار ضعف شده بود و طاقت رفتار کمتر داشت و نیز این سنت آبای است چنانچه حضرت قطب الاقطاب قدس سره را نیز در آخر عمر ضعف در اعضای سافله بسیار شده بود چون جناب پیر و مرشد نور الله مرقده را خواستم که ببرم صاحبزاده موصوف مانع شد بعد دیری جناب ممدوح باز ازین خاکسار فرمود که چارپای مرا در مسجد ببر بیا ز صاحبزاده ممدوح ممانعت نمود جناب مقدس فرمود که در اینجا صورت مبارک سید قطب الدین پیش نگاه است مرا تاب نظر بر جمال شان نیست شما مانع نشوید پس جناب ممدوح را در مسجد بردیم شب در آنجا گذرانید صبحش باز سید محب الله در مجلس آورد و سرودیان بسرائیدند جناب مقدس فرمایش این غزل نمود غزل نشان آدم و حوا کجا بود ✤ که عشق بے نشان در جان ما بود ✤ نه آدم بود نه اولاد آدم ✤ که عاشق بود و مشتاق لقا بود ✤ اگر روزی انا الحق گفت منصور ✤ که میگوید که او غیر خدا بود ✤ بر این معنی گرش بر دار کردند ✤ فنای عاشقان عین بقا بود ✤ براهش سر نهادم شمس تبریز ✤ که جان دادن براه او روا بود ✤ چون سرودیان سرائیدن این غزل آغاز کردند جناب ممدوح متوجه شد اکثر حضار گریان و مسرور شدند و بعض در سکوت و صاحبزاده عالی نسب سید فتحعلی و محمد علیخان در حالتی مسرور بودند که گاهی حاصل نشده باشد و محمد زمان خان نیز در گریه بود و نیز جناب پیر و مرشد نور الله مرقده ظاهرا این قدر سرور مفهوم نمیشد که گاهی بر ساعد سعیدش اندک جنبشی معلوم میگردید و گاهی نوعی حرکت بر زانوی مبارکش که استاده بود بدریافت می آمد بعد ساعتی از زین تخفیف فرمود سرودیان را منع کن مرا طاقت شنیدن نیست بر دل شعله ها

میخند پس سرودیان را منع کردم ۱۹ ازانجمله اینست که عم بزرگوارم را وجه
معاش چیزی نقد از سرکار والی ملک مقرر بود از مخالفت مخالفان و عناد
معاندان این چنین تخللی رو داد که صورت درستی آن غیر ممکن معلوم شد مضطرب گشته
بجناب پیر و مرشد عرض کرد ارشاد شد که انچه درین مقدمه دریافت خواهد شد گفته
خواهد شد بعد چندی باز عرض نمود فرمود مرا چنین معلوم شد که کار شما درست خواهد شد
بعد چندی عم بزرگوارم باز عرض کرد امر شد که حضرت قطب الاقطاب قدس سره
فرموده اند که مرتبه اولیا از رفتن زیر زمین نمیرود بکرم الله طاقت من همچنین که هست
خواهد ماند پس ما و شما که توسل بآنجناب میداریم اگر این قدر کار از جناب ممدوح
درست نخواهد شد پس ولایت خود گرفته در بانسه شریف نشسته باشند بعد ازین چنین
طوری شد که مقدمه مذکور که اصلا درستی آن بنظر نمی آمد بلکه مایوسی بود از عنایات
و توجهات جناب ممدوح بی محنت و مشقت بخوبی درست گردید و تا حال وجه مذکور
از عنایات آن جناب جاری است ۲۰ ازانجمله اینست که یکبار بابت علاقه
مستاجری دیهات زمینداری ذمه برادرم احمد خان سلمه در محصول حاکمی زر کثیر
باقی مانده بهیچ نوع سرانجام زر مذکور نمیشد و تقاضای حاکم از بس بود در آن ایام
جناب پیر و مرشد نور الله مرقده بمکانم زینت افزا بود بحضور عرض کرده شد فرمود
نظر بر خدا داشته فکر نمایند بعد چند روز باز عرض کرده شد که بجایی که امید میداشتیم
هیچ بدست نیامد اکنون از کسی جا توقع نمانده ارشاد شد که الله و رسول خدا صلی الله
علیه و سلم موجود است خاطر جمع دارید بعده شخصی که مخالفت داشت و از جائیکه تدبیر
می بستند آن شخص مانع میشد خود بخود مستعد شده سرانجام زر باقیات نمود و از تقاضا

حالم رہائی گشت و تدابیر فرض ہم نوعی شد که از واہمه و قیاس بیرون بود ۲۱ از آن جمله
اینست که آن حضرت نور الله مرقده در رامپور بمکانیکه مولانا عبد العلی قدس سره
مقیم بود قیام میداشت روزی تذکره ارنب بمیان آمد جناب پیر و مرشد نور الله مرقده
فرمود که گاہی نخورده ام و سبب نخوردن این بود که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام
بحضرت قطب الاقطاب قدس سره در عالم رویا منع فرموده بودند چنانچه سابق مذکور
شد و مولانا موصوف ازین ممانعت مطلع نبود و در این خاندان عالیشان کسانیکه
ازین ممانعت اطلاع میدارند ارنب را نمیخورند و مولانا از شخصی که اکثر شکار
ارنب میکرد بتاکید فرمود که خرگوشی بیارد و از دیگر مردمان نیز برای تلاش ارنب
بتاکید تمام گفت ہر یکی متلاشی بود آن حضرت دانست که اگر ارنب بدست
خواہد آمد مولانا مرا خواہد خورانید و ہیچ عذر از پاس حکم شرع مسموع نخواہد شد چراکه در
مذہب حنفی حلت آن ظاہر ست رجوع بجناب امام جعفر صادق علیه السلام نمود که
بسبب امر آنجناب گاہی ارنب نخورده ام چنان شود که ارنب بہم نرسد ہمچنان شد
که ہر چند مردم از گفته مولانا تا ہشت روز متلاشی ماندند خرگوش بدست نیامد
۲۲ از انجمله اینست که آنحضرت نور الله مرقده در شاہجہانپور بمکان محمد زمانخان
رونق افزا بود برای زیارت مرقد حضرت شاه محمد اسحق قدس سره عزم فرمود تا مزار
شریف اخوند گوجر قدس سره که یکی از اولیاء کمل بود و مزارش قریب مزار شاه
ممدوح جانب جنوب بفاصله چند قدم بود رسیده استاده شد و ساعتی در حالتی که
گاہی جناب ممدوح در این چنین حالت دیده نشد استاده ماند بعده بمزار شاه
ممدوح رفته نشست و چندی در ہمان حالت بود و بعد رفع آن حال از انجا برخاسته

بمقام قیام زینت بخش گردید مرشدزاده دام برکاته که همراه بود پرسید که این چه حالت
بود فرمود که چون بمزار اخوند گوهر قدس سره رسیدم صورت شان نمودار شده گفت
که بمکانم بیایید صورت شاه محمد اسحق قدس سره جلوه گر شده فرمود که شما از ما هستید
بمکان ما بیایید پس هر دو صاحبان هر دو دست من گرفته بجانب خود ها می کشیدند
آخر نعش شاه ممدوح بمکان خود برده نشانید از انجمله اینست که بخانه برادرم احمد خان
سلمه امید ولادت فرزند بود بحضور آن حضرت نور الله مرقده که در بانسه شریف
تشریف میداشت برای پارچه ملبوس خاص بنابر پوشانیدن مولود عرض کرده شد
جناب ممدوح از ملبوس خود هیچ مرحمت نفرموده پارچه مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره که برنگ سرخ و منقش بود عطا فرمود از ملاحظه آن بخاطر ما یان چنین گذشت
که دختر متولد خواهد شد چرا که رنگ سرخ برای زنانست پس همچنان شد که دختر متولد
شد و بعد چند روز مرد از انجمله اینست که روزی آن حضرت نور الله مرقده
طعام تناول میفرمودند و قاشهای خربوزه نیز بود عم بزرگوارم و برادرم احمد خان
سلمه و دیگر مردمان حاضر بودند بخاطرم گذشت که بسبب ماندن در دیهات از ابتدای
موسم خربزه نخورده ام اگر جناب اقدس قاشها من عطا فرماید بخورم همین خیال
بودم که جناب ممدوح ظرفیکه دران قاشها بود پیش این خاکسار نهاده فرمود بخور
آداب بجا آورده خوردم از انجمله اینست که زنی بخواب دید که شخصی
بلباس مشائخانه است و برگ تنبول از دهن خود بر آورده با آن زن میدهد بعد چند روز
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده در اینجا تشریف آوردند پس از چندی بخانه مادر
آن زن که بجناب مقدس بیعت داشت رونق افزا شد زن مذکوره همدر انجا بحالت

بیماری بود از پس پرده جناب ممدوح را دیده گفت که در خواب همین صورت مبارک
دیده بودم در این اثنا جناب مقدس برگ تنبول طلب فرمود برآوردم احمد خان سلمه
برای آوردن برگ تنبول که بسبب خلل دندان جناب ممدوح باریک مقرض کرانده
آهک و تماکو و فوفل مسحوق آمیخته میداشتند و میخوردند و گفته که از برگ تنبول است
نامرغوب طبع اشرف بود قصد نمود جناب ممدوح مانع شده فرمود که همین جا بگوئید
برگ تنبول آس کرده بیارند همچنان کردند و برگ تنبول آسیده بحضور آوردند جناب
ممدوح آنرا بدهن گرفته خائیده از دهن برآورده بزن مذکوره بخشید آنزن بخورد و
بمادر خود گفت که آنچه بخواب دیده بودم بظاهر نیز دیدم حالا مرید خواهم شد پس
همان روز بشرف بیعت مشرف شد از انجمله آنیست که شیخ غلام پیر ساکن زمیندار
رسول پور که متصل جهانگیرآباد و از بانسه شریف بفاصله چهار کروه جانب مغرب
است بیمار بود بحدی نوبت رسید که امید زندگی منقطع شد و طاقت نشست و برخاست
و خواب و خور نماند روزی از شیخ محمد صدیق که خسر پوره او بود گفت که آبا و اجداد
من در خاندان حضرت شیخ بندگی قدس سره مرید بودند حالا مرا طاقت نیست که
بروم و این قدر دسترس نمیدارم که کسی را از فرزندان شان طلبیده بیعت کنم بعد
شیخ پیر غلام از باعث نقاحت در کنار شیخ محمد صدیق تکیه زده نشسته بود و آنروز
دوازده روز خوابش نیامده بود ناگاه بخواب رفت و در اندک وقت بیدار شده
از شیخ مذکور پرسید که در هوش و حواس من چیزی تخلل است یا بدستور اند محمد صدیق
گفت تا این دم هیچ خللے نیافتم باز پرسید که در خواب رفته بودم گفت رفته باشید
شیخ پیر غلام گفت همین وقت می بینم که حضرت شاه سید غلام علی درینجا تشریف

آورده اند و از من میفرمایند که اگر تو کلمه طیبه بخوانی ترا خوانم عرض کردم که من چه خواهم خواند
حالتم قریب مرگ است اگر آن جناب خوانند بخوانم امید است که از برکت ارشاد عالی
مغفرت این گناه گار خواهد شد پس جناب ممدوح کلمه طیبه مرا خوانید و بوقت خوانیدن
کلمه طیبه دست مبارک آنجناب در دست خود گرفتم بعد از ین جناب ممدوح فرمود که ترا
از ین بیماری شفا خواهد شد خاطر جمع دار شیخ محمد صدیق گفت که شما برای بیعت میگفتند
و اکنون این چنین بخواب دیده اند حالا همین اولی است که بجناب ممدوح بیعت کنید
پیر غلام گفت این قدر طاقت نیست که خود بروم و بسعادت بیعت کامیاب شوم و
طلب کردن بی ادبی لیکن شما بروید و عرض حال کنید یقین است که جناب ممدوح
بر حال من ترحم فرموده عزم تشریف آوری خواهند فرمود شیخ محمد صدیق روانه بانسه
شریفه شد و جناب مقدس از بانسه شریفه بی تقریب عازم رسولپور گشته در اثنای راه
درمیان جهانگیر آباد و سعده موشرف قدمبوس حاصل نموده مستقر عزم شد فرمود
برای عیادت شیخ پیر غلام محمد صدیق بیان حال کرده استدعای شیخ معز الیه بعرض
رسانید جناب ممدوح شنیده روانه بشیر گردید محمد صدیق نیز معاودت نمود چون بموضع
رسولپور رسید شیخ مذکور بعد حصول سعادت قدمبوس بشرف بیعت مشرف گردید و
بوقت شب پس خورده آن حضرت نور الله مرقده را خورد و طبیبی که معالج شان بود
بسیار مانع شد و گفت که این غذا ناموافق خواهد شد لیکن شیخ مذکور شنوا نشد و از همان
روز شفا معلوم گشت و روز بروز در تزاید بود و در عرصه قریبه از ان عارضه شفای کلی
یافت **از انجمله این است** که شیخ عنایت الله قدوائی ساکن قصبه رسولی که مرید
آنحضرت نور الله مرقده بود چیزی نقد و جنس که نذر جناب امیر المومنین علی مرتضی

کرم الله وجهه مقرر کرده بود بحضور فرستاد مردم خانه تیاری طعام کردند و معمول چنین است
که طعام تیار کرده بر جای پاک سفره کشیده طعام وغیره می نهند و در بند کرده از جای
مذکور مردم بیرون میروند بعد ساعتی در کشاده می بینند اگر نشانی بران می یابند میدانند
که مقبول شد و اکثر نشان بر طعام می باشد چون طعام تیار شد بمکان سکونت حضرت
قطب الاقطاب قدس سره طعام موافق معمول داشته در بند کرده مردم بیرون آمدند
بعد ساعتی در کشادند و دیدند که هیچ نشان نبود و چند بار در بند کرده کشاده دیدند که
هیچ نشان نیافتند بجناب پیر و مرشد عرض حال نمودند جناب ممدوح بمکان مذکور
تشریف برده پیش دروازه نشسته متوجه ماندند بعد ساعتی فرمود در بکشایید و ببینید
همچنان کردند و دیدند که بر طعام چند جا نشان شده بود گویا کسی ازان تناول نموده است
مرشدزاده دام برکاته بعد چندی از آنحضرت نور الله مرقده پرسید که آن جناب بیرون
تشریف میداشتند و در بند بود حال نشان بچه نوع معلوم شد فرمود دیدم جوانی
خوش لقا یعنی حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه رونق افزا شده بمکانیکه
طعام داشته بودند تشریف برده بعد لمحه بیرون آمد دانستم که نشان شده باشد
۲۴ ازان جمله اینست که روزی آنحضرت نور الله مرقده دید که جناب امیر المومنین
علی مرتضی کرم الله وجهه با جماعه صحابه کرام رضی الله عنهم اجمعین نشسته و جناب
پیر و مرشد برحق نور الله مرقده نیز داخل مجلس است وقت مغرب جناب سید امیر المومنین
کرم الله وجهه برای نماز برخاست و امام شد تمامی صحابه و آن حضرت عقب آنجناب
مکرم نماز ادا کردند و جناب امیر المومنین در رکعت اول بعد فاتحه سوره تکاثر فرمود در
رکعت ثانی سوره اخلاص خواند ازانجمله اینست که در زمان پیشین آن حضرت

نور الله مرقده عملی در کتابی نوشته دید خواندنش آغاز نمود روزی در مسجد که پیش دروازه
تعمیر کرده حضرت قطب الاقطاب است عمل مذکور میخواند ناگاه دید که جاموشی قوی و
مست در مسجد در آمد و میخواهد که بجناب ممدوح حربه کند که صورت مبارک جناب
قطب الاقطاب قدس سره نمودار شد و آن جاموش را بضرب چوبی بر آند و جناب
ممدوح را از خواندن آن عمل ممانعت فرمود جناب موصوف از همان وقت موقوف
نمود **از انجمله اینست** که جناب پیر و مرشد برحق نور الله مرقده را فرزندی علیل
بود مرض ازدیاد گرفت حضرت شاه غلام دوست محمد قدس الله سره العزیز از آنحضرت
فرمود که اسم اعظم حضرت غوث الاعظم رحمة الله علیه یعنی یا شیخ عبد القادر شیئاً لله
بطوریکه در این خاندان است بخوان و بر مصلائی نزد خود رو بقبله نشانیده در خواندن
مشغول نمود جناب مقدس چند مرتبه خوانده بود که دید شخصی بر اسپ سوار یعنی حضرت
غوث الثقلین رحمة الله علیه از مغرب می آید و تا مصلا آمد و اسپش هر دو پای پیشین
بر مصلا نهاد و جناب ممدوح فرمود که از خواندن این برای طفل تکلیف است حالا
نباید خواند تقدیر الهی همین است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده موقوف نموده از پیر و
مرشد خود عرض این حال نمود که آواز گریه بسمع اشرف رسید معلوم شد که آن فرزند رحلت
نمود **از انجمله اینست** که زنی از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بیعت داشت
چند گره های سخت زیر گوش آن زن نمودار شدند تا چند ماه ایذا و تکلیف بسیار کشید
و تدابیر بسیار کرد لیکن هیچ سود نشد بلکه ایذا زیاده شد روزی آن زن بحضور حاضر بود
از پس پرده برای عرض حال خود ازین خاکسار گفت احوالش عرض کردم امر شد
که پیش من بیارند و عادت شریف چنان بود که زنان پرده نشین را حکم آمدن بحضور

نمیفرمود و اگر کسی قصد آمدن میکرد منع مینمود و اگر کسی مے آمد خوش نمیشد و ارشاد
میفرمود که مرا دیدن شما ضرور نیست و شما را دیدن و شناختن من ضرور است عزیز من
این امر هر مرید راست که دیدن و شناختن پیر و مرشد مرید را لازم بلکه واجب و ضروریست
که اسرارها است فافهم ه من رانی فقد رای الحق ۱۲ از جمله رو گفت احمد مختار چون
حسب الحکم زن مذکوره را بحضور آوردم نگاه ترحم بروی نموده فرمود که شما دختران
من هستید اگرچه پیش خود آمدن نمیدهم بعد ازین لعاب دهن مبارک از دست شریف
بر گرهای مذکوره مالیده همان وقت فی الفور درد و گرها رفع شدند گویا هیچ عارضه نبود
و ازان روز الی الآن باز ازان عارضه اثری یافته نشد **ازان جمله اینست**
که آنحضرت نور الله مرقده را از باعث کبر سن ظاهرا در اعضای سافله ضعف بسیار
بود و طاقت رفتار کمتر داشت چون بجائی تشریف می برد ما خادمان دست شریف
گرفته می بردیم روزی قصد بیت الخلا فرمود این خاکسار تا مکان ضرور رسانیده
قریب پرده استاده ماند وقتیکه جناب ممدوح فارغ شده پیش رفته دیدم از دست چپ
آب تر شده بود بر مکان ضرور نهاده قاصد برخاستن میشود بخاطرم گذشت که این دست
پاک نیست جناب مقدس از دستی که از آب تر شده است مس میفرمایند چون جناب
ممدوح برخاست دست خود دراز کردم که دستم گرفته تشریف فرما شوند جناب مقدس
دستم نگرفت و دست مبارک پیش از بند دست که بآب تر شده بود بر دستم نهاد و
بر بستر تشریف آورد و دست مبارک را از آب شست **ازان جمله اینست**
که چون مرشد زاده سید شبیر علی مدظله یازده ساله شد والده ماجده شان نیت
کرده بود که در سال یازدهم برای زیارت مرقد سید سالار مسعود غازی خواهم فرستاد

چنانچه مرشدزاده دام برکاته را به بهرایچ روانه فرمود و چند مردم معتبر همراه نمود تا بدریای
گهاگهرا که دریای عمیق و مهیبت ناک است رسیدند مرشدزاده دام برکاته بر کشتی سوار
شدند ملاحان خواستند که کشتی روان کنند و لگن سنگه برهمنی که همراه بود و در نگهبانی
اسباب بر کنارهٔ دریا نشسته بود حضرت قطب الاقطاب قدس سره را بچشم ظاهر
بلباس آزادان دید و جناب ممدوح از آن برهمن فرمود که این طفل را از این کشتی
بیرون آر که این کشتی غرق خواهد شد برهمن مذکور نزد کشتی آمده برای فرود آمدن
جناب ممدوح عرض نمود دیگر مردم همراه مانع شدند آن برهمن گفت که ایشان را هرگز
درین کشتی نخواهم گذاشت همین وقت حضرت قطب الاقطاب قدس سره از من فرموده اند
که این کشتی غرق خواهد شد آخرش جناب مرشدزاده از آن کشتی بیرون آمد و ملاح کشتی
روان کرد و چند قدم رفته بود که غرق شد بعض مردم ساکنان بانسه شریفه که در آنجا بودند
مرشدزاده سلمه را در کشتی دیده بودند و از فرود آمدن وقفیت نداشتند بخانه خود بانسه معاودت
کردند و بجناب عالیه والده مرشدزاده دام ظلها احوال غرق شدن کشتی عرض کردند
سخت قلق و اندوه شد و مجلس ماتمی صورت گرفت و جناب ممدوح بر کشتی دیگر سوار شده
عبور نمود و آن برهمن نیز همراه بود بخاطرش گذشت که این مردم معاودت کرده اند بجا
رفته حال غرق شدن کشتی چگونه ظاهر کنند و والده مرشدزاده چه فهمند بنا بر آن خواست
که کسی آدم را بجانه فرستد تا احوال خیریت ظاهر کند درین اثنا بقالیکه از آن برهمن آشنای
داشت پیش آمد از وی پرسید کجا میروی گفت بموضع رهرامئو گفت بیا می بگویم خواب
رسانید گفت البته برهمن گفت وقتیکه برهرامئو رسی از شیخ سالار بخش که زمیندار آنجا و خیرخواه من
است باید گفت که کسی آدم را بانسه فرستاده گفته فرستند که فلان یعنی مرشدزاده سلمه الله تعالی

بخیریت عبور کرده روانه پیشتر شد نه هرگز کسی مضطرب نشود آن روستا وقت شب
بر همراهیان رسیده بدروازه شیخ موصوف آمد در بند بودند اکثر مردم که در آن مکان
بودند پرسیدند کیستی و چه میگویی آن روستا گفت که من فلان روستا ام و فلان برهمن
از من این چنین گفته داده است که صاحبزاده بخیریت عبور دریا کرده روانه پیشتر
شد و نیز روستا گفت که من صاحبزاده را با آنطرف دریا معه همراهیان بفلان جا
بخیریت تمام دیده ام و تاکید مزید کرد که همین وقت کسی آدم بیانسه شریفه بفرستند
که رد جمعی والده ماجده شان گردد مردمان مذکور از شیخ مسطور خبر کردند و احوال
غرق شدن کشتی شهره عام بود ازین موجب اهلیه شیخ مذکور نزد والده مرشدزاده دام
ظله رفته بود و شیخ موصوف همان وقت پسر خود را بیانسه شریفه فرستاد و نامبرده بحضور
عالیه جناب ممدوحه رفته اظهار گفتگوی روستا نموده برخاست مجلس ماتمی کرانده محفل
طرب و خوشی ترتیب داد جناب پیر و مرشد نور الله مرقده در آن هنگام در مصطفی آباد
عرف رامپور بمکان قاضی امام علی که از مولوی محمد عمر قدس سره ساکن بریلی که بزرگ
صاحب حال بود و تاثیرات کمال داشت و از مولوی نظام الدین قدس سره بشرف
بیعت سرفرازی حاصل نموده بود بیعت داشت و این قاضی فیض الله که سابق در
تذکره خلفای حضرت قطب الاقطاب قدس سره مذکور شده استقامت داشت
همان وقت و همان روز که کشتی غرق شده بود بصورت مبارک حضرت قطب الاقطاب
قدس سره بلباس آزادان نمودار شد و از حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده احوال
غرق شدن کشتی و محفوظ ماندن صاحبزاده و فرود آمدن از کشتی مفصل بیان فرمود
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده از قاضی موصوف فرمود که امروز جناب قطب الاقطاب

قدس سره شبیر علی را از صدمه غرق شدن نجات بخشید و تمامی حال انچه معلوم شده بود
بیان فرمود بعد چند روز خطا از بانس شریفه مشعر همین حالات رسید بعده جناب ممدوح
جازم وطن شریف شد و بعد طی منازل بنجا شد اشرف رسیده از صاحبزاده ملاقات شد
از انجمله اینست که آن حضرت نور الله مرقده در رامپور رونق افزا بود آنجا بنجا
عزم اکبرآباد نمود در اثنای راه کرامت الله خان که مرید شاه شاکر الله قدس سره در
ملک نواب آصف الدوله مرحوم از طرف الماس علیخان خواجه سرا در پرگنات
کالنس گنج و کوڑیا گنج عامل بود ملاقی شد بعد حصول سعادت قدمبوس بمکان خود برده
مقیم ساخت روزی عرض کرد که از دست الماس علیخان بسبب باقیات حلاقه دار
گذاره در رهائی خود نمی بینم درین دو امر یاری میشود که یا من میرم و یا او بمیرد سوای
ازین صورت گذاره نیست و نیز عرض کرد که در حق من چیزی دریافت فرمایند و از مرشد زاده
مد ظله که نیز همراه بود عرض کرد که شما یاد و مطلب من باشند بعد چندی جناب مرشد زاده
مد ظله ساعی و یاد ده شد جناب ممدوح فرمود که شما متوجه شوند و رجوع نمایند آنچه
دریافت شود گفته دهند بموجب امر جناب مرشد زاده مد ظله در آن خیال بود وقت شب
بخواب دید که باغی است نهایت دلچسپ در آن باغ همراه پیر و مرشد برحق نور الله مرقده
سیر دو چون اندرون رفت دید که در وسط آن مکان چبوتره ایست بلند و گردش مردم
کثیر از صلحا استاده بر آن چبوتره یک کرسی نهاده و آنرا چند درجه است و جناب سرور
عالم صلی الله علیه و سلم بر آن نشسته و حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه
سو بر و استاده جناب پیر و مرشد چون نزدیک چبوتره رسید تر زمین بوسه داده بالا رفت
و مرشد زاده دام برکاته را فرمود که همین جا استاده باش و جناب کرامت مآب

علیہ المرتضی کرم اللہ وجہہ عرض کردہ مرشدزادہ را طلبیدہ بشرف قدمبوس مشرف گردانید
جناب امیر المومنین ایشان را بسینہ مبارک چسپانید حضرت پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ
عرض کرد کہ پیش ہمین است فرزند دیگر ندارم بعدہ مرشدزادہ بر قدم مبارک سرور
کائنات صلے اللہ علیہ وسلم پایہ درجہ زینہ کہ بران قدم مبارک بودند بوسہ داد بعد ازان
جناب رسالت مآب صلے اللہ علیہ وسلم از آنجا برخاستہ بمکانی دیگر متوجہ شد جناب
امیر المومنین علیہ السلام وحضرت پیر و مرشد برحق نور اللہ مرقدہ و مرشدزادہ ہمراہ
بودند چون بمکان مذکور رسیدند مرشدزادہ دام افضالہ را مطلب کرامت اللہ خان
یاد آمد بجناب پیر و مرشد خود عرض کرد ارشاد شد کہ شما عرض نمائید ایشان بجناب
سید الاولیاء رضی عرض کردند حکم شد کہ پیالہ وی لبریز است بعدہ رخصت حاصل شد
مرشدزادہ بیدار شد دید کہ جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ بجانب ایشان متوجہ نشستہ
و دست مبارک بر سینہ ایشان نہادہ بعد مشاہدہ این معاملہ مرشدزادہ مد ظلہ را از
غلبہ شوق ومحبت تخلل در حواس ظاہری شد مردمان دانستند کہ این حالت از
باعث مرض بودہ باشد برای تداوی عرض کردند جناب پیر و مرشد نور اللہ مرقدہ
فرمود اللہ تعالی شفا خواہد بخشید ہیچ حاجت دوا نیست بعد ہفتہ عشرہ مزاج جناب
موصوف بحالت اصلی شد بجناب اقدس عرض کرد کہ این چنین در مقدمہ کرامت اللہ
خان معلوم شدہ است فرمود آنچہ دیدہ اید گفتہ و ہمین روزی کرامت اللہ خان
استفسار مطلب خود کرد مرشدزادہ مد ظلہ را آنچہ دریافت شدہ بود بیان فرمود
خان معز الیہ بسیار غمگین شد بعدہ آن حضرت نور اللہ مرقدہ عزم اکبرآباد فرمود بعد
ازان دریافت شد کہ کرامت اللہ خان وفات یافت از انجملہ این است

روزی جناب مرشدزاده دام ظله بطرف مشرق از بانسه شریفه یا بین بانسه شریفه
و جوی کلیانی جوجیا ایست که آب در موسم برشکال دران جاری میشود بر کناره نعش
نشسته بود دران جا سوراخی بنظر آمد چو بدستی دران سوراخ کرد یکبار گل بسیار ازان
سوراخ فرو ریخت اندرون نعش قبری معلوم شد دران نعشی بکفن سفید پدید آمد مرشدزاده
مدظله بمعاینه این حال متعجب شده آنرا بند ساخته بحضور حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده
حاضر شده عرض نمود نور ارشاد شد که اول بروضه متبرکه حضرت قطب الاقطاب
قدس سره حاضر شده قدمبوس کرده بر جوجیه مذکور رفته قبر را کنده نعش برآورده
متصل مزار شریف حضرت سکندر شهید که قریب جوی کلیانی نزدیک بانسه شریفه
جانب مشرق است دفن سازند جناب مرشدزاده دام افضاله بموجب حکم عمل نمود
بیلداران را همراه برده قبر کشاده نعش برآورده بر چارپای کرده نزد قبر سکندر شهید
برده دفن ساخت جناب مرشدزاده دام برکاته میفرمایند چون نعش بر چارپایه
کردیم دیدیم که پارچه کفن نهایت سفید و باریک و آن از این چنین اقسام پارچه بود که
کاهی ندیده بودم و از استماع این سانحه در آنجا صد ها کس حاضر شده بود کسی گفت
که این چنین کرباس دیده ام و آن از فلان قسم است و پارچه مذکور بوسیده نبود و نعش
این چنین نرم بود که از هر جائی که کج میکردند کج می شد و هر عضوی را که جنبش میدادند
مثل اعضای موتی که فی الحال فوت کرده باشد جنبش میکرد مردم حاضرین از دیدن
این حال متعجب بودند از انجمله اینست که حیدر بیگ خان نائب نواب آصف الدوله
بهادر بیمار شد آخر تکلیف رای نائب خان موصوف که بجناب پیر و مرشد نور الله
مرقده رسوخ و اعتقاد بسیار داشت بیوم عرس حضرت قطب الاقطاب قدس سره

شخصی مهتابرای نامی را بجناب پیر و مرشد نور الله مرقده فرستاده گفته فرستاد که در تقریب
عرس مشایخین و صلحا و فقراء قریب و بعید حاضر خواهند شد آن جناب و دیگر صلحا و
مشایخین و فقرا برای حصول شفا در حق حیدر بیگ خان دعا فرمایند و آنچه با آن جناب
معلوم شود ایما نمایند آن حضرت نور الله مرقده فرمود که آنچه بدریافت خواهد آمد فردا
گفته خواهد شد صباح مهتاب رای حاضر شد آن حضرت نور الله مرقده از مرشدزاده
دام ظله و مولوی مخدوم بخش فرمود که بشب دریافت شد که حیدر بیگ خان بمرض
موت گرفتار است چند یوم از حیاتش باقی مانده اند صحت نخواهد شد از مهتابرای
گفته دهند که از راجه ٹکیت رای گفته دهد جناب مرشدزاده و مولوی موصوف
خواستند که این سخن باین طور اظهار سازند که جناب ممدوح فرمود ما فقیرایم ما را
زور و ریا نمی باید هرچه معلوم شد گفته دادیم آینده الله عالم است مهتابرای فرموده
آن حضرت نور الله مرقده شنیده از راجه موصوف اظهار نمود راجه معز الیه باز
مهتابرای را بحضور فرستاده گفته فرستاد که احوال حیدر بیگ خان دریافت شد
حالا ارشاد فرمایند که بعد خان موصوف حالم بچه نوع خواهد شد مهتابرای بجناب
مقدس حاضر شده آنچه راجه مذکور عرض کرده بود ظاهر نمود آن حضرت نور الله مرقده
فرمود که بجای وی شما برای چندی منسوب خواهند شد مهتاب رای فرموده
جناب ممدوح از راجه ٹکیت رای بیان نمود پس همچنان شد که بعد چند روز حیدر بیگ خان
وفات یافت و راجه موصوف بجای خان مذکور نائب وزارت گشت و قریب
دو سال بر نیابت ماند از آن جمله این است که جناب مرشدزاده مدظله در
قصبه رسولی بلکان شیخ عنایت الله قدوائی که از مریدان حضرت پیر و مرشد نور الله

مرقده بود استقامت داشت پیش دروازه وی حوضی است بطرف شمال مایل بشرق
روزی برکناره اش جانب مشرق که اندکی بلندی بود و زیر آن شارع عام است
نشسته بود از آنجا قدری گل فرو ریخت اندرونش نشان قبری معلوم شد از جای
که گل ریخته بود آن را بند کردند جناب مرشدزاده دام برکاته بخانه تشریف آورده
بحضور پیر و مرشد نور الله مرقده عرض حال نمود جناب ممدوح بعد اندکی تامل
فرمود که صورت صاحب قبر نمودار شده گفت که نام من عبدالحق و قبر من در قصبه
رسول است برکناره فلان حوض آن را درست کرانده دهند که از صدمه آب امین باشم
جناب مقدس فرمود اگر مرضی شما باشد نعش شما برآورده بجای دیگر دفن کرده شود
گفت منظور است که همانجا درستی قبر کنانیده دهند آن حضرت نور الله مرقده از جناب
مرشدزاده مدظله فرمود که این چنین مرضی اوشان است پس هر چه رضای اوشان
است باید کرد جناب مرشدزاده بقصبه مذکور رفته درستی مزار شان کنانیده بعده شیخ
تعلیم الله برادر کلان شیخ عنایت الله مزار پخته و احاطه کنام تیار کرد حالا مزار شیخ
عبدالحق در آن جوار زیارت گاه خلائق است از انجمله ایضاً است که روزی
حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده بمکان زینت افزا بود تذکره موسم برشگال بمیان آمد
جناب ممدوح فرمود که مرا معلوم میشود که درین سال بارش کم شود چون موسم برشگال
رسید بارش بسیار کم شد چنانچه در ماه چهر که هندی بهادون نامند و در ماه مذکور بارش
زیاده تر میشود یک قطره باران نبارید از انجمله ایضاً است که یکبار بسبب تحصیل
تعلقداری نواب شجاع الدوله مرحوم راجه انوپ سنگه زمیندار پرگنه رامنگر دهمینده طرفے
سر بشورش کشیده افواج کثیر جمع کرده اراده تاخت و تاراج لکهنو و جوار آن قصد واره

نمود ازین سبب بر خاطر حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده و جمیع ساکنان قدوه تردد
لاحق گشت برای تخریب راجه مذکور و حفاظت خود عملی بر مزار شریف حضرت
قطب الاقطاب قدس سره خواندن شروع کرد روزی حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بمکان موصوف میخواند بچشم ظاهر دید که از مزار مبارک جناب قطب الاقطاب
قدس سره بیرون آمده انگشت بدندان گرفته فرمود ای فرزند مخوان چرا که از ریختن
خون ناحق این مسنی بدتر است حضرت پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد بناچاری
میخوانم که آن متمرد خواهان جان و عزت است و سوای ازین هیچ دیگر از وی گذاره
ندانستم حضرت قطب الاقطاب قدس الله سره الاصفی فرمود الله تعالی حافظ عزت
و جان شماست شما را هیچ صدمه و گزند نخواهد رسید و ازین آفت محفوظ خواهند ماند و
عنقریب است که این ظالم از دفع شود و مرگش نیز نزدیک است جناب پیر و مرشد نور الله
مرقده خواندن آن عمل بموجب حکم موقوف نمود بعد ازین چون شورش و فساد آن
متمرد زیاده تر شد مستورات وغیره معه اسباب بقصبه کنتور رفتند و آن حضرت نور الله
مرقده با چند مردم بخانه خود ماندند راجه مذکور از سازش محمد علی وغیره زمینداران بانسه
شریفه اراده تاخت و تاراج بانسه شریفه و مسولی و گرفتاری دیگر زمینداران وغیرهم
کرد شبی بر قصبه مسولی تاخت آورد و از زمینداران آنجا جنگ واقع شد و اموال و امتعه
مهاجنان و زمینداران غارت نمود و زمینداران و مهاجنان را گرفته عازم بانسه
شریفه شد چون مردم افواجش که قریب سی هزار سوار و پیاده خواهد بود از آن جمله
پنج شش هزار سوار و پیاده بانسه شریفه [illegible] ره کردند حضرت پیر و مرشد نور الله
مرقده بظاهر مستعد بجنگ و با چهل پنجاه مردم بر فراز در حویلی خود نشسته و بباطن

[illegible] بود که درین عرصه شخصی برابی سواران از لشکر با چند مردم دیگر از جانب
[illegible] ه پرسید که حویلی حضرت شاه عبدالرزاق قدس سره کجاست کسی نشان
[illegible] سوار سمت حویلی روان شد چون متصل حویلی رسید مردمان ممانعت کردند آن
شخص گفت که اگر کسی از صاحبزادها درینجا باشد مرا چیزی عرض کردن است آن مردم
[illegible] بندار شاد شد که آن شخص تنها بحضور حاضر شود آن شخص تنها حاضر
شد [illegible] جناب پیر و مرشد نور الله مرقده عرض کرد که من برادرزاده دیو سنگه چودهری
[illegible] حسب الطلب راجه انوپ سنگه فرستاده عم خود آمده ام وقت روانگی
من [illegible] غلام نبی ساکن قصبهٔ مذکور از عم من گفت که برادرزاده شما میروی از ایشان
[illegible] بانسه شریفه مرشدزادگان من یعنی فرزندان حضرت قطب الاقطاب
[illegible] هستند محافظت توابع و رعایای شان نماید نشود که بر آنها صدمه رسد حکم
[illegible] شان تاکیداً گفته است که قرار واقعی حفاظت صاحبزادها و توابع و
[illegible] شان باید کرد لهذا بحضور حاضر شده ام که خانه های رعایا و توابع حضور را
[illegible] محافظت آنها نمایم جناب ممدوح فرمود که ازین حویلی بجانب شمال
شرقی همه رعایا و توابع من اند آن شخص همان وقت مردمان خود باطراف
[illegible] و چون مردم فوج راجه مذکور در آبادی بانسه شریفه آمدند دیگر
[illegible] و مهاجنان را گرفتار کردند و کسانیکه از مهاجنان و زمینداران درین
[illegible] هیچ صدمه وگزند بآنها نرسید و راجه مذکور بعد غارت کردن این قصبه
[illegible] ج باطراف وجوار لکهنو نمود و شیخ معزالدین خان که از جانب نواب
[illegible] ای قلع آن متمردین مقرر شده بود قریب نواب گنج با افواج کثیره آمده

جدال و قتال کرد راجه مذکور شکست فاش یافته رو بفرار نهاد شیخ معزالدین خان
باتفاق قدوائیان تعاقب نمود قدوائیان سر آن مقتول برید پیش خان موصوف
آوردند شیخ معزالدین حکم کرد که در بلده لکهنو باکبری دروازه بیاویزند توابعانش همچنان
کردند از انجمله ایست که صاحبزاده عالی نسب سید محمد فضل برای ملاقات سید
غلام حسن که فرزند حضرت شاه منگری خلف الصدق حضرت قطب الاقطاب قدس سره
بقصبه ردولی رفته بود سید غلام حسن فرمود که برای ملاقات من روزی برادرم فلان
یعنی جناب پیر و مرشد نور الله مرقده تشریف آورده فرمود که مرا چیزی معلوم شده
است از شما خواهم گفت بعده در تنهائی فرمود که درین ایام بجناب حضرت
قطب الاقطاب قدس سره الاصفی مشرف شدم ارشاد شد که غلام علی وقت شما
شده است حالا نزد ما بیائید ازین امر مفهوم میشود که عمرم بآخر رسید لیکن ماه و تاریخ
معلوم نیست این قدر بفهم می آید که درین سال انتقال خواهد شد بعد این گفتگو
چیزی دیگر بمن ارشاد فرموده بخانه شریفه مراجعت نمود بعد سه ماه ازین دار فانی
بعالم جاودانی رحلت فرمود و بلقای حبیب خود پیوست قدس الله سره العزیز
رحمة الله تعالی علیه انا لله و انا الیه راجعون **مثنوی در خاتمه کتاب**

جمع کرد این کتاب خوش عنوان
سازمش ختم هم بنام خدا
باد مقبول در همه آفاق

بنده کمترین محمد خان
پس بفضل و هدایت ایزد
بحق آنکه نام او رزاق

چون مشحون شد از کلام حضرت
ختم این نسخه شد بنام صمد

مثنوی دیگر

چون من [illegible]
که فرمانش [illegible]

از حال مرشدان [illegible]
[illegible]

[illegible] مرشدان میدارم
[illegible]

اگرچه طاقت انشا نبودم
بماند یادگار از نام من هم
مرتب گشت مضمون رنگین
ز هر آفات داری دور او را
همه را از خود مقبول گردان
نعمهای دو کون از او باشد
سلامت پیش پیران سلسله
بود بر اولیای حشر هم

بامید بزرگان خامه سودم
درآن سالی که از ختم هجری
ز حال مرشدان قدوهٔ دین
الهی سوی آنها بین بحرمت
بحقهای خود مشغول گردان
خداوندا بحق المرسلین را
ز صد افزون محمد المصطفی [illegible]
بحمد الله که شد با خیر انجام

که باباهای پاک مرشد اند هم
گذشته یکهزار و دو صد و سی
خداوندا بحق مرشد اند هم
گروه این خاندان از بهر بیعت
الهی جمله با شاد باشند
بحرمت شاد کن هر سلسله را
[illegible] آل و اصحاب کرام
رسید این نامهٔ رنگین باتمام

تاریخ طبع ملفوظ رزاق از طبع بندهٔ آسی محمد عبد العلی مدراسی تجاوز عنه الباری

آنکه او نعتش از هر شاه و گدا
ذاته فی الاولیاء صد کبدر فی الدجی
شاه شاهان جهان رزاق ست شاه با شکوه
اصل ارکان وجود و عین اعیان شهود
مخزن انوار پاکان واسطهٔ قرب حق
عمدة الاخیار فی تقریب احباء الاله
گوهر کان نوال و جوهر بحر جلال
می نگیرد از کسی که رشته او بسته
پس ملفوظات آن شاه است این حرز الشفا

آنکه باشد مرشد او شیخ فیض و عطا
وصفه فی الاصفیا نور کشمس فی الضحی
سید السادات و سرخیل گروه اولیا
صاحب کشف و کرامت کاشف سر خدا
طرهٔ دستار خاصان جناب کبریا
زبدة الاقطاب فی توجیه افراد الهدی
دُرّ دُرج اتقا و مهر برج اهتدا
هر یک از دیو و پری و جن ز آسیب و بلا
از ضیای طبع شد هر حرف او بیضا ضیا

چونکه خورشید احمد خواهش طبعش نمود | زان سبب شد [illegible] جشن جلا
صحتش سید غلام شاه جیلانی چو کرد | لامحاله شد خالی اندر صواب از خطا
تخلینه باغ تصحیح ست چشم عارفش | پاک از خار غلط کرد این گل گلزار را
زانکه آمد در نسب ز اولاد شاه بانسوی | در حسب شد جانشین بارگاهش بر ملا
صحبتش سرچشمهٔ ارشاد علم معرفت | الفتش سر منزل قطب جمال باصفا
می شود ظاهر ازین مجموعه اش مجد و شرف | می دمد زین گلشن عرفان وشش نزهت فزا
سطر و صفحه سنبلین گیسوی روی یاسمین | لفظ و معنی صورت زیبا و مرآت صفا
گرد صفحاتش جداول هالهٔ حول البدور | بل هم الجنات و الانهار تجری تحتها
بهر ارباب ذکا هر نقطه اش نور بصر | بهر اصحاب صفا هر نکته اش کشف الغطا
از سروش غیب آمد سال تاریخش چو خواست | گفت پاکیزه زهی ملفوظ قطب الاولیا

تمت

بعد حمد رزاق مطلق و نعت شفیع بحق بر صاحبان هدایت و ارشاد و مریدان با کمال
و مریدان آوان فرخی اقتران مخفی مباد که کتاب مستطاب مجمع جواهر بهمه
مشتمل بر ملفوظ حضرت شاه سید عبدالرزاق بانسوی قدس الله سره و نور مرقده
بعد تصحیح تمام و تنقیح تام سالک راه خدادانی عارف حقانی جناب حافظ شاه سید غلام جیلانی
دام بالفیض العرفانی حسب فرمایش صاحب صاحب رفیع المراتب شیخ لنا صاحب حافظ شاه
خورشید احمد صاحب دام بالمحاسن و المواهب در مطبع مجتبائی لکهنو باهتمام بنده
مستهام حقیر الانام محمد عبد السلام لباس تمام در بر کرده
و رونق انطباع پذیرفته

فہرست کتب موجودہ دکان محمد عبد اللہ تاجر کتب لکھنؤ چوک مالک مطبع مجتبائی

تشریح الاجسام فن جراحی میں
تمام جسم کے پوست ریشہ اور عصب کے
علاج میں مع تصویر ہر عرض فن شناسی
جامع کتاب ہے قیمت (۸)
فتوح الشام جسمین مجاہدین اسلام
کی معرکہ آرائیاں اور ہرقل شاہ روم
سے مقابلہ اور افواج روم شام
سے مقابلہ اور فتح و نصرت اسلام
حالات مرقوم ہیں قیمت (عہ)
میزان الادویہ جسمین دوا ان کو ترکیب
کرنے اور مقدار شربت اور کیفیت کے
درجے جاننے اور نکالنے کا بیان ہے قیمت (۱)
تفریح الخاطر کا اردو ترجمہ (۸)
جواہر الحروف خواص حروف میں
جامع کتاب ہے جسمین شرائط اعمال اور
خواص حروف مفرد و مرکب اور افسون
بنانیکے قواعد اور اونکی تاثیرین و استخراج
موکل کے طریقے درج ہیں قیمت (۱۲)
شرح کلام ربانی از حضرت سید محی الدین
جیلانی فن تصوف میں عمدہ رسالہ (۲)
تفریح الاذکیا فی احوال الانبیا علیہم (۱۲)
مفتاح الامراض ۲ جلد مولفہ جناب
حکیم مولوی نور کریم صاحب بانی جو علم
طب کے بڑے استاد کامل تھے اسمین بطریق
تشخیص علاج امراض و تشریح جملہ اعضا نہایت
تفصیل سے مندرج ہے قیمت (عہ)
موسیقی نامہ جدید جسمین چار رسالے
شامل ہیں تعریف الخیل تدبیر الخیل
علاج الخیل تنقید الخیل قیمت (۸)
تدبیر العلاج یونانی اور بیدک وغیرہ کے
کلیات اور مفردات مرکبات و معالجات
اور ہر ضروری متعلق طب کا ذخیرہ ہے تمام
اعضا کے امراض میں ہر عضو کی تشریح مفصل
لکھی ہے فن طب میں بے مثل ہے قیمت (عہ)
تریاق اعظم حکیم مرزا محمد علی صاحب حکیم
میر محمد [illegible] صاحب [illegible] جناب حکیم علی حسین
صاحب جناب حکیم [illegible] علی صاحب [illegible]
نسخہ مجربات اور مطب کے نسخوں کا مجموعہ
جو طلبا کے لیے نہایت عمدہ دستور العمل ہے
اور نہایت کارآمد ہے قیمت (عہ)
تریاق اعظم حصہ دوم یہ رسالہ حکیم
سید محمد خان صاحب نے اپنی مطب کے عمدہ
نسخوں کا مجموعہ جسمے نسخے نہایت
کوشش سے جمع کیا ہے قیمت (۸)
احسن الطلسمات فن طلسم میں یہ ایسی
نایاب کتاب ہے جسمین تعریف طلسم اور علم طلسم
شرائط کو الگ اور نجوم متعلقہ طلسم اور مسائل
قمر اور منسوبات کواکب [illegible] طلسم ایسے
مندرج ہیں جو حصول جملہ مقاصد کے لیے عاملین کے
نزدیک نہایت مجرب آزمودہ ہیں قیمت (۸)
اسرار الحروف مع رسالہ انوار القمر فن
جفر کی [illegible] کتاب ہے جسمین [illegible] کل
تمام مقاصد کے لیے آیات قرآنی سے استخراج کرکے
[illegible] طریقے جمع فرمائے ہیں اور
انوار القمر عاملین کا [illegible] نقوش
ہر مطلب کے لیے مندرج ہیں قیمت (۸)
بستان المفردات یہ مفردات ادویہ کی کتاب ہے
جو مفردات میں بیانظیر [illegible] عمدہ
مفردات [illegible] ایک طبع [illegible] ناظرین کی
[illegible] انتظام کردیا [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] قانون اور اختیارات [illegible]
اور مفردات کی [illegible]
[illegible]
[illegible] کیا ہے [illegible] قیمت (عہ)
تعیین العلاج [illegible] طلبا کو نسخہ
[illegible] دکان [illegible] اسکو [illegible]
حکیم محمد عبد الحکیم صاحب لکھنوی نے نہایت
کوشش سے [illegible] خواص [illegible]
اعضا و امراض کتب معتبرہ سے اقتباس کرکے
[illegible] علیحدہ کردی ہیں [illegible] طلبا کو [illegible]
[illegible]
[illegible] مخصوص کی تلاش [illegible]
اطبا [illegible] سے اقتباس کرکے [illegible]
اور آخر میں مصطلحات ادویہ کا ایک جدول
نقشہ درج کیا ہے قیمت (۸)
ترجمہ فصوص الحکم یہ کتاب [illegible]
زبان میں حضرت شیخ اکبر محی الدین ابن عربی
تالیفات سے ہے اور [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

اعلان

واجب الاذعان

بعد حمد خالق

خالق کائنات و نعت حضرت سید المخلوقات

بر ارباب دانش و بینش مخفی مباد که این مجموعه رساله شریف

وحجة الضعیف که مملو اند از بعض مناقب ارشادات محبوب بارگاه ربانی

حضرت مولانا شاه عبدالرزاق بانسوی نور الله مضجعه بوده اند مخفی و اکنون حسب

فرمائش صاحب مجالس مواهب جناب سید شاه غلام جیلانی صاحب دام ظلاله

باهتمام احقر الانام راجی رحمت رب قوی محمد عبدالله [illegible] لکهنوی در مطبع [illegible]

لکهنؤ بصحت صاحب فرمائش بطور واضح مطبوع شد و مقبول طبع عارفین اصفا

گردید حق تالیف بذریعه اسناد سرکاری محفوظ نموده شد لهذا [illegible]

تاجرین و ناظرین و اهل مطابع گذارش که قصد طبع هر دو رسائل موصوفه بلا اجازت

صاحب فرمائش هرگز هرگز ننمایند [illegible] که مطلوب باشد از

احقر یا شاه صاحب موصوف ارسال قیمت [illegible]

طلب فرمایند فقط

المشتهر

محمد عبدالله [illegible] تاجر کتب

مالک مطبع [illegible]